„Te bântuie. E cinematografic și absolut captivan

D.B. JOHN, autorul cărții STAR OF THE NORTH

1919: ARMELE AU TĂCUT.
MORȚII, NU. ȘI NICI RĂZBUNAREA.

Philip Gray

MASACRUL DE LA TWO STORM

ROMA

Philip Gray

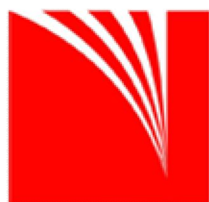
MASACRUL DE LA TWO STORM WOOD

ORIGINAL: *TWO STORM WOOD (2022)*

Traducere de Oana-Ancuța Cristinoiu

virtual-project.eu

EDITURA NICULESCU

— 2022 —

Pentru familia mea

De ce înaintează atât de repede, când sigur ştie
Că aşa se apropie de inevitabila despărţire;
Dealul e abrupt, pe zăpadă paşii-mi sunt grei
De ce vine, când ştie ce am de spus?

D.H. Lawrence. *O poveste de iarnă*

1

Anglia, februarie 1919

În acest colţ al salonului, paturile erau ascunse privirii iar obloanele erau pe jumătate trase, astfel încât lumina zilei cădea în valuri pe tavan şi pe pereţi. Acolo unde cândva atârnau portrete de familie, acum se vedeau doar urmele fantomatice ale ramelor, străpunse de corpuri de iluminat fixate în tencuială. Afară, strigătele ciorilor care îşi făceau cuiburile răsunau peste câmpuri.

Maiorul Richardson se opri în faţa primului pat, unde zăcea un bărbat, cu ochii închişi.

— Doarme?

Căpitanul Price îşi deschise dosarul.

— I s-a dat morfină acum o oră, un sfert de gram. Va mai fi inconştient încă o vreme.

Richardson se apropie de faţa bărbatului, mijindu-şi ochii prin ochelari la rezultatul celor patru operaţii. Bandajele fuseseră scoase de două săptămâni, dar chipul era la fel de grav desfigurat ca înainte: obrazul supt, fruntea încordată şi

lucioasă, gura strânsă într-un rânjet permanent. Văzuse şi mai rău – oameni cu fața complet desfigurată – dar şi-ar fi dorit să fi putut face mai mult, îi plăcea să facă tot posibilul ca oamenii pe care îi salva să se poată bucura în continuare de viață.

— L-a vizitat cineva?

— Logodnica sa, o fată pe nume Eleanor A venit în mai toate zilele în care s-a simțit foarte tău.

Price îşi amintea bine de ea: o fată drăguță, îmbrăcată îngrijit, cu o bonetă ce părea scumpă, trasă pe ochi, ca şi cum i-ar fi fost teamă să nu fie recunoscută. O însoțise prin salon la prima ei vizită, uimit de neliniştea care ieşea la iveală. O asigurase că logodnicul ei nu era în stare foarte gravă, gândindu-se că de asta era atât de neliniştită, dar ea abia părea să-l fi auzit, gândindu-se probabil la propriile frământări sufleteşti.

— Şi acum?

— Nu mai vine deloc.

Price îşi coborî vocea.

— I-a trimis o scrisoare. Acum că mă gândesc, ar fi trebuit să o oprim.

Richardson se încruntă.

— I-a dat papucii?

— Zicea ceva despre faptul că el a încălcat regulile jocului.

— Ce joc?

— Într-un cuvânt, a încălcat abstinența premaritală. A auzit zvonuri despre bordelurile de pe front. Se pare că promisiunile lui nu au fost de ajuns.

Richardson clătină din cap.

— Nu puteau fi de ajuns.

— Crezi că erau un pretext?

— Bineînțeles. Uită-te la el.

Price privi la portretul dur a ceea ce cândva ar fi putut fi un chip frumos. Întotdeauna a sperat că oameni ca acesta,

care făcuseră atâtea sacrificii din simțul datoriei – cei desfigurați şi mutilați – ar putea fi scutiți de la alte posibile suferințe şi că s-ar putea bucura de o stimă aparte din partea celor rămaşi acasă, însă natura umană îl dezamăgise de multe ori.

— Cum a primit vestea?

— Nu a scos un cuvânt, după spusele asistentelor.

— Ce păcat. A mai avut şi alți vizitatori?

Price a clătinat din cap.

— Nu are rude apropiate. Părinții i-au murit când era copil. Mi-am permis să verific la Oficiul de Război.

— Ghinion.

— Au fost ucişi. O poveste tragică. E genul de experiență care te marchează.

Price ar fi vrut să continue discuția. Căpătase un interes pentru tulburările nervoase şi alte afecțiuni care erau de obicei de competența psihiatriei. Din nefericire, Richardson, directorul spitalului, rareori avea timp pentru discuții teoretice.

— Crezi că va încerca să-şi pună capăt zilelor? a întrebat el.

Price îşi băgă mâinile în buzunare.

— E cale lungă de la omul care a fost şi omul care este acum. A trecut prin ditamai războiul: a fost comandant, după cum menționau rapoartele.

Richardson scoase un mormăit nehotărât.

— Ca să te sinucizi trebuie să ai un plan şi să fii foarte hotărât.

— E puternic.

— Din punct de vedere fizic, da. Altminteri nu ar fi rezistat. Mental, numai timpul o va spune. Cu toată morfina aia în el, i-ar putea trece orice prin minte. Mă întreb dacă ştie măcar că războiul s-a terminat.

La menționarea morfinei, pleoapele pacientului s-au deschis. Pupilele erau de o paloare stridentă față de pielea bronzată de vreme.

Richardson s-a îndreptat de spate.

— Domnule colonel, mă bucur să văd că recuperați somnul pierdut. Nu dorim să vă deranjăm.

Bărbatul a clipit leneş, apoi şi-a întors capul spre pacientul din celălalt pat, unde zăcea un maior din poliția militară, cu gura întredeschisă, sprijinit pe perne şi dormind liniştit, cu o perfuzie introdusă în braț şi o pată de sudoare pe frunte. Picioarele îi fuseseră amputate de la genunchi în jos. Scaunul său cu rotile se afla lângă pat, pe el stând uniforma atent împăturită, gata de purtare. O asistentă stătea aplecată deasupra lui, luându-i pulsul.

De cealaltă parte a paravanelor se deschise o uşă. În cameră pătrunse un miros de fiertură.

— Faceți progrese excelente, domnule colonel, spuse Richardson, dar ochii pacientului erau deja închişi.

Maiorul a început să tuşească cu un şuierat care i se ridică din piept. Amputările fuseseră făcute în Franța, după ce camionul său fusese lovit de şrapnel. Chirurgul de campanie fusese prea prudent, lăsând câteva fragmente minuscule în piciorul stâng. După câteva luni în care pacientul părea să se recupereze bine, s-a produs o infecție. Richardson se temea că operația de corectare a avut loc prea târziu.

Asistenta se uită în sus la el şi îşi clătină uşor capul. Price veni şi el.

— Tusea aia. Ar trebui să-l mutăm, pentru orice eventualitate.

— Nu va mai rezista mult, spuse Richardson. Cel mult câteva zile.

— Totuşi...

Price părea să se scuze, dar amenințarea gripei era reală. Majoritatea celorlalți pacienți nu ar fi avut nicio şansă în

starea în care se aflau. Fusese deja amenajat un salon de izolare.

— În regulă, ocupă-te de asta. Mâine la prima oră. Richardson se întoarse. Mare păcat, totuşi. Am auzit că aceşti doi tineri se înțelegeau bine. De cele mai multe ori, prietenia e cea care face ca lucrurile astea să fie suportabile.

În acea seară, maiorul şi-a revenit în simțiri. Febra îi scăzuse puțin, îi era frig şi se simțea amețit. Era cu adevărat treaz sau doar visa din nou? În visele sale avea picioare şi nu simțea nicio durere. A visat că se întorcea la soția sa din Hammersmith, la biroul său de la Scotland Yard. Oamenii îl întâmpinau cu zâmbete şi cu rânduri de băuturi. Voiau să-i asculte poveştile de pe front. Singura dificultate era că nu ştia de unde să înceapă.

Se uită la piciorul patului: păturile stăteau întinse sub lumina electrică slabă, iar acolo unde ar fi trebuit să fie picioarele lui nu se afla nimic. Îl cuprinse un val familiar de disperare. Aruncă o privire spre scaunul cu rotile: era încă acolo, cu cadrul său greu de fier, ca o dojană la adresa speranțelor sale, a incapacității sale de a accepta şi de a se adapta. Singurul lucru care lipsea era uniforma lui: chipiul, tunica şi mantaua, decorată cu însemnele roşii ale diviziei de comisari de poliție. Uniforma îi amintea că încă făcea parte din armată, că era încă o persoană de rang, cu drepturi şi îndatoriri. Dar ei i-o luaseră. De ce făcuseră asta? Ce să însemne oare?

Reuşi să se ridice. Lângă patul alăturat cineva se îmbrăca. I-a luat ceva timp până când şi-a dat seama că era colonelul, sărmana pacoste care îşi pierduse jumătate din față din cauza unei grenade germane. Nu reuşise să vorbească decât în ultimele câteva zile, dar fusese un bun ascultător, nu se plictisea niciodată de vechile povestiri ale maiorului de dinainte de război.

Colonelul îmbrăca o uniformă – dar nu era a lui, ci a maiorului.

— Ei bine, domnule Colonel, ce naiba faci? Acelea sunt...

Colonelul s-a întors, ducând un deget la buze. Punea ceva la cale, un fel de farsă. Dar nu avea dreptul să ia ceea ce nu era al lui.

Maiorul a tuşit. Plămânii îi erau inflamaţi, învineţiţi. Durerea îi zguduia pieptul.

— Pune-le la loc. La naiba, astea sunt...

Colonelul stătea în picioare deasupra lui, cu faţa răvăşită, luminată de becul electric. Ţinea o pernă în mâini.

— Asta te va ajuta să dormi, a spus, apropiindu-se.

A presat perna de faţa maiorului, apăsând-o cu greutatea corpului său până când braţele muribundului au căzut atârnând şi el a încetat să se mai zbată. A durat doar câteva minute. Când s-a terminat, a aşezat braţele maiorului perfect pe lângă corp, i-a închis ochii cu grijă, a aranjat cuvertura şi s-a strecurat în linişte afară din salon.

NIMENI

2

Anglia, martie 1916

Nu îl observă din prima. Era ascuns în spatele razelor de soare care se revărsau din vitralii. Se strecurase în galeria unde se afla orga, coborând scara în spirală, aşteptându-se

să nu fie nimeni acolo. Când el se ivi din umbră, ea a tresărit.

— Scuză-mă, nu am vrut să te sperii.

Străinul cel tânăr era înalt şi lat în umeri, dar hainele atârnau pe el, ca şi cum ar fi fost de căpătat, iar pe guler avea o dâră de praf. În lumina soarelui, părul lui bătea într-o nuanță palidă de auriu.

Amy Vannek încă răsufla greu din cauza scărilor.

— Voiam doar să... Am auzit muzica.

Fusese atrasă în capelă de sunetul unui cor. Ea şi mama ei, Lady Constance, se aflau într-un tur informal al colegiilor din Cambridge, îndrumate de mătuşa Clem, al cărei soț preda biologie, dar surorile plecaseră în căutarea unui loc unde să „cheltuiască nişte parale”, după cum îi plăcea să spună mătuşii ei, oarecum desuet. Jumătate dintre membrii corului erau băieți şi trecuseră pe lângă ea la ieşire, lăsând-o pe Amy singură, după cum îşi închipuia ea.

Străinul căra un teanc dezordonat de partituri şi creioane. A presupus că era dirijorul corului sau organistul, deşi nu părea să aibă mai mult de douăzeci de ani, abia dacă era mai în vârstă decât ea.

— Apropo, suna foarte bine, adăugă ea înainte de a se întoarce să plece.

— Aşteaptă.

Străinul a făcut un pas către ea. Unul dintre creioane i-a căzut zgomotos pe podea.

— Tu...?

Se schimonosi ca să nu scape şi partiturile.

— Cânți?... la orgă?

— Nu chiar. Mi-am dorit întotdeauna asta, dar... Ei bine, nu mai contează.

Străinul se uita la Amy cu atenție. Bărbații tineri nu prea se uitaseră la ea, decât în trecere. Era mică de statură, cu părul negru ca pana corbului şi nici pe departe la fel de

frumoasă precum surorile ei mai mari – ceea ce avea anumite avantaje: în primul rând, nu a trebuit să-şi ia niciodată rămas-bun de la vreun iubit plecat la război, nu a trebuit să aştepte veşti de la ei, temându-se la sosirea vreunui bilet de înştiinţare de la Oficiul de Război: *E de datoria mea să vă informez cu profundă durere că s-a primit un raport...* Putea să audă despre bătălii, ofensive şi retrageri fără ca inima să-i tresară nici măcar puţin. Probabil că străinul se holba la ea din cauză că femeile nu erau văzute prea des în acest loc, acest spaţiu sacru rezervat bărbaţilor. La urma urmei, singurul omagiu adus feminităţii în toată clădirea era prezenţa unei imagini solitare a Fecioarei pe un vitraliu.

Străinul a tresărit.

— Chiar te rog. Simte-te liberă să încerci.

A făcut un pas înapoi, invitând-o să se aşeze la claviatură.

— Poate fi puţin capricioasă, dar scoate un sunet bun, de cele mai multe ori.

Amy a privit în jur prin capelă. Nu i-ar fi plăcut să fie nevoită să dea explicaţii – de ce se afla singură cu un bărbat străin, departe de ochii tuturor – dar mama şi mătuşa ei ar fi trebuit să mai lipsească încă o vreme.

— Nu va şti nimeni, spuse tânărul bărbat. Sau pur şi simplu vor crede că sunt eu. Apropo, numele meu e Edward – Edward Haslam. Predau muzică la şcoala de băieţi St. Thomas. Anul acesta ne unim forţele cu corul colegiului. Pentru slujba de Paşti şi toate cele.

— Amy Vanneck.

Şi-au atins scurt mâinile. Era bărbierit şi avea ochii căprui-cafenii. Când a zâmbit, i se păru că zăreşte băiatul din el, timiditatea aceea ascunsă sub masca de adult.

S-a aşezat uşor pe bancă şi şi-a scos mănuşile. Orga avea trei manuale şi o varietate năucitoare de registre. Îşi dorise să se apuce de acest instrument când era la şcoală, dar

ambiția i-a fost curmată brusc. Se pare că „regele instrumentelor” nu era potrivit pentru o tânără domnişoară, fiind zgomotos, dominator şi veşnic asociat cu sfintele taine. A fost nevoită să se mulțumească cu lecțiile de pian. La fel se întâmplase şi când îşi exprimase interesul de a studia medicina, numai că de data aceasta mama ei fusese cea care se împotrivise. „O domnişoara de rangul tău nu-şi petrece timpul despicând corpuri umane, vii sau moarte”, a fost verdictul ei final. „Tatăl tău nu va fi niciodată de acord, în orice caz.”

Profesorul de muzică aştepta cu nerăbdare. Amy a inspirat adânc şi a cântat un acord minor sumbru. Nu s-a întâmplat nimic. Din țevi nu a ieşit nici măcar o adiere de aer.

— Hmm, îmi dai voie, te rog?

Profesorul a oprit câteva tuburi.

— Încearcă acum.

Amy s-a îmbujorat. A încercat un alt acord, de data aceasta într-o tonalitate majoră. O fanfară de note luminoase a răsunat în spațiul amplu. Şi-a lăsat degetele să urce şi să coboare pe clape, la început încet, apoi mai repede. Când a apăsat pe pedale, a simțit cum sunetul profund îi răsună prin tot corpul.

— Nu am nicio partitură, spuse ea. Ai vreo carte de imnuri?

— O carte de imnuri? În vocea profesorului se simți dezamăgirea. Bănuiesc că ar trebui să Re una pe undeva. Pe de altă parte...

A scos o partitură din teancul pe care îl purta şi a pus-o în fața ei.

— De ce nu încerci asta?

Numele piesei era *The Topliner Rag.*

— E din America. Cea mai recentă apariție.

Trebuie să fi fost o glumă. Cum ar putea cineva să cânte muzică *ragtime*[1] într-un lăcaş de cult? Edward Haslam o tachina: se aştepta ca ea să roşească şi să obiecteze, cum ar face o fată timidă şi puritană, aşa cum trebuie să fi părut că era.

— Sau dacă preferi ceva mai mult...

Fără să mai adauge un cuvânt, se avântă în cântat. Capela solemnă se transformă instantaneu într-un bâlci. Fără a băga în seamă notele ei greşite, tânărul s-a apucat să încerce diferite combinații de tuburi, strigându-le pe nume pe măsură ce muzicaa devenea mai dezlănțuită şi mai ciudată. În curând, amândoi au început să râdă.

— Amy? răsună vocea mamei ei. Unde o fi fata asta?

Amy îngheță.

— Trebuie să plec.

Ajunsă în vârful scării în spirală, se uită înapoi. Edward Haslam încă o privea. Murmură şi el *„La revedere”.*

Mama lui Amy dădea semne de oboseală. Fusese hotărâtă să viziteze toate punctele arhitecturale importante dintr-o dată, ca pe un tur al penitenței. Amy bănuia că era ceva ce intenționa să facă doar o singură dată, aşa cum mergi la dentist să îți scoți un dinte stricat. Dacă îşi făcea datoria o dată, nu ar mai fi fost nevoie să mai treacă prin asta şi a doua oară.

— Cu cine vorbeai, Amy? întrebă ea, în timp ce traversau curtea.

Era o provocare să ții pasul cu ea.

— Cu nimeni. Am vrut doar să încerc orga.

— Tu erai? Tu scoteai acel zgomot îngrozitor?

— Era doar o piesă pe care am găsit-o.

---

[1] Stil muzical propulsiv sincopat, un precursor al jazz-ului şi al stilului predominant al muzicii populare americane din 1899 până în 1917.

— Extraordinar! Mama ei clătină din cap. Şi unde îți sunt mănuşile?

Amy le uitase în capelă.

— Îmi pare rău. Ia-o înainte. Te ajung eu din urmă.

Se grăbi să se întoarcă în capelă. Edward Haslam era deja pe drum cu mănuşile în mână, Zâmbea, ca şi cum se bucura ca de un premiu pentru faptul că le uitase.

— Mulțumesc. Amy luă mănuşile.

— Domnişoară Vanneck?

Ea se opri.

— În seara asta are loc o serată muzicală acasă la un prieten. Vor veni nişte cântăreți minunați. Ați vrea să...

— Mi-ar face mare plăcere, dar...

Mama şi mătuşa lui Amy erau aproape de poartă. Mama ei se întoarse.

— Nu pot.

Părea să fie dezamăgit sau juca rolul destul de bine.

— În caz că te răzgândeşti, voi fi în fața Bisericii Rotunde la ora şase. În orice caz, te voi aştepta.

Nu era nevoie ca Amy să refuze a doua oară, pentru că întreaga idee i se părea ridicolă. Femeile o aşteptau înăuntru la cabina portarilor.

— Deci vorbeai cu cineva, spuse mama ei. Cine era acel bărbat?

Amy se încruntă în timp ce-şi trăgea mănuşile.

— Mamă, ți-am spus deja, Nu are importanță.

Mama ei îl privi pe profesor cum se întorcea în capelă.

— Da, mă aştept să fie aşa.

Spre sfârşitul după-amiezii, mama lui Amy îşi revenise suficient pentru a se ocupa de corespondență. Planul inițial fusese să petreacă cel mult două săptămâni în Cambridge, dar Lady Constance nu părea să se grăbească să se întoarcă la soțul ei şi la moşia familiei din Suffolk. Fiindcă mulți

oameni erau plecați la război, iar viața socială fusese curmată brusc, orașul era lipsit de evenimente, chiar și pentru ea.

Amy stătea la fereastra din salonul de la etaj al mătușii Clem, răsfoind unul dintre manualele unchiului ei, un studiu despre sistemul nervos uman. Îi era greu să se concentreze. Afară era încă lumină, dar începea să se adune ceața, încât abia se mai vedea capătul îndepărtat al străzii. Aruncă o privire la ceasul de pe șemineu: era șase fără un sfert.

— Unde mai exact este Biserica Rotundă?

Mătușa Clem și-a ridicat privirea de la cusut.

— Chiar după colț de colegiul St. John's. Am trecut pe lângă ea mai devreme.

— Și St John's este...?

— Lângă colegiul Trinity. De ce întrebi?

Amy se întoarse la cartea ei.

— Cred că am citit undeva despre asta.

O altă minciună. Era a treia pe ziua de azi, menită, ca și celelalte, să îi ascundă întâlnirea cu Edward Haslam – o întâlnire care nu însemna nimic și care nu ar fi dus la nimic. A întors o pagină. Noul capitol se intitula „Neuronii: dimensiune și morfologie generală".

Era șase fără zece. Amy și-l imagină pe Edward Haslam cum se pregătea pentru întâlnirea lor, știind că nu va avea loc niciodată, dar fiind incapabilă să renunțe la speranța fantezistă că, în pofida oricăror așteptări, s-ar putea întâmpla. S-ar fi îmbrăcat cu niște haine mai elegante, dacă ar fi avut unele. Și-ar fi pieptănat părul și și-ar fi lustruit pantofii, iar apoi – Amy zâmbi la acest gând, ar fi trebuit să își curețe urmele de cremă neagră de sub unghii. Apoi ar fi pedalat până la Biserica Rotundă și ar fi ajuns cu cinci minute mai devreme, doar ca să fie sigură. Ceasul arăta șase fără cinci.

Nu îl putea întâlni nici dacă ar fi vrut. Ce scuză ar fi putut inventa pentru a ieşi de una singură? Chiar şi magazinele erau închise de acum. Şi să lipsească o seară întreagă? Pentru asta i-ar trebui o groază de minciuni, mai multe decât ar putea ea spera să născocească. Cât despre a spune adevărul, nici asta nu ar duce la nimic, l-ar fi interzis să plece. Cine era Edward Haslam? Ce ştia despre el? Cine le-a făcut cunoştinţă? *Noi nu suntem genul acela de oameni, Amy. Ar trebui să ştii mai bine.* Amy nu dori să-şi imagineze scena.

Cât timp ar fi stat acolo până să renunţe? Zece minute? 15? Probabil că la şase şi douăzeci de minute ar pleca singur la serata muzicală, dezamăgit, dar nu surprins. Acolo ar întâlni o altă fată – o fată care ar fi fost liberă şi lipsită de temeri – şi ar fi uitat de cea care se rătăcise prin capelă.

Soţul mătuşii Clem intră în timp ce ceasul de pe şemineu bătu ora şase. Era un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu o barbă albă şi ochi blânzi.

— Voiam să îţi spun că a sosit asta cât timp ai fost plecată.

Avea în mână o scrisoare într-un plic albastru.

— E pentru tine, Amy. Se încruntă. S-a întâmplat ceva?

— Nu, nimic. Mulţumesc, unchiule.

Scrisoarea era de la Kitty Page, o veche prietenă care locuia în Cambridge. Stabiliseră să se întâlnească în dimineaţa următoare, dar Kitty i-a scris că a făcut febră şi că părinţii ei, îngrijoraţi, au insistat ca ea să rămână în pat.

Amy se ridică în picioare.

— Kitty nu se simte bine. E răcită.

— Oh, îmi pare rău, spuse mama ei fără a-şi ridica privirea de la scris. Să îi transmiţi urările noastre de bine.

— Cred că ar trebui să merg la ea, spuse Amy. A stat întinsă toată ziua, e foarte plictisită.

— Dacă chiar trebuie... Stiloul mamei ei continua să alunece pe pagină. Ai grijă să păstrezi distanța. Să nu răceşti şi tu.

A împrumutat bicicleta mătuşii Clem şi a pedalat din greu, maşinăria greoaie de fier tremurând în timp ce se rostogolea pe pavele. Aerul rece o ciupea de obraji. Un singur clopoțel răsună în tot oraşul; era şase şi un sfert.

Străzile umede erau aproape goale. Pe King's Parade, copertinele magazinelor erau ridicate. În afara colegiului Trinity, un grup de ofițeri cadeți mărşăluiau spre Great Gate, în timp ce ordinele sergentului major răsunau în sus şi în jos pe străzile înguste. Amy a virat pe trotuar. Până când a ajuns la capătul drumului nu a depăşit-o nimeni.

Biserica Rotundă era uşor de observat: îndesată, circulară, incredibil de neîncăpătoare. Chiar şi printre casele în stil Tudor, cu fațade din lemn până la jumătate, părea o relicvă a unei epoci trecute. Cu suflarea tăiată, Amy se îndreptă cu bicicleta spre intrare. Un singur felinar ardea deasupra uşii.

Eduard Haslam nu era acolo. Amy stătea în amurgul tot mai adânc, adevărul conturându-i-se tot mai clar pe măsură ce respirația îi revenea la normal. Se înşelase: douăzeci de minute de aşteptare fuseseră prea mult. Plecase deja. Sau poate că nici nu apăruse.

Ce *naivă ai fost, Amy. Ai fost într-adevăr o fată prostuță, prostuță.*

Se urcă înapoi pe bicicletă, realizând abia atunci că nu era singură.

— Scuzați-mă. Domnişoara Amy, nu-i aşa?

Era un băiat de vreo cincisprezece ani. Purta o şapcă, iar cămaşa lui nu avea guler. Stătuse pe zidul din colțul curții bisericii.

— Da?

— Domnul a spus să vă dau asta.

A scos o bucată de hârtie din buzunarul de la piept.
— Mi-a spus să aştept o jumătate de oră. Mi-a dat şase peni.

Dragă domnişoară Vanneck,

Dacă aţi primit acest bilet, înseamnă că aţi venit să ne întâlnim. Aş fi dat orice să fiu acolo, precum am promis. Dar un coleg de-al meu tocmai a primit vestea că fiul său a fost ucis la Arras. Soţia lui este plecată şi el este complet distrus. Mi-e teamă să îl las singur – cine ştie ce ar putea face. William era singurul lor copil.
Nu mă aştept să mă ierţi, dar măcar să ştii că nu mi-a fost uşor să îmi încalc promisiunea. Tot ceea ce nu distruge, războiul otrăveşte. De aceea, cât timp voi trăi, nu voi lua parte la el.

Cu cel mai mare regret,
Edward Haslam

Băiatul încă mai zăbovea la colţ, sperând fără îndoială la încă o recompensă. Amy a pus scrisoarea în haină şi s-a dus să îşi ia bicicleta. În buzunar avea o monedă de şase peni.

3

Nordul Franţei, februarie 1919

Se auzi o rachetă de semnalizare, pe o distanţă de aproximativ o mie de metri. Nimeni nu uitase de acel sunet: şocul, ca de percuţie, pocnetul ca un zgomot static. Căpitanul Mackenzie se ridică în picioare şi dădu la o parte deschizătura cortului. O lumină foarte puternică se înălţa

spre cer, înconjurată de bătaia ploii. Peste pământul distrus se întrezăreau umbre întunecate. Sergentul Cotterell se afla alături de el.

— Despre ce este vorba? E ceva cu hamalii?

Pe partea cealaltă a crestei, o echipă de muncitori chinezi aduna obiecte de după război: şine, țevi, cupru, alamă – orice valorează ca fier vechi. Au luat ce mai era prin depozitele de muniție, dar muniția care nu a explodat a fost lăsată unde se afla. Ca şi buncărele şi sârma ghimpată, erau considerate fapte de război şi lăsate în responsabilitatea francezilor.

Mackenzie îşi ridică binoclul. Sub creasta dealului, echipa de căutare era înşirată în linie, cu o distanță de şase metri între fiecare om. De la această distanță ar fi putut prea bine să pară nişte țestoase uriaşe, după felul în care se târau spre linia orizontului, cu capetele în jos, cu spatele aplecat sub paltoanele îmbibate de ploaie. În urma lor, fluturau în vânt cinci steaguri galbene, care ajungeau până la genunchi, fiecare marcând locul unei descoperiri.

Flacăra exploziei dispăru la orizont şi o dâră de fum pluti în vânt.

— Mai bine te-ai duce acolo. Să pregăteşti o echipă de brancardieri.

Ploaia se pomi mai tare, valuri cenuşii întunecând linia orizontului. Un vizitiu, sergentul Farrer, se lupta cu calul său, alunecând în timp ce se străduia să-l împiedice să nu se răstoarne cu totul.

Caporalul Reid, funcționarul companiei, se ținea la distanță.

— Ceva l-a speriat, domnule. Pesemne că se apropie o furtună.

Mackenzie se holbă la cer. Se întuneca. Calul era scăpat de sub control, dar Farrer – un tânăr deşirat cu ochi ca de insectă, dintr-un regiment din Lancashire – continua sări

vorbească, mângâindu-l pe gât când se apropia de el. Avea un fel de a se descurca cu animalele, ceea ce era foarte bine, pentru că abia dacă le vorbea celorlalți bărbați.

Mackenzie se urcă pe terasamentul care marca drumul spre ferma La Signy, cu noroiul şiroindu-i pe cizme. După înghețurile iernii, pământul se înmuia, apa se aduna în solul calcaros şi în găurile lăsate de proiectile şi în terasamente. Ploaia avea să reporneească procesul de degradare, iar identificarea cadavrelor avea să fie mai dificilă, mai ales pentru cei cu stomacul sensibil.

Şi-a tras haina mai aproape de el. Să mențină echipele să lucreze la intensitate maximă era deja destul de dificil, chiar dacă îi plătea dublu. Munca îi afectase destul de mult.

Voluntarii deveniseră morocănoşi şi retraşi, nu puteau dormi, iscau certuri violente fără motiv. Cu toții luaseră parte la violențele războiului, dar parcă abia acum îi lovise realitatea. Mackenzie îi luase cu binişorul. A închis ochii la infracțiunile minore, chiar şi la absențele ocazionale. Le reamintea adesea că munca lor era importantă, că ar putea însemna totul pentru familiile de acasă. Era tot ce îi trecea prin minte. Era ceea ce îşi spunea în sinea lui.

În depărtare, echipa lui Aldridge încă se îndrepta spre vârful crestei, care era acoperit de resturi de vegetație distrusă, unde odinioară fuseseră păduri. Oamenii lui şi-au dat seama până acum la ce să fie atenți, dincolo de reperele evidente. Un indiciu bun erau bucățile de echipament aflate la suprafață sau care ieşeau din pământ. Iarba căpătase o nuanță de albastru-viu. Apa stătătoare devenise negru-verzuie sau gri. Găurile de şobolani erau întotdeauna examinate cu atenție: dacă se găseau resturi de oase la intrare, însemna adesea că în apropiere se afla un mormânt la adâncime mică, deşi, în astfel de cazuri, de multe ori nu mai rămânea nimic care să fie identificat. Direcția de înregistrare a mormintelor a oferit o listă cu cimitirele aflate

pe câmp, unde cadavrele trebuiau să fie exhumate şi relocalizate, asta dacă mai puteau fi găsite. Dar mai erau şi cei dispăruți: cadavrele care încă zăceau în gropi de obuze şi tranşee sau erau ascunse printre mărăcini, morți care nu avuseseră parte de nicio înmormântare – cinci mii de cadavre pe fiecare kilometru de front, calculase Mackenzie. Asta fără a-i pune la socoteală pe nemți, pe care oricum nu-i lua în considerare nimeni.

În depărtare se auzi o împuşcătură. Fiecare om din echipă se ridică în picioare. Sunetul venise din aceeaşi direcție ca şi racheta de semnalizare. Mackenzie auzi nişte strigăte.

Câteva clipe mai târziu, sergentul Cotterell a coborât în şanțul de comunicație, stropind cu noroi în jurul său.

— Chineză au găsit ceva. Aghiotantul lor a venit încoace. Aşteaptă în pădurea Mark.

— Ce au găsit?

— N-au vrut să spună. Mi-au zis să vă anunț imediat.

S-au întors în şanțul de comunicație, trecând în zigzag printr-o ramificație de linii de tragere şi de sprijin cunoscută Sub numele de *Elephant & Castle.* Au trecut pe lângă plutonul lui Aldridge care cobora de pe creastă şi s-au îndreptat spre ruinele satului. L-au găsit pe aghiotant tremurând lângă ruinele unui tun. Era scund şi cu pieptul îngust, ofițerii din unitățile militare de muncitori chinezi fiind recrutați pentru cunoştințele lor de limbă şi obiceiuri, şi nu pentru fizicul lor.

— Rawlins, domnule, spuse el, îndesând un revolver Webley în teacă.

Mackenzie şi-a dat seama că-şi lăsase propriul revolver în cort.

— Comandantul m-a trimis aici şi întreabă dacă puteți ajuta.

— Să ajut cu ce?

— Mai bine vedeți cu ochii dumneavoastră, domnule.

— Nu poate să aştepte până mâine dimineaţă?

Rawlins a clătinat din cap şi a pornit, conducându-i prin ceea ce Fusese cândva ţara nimănui. Ceilalţi îl urmau în şir indian, cu ochii în pământ, aşa cum se cuvenea. Proiectilele neexplodate se puteau deplasa în solul umed, îşi puteau croi drum spre suprafaţă, rotindu-se pe măsură ce pământul se înmuia sub ele. Fitilurile cu temporizator reprezentau cea mai mare ameninţare. Zgârietura unei lopeţi sau un simplu pas puteau ajunge spre detonator, declanşând explozibilul. O schimbare de temperatură putea avea acelaşi efect. În urmă cu două săptămâni, în apropiere de Langemark, voluntarii aprinseseră un foc de tabără, cu intenţia de a prepara ceai, fără să ştie că sub picioarele lor se afla îngropat un proiectil. Zece oameni fuseseră făcuţi bucăţi.

La două sute de metri distanţă, şi-au croit drum printre un şir de sârmă încolăcită, neagră şi ruginită, în spatele căreia se aflau vechile linii germane. Bombardamentul redusese tranşeele de tragere la un mic şanţ, plin de pământ, zdrenţe şi aşchii.

S-au întors pe un şanţ scurt de comunicaţie, au sărit peste butuci de lemn, aşezaţi de-a curmezişul peste linia de sprijin. În unele locuri, bastioanele erau intacte, dar noroiul era mai gros şi mai întunecat, ca fundul unui iaz. În cele din urmă au ajuns la o intersecţie cu un alt şanţ, mai lat şi mai adânc decât celelalte. Dincolo de el se aflau o duzină de trunchiuri arse de copac, aproape făcute cenuşă. Această porţiune a frontului german fusese cândva o fortăreaţă militară. Pe hărţile armatei era denumită *Two Storm Wood*.

— S-a mişcat ceva aici, strigă Rawlins, arătând spre peretele nordic al şanţului. După ce am trecut peste el. Solul s-a deschis.

— Să fie un tunel?

— Posibil.

Această zonă a frontului fusese puternic afectată, iar tunelurile erau pline cu explozibili, dar nu erau toate folosite. Mackenzie ceruse planurile de la Comandamentul Corpului de Armată, dar astfel de informații fuseseră întotdeauna bine păstrate, iar cererea sa rămăsese fără răspuns.

— Unii bărbați s-au întors pentru lemne de foc, spuse Rawlins. Prima dată au ratat intrarea. Trebuie să fi fost ascunsă din cauza ploii care căzuse înainte.

Au ocolit următoarea trecere. Fasciculul de lumină al unei lanterne se legănă prin întuneric şi se opri asupra lor. Rawlins a spus ceva în mandarină, iar lumina a coborât. Doi chinezi stăteau în fața lor, nişte muncitori corpolenți şi cu pielea închisă la culoare, cu revere la paltoane şi bastoane în mâini. Disciplina în rândul chinezilor era rareori o chestiune formală, cu excepția cazurilor în care era vorba de infracțiuni grave. În schimb, violența era exercitată spontan de către *paitou:* grupuri de infractori de aceeaşi rasă. Unii dintre cei care se ocupau cu identificarea şi clasarea cadavrelor erau ei înşişi nişte băieți, având la ei acte false, atât de nerăbdători să se bucure de câțiva ani de muncă bine plătită – deşi Mackenzie se întreba adesea dacă ştiau în ce se băgau.

Gaşca era agitată. A urmat un alt schimb de cuvinte între ei şi locotenentul Rawlins, de neînțeles pentru Mackenzie. Unul dintre ei i-a înmânat lui Rawlins lanterna.

În dreapta lor, parțial ascunsă de o grămadă de fier ondulat şi de lemne, se afla intrarea într-o cazemată. Cadrul fusese avariat de obuze. Rawlins a băgat lanterna înăuntru.

— Acolo jos, domnule.

Nu a schițat niciun gest să îi conducă. Gaşca stătea nemişcată, cu picăturile de ploaie şiroindu-le pe față.

— Unde este comandantul vostru?

— A fost chemat, domnule. Unii dintre băieţii noştri au plecat. S-a dus vestea.

— Ce veste?

Aghiotantul se holbă pur şi simplu în ascunzătoare.

— Acolo jos, domnule, spuse din nou.

Mackenzie ura aceste ascunzători subterane. Înainte de armistiţiu, aceste locuri l-au ţinut în viaţă, dar teama de a fi îngropat de viu nu-l părăsise niciodată. Obuzele de cel mai mare calibru puteau să doboare o cazemată la 30 de metri adâncime. El nu putea dormi sub pământ decât dacă era complet epuizat şi chiar şi atunci ar fi visat cum moare departe de lumina zilei, cum plămânii i s-ar umple de noroi, şi cum ar fi auzit ţipetele sufocate ale oamenilor.

Sergentul Cotterell avea propria sa lanternă. Era deja aplecat, cu un picior peste pragul cazematei. Ţinându-se de pragul de sus, a coborât prin gaură, Mackenzie a smuls cealaltă lanternă de la Rawlins şi l-a urmat. O serie de trepte noroioase îi călăuzea în jos, în întuneric.

Au mers încet, verificând în jur pentru a vedea dacă nu cumva erau fire de sârmă sau explozibili ascunşi. Chinezii ar fi putut cu uşurinţă să le rateze. Prin aerul îmbâcsit de pământ umed, Mackenzie simţi un miros bolnăvicios de putrefacţie. Ajunseră la prima cotitură.

— Până acum e liber, se auzi ecoul vocii lui Cotterell în spaţiul îngust.

— Mergeţi tot înainte.

Zgomotul ploii de deasupra lor s-a stins încet. Se lăsă liniştea, perturbată doar de propria lor respiraţie şi de scârţâitul lemnelor. Mirosul era mai puternic acum: acru şi unsuros. Mackenzie a întins mâna după o batistă. Ca şi oamenii lui, învăţase să aibă mereu o batistă îmbibată în ulei. A inspirat adânc vaporii puternici, medicinali, cu mâna apăsată puternic pe gură.

În timpul războiului s-ar fi temut de un glonț sau de o grenadă, de un inamic încolțit care ar opune rezistență, De data aceasta era diferit: îi veneau în minte temeri mai vechi. Pe când era copil şi se afla în vacanță pe coasta de sud a oraşului Kent, el şi unul dintre frații săi descoperiseră un turn de cărămidă pe o porțiune pustie de țărm, o construcție abandonată şi înclinată, ca o navă eşuată la țărm. Au forțat uşa turnului, deranjând ceva care zăcea în întuneric. Nu puteau să vadă ce era – poate era un animal, fusese primul gând care îi veni în minte, dar apoi întrezări o pereche de încheieturi osoase strânse în jurul unei pături şi auzi o respirație smiorcăită: jalnică, dar umană. În acel moment a fugit, cu fratele pe urmele sale, a fugit şi nu s-a mai uitat înapoi, până când turnul a dispărut din vedere, frica cedând în cele din urmă locul ruşinii. Adevărul era că nu voise să vadă ce a văzut, să înțeleagă ce era cu bietul nenorocit ghemuit singur în acel loc rece şi întunecat, să-şi expună conştiința la acea oroare. În cele din urmă, cei doi se hotărâseră să se întoarcă cu haine şi mâncare, dar apoi auziseră vorbindu-se despre un nebun evadat dintr-un azil fortificat şi au renunțat la planul lor. Despre incident nu s-a mai vorbit niciodată. Oricum, fratele său era mort acum.

Sergentul Cotterell ajunsese deja în camera principală. Paşii lui au răsunat în încăpere. Spre deosebire de britanici, germanii şi-au întărit adăposturile cu beton şi oțel. Aveau puțuri de ventilație şi rezervoare de apă. Statul Major nu dorise ca soldații britanici să o ducă prea bine în subteran.

Lanterna lui Mackenzie pâlpâi şi lumina începu să scadă în intensitate. Pulsul îi răsuna în urechi.

— Sergent?

Acoperindu-şi în continuare nasul şi gura, Mackenzie a coborât uşor ultimele trepte. Pământul scârțâia sub cizmele lui. De undeva din față se auzi o voce, mormăind şi înjurând. Trebuia să fie Cotterell.

— Unde eşti, sergent?

Lumina lanternei dezvălui un scaun răsturnat, o frânghie atârnând peste marginea unei mese, o mască de gaze abandonată, care parcă se holba la ei. Masa era acoperită de o murdărie lipicioasă. Dungile întunecate de pe peretele opus semănau cu mâzgăliturile unui copil nebun. Cotterell nu scotea o vorbă. Parcă ar fi dispărut. Cât de mare era acest loc? Existau pasaje, tuneluri? Daca da, unde duceau? Câți oameni se adăpostiseră cândva aici?

— Sergent?

Mackenzie se întoarse. O deschizătură în perete marca intrarea în camera următoare. O lumină palidă pâlpâia pe podea. Se îndreptă încet spre ea, cu respirația întretăiată, încercând să nu scoată niciun sunet – exact ca în timpul unui raid în tranşee, doar că el nu avea nicio armă.

Cotterell stătea în fața lui, cu lanterna luminând la picioarele lui.

— Ce este, omule? Ce ai văzut acolo?

Cotterell nu răspunse. Se întoarse spre trepte şi dispăru fără să scoată un cuvânt, lăsându-l pe Mackenzie singur. Căpitanul auzi o mişcare venind din spatele lui, din cealaltă cameră, un zgomot aproape insesizabil în aer, ca o bătaie din aripi.

4

Cei mai mulți dintre ofițeri părăsiseră sala de mese când maiorul Parry scoase pamfletul şi îl întinse pe masă.

— E al treilea pe luna aceasta, domnule. M-am gândit că ar trebui să îl vedeți.

Comandantul de brigadă Henley supraveghea strada. Cartierul general al brigăzii fusese stabilit într-un hotel de

pe strada Despreț, pe care germanii îl folosiseră ca spital pentru victimele gazate, dar se pare că în patru ani, nimeni nu se gândise să curețe geamurile. Fără tragere de inimă, puse jos spărgătorul de nuci şi îşi miji ochii la scrisul tipărit cam neclar.

— Chestii bolşevice, nu-i aşa?

— Obiectivele politice nu sunt clare. Dacă am citit bine, domnule, fac apel la un fel de epurare.

— Epurare?

— A claselor conducătoare – adică a puterilor de stat. Limbajul este mai degrabă biblic.

Un căpitan de personal stătea în capătul celălalt al mesei, fumând o țigară în timp ce-şi sorbea al patrulea pahar de vin roşu.

— Trebuie să fie lucrarea vreunui nebun. O fi având vreo bucată de şrapnel rămasă în creier.

În ultimele săptămâni, obiceiul căpitanului de a bea devenise tot mai vizibil. Înainte de armistițiu, ar fi primit mustrări pentru asta, dar acum că inamicul fusese gonit, iar brigada se demobiliza, problema a fost lăsată în aer.

— Poate că da, spuse maiorul Parry, dar s-ar putea să atingă o coardă sensibilă pentru unii dintre băieții noştri.

— Cum aşa?

— Citiți al treilea paragraf, domnule.

Comandantul de brigadă îşi scoase o pereche de ochelari şi se aplecă asupra pamfletului. Citi cu voce tare; *„Unii capătă puterea ca drept prin naştere, ceea ce nu este deloc un drept, ci inegalitatea şi laşitatea fac din asta un drept. Alții îşi cumpără drumul spre putere.”* Henley mârâi, răsucindu-şi capetele mustății. *„Puțini sunt cei al căror spirit a fost şlefuit de război: căpeteniile, care îşi adună oamenii la steaguri la fel de uşor precum se adună roiurile, la stup. În vreme de război, cei care ne conduc se tem de ei mai mult decât de inamic”.* Comandantul de brigadă dădu din cap.

— Tot nu văd ce...
— Citiți în continuare, domnule.
Henley se încruntă. *„Ce s-a întâmplat cu acel erou, din La Bassée şi Longeast Wood, care a trecut călare pe un cal negru peste creasta Bazentin şi...”*
Căpitanul de personal îşi ridică privirea, impresionat de tăcerea bruscă a căpitanului de brigadă.
— Era vorba despre colonelul Rhodes, nu-i aşa?
— Mă tem că da, spuse Parry.
„A fost răsplătit prin trădare. Căpitanii noştri ştiau ceea ce ştim şi noi: că vestigiile lor stau scrise în sângele celor căzuți.”
Henley a pus pamfletul jos.
— Numai aberații. Pe Rhodes l-a răpus o grenadă nemțească.
— Era în viață când l-au trimis înapoi în Anglia, adăugă Parry.
Henley scutură din cap.
— Avea răni grave la cap. Era mai mult mort decât viu.
Căpitanul de stat major îşi ridică paharul.
— Rhodes a fost un comandant de batalion iscusit – cel mai bun. Batalionul şapte nu se remarcase cu nimic înainte de el şi nu a făcut mare lucru mult după aceea.
— Părerea ta e luată în considerare, spuse Parry.
— La naiba cu părerile, era o legendă, un Hector! Ar fi trebuit să fie în Statul Major.
Căpitanul de personal îşi goli paharul.
— Avea origini asiatice îndepărtate – legături cu Armata Indiană şi nişte zvonuri. Mă aştept ca asta să îi fi pus capac.
Henley era adâncit în gânduri. Locotenent-colonelului Rhodes îi fusese oferit de fapt un post în Statul Major, în cadrul Armatei a III-a, dar îl refuzase. Fusese primul indiciu care sugerase că ambițiile sale ar putea fi mai mărețe decât să devină un simplu comandant de infanterie, că ceea ce conta cel mai mult pentru el era reputația sa în rândul

soldaților de rând, nu în rândurile celor din conducerea armatei.

Henley a dat la o parte pamfletul.

— De unde a sosit asta?

— Nu se ştie precis. Circulau copii în Charleroi. Un subofițer a văzut ceva asemănător în Boulogne, înainte de revoltă.

Henley clătină din cap. De la armistițiu încoace, ziarele erau pline de poveşti despre demonstrații şi greve legate de pensii şi salarii – în mine, pe docuri şi la căile ferate, chiar şi la Poliția Metropolitană. Cinci mii de trupe, nerăbdătoare să fie demobilizate, se revoltaseră la Calais. În Țara Galilor, revoltele soldaților canadieni au dus la moartea a cinci oameni. Divizia de Gardă fusese retrasă din Germania şi se întorcea la Londra – singura formațiune în care guvernul încă îşi mai punea speranțe.

— Spune-le comandanților de batalioane să fie atenți la oricine distribuie astfel de materiale, spuse el. Dar să nu întreprindă căutări generale. Nu vrem să iscăm ceva.

Cineva ciocăni la uşă. Dawson, sergentul de la popotă, intră şi îi salută:

— Îmi cer scuze că vă deranjez, domnule. Nu eram sigur dacă...

— Ce este?

Toți bărbații prezenți erau în serviciul Diviziei East Lancashire, dar singurul care se dădea de gol prin limbaj era doar sergentul Dawson.

— Aveți un vizitator, domnule. O femeie.

— O femeie?

— E o doamnă.

Dawson făcu un pas în față, întinzând o bucată de hârtie.

— Am rugat-o să îşi scrie numele.

Henley a luat hârtia şi a citit-o.

— Nu sunt femei la popotă, Dawson, spuse căpitanul de personal. De-a ce vrei să te joci?

Amy Vanneck stătea singură la capătul holului, tremurând în paltonul ei negruₜ strângând mânerele de lemn ale unei genți de voiaj. De o parte şi de alta a sa, dincolo de uşile închise, răsunau voci puternice masculine, accentuate de clinchetul unor bile de biliard. În aer se simțea o mireasmă de piele, pe lângă mirosul pătrunzător de tutun, mirosul inconfundabil al unei lumi masculine, de salivă şi lac, de tradiție şi disciplină. A încercat să şi-l imagineze pe Edward acolo, să şi-l închipuie stând în largul lui, încadrându-se perfect în tablou, astfel încât ea însăşi să nu se mai simtă nelalocul ei.

Trecuseră patru zile de când intrase în Boulogne, patru zile petrecute prin gări şi pe drumuri de țară, patru nopți nedormite, petrecute în vagoane şi săli de aşteptare. Ajunsese în acea dimineață în oraşul-cetate Maubeuge, aflat la unsprezece kilometri distanță. O pensiune sărăcăcioasă a acceptat să o găzduiască pentru o noapte. Dar avea să îşi dea seama că era imposibil să se odihnească. După o scurtă încercare, se spălase, se schimbase de haine şi luase primul tren spre Jeumont, unde brigada lui Edward îşi avea acum cartierul general.

Franța nu arăta deloc cum şi-o imaginase; era mai vastă, mai goală, mai sărăcăcioasă. Oraşele şi satele pe care le zărise prin ferestrele trăsurilor păreau părăsite şi neprimitoare. Nu prea vedeai copaci sau garduri vii care să îndulcească aşezările de cărămidă aspră care păreau să apese pământul ca o prezență străină. Nici măcar Amiens, învăluit acum într-o ceață cenuşie de iarnă, nu semăna cu capitala provincială aglomerată din imaginația ei, ci era un biet orăşel gri şi pe jumătate pustiu, unde puteai vedea la orice colț de stradă pagubele lăsate de obuze.

Afara, pe stradă, răsună un strigăt strident de comandă. Pe pavele se auziră bufnituri de bocanci. Un subofiţer îi punea la punct pe câţiva recruţi, cu o voce plină de dispreţ. Pentru un profesor, Edward nu fusese niciodată pasionat de ordine şi disciplină. Lui îi plăcea muzica – orice fel de muzică. Odată, aflându-se în căsuţa lui, fusese trezită de un sunet ciudat, insistent. Se grăbise să coboare şi găsise masa din bucătărie plină de sticle vechi şi pahare, umplute până la diferite niveluri cu apă şi aranjate în funcţie de înălţime. Edward, pe jumătate dezbrăcat, cânta o secvenţă din piesa *Lacul lebedelor,* lovind cu o pereche de linguri cu mâner de os.

— Ce părere ai? Strigase el, fără să se oprească. Crezi că aş putea să câştig ceva mărunţiş din asta?

— Nu ştiu dacă Ceaikovski ar fi de acord.

— Piotr Ilici? Lui i-ar plăcea la nebunie. Ar fi o eliberare. O evadare din sângerosul teatru Bolshoi, însă nu înainte de vreme!

Spunând asta, trecuse mai departe la Galopul infernal din piesa *Orfeu în infern.* Asta însemna muzica pentru el: libertate şi eliberare – văzuse clar atunci pentru prima dată. Muzica se adresa inimii şi pornea din inimă, nefiind constrânsă de reguli, convenţii, etichetă. Edward încercase să insufle aceeaşi credinţă şi în elevii săi, îi spusese el.

— Muzica transmite exact ce vrea să spună, chiar dacă tu nu poţi.

Amy îl crezuse pe cuvânt atunci când îi spusese că armata era pentru el iadul. Şi iată că totuşi coborâse în iad.

O uşă se trânti, iar sergentul de la popotă reapăru.

— Veniţi după mine, domnişoară, dacă doriţi.

La etajul de deasupra se afla o sală mare de mese. Nişte butuci fumegau în şemineul de marmură, deasupra căruia atârna un tablou cu un peisaj, întunecat de la funingine. Doi bărbaţi s-au ridicat stângaci în picioare pentru a o

întâmpina pe Amy. Cel mai tânăr avea puțin peste vârsta lui Edward, era îmbrăcat elegant şi purta ochelari. Celălalt trebuia să fie comandantul de brigadă Henley. Bărbații s-au prezentat şi au invitat-o să ia loc.

— Vă mulțumesc că m-ați primit, domnule comandant.

Henley a aruncat o privire la acul de cravată cu perle de la reverul lui Amy. Ochii lui erau limpezi şi întunecați, fără a fi lipsiți de căldură.

— Sergent, adu-i domnişoarei Vanneck nişte... Ați dori nişte ceai sau...?

Amy îşi drese vocea.

— Nu, mulțumesc.

Bărbații s-au aşezat din nou.

— Domnişoară Vanneck, să înțeleg că ați venit aici neînsoțită? întrebă Henley.

— Mă întâlnesc cu o prietenă peste câteva zile.

— Pot să întreb unde?

— La Amiens.

Amy speră că răspunsul ei suna destul de convingător, nu doar plin de speranță. Adevărul era că îi scrisese lui Kitty abia după ce a ajuns în Franța. Şi nici nu era sigură de cum avea să fie primită scrisoarea. Înainte ca evenimentele de acasă să o dea pe Amy peste cap şi înainte de plecarea grăbită spre continent, plănuiseră să facă această călătorie împreună. Nu era doar o chestiune de solidaritate. Kitty avea şi ea motivele ei pentru a porni în călătorie: fratele ei, John, locotenent în Hampshires, fusese ucis în lupta de pe Somme în septembrie anul trecut. Avusese parte de o înmormântare pe câmp, aproape de linia frontului, dar armata nu îi mai putea găsi mormântul. Familia nu primise nicio explicație sau vreo asigurare că se vor face în continuare căutări. Era ceva ce trebuia pur şi simplu să accepte. Kitty fusese complet tulburată şi indignată. Iubitul ei frate merita ceva mai bun; un mormânt potrivit, o piatră

funerară cu un nume, un loc care să poată fi vizitat. S-ar fi ocupat ea însăşi de asta dacă ar fi fost nevoie.

Dar toate acestea se întâmplaseră cu luni în urmă. Între timp, e posibil ca durerea necazului să se mai fi domolit. Poate Kitty ajunsese să accepte ideea că fratele ei zăcea într-un mormânt nemarcat sau sub o piatră funerară pe care scria *„Necunoscut pentru lume, dar nu şi în fața lui Dumnezeu”.* La urma urmei, era doar unul dintre miile de morți. Faptul că Amy era deja în Franța ar fi putut să o determine să bată în retragere. Kitty nu trebuia decât să ignore scrisoarea prietenei ei sau să se prefacă că nu a sosit niciodată. Poate că era prea mult să se aştepte la altceva.

— La Amiens, zici? Comandantul părea surprins. Şi până atunci, eşti singură?

Amy dădu din cap.

— Tatăl tău ştie că eşti aici?

— Bineînțeles.

— Şi este de acord?

Amy dădu iar din cap.

— Înțelege situația: dacă există vreo şansă de a-mi găsi logodnicul – de a-l identifica – trebuie luată în considerare.

Henley şi maiorul Parry s-au uitat unul la celălalt.

— Edward a fost dat dispărut în misiune pe data de şaptesprezece august anul trecut.

Timp de câteva secunde se lăsă liniştea în încăpere. De parcă Amy ar fi spus ceva deranjant sau bizar. Câmpul de luptă, chiar şi acum, era un fel de rezervație: de soldați, de oameni. Văzuse puține englezoaice pe feribotul de la Folkstone, iar după Amiens nici una. Poate că acesta era motivul. Poate că ele simțeau ceea ce ea nu putea simți: că bărbații pe care îi iubeau aparțineau acestui loc, în companie militară, fie că erau vii sau morți.

Căpitanul de brigadă îşi coborî bărbia în piept.

— Înțeleg. Deci ai venit să îi găseşti…, să îl găseşti.

Pe fața maiorului Parry se ivi urma unui zâmbet. Amy dădu din cap aprobator.

— Căpitanul Edward Haslam, de la Batalionul şapte din regimentul Manchesters.

Zâmbetul lui Parry dispăru. Îi aruncă o privire lui Henley, însă comandantul rămase destul de neclintit.

— Şi. Presupunând că reuşeşti să-l găseşti, ce o să faci apoi?

— Apoi mă voi îngriji să aibă parte de un mormânt marcat, înghiți Amy în sec. Nu i se cuvine aşa ceva?

Henley a dat din cap.

— Ba da, desigur. Dar cum vă propuneți să îndepliniți această sarcină?

— Vreau să aflu unde a fost văzut Edward ultima oară. Acesta este primul pas.

— Şi al doilea?

— Însemnări – vreau să fac rost de toate evidențele. Poate că s-a omis ceva sau a fost raportat greşit. Poate că a fost găsit de cineva. Se pot întâmpla greşeli, nu-i aşa?

Henley a dat din cap în semn că da.

— În anumite situații, presupun că da. Şi dacă nu s-a făcut nicio greşeală?

— Atunci mă voi duce în locul unde se afla şi voi căuta, Henley se încruntă.

— Cu siguranță nu intenționați să vizitați câmpurile de luptă. Mă tem că ar fi cu totul imposibil în acest stadiu.

Lui Amy i se uscase gura. În fața ei se afla o carafă cu apă, dar îi era frică să ceară de băut, de teamă să nu pară şi mai neajutorată decât părea deja.

— Nu cumva armata are oameni care lucrează acolo acum?

— Soldați, domnişoară Vanneck şi hamali. Sunt obişnuiți cu condițiile. Au constituția fizică necesară. Cu tot respectul, dumneavoastră nu aveți. Mai adăugă, ca o

concesie: Nu mă refer la dumneavoastră personal, desigur. Mă refer la sexul frumos în general.

Amy nu mai adăugă nimic. Din câte ştia ea, câmpurile de luptă se aflau încă sub legea marţială.

— Speram că s-ar putea...

— În orice caz, nu ar trebui să fie o problemă de interes pentru familia lui? întrebă Henley. Pentru mama lui? Tatăl lui?

— Părinţii lui Edward sunt amândoi morţi.

— Înţeleg, oftă Henley.

— Am primit nişte informaţii de la colonelul regimentului său.

— Generalul-maior Barnard?

Amy îşi strecură mâna în geantă şi îi înmâna scrisoarea comandantului de brigadă Henley, urmărind cum trecea peste expresiile de regret de la început, înainte de a se concentra asupra rândurilor care contau cu adevărat:

Pe 7 iunie, Divizia 42 a fost detaşată pe linia aflată la trei kilometri la nord de râul Ancre. În următoarele şase săptămâni, raidurile efectuate de echipe ale diviziei au reuşit să împingă inamicul înapoi cu o mie de metri. După ce a pierdut puncte strategice de sub creasta Serre pe 16 august, inamicul a contraatacat în aceeaşi noapte. Divizia a fost greu încercată şi abia în dimineaţa următoare, când inamicul a fost respins, s-a observat absenţa căpitanului Haslam.

În acest moment, linia era în continuă schimbare, iar pierderile erau mari, Divizia 42 a petrecut şaptezeci şi cinci de zile consecutive în linie, o perioadă care ar fi pus atât operaţiunile, cât şi oamenii sub o presiune excepţională. Nu este o practică obişnuită a armatei să ţină diviziile în linie atât de mult timp.

Regret că soarta logodnicului dumneavoastră rămâne necunoscută. Cu toate acestea, armata s-a angajat să

cerceteze frontul într-o manieră care nu a fost posibilă în timpul ostilităților. În cazul în care se vor afla mai multe informații, acestea vă vor fi transmise.

Între timp, o consolare ar fi să ne gândim la căpitanul Haslam că a luptat cu vitejie şi fără ezitare în slujba țării sale şi pentru cei pe care i-a iubit.

Henley împături scrisoarea şi i-o înapoie lui Amy.

— O scrisoare foarte amănunțită. Nu ştiu ce aş mai putea adăuga.

Amy făcuse mai multe cereri la regiment, dar nici un a dintre ele nu a primit vreun răspuns. Abia atunci când unchiul ei, Evelyn, a intervenit în favoarea ei, Barnard a considerat necesar să îi scrie.

— Speram ca tovarăşii lui Edward să ştie mai multe, spuse ea. Ar fi putut vedea ceva.

Henley a luat o țigară dintr-o casetă de argint. Tocmai îşi aprindea țigara când maiorul Parry i-a murmurat ceva la ureche. Comandantul de brigadă se încruntă, apoi deschise iar caseta.

— Domnişoară Vanneck, presupun că dumneavoastră nu...

Amy clătină din cap. Mama ei îi spusese întotdeauna că fumatul este eticheta unei femei decăzute. Henley puse caseta deoparte şi se cufundă înapoi în fotoliu.

— Domnişoară Vanneck, trebuie să vă felicit pentru ingeniozitatea de a ajunge până aici şi vă asigur că aveți toată aprecierea mea, dar mă tem că aceasta este o chestiune pe care trebuie pur şi simplu să o lăsați în seama armatei.

— Dar armata nu se retrage acasă?

— Oricum ar fi, se depun eforturi considerabile pentru a curăța..., pentru a recupera cadavrele şi dispăruții şi pentru a-i identifica, acolo unde este posibil. Prezența civililor în zonele operaționale nu face decât să îngreuneze aceste

eforturi. Tonul lui Henley se domoli. Şi sunt sigur că nu v-ați dori acest lucru.

— Dar câți oameni sunt dați dispăruți? Şi câți oameni îi caută?

— Nu am cifrele la îndemână, dar identificarea morților este principala noastră prioritate, vă asigur de asta.

— Am auzit că există cimitire în Flandra pline de morminte fără nume.

Henley se uită la maiorul Parry, ca şi cum ar fi vrut ca acesta să ofere explicații, dar Parry rămase tăcut.

— Mi-e teamă că aşa e în război. Mai ales într-unul purtat la o scară atât de largă şi pe o întindere atât de mare, îşi drese glasul. S-ar putea să trebuiască să acceptăm faptul că mulți dintre cei dispăruți vor rămâne dispăruți, oricât de mult ne-am dori să nu fie aşa.

Amy îşi ținea mâinile împreunate în poală.

— Există vreo şansă ca Edward să fi fost luat prizonier?

Comandantul de brigadă îşi smulse o fărâmă de tutun de pe limbă.

— Mă tem că nu sunt la curent cu această situație, dar dacă lucrurile ar fi stat astfel, ar fi fost eliberat până acum. În plus, anul trecut în august...

Se uită din nou la maiorul Parry.

— Anul trecut în august brigada a înaintat în cea mai mare parte din timp, adăugă Parry, Foarte puțini dintre oamenii noştri au fost capturați şi cu siguranță nu se afla niciun ofițer printre ei.

Amy remarcă dispreţul din vocea lui, ca şi cum capturarea ar fi implicat capitularea, ceea ce presupunea laşitate.

— Unchiul meu a spus că este important să vorbesc cu membrii batalionului.

Henley o privea fix printre fuioarele de fum care se răsuceau. Amy avu grijă să îi susțină privirea.

— Iar unchiul tău este...?

— Sir Evelyn Vanneck.

Folosise numele în mod deliberat, sperând că va avea acelaşi efect asupra comandantului Henley după cum avusese asupra generalului-maior Barnard. Unchiul ei studiase să devină avocat pledant, dar lucrase la Ministerul de Externe. Călătorise mai mult decât oricine cunoscuse Amy vreodată, făcând parte din diverse delegații la conferințe şi misiuni diplomatice, al căror subiect nu îl putea dezvălui niciodată. Când Amy era copil, se întorcea cu daruri exotice care pe ea o fascinau: o păpuşă soldat cu barbă de la curtea rusească, o figurină țanțoşă a unui cal, din sticlă venețiană, o tablă de şah cu model din Samarkand, de culoare albastră – ca moscheile de pe Drumul Mătăsii, după cum spunea el. Dar apoi venise războiul şi vizitele sale au încetat aproape complet. Amy reuşise să i-l prezinte lui Edward, când Sir Evelyn era la Cambridge şi ea stătea acolo cu mătuşa ei. Sperase ca Edward să aibă parte de aprobarea entuziastă a unchiului ei, dar, în realitate, Edward fusese reticent, iar unchiul ei preocupat. Nimic din acea întâlnire nu fusese liniştitoare.

Căpitanul de brigadă bătu uşor cu degetele în marginea mesei.

— Ei bine, dacă tot sunteți aici, domnişoară Vanneck, presupun că nu ar strica să vorbim cu comandantul. S-ar putea să aibă ceva care să vă potolească curiozitatea, deşi eu nu m-aş baza pe asta.

— Pot să întreb de ce?

— Vă las să descoperiți pe cont propriu. Henley se ridică în picioare. Vă rog să mă scuzați, dar mă tem că am îndatoriri de care trebuie să mă ocup. Domnule maior Parry, fiți vă rog amabil şi însoțiți-o pe domnişoara Vanneck la cartierul general al Batalionului şapte. Spuneți-i comandantului să-i dea toate informațiile de care dispune.

— Da, domnule.

— Şi apoi ai grijă să prindă trenul.

Batalionul şapte din regimentul Manchesters era campat pe un câmp la marginea de nord a oraşului, la poalele unei biserici de piatră, corturile lor galbene fiind înghesuite în jurul unui catarg de steag. Cartierul general fusese instalat într-o moară veche, în fața căreia se afla o mică mulțime de civili, ținuți la distanță de două santinele, care salutau în timp ce maiorul Parry îşi făcea loc.

— Comandantul e aici, nu-i aşa?

— Da, domnule.

— Bine. Pe aici, domnişoară Vanneck. *Prenez du recul, s'il vous plaît!*[2]

Mulțimea s-a dat înapoi cu reticență. Înăuntru era mai întuneric şi mai linişte, aerul era rece şi greoi, în jur mirosea a pământ umed şi se auzea o maşină de scris nevăzută. Nişte trepte de lemn duceau la un etaj superior. Se aflau la jumătatea drumului când un civil voinic, care purta o eşarfă la gât a apărut deasupra lor, urmat de o femeie cu o privire aspră şi care avea o pălărie neagră pe cap. În spatele lor se afla un sergent.

— Dă-te la o parte, dulceață!

Văzându-l pe maiorul Parry jos, acesta îl salută.

— Vă rog să mă scuzați, domnule. Nu v-am văzut.

Civilii au trecut pe lângă el. În vârful scărilor era un birou. Amy văzu un birou masiv, rafturi de arhivare şi un ceas de perete cu brațe negre ruginite.

Parry bătu în cadrul uşii.

— Probleme cu localnicii, domnule colonel?

Un ofițer stătea tolănit în fața biroului, încercând să-şi aprindă o pipă.

---

[2] Vă rog să faceţi un pas înapoi!

— Ca de obicei: vânzarea de băuturi alcoolice după orele de program. Nu le prea convine că trebuie să închidă.

Îşi ridică privirea şi o văzu pe Amy stând în uşa. Avea pielea ciupită de vărsat şi urechi ca de elf, dar lui Amy îi era greu să privească dincolo de încă o uniformă kaki şi să descopere individul din spatele ei.

— Domnişoară Vanneck, acesta este locotenent-colonelul Webster, spuse Parry.

Amy îi întinse mâna. Edward nu pomenise niciodată de vreun ofiţer pe nume Webster. Ea presupuse că era nou în batalion. Sergentul major o urmă înăuntru.

— Domnişoara Vanneck a fost logodită cu căpitanul Haslam, domnule, spuse Parry. Haslam era numele lui, nu?

— Da, Edward Haslam.

Amy cercetă chipul lui Webster în speranța că va găsi vreo urmă de simpatie sau regret, dar nu găsi niciuna.

— Căpitanul a fost dat dispărut în timpul unei misiuni anul trecut, spuse Parry, în august.

— Pe 17 august, adăugă Amy.

— Domnişoara Vanneck doreşte să afle mai multe despre circumstanțele dispariției, domnule colonel. Comandantul de brigadă întreabă dacă ați putea să o ajutați.

Webster îi aruncă o privire lui Amy, ca şi cum s-ar fi îndoit că ar fi putut ajuta cu ceva. Ea avea o idee despre gândurile lui; iată una dintre reprezentantele noii tipologii de femeie – asertivă, lipsită de feminitate, care, după participarea la efortul de război se simțea îndreptățită să meargă oriunde voia şi să facă tot ce îşi dorea.

— În regulă, hai să vedem.

Webster îşi potrivi pipa între buze şi scoase o cheie.

— Te rog, ia un loc, spuse el, arătând spre un scaun înalt, însemnările din jurnalul batalionului ar putea face lumină în această chestiune.

Amy luă loc.

— L-ați cunoscut, domnule colonel?

— Mă tem că nu. Am fost transferat de la o altă divizie în octombrie anul trecut. Nu am avut privilegiul să îl comand pe căpitanul Haslam – deşi înțeleg că a fost un ofițer remarcabil.

Un ofițer remarcabil. Expresia asta era una clasică în exprimarea condoleanțelor în cadrul armatei. Ofițerii morți erau cu toții remarcabili. Mediocritatea era apanajul supraviețuitorilor.

— Ofițerul de față este singurul veteran, spuse Webster. De cât timp eşti cu noi, sergent major?

— Din octombrie '17, domnule. Eram în regimentul D pe atunci. Nu prea l-am văzut pe căpitanul Haslam. Îl cunoşteam doar din vedere.

— Îți aminteşti când a dispărut, ce s-a întâmplat? întrebă Amy.

— Nu pot spune că da. A fost o perioadă grea. Am fost sub asediu pentru mult timp.

— Şaptezeci şi cinci de zile.

Pentru prima dată, sergentul major o privi în ochi.

— Cam aşa ceva, domnişoară. Mizerabile locuri, vechile câmpuri de luptă. Îți dau fiori, cu toate mormintele acelea răscolite şi restul.

— Da, vă mulțumesc, domnule sergent major, spuse Parry.

Webster a descuiat sertarul. A scos o carte mare, cu coperți late şi a început să îi răsfoiască paginile. Cu marginile sale mari şi liniile regulate, semăna cu un registru, între ale cărui pagini se afla un scris de mână îngrijit.

— Conform însemnărilor, se aflau pe front la est de Auchonvillers, la două mile de Ancre.

Webster mai răsfoi o pagină şi citi o notiță: *„Nouă august: retragere de la Rob Roy la tranşeele de rezervă Legend şi Dunmow, la trei mii de metri la vest de Serre. Eliberare de către batalionul şapte de puşcaşi Northumberland.”*

Edward îi explicase odată pericolele care existau când se făcea rotația batalioanelor pe front. Dacă inamicul ar fi aflat, ar fi lansat rachete de semnalizare şi ar fi bombardat zona, în speranța de a-i prinde pe soldați în tranşeele înguste de comunicații. De obicei, unitățile îşi schimbau locurile în toiul nopții, în linişte.

— Mă tem că vei avea nevoie de o hartă a tranşeelor pentru a înțelege aceste locuri, spuse Webster.

— Îmi puteți împrumuta una?

— Din păcate este imposibil, spuse maiorul Parry. Hărțile tranşeelor sunt considerate informații militare vitale. Inamicul ar face orice pentru a intra în posesia lor.

— Inamicul? Dar nu a fost el...?

— Regulile sunt reguli, spuse Parry. Sunt sigur că înțelegeți.

Amy îşi repetă numele locurilor în minte: Rob Roy, Legend, Dunmow. Oare cât de departe de acea porțiune a frontului se afla Edward: la o sută de metri? O milă?

— Ce s-a întâmplat după aceea?

Webster se întoarse la jurnal. Chiar şi din locul în care stătea, Amy putea vedea că însemnările deveniseră mai scurte.

— Brigada avansează din nou în noaptea de 12 spre 13. *„Au loc contraatacuri puternice din partea inamicului pentru a recâştiga avanposturile pierdute, toate respinse".*

Webster îşi trecu un deget peste scrisul de mână înghesuit, ascuțit, apoi întoarse o pagină.

— *„25 august: în rezervă".* Scrie că au avut loc bombardamente. Patru soldați au suferit răni de şrapnel. Iar al şaisprezecelea... Mai întoarse o pagină, încruntându-se. Nimic, doar o listă cu victime. Atunci trebuie să fi fost rănit comandantul.

— Care comandant?

— Locotenent-colonelul Rhodes. Webster îşi miji ochii în jurnal. Da, aşa e... *„În zorii zilei de 17, inamicul a încercat să recucerească vechile tranşee de la vest de Serre, începând să atace cu gaze şi cu obuze. Locotenent-colonelul Rhodes a fost găsit grav rănit de o grenadă. Cu ajutorul a două batalioane de neozeelandezi a contraatacat şi a recâştigat poziţiile pierdute, în jurul orei zece”.* Webster întoarse jurnalul astfel încât Amy să poată citi. Logodnicul tău este trecut aici.

Amy îi citi numele: căpitanul E. J. Haslam. Lângă el se afla un singur cuvânt: *dispărut.* Pentru un moment chipul lui îi apăru dinainte: ochii lui căprui, zâmbetul lui, mirosul pielii sale. Toate acestea dispăruseră acum, pentru totdeauna.

Mai erau patru nume înaintea lui Edward. Vizavi de primele două era scris *rănit*, iar în dreptul următoarelor două: *ucis.* Toţi erau ofiţeri. Erau victime din rândul celorlalte batalioane – soldaţii şi subofiţerii – nu erau listaţi după nume. Soarta lor fusese redusă la un singur rând: 23 morţi; 19 răniţi.

Amy simţi cum se clatină.

— Asta e tot ce aveţi?

— Dacă ar fi existat mai multe informaţii, ar fi fost împărtăşite familiei sale, spuse Parry.

— Colonelul Rhodes nu este...

— Rănile sale au fost grave.

— Aş putea vorbi cu omul care l-a înlocuit?

— Din păcate nu. Maiorul Blomfield este mort. A fost ucis pe creasta Beaucamp, la aproximativ şase săptămâni după ce a preluat comanda.

— Atunci cu unii dintre camarazii lui Edward, din Divizia C... Edward i-a pomenit pe unii dintre ei. Mi-am notat toate numele.

Amy scoase o bucată de hârtie din buzunar şi i-o înmâna Colonelului Webster. O luă în timp ce îi aruncă o privire lui Parry.

— Este dificil, domnişoară Vanneck, pentru că batalionul a suferit destul de mult la sfârşitul lui septembrie, atacând Linia Hindenburg.

— Cât de grav a fost?

— Inamicul era bine pregătit pe poziții. Avea ascunzători cu mitraliere, din beton şi sârmă, bineînțeles. Brigada noastră a reuşit să înainteze, dar ceilalți au rămas blocați în timp ce atacau la sol. Ai noştri au sfârşit prin a fi atacați din două părți. Din păcate, batalionul şapte a suferit cel mai rău.

— În prima zi am pierdut trei sute de oameni din patru sute cincizeci, spuse Parry. Şi doisprezece ofițeri din şaisprezece.

Colonelul Webster se uită la lista lui Amy.

— Îmi pare rău, dar nu cred că vreunul dintre acei oameni a mai rămas printre noi. Batalionul a fost din nou în mijlocul luptei în octombrie şi am suferit pierderi şi atunci.

Amy simți cum i se scurge sângele din obraji. Batalionul lui Edward nu mai exista. Camarazii săi fuseseră nimiciți şi înlocuiți. Asta ezitase comandantul să îi spună: că ajunsese prea târziu. Maiorul Parry stătea cu mâinile la spate, urmărind-o cu atenție. O examina, încercând să îi citească reacțiile.

— Mă tem că comandantul avea dreptate, domnişoară Vanneck. Prezența dumneavoastră aici nu e de niciun folos. Sunt surprins că tatăl dumneavoastră a considerat contrariul.

Îşi dăduse seama că mințise şi voia ca Amy să ştie asta.

— Îmi pare rău doar că nu ai fost mai bine sfătuită.

Amy s-a întors singură la gară, cu mintea încețoşată şi cu paşii greoi. Îşi pusese o mulțime de speranțe în batalionul şapte din regimentul Manchesters, dar totul a fost în zadar. Pentru ofițerii care au supraviețuit, căpitanul Haslam era

doar un nume într-un registru, unul care nu însemna aproape nimic. Dacă avea de gând să-l găsească, va trebui să o facă fără ajutorul lor.

La casa de bilete ardea un singur bec electric. Afară, pe peronul îngust, totul era întunecat. Un restaurant din apropiere o ducea bine: se auzea muzică de pian şi voci zgomotoase se răspândeau în noapte.

O rafală de vânt zbură un pamflet mototolit, care se lipi de bocancul lui Amy. Se aplecă să îl ia şi rămase cu privirea asupra scrisului tipărit cu caractere mari, dar neregulate. Acolo unde scrisul era mai clar, citi:

Comandanţii noştri ştiau ceea ce ştim şi noi: că vestigiul lor stă scris în sângele celor căzuţi.

Liderii noştri de drept au fost trădaţi, dar se vor întoarce.

S-au semănat deja seminţele şi în curând vom culege recolta în sânge.

Tovarăşi! A sosit timpul. În cuptorul războiului s-a făurit o sabie, care va nimici cancerul din ţara noastră. Fiţi gata!

NOI SUNTEM ACEA SABIE!

Amy se prăbuşi pe o bancă sub ceasul din staţie. În faţă, unde *rue de la Station* se intersecta cu calea ferată, zări o femeie singuratică care se plimba pe lângă cantina ofiţerilor. A ajuns până la colţ, apoi s-a întors pe unde a venit. Aproape că dispăruse din vedere când o altă siluetă, mai înaltă, se opri în faţa ei. Schimbară câteva cuvinte. Abia atunci Amy îşi dădu seama că nu era singură.

— Sunteţi aici, domnişoară?

Mai sus pe peron, o lumină traversă întunericul.

— Da, aici.

Vocea se apropie.

— Sunt sergentul Dawson. Comandantul de brigadă a spus să am grijă să vă urcaţi în tren. Sunteţi bine, domnişoară?

Amy îl recunoscu pe sergentul de popotă pe care îl cunoscuse la cartierul general al brigăzii.
— Da, desigur.
— Nu aşteptaţi mai bine înăuntru, domnişoară? E frig afară.
— Sunt bine, mulţumesc.
— Cum doriţi, domnişoară. Dawson aruncă o privire înapoi peste umăr. Am auzit că vă interesa o hartă a tranşeelor. Aceasta este ultima pe care au făcut-o în jurul crestei Serre.
I-a pus în mână o hartă împăturită. Hârtia era voluminoasă, tare şi de un alb palid. Pe faţă era imprimat în alb-roşu diamantul Diviziei 42.
— Nu sunt secrete, hărţile astea?
Dawson a râs.
— Sunt câteva care zac în dezordine. Sunt bune ca suveniruri şi atât.
Amy se întinse după geantă.
— Ar trebui să te plătesc.
— Nu e nevoie, domnişoară, spuse Dawson, dar când Amy îi întinse o bancnotă de 20 de franci, o băgă repede în buzunarul pantalonilor. Ai avut ceva noroc cu batalionul? Ţi-au spus ceva?
Amy clătină din cap.
— Nu a supravieţuit nimeni. Nimeni nu îşi aminteşte de el.
Un fluier a anunţat sosirea trenului. Dawson a condus-o pe Amy în josul peronului. Vagoanele erau în mare parte goale. Doar trei persoane au coborât, dintre care doi erau soldaţi.
Dawson îi deschise o uşă. Chiar şi în întuneric, Amy îşi dădu seama că ascundea ceva la spate. A închis din nou uşa, dar înainte ca ea să înainteze într-un vagon, el bătu în geam.
— E un caporal din Divizia C, pe nume Staveley, şopti el. A avut un accident de motocicletă. L-au dus la o unitate

medicală din Maubeuge. S-ar putea să ştie câte ceva, dacă mai este încă...

Fluieratul se auzi din nou. Trenul era deja în mişcare.

— Staveley, am reținut. Mulțumesc.

— Numai să nu-i spui că ți-am...

Cuvintele lui Dawson s-au pierdut în zgomotul de oțel pe oțel.

— Cel mai bine ar fi să nu-mi pomeneşti deloc numele.

Amy nu era sigură că îl auzise bine. A rămas la fereastra vagonului până când din gară şi din oraş nu se mai distingeau decât câteva puncte palide de lumină în întuneric.

5

Unitatea medicală 55 era plasată într-un vechi azil de nebuni în vecinătatea estică a oraşului Maubeuge, o clădire albă şi simetrică, din cărămidă şi piatră, cu ferestrele baricadate cu bare din fier. Pe teren se aflau două rânduri de corturi, separate de nişte pasarele. Rafalele de vânt descopereau pânzele murdare şi dezvăluiau frânturi din interior: paturi de campanie goale, scaune răsturnate, nici urmă de pacienți sau de membri ai personalului. Dincolo de zidul înalt al grădinii, vizibil printr-o poartă din fier forjat, se afla un cimitir, unde se vedea pământul răscolit şi gol sub crucile negre din lemn.

În clădirea principală răsunau ecouri de tuse şi tropăit de tocuri. Una dintre ferestrele din hol era deschisă. Se legăna înainte şi înapoi, lovindu-se de ramă.

— Miss Henderson?

Amy tresări.

— V-aş ruga să vă schimbaţi cât mai repede. Vă aşteptăm de la ora opt.

Se întoarse şi văzu o femeie îmbrăcată în uniforma albă de asistentă medicală.

— Îmi pare rău. Nu mă numesc Henderson.

— Atunci cine sunteţi?

Amy se prezentă şi întinse mâna, observând prea târziu că avea noroi pe mănuşi. Femeia se încruntă pur şi simplu. Era de vârstă mijlocie, slabă.

— Nu sunteţi de la serviciul de asistenţă medicală?

— Nu.

— Atunci ce faceţi aici?

Se pare că vizitatorii nu erau bineveniţi.

— Aş dori să îl văd pe caporalul Staveley.

— Staveley?

— Din batalionul şapte din regimentul Manchesters.

— Cu ce scop?

Asistenta se uită în jos la rochia lui Amy. Tivul îi era negru. Căruţa care o adusese din mijlocul oraşului fusese încărcată cu cărbune.

— Nu sunteţi membru al familiei?

Amy clătină din cap că nu.

— Logodnicul meu a fost în serviciu în compania C împreună cu caporalul. Comandantul său, locotenent-colonelul Webster, mi-a sugerat să îl vizitez.

Spera să fi spus suficient; un nume menţionat în treacăt şi sugestia subtilă că vizita ei era făcută din compasiune.

— Staveley? Sunteţi sigură?

— Poate că îşi aminteşte de logodnicul meu. Nu a mai supravieţuit aproape nimeni.

Asistenta oftă.

— Înţeleg. Numele meu este Adams. Eu sunt asistenta cu cea mai mare vechime.

De undeva de deasupra lor se auzi un strigat pătrunzător de groază, urmat de nişte paşi grăbiţi.

— Logodnicul tău, este...?

— A dispărut în misiune.

Sora Adams dădu din cap.

— Ei bine, presupun că o scurtă conversaţie nu strică. Dar nu te aştepta să scoţi prea multe de la el. Mintea caporalului este... Ei bine, vei vedea singură.

A condus-o pe Amy în spatele clădirii şi apoi au urcat o scară îngustă. Două uşi dădeau spre palierul de deasupra, ambele dotate cu încuietori şi zăvoare. De cealaltă parte, un coridor era acoperit cu gresie până la înălţimea umerilor, ca într-o măcelărie. O fereastră mică dădea spre cimitir.

— Cât de bolnav este?

— Ceva este în neregulă cu el – adică, în afara arsurilor. Poate că e de la şocul obuzelor.

Sora Adams băgă mâna în buzunar după o cheie.

— A plecat la Amiens cu treabă. Pretinde că a avut o viziune. O oră mai târziu, a intrat cu motocicleta într-un zid de cărămidă, în plină zi. Ar fi ars de viu dacă rezervorul ar fi avut mai mult combustibil.

Se opriseră în faţa unei alte uşi. Era vopsită în roşu închis.

— Are nevoie de un ajutor pe care noi nu i-l putem oferi. Câteodată cred că i-ar face bine să vorbească cu un preot.

Sora Adams descuie uşa.

— Aşteptaţi aici până vă chem. Şi aveţi grijă pentru că poate fi... imprevizibil.

Camera de pe partea cealaltă era întunecată. Dâre de lumină palidă se prelingeau pe podea. Pe peretele opus fusese aruncat un fel de lichid, care lăsase o pată maronie. Amy simţi un curent de aer, un miros ascuţit de urină. Auzi vocea surorii, nişte cuvinte blânde de rugăminte. Se întrebă cât de grav era ars caporalul. Sora Adams reapăru, deschizând larg uşa.

— Uite, Jack, ai un vizitator.

Pacientul era întins pe perne, cu capul pe jumătate bandajat întors spre fereastră. Ce mai rămăsese la vedere – obrazul stâng, un centimetru din frunte, gura şi nasul – toate erau umflate şi pătate cu iod de culoare maro. Nu mai avea deloc sprânceana stângă, în locul ei se zărea o cicatrice purpurie lucioasă, cât un petic. Braţele lui se odihneau în afara păturilor. Cel stâng era bandajat, având trei degete lipsă. În mâna dreaptă ţinea un mic obiect metalic, pe care îl tot atingea cu o unghie zdrenţuită.

Amy acceptă să ia loc lângă pat. Privirea lui Staveley era fixată pe drumul de afară, care ducea spre Amiens.

— Logodnicul domnişoarei Vanneck a fost în batalionul dumneavoastră, spuse sora Adams cu veselie în glas. Sunt sigură că aveţi multe poveşti care ar putea să o intereseze: multe amintiri despre batalionul Manchesters.

Staveley nu se clinti.

— I-am spus că ai fost decorat cu Medalia Militară. De ce nu îi spui cum ai primit-o?

Se auzi o răsuflare venind din partea lui Staveley.

— Spuneri despre medalie, insistă sora Adams. A venit aici tocmai din Anglia.

Capul lui Staveley se întoarse puţin. Jumătate din buza de sus părea să se fi întors în interior, scoţând la iveală un rând de incisivi diformi. Lui Amy îi era greu să se uite la el.

— A salvat un ofiţer rănit din ţara nimănui, spuse sora Adams, chiar de sub tunurile inamicului. A dat dovadă de un curaj remarcabil, au spus colegii lui.

Pieptul caporalului se îngreună, respiraţia lui scoţând un sunet şuierător. Îşi întoarse iar privirea spre drum.

— Logodnicul meu a fost Edward Haslam, spuse Amy. Căpitanul Haslam. Mi-au spus că ai făcut parte din regimentul lui.

În sfârşit privirea lui Staveley o întâlni pe a ei.

— E adevărat, nu-i aşa, Jack? întrebă sora Adams.
— Voiam doar să ştiu dacă ai fost pe aproape când a... Dacă ştii cumva ce s-a ales de el?
Din gura lui Staveley ieşi un plescăit sec.
— Rose.
Era mai mult un mormăit decât un cuvânt.
— Îi este sete, remarcă Amy.
Sora Adams ridică ulciorul de lut care stătea lângă pat.
— Ți-e sete, Jack? O să-ți mai aduc nişte apă.
Plecă cu ulciorul după ea.
— Cine este Rose, întrebă Amy cu blândețe. E cumva...?
— Rose.
Brațul lui Staveley făcu un cerc ciudat peste pătură. Voia ca Amy să se apropie. Oare credea că ea era Rose? Iubita lui, soția lui? Ea se aplecă spre el. Poate că şi ochii îi erau afectați. Poate că nu vedea bine.
Mâna lui mai făcu un gest nerăbdător în aer. Amy se apropie şi mai mult, suficient de mult pentru a zări o urmă de putrefacție în spatele antisepticului. Limba lui Staveley se plimba în spatele dinților galbeni, căutând să dea de salivă.
— Vino, Rose.
Întinse mâna. În ea zăcea o mică figură dezbrăcată, din metal aurit: un bebeluş cu o burtă în formă de oală şi un cap de lemn. Ochii săi verzi şi mari erau făcuți din două mărgele de sticlă. Era un talisman norocos, un *„fumsup[3]”.* Amy le văzuse la vânzare în Anglia.
Atunci înțelese: primul cuvânt pe care Staveley încerca să îl rostească era *Colonel.*

---

[3] Fumsup este denumirea populară a unui talisman norocos popular la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, care se dădea adesea soldaţilor. (https: / /en.wikipedia. Org/wiki/Fumsup)

— Nu încercați să vorbiți până nu beți apă. Sora Adams este...

Talismanul căzu din mâna lui Staveley. Pe când Amy se aplecă să îl ridice, el se repezi spre ea, şoptind:

— Te va găsi!

Amy se prăbuşi pe spate, ciocnindu-se de noptieră. Când sora Adams se întoarse grăbită în cameră, Staveley era culcat iar pe pernă, cu pieptul respirând greoi.

— Ce s-a întâmplat? Ce ai făcut, Jack?

Amy îndreptă masa.

— Este vina mea. Mai bine plec.

Sora Adams turnă un pahar cu apă şi îl duse la gura pacientului său, sprijinindu-i capul în timp ce înghițea.

— Nu ar trebui să fie aici, spuse ea.

Staveley nu reuşea să-şi țină buzele în jurul paharului. A scos un sunet gâlgâit.

— Ar trebui să fie mutat în Anglia, dar actele nu au fost gata nici până acum.

Caporalul oftă, corpul său relaxându-se în brațele surorii.

— Îmi pare rău că v-am deranjat, spuse Amy. Pot să găsesc singură ieşirea.

Ajunse la uşă.

— Să nu uitați de el.

Vocea îi era răguşită şi şovăitoare, dar Staveley era alert, era complet prezent.

— Dirijorul corului.

— Aşa este.

Amy se întoarse la căpătâiul patului.

— V-a spus ceva despre asta?

Staveley clătină din cap.

— Era „, Inspiră greoi de câteva ori,... aşa îi spuneam noi... în glumă.

— Dar chiar era dirijor de cor, la o şcoală de băieți. Cu asta se ocupa înainte să se înroleze.

Pentru scurt timp, gura lui Staveley schiță un zâmbet chircit.
— Ce sofisticat.
— Muzica era ceea ce iubea cel mai mult, spuse Amy, până când... până când a venit aici.
Staveley înclină din cap, Amy îi auzi gâtul trosnind.
— Cânta o altă melodie pe atunci, nu?
— Ce vreți să spuneți?
— Vă mai las încă câteva minute, adăugă sora Adams.
— Domnule Staveley?
Ochii lui Staveley se îngustară, dând la iveală o sclipire de răutate.
— Sigur mai vreți să...?
— Să vreau? Ce să vreau?
— Pe el. Respirația îi era îngreunată. Sigur îl mai vreți cu orice preț?
— Bineînțeles. Amy nu era sigură la ce se referea. Sigur că da.
Sora Adams se îndreptă spre o măsuță pe rotile unde se aflau nişte pansamente şi seringi.
— Aş dori să îl pun să se odihnească, dacă poate. Staveley suspină. Îşi întoarse iar privirea la drum.
Amy mai încercă să îi atragă atenția.
— Ştiți ce s-a întâmplat în data de 16 august, caporale Staveley? Vă aduceți aminte de ziua aceea? Pe malul râului Ancre, a avut loc un contraatac german pe creasta Serre. Căpitanul Haslam a fost dat dispărut în acea dimineață.
Staveley clătină din cap ca pentru sine.
— Aş spune că încă se află acolo.
— Unde mai exact?
— În acele locuri.
— Ce locuri?
Staveley îi aruncă o privire pe furiş surorii Adams. Vocea lui deveni o şoaptă:

— În subteran, tuşi el. Sunt cazemate săpate de nemți. Şi tuneluri. Mii de kilometri de tuneluri sub țara nimănui. Oamenii s-au ascuns acolo – dezertorii. Ieşeau noaptea. Căutau hrană, ca animalele. Ucideau tot ce prindeau.

Sora Adams o atinse pe Amy pe umăr.

— Nu îl luați în seamă. E doar una dintre poveştile care au circulat. Nu e nici măcar o fărâmă de adevăr în ea.

— Dar ar putea exista tuneluri?

— Foarte probabil, spuse sora Adams înainte ca Staveley să poată răspunde. Au existat tuneluri în multe locuri, dar asta nu înseamnă nimic.

Pe coridor se auziră paşi. În cameră intră o altă asistentă grăbită.

— Maiorul Harrington are nevoie de dumneavoastră în sala de operație, soră.

Sora Adams dădu din cap.

— Domnişoară Vanneck, poate că ar fi momentul să...

— Desigur.

— V-am spus: mintea lui nu e tocmai... îmi pare rău.

Amy se ridică în picioare. Staveley încă o privea, cu ochii mijiți, de parcă o examina. Ea se aplecă să îl ia de mână.

— Unde l-ați văzut ultima oară pe căpitanul Haslam? Încercați să vă amintiți, vă rog.

Staveley inspiră adânc.

— Mergeți acasă, spuse el cu blândețe, în curând va fi prea târziu.

— Prea târziu?

— Vă va găsi el.

Tonul său era lipsit de emoție, ca şi cum nu l-ar fi preocupat deloc.

— Cine? Cine mă va găsi?

— Ca un vierme într-un cârlig.

Sora Adams suspină.

— Jack, nu începe iar.

— O să mori aici.
— Jack, ajunge.
Sora Adams începu să aranjeze păturile, trăgând de ele strâns peste pieptul lui Staveley.
— Domnişoara Vanneck nu a venit să vă asculte aberațiile.
Staveley inspiră lung şi adânc, prăbuşindu-se cu spatele pe perne.
— De ce ai venit?
Amy îşi dădu seama că tremura.
— Vreau să-l găsesc.
Caporalul dădu din cap în sinea lui.
— Adică să îl duci înapoi, vrei să spui.
Amy înghiți în sec. Sora Adams o privea.
— Nu, eu sunt... Nu am putut să...
— Mincinoaso!
Staveley scoase un sunet gutural, care ar fi putut fi confundat cu un râs. Apoi tuşi din nou, chinuit de durere.
— Caporalul trebuie să se odihnească acum, spuse sora Adams cu hotărâre.
Staveley îşi întoarse capul spre drumul către Amiens. Amy îşi luă rămas-bun, dar el nu păru să o audă. Ajunse la uşă, când el vorbi din nou.
— Caută-l la *Two Storm Wood*, spuse cu o voce calmă, din care reieşea o uşoară cruzime. Să-l cauți pe afurisitul tău de iubițel acolo.
Sora Adams o însoți pe Amy afară. Interogatoriul îl deranjase pe pacient – sau mai bine zis pe ea – iar asprimea gesturilor ei sugera că nu era mulțumită.
— Ți-am spus să nu te aştepți ca vorbele lui să aibă vreun sens, spuse ea în timp ce urcau scările. Ar trebui să uiți ce ți-a povestit.
— Există într-adevăr vreun loc pe nume *Two Storm Wood*?
— Poate în mintea lui, da.
— Părea atât de sigur pe el.

Sora Adams se întoarse spre ea:

— Ştii ce s-a întâmplat la Amiens, înainte ca el să încerce să se sinucidă? Ştii pe cine a văzut?

Amy clătină din cap.

— Însuşi diavolul, asta a spus: că l-a văzut pe diavolul de la *Gare du Nord*. Ar spune aşa ceva un om întreg la minte?

CĂLĂREŢUL

6

Anglia, iunie 1916

Când se întâlneau la început, nu petreceau niciodată prea mult timp împreună. Ea se angajase ca centralistă, ţinând locul bărbaţilor plecaţi la război. De obicei, el lucra până târziu la şcoală. În tot acest timp, mama ei, care încă nu se întorsese în Suffolk, era vigilentă şi exigentă, iar ea nu se putea sustrage uşor. O oră, o jumătate de oră, cam atât aveau la dispoziţie. Uneori trecea şi câte o săptămână fără să se vadă. Momentele lui Amy cu Edward erau alcătuite din fragmente, un timp câştigat de dragul decenţei. Iar acum că el nu mai era, amintirile despre el erau şi ele nişte fragmente, momente care îi rămăseseră în minte – uneori în mod inexplicabil, dar care păreau să se erodeze câte puţin în fiecare zi, ca nişte insule care cedează în faţa mării.

Într-o sâmbătă, mama lui Amy se grăbi să ajungă la Londra să rezolve nişte treburi de familie şi o luă şi pe mătuşa Clem cu ea. Va trece ceva timp până se vor întoarce.

Amy îi dădu de veste lui Edward cât de repede a putut: *Ne întâlnim la podul Crusoe la ora douăsprezece.*

Cu această ocazie şi-a pus cele mai elegante haine şi o pălărie de paie nouă, cu gândul că vor ieşi în oraş: la o cafenea sau la un film, ori la un ceai dansant într-unul dintre marile hoteluri, lucruri obişnuite pe care le făceau cuplurile. Se gândi că Edward ar vrea să se revanşeze pentru timpul pierdut. Dar când a ajuns la pod – o structură îngustă, din fier, cu copaci şi pajişti de o parte şi de alta – nu era nici urmă de el. Nu avea să uite niciodată panica care a pus stăpânire pe ea la gândul că el pur şi simplu se hotărâse să nu vină. Până în acel moment nu îşi dăduse seama de speranțele pe care şi le pusese în el. Oare se lăsase păcălită? Oare imaginația i-o luase razna? Nu avusese nicio experiență cu bărbații, nici cu dragostea romantică. Prietenele ei, precum Kitty Page, nu ştiau mai mult decât ea, iar cele două surori mai mari ale lui Amy, ambele căsătorite acum, preferaseră întotdeauna să-şi împărtăşească secretele între ele. Acel moment, stând singură pe pod, în fața posibilității ca Edward să fi trecut deja peste povestea lor, a fost momentul în care a înțeles: dragostea era cea care o făcea să se teamă.

— Amy, tu eşti?

Toată frica dispăru într-o clipă. Se grăbi spre balustrada podului. Edward se afla într-o barcă cu vâsle, stând în picioare într-o poziție nesigură, uitându-se la ea. Avea doar o cămaşă pe el, fără guler sau cravată.

— Edward? Îi venea greu să nu râdă. Ce faci acolo?

Lumina strălucitoare a soarelui se reflecta în apă. Trebui să îşi pună o mână la ochi.

— Voiam să îți arăt ceva, aici pe râu.

Se uită la felul cum era ea îmbrăcată, apoi la el însuşi: – Dar nu eşti tocmai îmbrăcată pentru asta.

Era dezamăgit, stânjenit, conştient poate că părea copilăros, când de fapt ar fi trebuit să dea dovadă de rafinament şi sofisticare.

— Nu contează. Rămâi acolo.

Gândul la un ceai dansant – cu tot fumul, trupurile care se îmbrâncesc, ritualurile şi paşii – îşi pierduse farmecul pentru Amy.

— Cobor şi eu.

Malurile erau alunecoase, iar ea se murdări de noroi urcând în barcă. Au vâslit în amonte timp de vreo jumătate de oră sau mai mult, râul fiind îngust, sinuos şi foarte umbrit. Trei ani mai târziu, nu-şi mai amintea ce şi-au spus unul altuia, avea în minte doar imaginea lui cum trăgea de vâsle, cu o eficiență care se vedea din felul în care se lăsa pe spate cu fiecare mişcare, în loc să vâslească precum excursioniştii aceia îmbrăcați în jachete, pe care îi văzuse adesea în oraş. Privindu-l de aproape cum trudea, simțindu-i forța care avea drept rezultat mişcarea lină a bărcii, îi văzu o latură nouă, o forță fizică care îi era necunoscută. Curând au lăsat în urmă acoperişurile şi turnurile oraşului. Nimeni nu trecuse pe lângă ei în timp ce vâsleau.

Mai departe, au părăsit barca şi au pornit spre o pajişte unde păşteau nişte vite. Vântul era cald, dar sufla în rafale, aşa că Amy trebui să-şi țină pălăria. Edward o luă de mână, în timp ce ea trecu peste un adăpost de animale. Ajunşi de partea cealaltă, el îşi duse un deget la buze:

— Acolo jos.

Se aflau din nou lângă râu. În fața lor se afla un ochi de apă ascuns, separat de cursul principal al râului de un copac căzut, care adunase suficiente aluviuni pentru a forma un mal îngust de nămol. La jumătatea drumului, bine ascuns pe toate părțile, era un fel de cuib cu iarbă şi bețe în care stătea o lebădă adultă.

Edward se ghemui în spatele unei sălcii, făcându-i semn lui Amy să îl urmeze.

— Chiar ieri a scos pui, şapte dintre ouă au eclozat.

— Şapte?

La început nici nu observase puii. Aveau penele gri ca noroiul. Stăteau încolăciți în cerc la picioarele mamei lor.

O altă lebădă trecu pe lângă ei, înotând, scoțând nişte sunete scurte şi ascuțite.

— El e lebădoiul, tatăl neliniştit.

— Dacă el e lebădoiul, ea ce este?

— Ea este lebăda.

Femela se ridică şi bătu din aripi. Era frumoasă: de un alb pur, mare şi puternică. Se aruncă în apă. Puii s-au luat după ea, unul câte unul, trei dintre ei cățărându-i-se în spate. Au înotat pe râu, cu lebădoiul pe urmele lor.

— Este adevărat că lebedele se împerechează pe viață?

— De obicei, da.

— Sună romantic.

— Ne place să credem asta, nu-i aşa? Dar nu sunt sigur că există prea mult loc pentru romantism în lumea animală. Lebădoii îşi vor îneca puii, dacă observă că vreunul e slab sau bolnav. Cred că e un fel de a se proteja pentru ei.

— E îngrozitor, spuse Amy.

Edward ridică din umeri.

— Îi putem admira oricum, nu-i aşa? Adică, uită-te puțin la ei.

Odată ce lebedele s-au pierdut din vedere, cei doi au părăsit malul râului şi au luat-o pe o cărare spre vest, pe lângă câmpurile de orz copt. Mult timp după aceea, în mintea lui Amy stăruia amintirea gardurilor vii, dese şi înalte şi pline de cintezoi, gustul amar al berii îmbuteliate, norii care pluteau uşor deasupra lor în timp ce el o săruta blând şi fără grabă – iar mai presus de toate, îşi amintea de sentimentul că vechea ei viață se apropia de sfârşit, iar una

nouă şi necunoscută era pe cale să înceapă, Cu doi ani în urmă, izbucnirea războiului fusese un moment important, chiar şi pentru un orăşel rural ca Suffolk, cu toate că în viața ei de zi cu zi nimic nu se schimbase prea mult. Dar de data asta ceva era diferit. Era o schimbare care venea din interior – o schimbare care nu mai putea fi dată înapoi.

Nu spusese nimic familiei despre existența lui Edward Haslam. Ei vor dori să ştie cum de s-a încurcat cu el. Ar fi fost prea mult să spere că mama ei va fi de acord, mai ales când la mijloc au fost atâtea minciuni din partea ei. Cel mai probabil, o va trimite imediat în Suffolk. Cât despre tatăl ei, el ar urma să se supună soției sale, aşa cum o făcea de obicei, singura lui grijă fiind administrarea moşiei, pe care nu ar fi încredințat-o nimănui altcuiva, de teamă să nu fie tras pe sfoară, chiar dacă nici el însuşi nu era vreun cunoscător sau priceput. Şi chiar dacă Amy ar putea să-i convingă să îl accepte, din acel moment fiecare mişcare i-ar fi urmărită, fiecare întâlnire cu Edward ar avea loc în mod public. Cu siguranță Edward ar urî acest lucru şi ea la fel. Dar nu va putea ascunde relația pentru totdeauna. Va fi nevoită să spună adevărul, mai devreme sau mai târziu.

— Dacă am rămâne în acest loc, întrebă ea, în timp ce îşi odihnea capul pe pieptul lui Edward, dacă am rămâne aici la țară şi nu ne-am mai întoarce, cât timp crezi că le-ar lua până să ne găsească?

— Asta depinde de câți oameni ar porni să ne caute.

Îşi sprijinea mâna pe gâtul ei, iar degetele lui făceau bucle cu părul ei.

— În cazul tău, mă aştept să fie destul de mulți, din păcate.

— Şi în cazul tău?

Îi luă ceva timp să răspundă. Mâna lui se odihni pe pielea ei.

— Presupun că mult mai puțini. Dacă stau să mă gândesc, nu sunt sigur că ar veni cineva.

Soarele era învăluit în nori în timp ce vâsleau înapoi în oraş, iar răcoarea serii îi făcu lui Amy pielea de găină. Au părăsit barca şi au luat-o pe poteca care traversa Coe Fen. Pe cer, ciocârliile încă mai ciripeau deasupra lor, ca şi cum nu ar fi vrut ca ziua să se termine. Mergeau în tăcere, Amy purtând povara că trebuie să îşi ia rămas-bun şi să se întoarcă la viețile lor separate. Puterea sentimentelor sale părea să i-o ia înainte, dincolo de ceea ce era rațional sau sigur, sentimente pe care nu se aştepta ca Edward să le împărtăşească. Pe când se apropiau de drum, el o luă de mână.

— Eşti bine, Amy? Pari tristă.

Ea încercă să pară că nu e nimic important:

— Doar puțin melancolică. Nu este seara momentul perfect pentru asta?

— Ba da, dar nu şi seara asta. Nu am fost niciodată mai fericit.

— Foarte măgulitor din partea ta, acum că sunt pe cale sg te părăsesc.

— Nu asta am vrut să spun.

— Dar atunci ce?

El se opri. Fața lui era umbrită de castanii care mărgineau cărarea. Apoi se aplecă şi o sărută. Nu a fost primul lor sărut, nici cel mai lung, dar ani mai târziu, încă şi-l mai amintea, îşi amintea că fusese fericită.

Pe *Trumpington Road* s-au oprit din nou. Amy se aştepta să găsească casa în întuneric, dar erau lumini aprinse în salon şi în camera de zi de la etaj. Mama şi mătuşa ei se întorseseră mai devreme. Amy nu îndrăzni să se apropie mai mult, avându-l pe Edward cu ea. Chiar de-ar fi fost să o

vadă doar mătuşa Clem, ar fi urmat interogatorii şi avertismente. Minciunile ei din trecut ar fi ieşit la iveală.

Edward se uită la luminile aprinse şi lăsă mâna lui Amy.

— Le-ai spus ceva alor tăi până acum? Despre noi?

— Încă nu.

Edward lovi cu piciorul în pământ.

— Mă gândeam eu că nu.

— Le spun cât de puțin pot. Întotdeauna. Aşa, au mai puține motive cu care să nu fie de acord.

— Dar de ce nu ar fi de acord? Ce e în neregulă cu mine?

Amy se uită la el.

— Ei bine, în primul rând, este vorba de lipsa ta evidentă a unui titlu.

Edward a râs.

— Bineînțeles că despre asta era vorba. Câtă neatenție din partea mea. Ar fi trebuit să îmi dau interesul să fi obținut unul Pe tine te deranjează?

— Sigur că nu. Tinerii cu titluri sunt toți nişte plictisitori. Am întâlnit destui ca să ştiu asta.

— Mă refeream la părinții tăi. La faptul că au ceva împotriva mea. Nu te deranjează asta?

Vorbea serios. Realizând asta, parcă primi o lovitură uşoară în inimă.

— Am zis că nu vor fi de acord la început. După ce te vor cunoaşte, bineînțeles că te vor plăcea. Sunt sigură de asta.

Edward dădu din cap, cu privirea încă în pământ. La capătul celălalt al drumului se aprinseseră felinarele.

— Şi dacă nu mă plac?

7

Franța, martie 1919

Oraşul Amiens se afla sub povara unui cer ploios. Refugiaţii care se întorceau în ţară erau campa ţi de-a lungul bulevardelor distruse, iar vitele slăbănoage erau legate în spatele căruţelor pline cu mobilă îngrămădită. Fumul de la coşuri se înălţa printre acoperişuri, rafalele de vânt suflând cenuşă în feţele trecătorilor. Molozul clădirilor bombardate – pe fiecare stradă găseai câte una – fusese adunat în grămezi care se revărsau peste trotuare. În aer se simţea un miros rânced.

Amy plecă devreme la *Gare du Nord.* Îşi petrecuse mai toată noaptea studiind harta tranşeelor pe care o primise de la sergent Dawson, descifrându-i limbajul întortocheat al marcajelor, liniilor şi simbolurilor. Harta data din aprilie anul trecut, cu patru luni înainte ca Edward să dispară. Reţelele de tranşee erau marcate în culori – albastru pentru britanici, roşu pentru germani – deşi, din câte se pare, zona trecuse de la *o* parte beligerantă la alta de mai multe ori în timpul ultimului an de război.

Liniile de tragere, liniile de rezistenţă şi tranşeele de comunicaţii fuseseră extinse, distruse şi săpate din nou, astfel încât modelul rezultat arăta ca un pulover destrămat. Tranşeele aveau nume: *Flag Avenue, Cheapside, Lonely Lane* – sub care se afla topografia originală: cătunele, fermele, pădurile şi pârâurile care acum erau marcate doar în contururi slabe, ca nişte amintiri, din existenţa lor rămânând numai un cuvânt tăiat între paranteze. Nu vedea nicăieri să fie menţionat ceva despre *Two Storm Wood*.

O găsise pe Kitty Page ghemuită sub un ceas din sala de bilete, strângând în braţe o valiză mare, ferindu-se de o gaşcă de băieţi zdrenţăroşi care voiau să o ajute să o care. Pe obrajii ei palizi şi pistruiaţi se zărea o urmă de roşeaţă.

— Ai ajuns, Kitty, chiar eşti aici!

Amy îşi îmbrăţişa strâns prietena.

— Nu ai primit telegrama mea?
— Ba da, dar nu eram sigură că ai...
— Am prins un tren mai devreme, ceea ce a fost o prostie, apoi acesta a avut întârziere. N-o să-ți vină să crezi de ce călătorie am avut parte. Jur că e un miracol că nu mi-am pierdut geanta.
Kitty flecărea de parcă se aflau într-o excursie la mare. Probabil că o ajuta să se simtă în siguranță într-un oraş străin. La şcoală fusese retrasă şi avusese puțini prieteni – nu fusese una dintre fetele populare. Pentru o bună bucată de vreme Amy abia dacă o observase, după felul în care stătea pe la colțuri, evitând privirile tuturor, ținând o carte deschisă în fața ei ca un scut. Dar iat-o acum, călătorind pentru prima oară din Anglia de una singură. Se maturizase foarte mult de la moartea fratelui ei.
— Mi-am făcut atâtea griji pentru tine, spuse Kitty, neavând nicio veste din partea ta. Însă arăți bine, Amy, chiar foarte bine.
Din experiența lui Amy, dacă cineva îți spunea că arăți foarte bine, însemna că arăți de parcă ai fi bolnav.
— Şi tu, Kitty. Eşti o încântare pentru ochii trişti.
— Sunt o epavă. Aproape am pierdut trenul. Avem un loc unde să stăm aici?
— Am găsit un foc. Nu este mare, dar...
— Bătrânul meu ghid Baedeker îmi recomandă *Hôtel du Rhin*.
— Ai adus un Baedeker cu tine?
— Şi o hartă a regiunii Picardia, de la Stanfords, spuse Kitty, ridicându-şi valiza. M-am gândit că am putea avea nevoie de una.

Proprietara casei de oaspeți, doamna Pinégal, servi cina la lumina lumânărilor în micuța sufragerie, dar nu mancă împreună cu oaspeții ei. „*Vous avez plein de choses à vous*

dire, Mesdames[4]*"*, spuse ea, punând pe masă o sticlă prăfuită de Barsac. A închis şi a zăvorât obloanele înainte de a le ura noapte bună. În şemineu ardea un foc mic, dar camera era rece.

— Nu mă aşteptam ca Amiens să fie atât de distrus, spuse Kitty după ce au terminat de mâncat. Au avut loc lupte aici?

— Oraşul a fost bombardat anul trecut, în timpul ofensivei germane. Mi-a povestit doamna proprietară despre asta. Catedrala a fost lovită de nouă ori, dar este încă în picioare. Nu se poate intra înăuntru din cauza sacilor de nisip.

Amy găsise nişte tarabe pe strada din spate. Cumpărase provizii şi o lanternă americană.

— Familia ta ştie că eşti aici? întrebă Kitty.

— Mă aştept să fi ghicit.

— Nu te vor căuta?

— Mă îndoiesc. Ştiu că nu ar fi de niciun folos.

Amy se întinse după sticla de Barsac şi turnă în două pahare. Era dulce şi mieros, o recoltă de dinainte de război. Dar după ce trecea dulceața, rămâneai cu un gust amar, ca de migdale stricate.

Ultima dată când o văzuse pe mama ei, ținea în mână scrisoarea de la generalul-maior Barnard, disimulând simpatie şi interes după cum o cerea ocazia. La început, Amy fusese păcălită. Opinia mamei ei fusese întotdeauna că Edward Haslam era un escroc care se agăța de numele Vanneck ca o lipitoare, stricându-i şansele lui Amy de a-şi găsi o pereche potrivită. Ideea de a prezenta familiei o persoană lipsită de respect față de distincțiile sociale şi fără a avea măcar o avere care să compenseze acest lucru bineînțeles că o făcuse să se panicheze. Dar toate astea se

---

[4] Aveţi multe să vă povestiţi, domnişoarelor.

întâmplaseră înainte ca Edward să fie chemat în armată, înainte ca el să-şi fi dat viaţa pentru rege şi patrie.

— Ai plecat atât de brusc, spuse Kitty privind la paharul ei. Am crezut că ai uitat de mine, de planul nostru.

— Îmi pare rău, dar a trebuit. Nu mai puteam rămâne în Anglia nicio zi în plus.

— De ce nu?

Amy ştia că va primi această întrebare. Avea toate răspunsurile pregătite.

— Îmi era teamă că mă vor opri, Kitty. Vezi tu, a avut loc o ceartă.

— Cu mama ta?

Până aici era adevărat, Scrisoarea lui Barnard scosese la iveală nu numai locul dispariţiei lui Edward, ci şi locul unde se afla la acel moment cartierul general al brigăzii sale. După luni de aşteptare şi de linişte, a simţit că abundenţa de informaţie era un semn divin, Amy se grăbise să îşi facă bagajele, Cobora din nou scările când auzi voci alarmante în camera de zi: vocea mamei ei, nervoasă şi îndurerată şi a tatălui ei, îngrijorat să nu fie auziţi. Amy se opri să asculte. Câteva minute mai târziu părăsi casa fără a-şi lua rămas bun.

Kitty o privea în timp ce bea:

— Cred că nu era fericită că pleci.

— Credea că e absurd, pentru că Edward nu merita. Nu şi-a schimbat deloc părerea despre el, nici măcar cât timp fusese plecat.

Kitty rămase tăcută. Amy ridică sticla şi reumplu paharele.

— Acum, spune-mi cum ai reuşit să pleci.

Kitty dădu din umeri:

— A fost destul de simplu: am minţit. Familia crede că sunt la Paris cu Gaëlle Blanchet, Ţi-o aminteşti pe Gaëlle de la şcoală?

Amy îşi aminti de o franţuzoaică scundă, roşcată, care se dădea cu parfum, deşi asta era împotriva regulilor.

— Voi avea ce da socoteală dacă vor afla.

— Nu şi dacă vei reuşi. În acest caz, cum să se supere? Cel puţin vor avea un mormânt pe care să îl viziteze, mulţumită ţie. Vor afla unde este John.

Kitty dădu din cap.

— Nu puteam suporta să mă gândesc că zace undeva, fără un nume sau o piatră funerară sau altceva. E ca şi cum ar fi singur şi uitat deja. Nu e corect.

Kitty fusese întotdeauna apropiată de fratele ei. Pentru o vreme, ea nutrise dorinţa secretă ca el şi Amy s-ar putea căsători sau cel puţin aşa spera ea. Amy ştia că nu era genul lui John, dar vestea morţii lui o şocase în aceeaşi măsură. Întotdeauna păruse prea amabil şi cumsecade pentru a fi ucis.

— Ai vorbit cu tovarăşii lui Edward? întrebă Kitty.

— Am încercat. Nu au supravieţuit prea mulţi. Niciunul dintre oamenii care sunt la conducere acum nu îşi aminteşte de el.

— Nu au putut să te ajute deloc?

— Au fost suficient de politicoşi, dar ştiam la ce se gândesc: că sunt o biată fată care nu are deloc cunoştinţe despre război. Credeau că mă aflu acolo din curiozitate.

Kitty îşi dădu ochelarii jos.

— Din curiozitate?

— John şi Edward fac parte din armată, asta cred ei. Noi nu avem ce căuta aici. Ar trebui să stăm acasă, să jelim în linişte şi să nu punem întrebări. Apoi, dacă avem noroc, ne putem aştepta să vedem numele oamenilor pe care i-am iubit scrise pe un monument militar: nume, grad şi regiment. Soldaţi pentru eternitate. Aici pentru eternitate.

Amy simţi cum i se adună lacrimi în ochi.

— Edward nu a fost un soldat. A fost un muzician. A predat muzică.

Paharul lui Amy se răsturnă fără să își dea seama cum. Vinul se vărsă pe masă şi pe podea. Picăturile făceau zgomot pe scândurile de stejar.

— Îmi cer scuze, Kitty.

Amy îşi sprijini capul în palme.

— E în regulă, spuse Kitty, întinzând mâna peste masă.

Şi eu simt la fel. De ce crezi că mă aflu aici?

Îndreptă încet paharul şi îl umplu din sticlă, urmat de un altul pentru ea însăşi. Când aproape se goliră din nou, spuse:

— Când mă gândesc cum erai înainte să îl fi cunoscut pe Edward. Parcă te ascundeai. Au trecut doar câțiva ani, dar eşti diferită acum.

— Chiar sunt?

— Adevărul e că nu am crezut niciodată că vei veni într-adevăr aici. Ştiu că l-ai iubit pe Edward, dar m-am gândit că ai renunțat la ideea asta.

— Şi eu credeam la fel despre tine.

Kitty zâmbi:

— Şi iată-ne aici.

— Edward obişnuia să spună că frica este duşmanul libertății. Trebuie să ne eliberăm de ea, să nu ne fie frică de ceea ce cred oamenii.

— Şi aşa ai făcut.

Amy se holbă la lumânarea care ardea la mijloc. Cuvintele veniseră uşor: promisiunile, asigurările. Cât de mult valorau?

— Nu ai avut niciodată încredere în el, nu-i aşa, Kitty?

— Ce vrei să Spui? Întotdeauna...

— Nu te învinovățesc. Ai fost mereu de partea noastră, dar ai avut îndoielile tale.

Degetele lui Kitty îşi făceau de lucru cu paharul.

— Te-am văzut cum îți asumai riscuri pentru el, din ce în ce mai multe. Îmi era teamă că te-ar putea dezamăgi. Oamenilor ca el, cu o copilărie ca a lui, le este greu să... Nu ştiu cum să o spun: să renunțe la ei. Mă bucur că m-am înşelat.

Pentru o lungă perioadă de timp, Edward nu povestise mai nimic despre copilăria sa. Mama lui murise când era foarte mic. Tatăl lui a murit 14 ani mai târziu. Doar atât îi spusese lui Amy, înainte de a ridica din umeri şi de a schimba subiectul, ca şi cum i se părea plictisitor, iar evenimentele erau prea îndepărtate, ca o adresă veche. Dar apoi, într-o după-amiază de vară, la două zile după ziua lui de naştere, Amy l-a văzut mergând cu bicicleta prin Madingley, unde locuia într-o căsuță închiriată, având un buchet de flori sprijinit pe ghidon. Era o zi furtunoasă, iar teii şi castanii şuierau în vânt. În loc să-l strige, ea îl urmărise, curioasă – nerăbdătoare de fapt – să afle pentru cine erau florile. Edward îşi lăsase bicicleta în fața bisericii Sfânta Maria şi ocoli până ajunse pe partea cealaltă, unde un gard de fier despărțea pământul sfințit al curții bisericii de un câmp de grâu. Când Amy îl ajunse din urmă, pusese deja florile pe unul dintre morminte şi stătea în picioare lângă el, pierdut în gânduri. Numele de pe piatra funerară era Emily Haslam. Avea douăzeci şi şase de ani când murise.

Amy se simțise ruşinată pentru că îşi băgase nasul, dar Edward zâmbise când o văzuse şi o luase de mână, ca şi cum ar fi fost cel mai firesc lucru din lume. În afară de câteva lucruri banale, se pare că ştia foarte puține despre mama lui: ce-i plăcea şi ce nu-i plăcea, genul de lucruri care o făceau să râdă, dacă fusese tăcută sau vorbăreață, sentimentală sau cu picioarele pe pământ, relaxată sau neliniştită.

— Aveam aproape trei ani când a murit, spusese el, în timp ce străbăteau satul pe biciclete. E ciudat să fii atât de

aproape de cineva din punct de vedere biologic şi totuşi să nu ştii cu adevărat cine a fost. Ea m-a adus pe lume, dar nu am cum să o răsplătesc, Aşa că îi aduc flori de ziua ei. Măcar atât pot să fac, nu crezi?

Pentru prima dată, Edward părea fericit să vorbească despre trecutul său: cum tatăl său – cândva intendent în regimentul Manchesters, apoi partener la o tipografie – nu fusese în stare să-l crească singur; cum fusese dat în grija bunicilor, apoi fusese trimis timp de un an şi jumătate la un mic orfelinat din Huntingdon, înainte de a fi luat în grijă, în cele din urmă, de o mătuşă văduvă din Insula Ely. Lui Amy i se părea că Edward o dusese greu şi se simțise singur, dar Edward insistase că se înşela:

— De fiecare dată când am căzut, a fost cineva care să mă prindă – oameni cumsecade, niciodată răi. Nu toți copiii sunt atât de norocoşi.

— Dar pe tatăl tău nu l-ai mai văzut niciodată?

— Îşi făcea apariția din când în când. Era adesea bolnav, îmbătrânit înainte de vreme, spuneau oamenii. Multă vreme i-am urât vizitele. Nu ştiam ce să simt, probabil. În cele din urmă mi-a părut rău pentru el.

— Nu era supărat? Eu cred că aş fi fost.

Edward a dat din cap în semn că nu.

— A iubit-o pe mama foarte mult. Asta mi s-a spus. Era totul pentru el. A fost devastat când a murit, de-a dreptul distrus.

— Dar erai fiul lui – al ei. Nu ar fi acesta un motiv suficient să te țină aproape?

Edward dădu din umeri.

— Nu pot să explic. Pur şi simplu aşa a fost. Poate că îi aminteam de ea, de moartea ei şi nu a putut suporta asta.

În acest timp ajunseseră la uşa cabanei lui Edward.

— Deci, vezi tu, ştiu câte ceva despre moarte. Ştiu ce le fel ce celor pe care îi lasă în urmă. De aceea, nu voi mai

permite să am de-a face cu ea, indiferent de ce s-ar întâmpla.

— Amy?

Amy ridică dintr-o dată privirea. Kitty se încrunta la ea.

— Chiar vorbesc serios; m-am înşelat în privinţa lui.

Amy îşi luă gândul de la acea amintire.

— Am vorbit destul despre asta. Mai spune-mi ceva despre tine, Kitty; ce ai aflat? Ai veşti de la regimentul lui John?

Kitty îşi puse paharul jos.

— Am primit o scrisoare despre locul unde se afla. Nimic nou. Spunea că au fost multe lupte în zonă. E posibil ca mormântul lui să fi fost afectat de bombardamente.

Şi-a scos harta şi a întins-o pe masă, dând la o parte vasele şi tacâmurile. În faţa lor se întindeau câteva mii de kilometri pătraţi din Picardia, aparent pustii. Aflat la douăzeci de mile spre est, oraşul Rosières fusese deja încercuit cu cerneală roşie, iar la nord-est se afla Serre-lès-Puisieux.

— Armata a trimis voluntari să cerceteze toată zona, spuse Amy, dar nu ar trebui să aşteptăm după ei. Ar trebui să mergem acolo.

— Adică să ne facem simţită prezenţa?

— Sau să căutăm noi înşine.

Kitty propusese insistent ca mai întâi să meargă la Serre, iar Amy a fost de acord.

— Chiar în spatele vechiului front e un sat numit Bertrancourt, spuse ea. Era o bază pentru ambulanţele de campanie. Doamna Pinégal ştie un loc unde putem sta. Am găsit un fierar care ne va lua în căruţa lui, dacă nu plouă prea tare. Mi-a spus că drumurile sunt într-o stare groaznică.

— Şi după aceea?

— Toată lumea e disperată după bani. Atâta timp cât putem plăti, ne vom descurca.

Kitty îşi goli paharul. Un cal trecu pe afară, tropăind zgomotos pe pavajul noroios.

— Crezi că ne va fi greu să găsim mormântul lui Johnny?

— Toate mormintele erau marcate. Poate că tot ce trebuie să facem este să căutăm cum trebuie. Poate că locul nu a fost înregistrat corect sau a fost vreo încurcătură. O mulțime de morminte sunt mutate.

— Dar dacă marcajul nu este acolo?

— Asta va îngreuna lucrurile, dar nu va fi imposibil.

Inima lui Amy bătu puțin mai repede. Unele posibilități nu fuseseră discutate niciodată, ca şi cum menționarea lor ar fi putut aduce ghinion.

— Toți solda ții au etichete la gât – câte două. Cu una dintre ele sunt îngropați, iar cealaltă este scoasă şi trimisă la Serviciul de înregistrare a mormintelor aflat la Sediul General al Armatei, cu o dată de înregistrare a înmormântării. Aşa ar trebui făcute lucrurile.

— Da, dar cum se face asta...?

— Dacă găsim un mormânt ne marcat la fața locului, îl putem verifica.

— Cum adică? Kitty era şocată, deşi îşi dăduse silința să ascundă asta. Cu alte cuvinte...

— Adică putem exhuma cadavrul într-un fel sau altul. S-ar putea să fie singura opțiune, dacă vrem să aflăm cine este înmormântat acolo.

Era greu să vorbească despre oamenii pe care îi iubiseră că zac în pământ putrezind. Era greu să se gândească la asta. Dar dacă nu puteau să înfrunte realitatea, îşi spuse Amy, călătoria lor va fi un amărât de tur. Iar ele nu veniseră să admire peisajul.

Kitty abia dacă mai vorbi în restul serii. Era ca şi cum abia acum se confrunta cu ceea ce o aştepta. Amy nu voia decât să fie acolo unde era Edward, să vadă cu ochii ei pământul care i-l luase, să simtă acel pământ sub picioare,

A doua zi dimineață, în linişte, fiecare cu propriile gânduri, cele două femei au lăsat în urmă siguranța din Amiens şi au călătorit spre nord-est, către câmpurile de luptă din Ancre.

8

Drumul până la Bertrancourt era plin de gropi şi pietre, abia dacă se putea face o curbă pe o distanță de aproape 10 kilometri, Amy şi Kitty s-au înghesuit în spatele căruței, în timp ce fierarul stătea în față la frâie. Pe câmpurile ne ar a te, unde ierburile sălbatice creşteau în smocuri de la un capăt la altul, totul era neclintit. Au trecut pe lângă o coloană de ambulanțe militare, care se îndreptau spre vest, şi pe lângă o altă căruță încărcată până în vârf cu mobilă, aflată la marginea unui şanț. După aceea şi-au continuat mersul singuri pe drum, de parcă drumul nu ar fi dus spre numeroasele oraşe şi sate marcate pe hartă, ci spre un deşert.

După trei ore, drumul a devenit mai îngust şi mai accidentat, şerpuind în jurul unui şir de dealuri joase de calcar, înainte de a se îndrepta spre nord prin orăşelul Acheux. Începuse să plouă. S-au adăpostit sub umbrela lui Kitty, privind h ținutul sărăcăcios, observând în tăcere mărturiile, din loc în loc, ale războiului: găuri de obuze, cutii de muniție zăcând într-un şanț, mănunchiuri de cruci zărindu-se la orizont.

După o jumătate de milă, caii deveniră agitați, iar ritmul lor nestatornic. Fierarul a trebuit să-i țină în frâu, înjurând timp ce se lupta să capete controlul.

— Ce i-a apucat? Kitty o luă de braț pe Amy. I-a speriat ceva.

După o curbă, caii au pornit în galop. Căruța a zbughit periculos când roțile din spate s-au izbit de o groapă. Abia după ce fierarul recăpătă controlul, Amy văzu că nu erau singuri: la vreo sută de metri mai în colo, un călăreț galopa pe câmpurile pustii. Calul masiv, măsura cel puțin un metru şaizeci. Nu putea vedea fața călărețului, nici culoarea hainelor sale. În ceață părea lipsit de culoare, ca şi cum ar fi fost făcut din lut. De cât timp fusese oare acolo, ținând pasul cu ei? Felul în care se ținea perfect paralel cu căruța îi amintea lui Amy de un vânător care îşi urmărea prada. Kitty se uită brusc în jur; ca şi cum ar fi simțit aceeaşi amenințare. Călărețul se opri şi rămase nemişcat, privindu-i.

Au ajuns la Bertrancourt după-amiaza devreme. Bertrancourt era un sat mare de hambare cu acoperiş de paie şi case construite din cărămidă, multe dintre ele aflate la distanță una de alta, pentru a păstra într-un fel intimitatea. La o răscruce de drumuri au dat peste o mică procesiune care se îndrepta spre biserică, de unde se auzea bătaia unui clopot. Un bărbat îmbrăcat ca un poştaş purta o cruce, urmat de un preot bătrân îmbrăcat într-un stihar murdar. Erau urmați de o căruță care purta un sicriu şi câțiva săteni, majoritatea femei şi copii. Fierarul îşi scoase şapca.

— *Ça ac'est le fermier Chauvin. Labourant son champ, il percuta un obus.*

Kitty se aplecă în față.

— Ce-a spus?

— A spus că bietul om ara câmpul în timp ce plugul a lovit un... voia să spună de un obuz.

— Il avait trois enfants.

Trei copii. Amy nu mai traduse acest detaliu. Cortegiul a trecut pe lângă ei, iar copiii, cu ochii goi, se agățau de mama

lor, care mergea de parcă ar fi fost somnambulă. Nimeni nu se uită la străinii din căruță.

Ferma Desmoulin se afla la marginea satului. Terenul dimprejur era în întregime bătătorit, puteai vedea urme de roți adânc săpate în noroi. Pe marginea unui hambar fuseseră mâzgălite literele YMCA cu vopsea albă. Pe cealaltă parte a unui padoc se afla un cimitir plin de cruci de lemn. Se aflau la opt kilometri spre vest de coasta Serre. Edward o fi trecut de multe ori pe acolo vara trecută. Amy încercă să vadă priveliştea prin ochii lui – câmpul ars de soare şi prăfuit, plin de oameni în uniforme kaki, însă îi era greu să şi-l imagineze atât de plin de viață.

Doamna Desmoulin, o femeie palidă, cu părul negru, având puțin peste patruzeci de ani, le ceruse plata în avans înainte de a le arăta o cameră în clădirea grajdurilor. În cameră erau un lavoar, două olițe emailate, o grămadă de pături militare şi o pereche de paturi suprapuse în care fuseseră gravate multe nume şi inițiale. Pe unul dintre pereți se întindea un tapet floral închis la culoare, cu băşici şi cojit. Proprietara le întrebă dacă vor să ia cina şi, când Amy dădu din cap afirmativ, a cerut din nou să de plătită în avans.

— Ce-i cu femeia aceea? întrebă Kitty după ce a plecat. Nu are încredere în noi?

— Poate că nu.

O fereastră cu geamuri murdare dădea spre curte. Amy privi starea fermei: bârnele decolorate şi acoperişurile încovoiate, tencuiala care se desprindea în bucăți, precum rănile unui lepros.

— Dacă nu cumva au nevoie de bani ca să mănânce.

Uşa unei magazii era deschisă. Domnul Desmoulin îşi făcea de lucru înăuntru, cu un cuțit în mână. Se întoarse, lăsând să se vadă un rând de iepuri atârnați în cârlige. Unii

erau deja jupuiți, cu ochii fără pleoape, imenşi şi holbându-se.

Kitty suspină:

— Ar trebui să vedem dacă nu cumva sunt gândaci pe pat. Doamna trebuie să ne dea o lampă bună şi luminoasă, dacă are aşa ceva.

— O să o întreb.

Amy îşi croi drum spre fermă. Ploua uşor acum, dar vântul sufla aspru. Domnul Desmoulin ieşi din şopron: era un bărbat înalt, uşor încovoiat, cu un chip plin de riduri. Cuțitul din mâna lui era pătat de sânge. O privi pe Amy o clipă, ca şi cum s-ar fi gândit dacă să o salute, apoi se întoarse şi închise uşa.

Doamna Desmoulin îi dădu lui Amy o lanternă din salon. Inspecția saltelei nu scoase nimic la iveală. Cina, care a fost servită în bucătărie la căderea nopții, a constat în pâine de orz cu untură şi o tocană apoasă de fasole albă cu nişte carne dezgustătoare. Domnul Desmoulin nu se prezentă la masă. Soția sa se ținu la distanță de oaspeții săi, mâncând cu poftă, dar evitându-le privirile. Nimic din jur nu trăda faptul că ar fi avut copii.

După aceea, au folosit latrina urât mirositoare din capătul celălalt al curții, înainte de a se spăla pe rând. Fără haine, Kitty părea mai fragilă: nişte sâni mici şi tari, iar şoldurile abia dacă erau mai late decât cele ale unui băiat. Amy o privea de pe patul de jos. Rotunjimile din anii adolescenței dispăruseră, Acum coastele şi vertebrele i se zăreau prin pielea palidă în timp ce se apleca peste spălător.

— La ce te uiți, Amy?

Kitty îşi acoperi sânii.

— La tine.

— De ce?

— Fără vreun motiv.

— La ce te gândeai?

— Îmi pare rău.
— Spune-mi.
— Vei rămâne surprinsă.
— De ce aş fi? Kitty începu să se usuce. Nu sunt un copil.
Amy îşi scoase acul de cravată din haină şi îl răsuci în mână.
— Mă gândeam la tine fiind cu un bărbat. Mă gândeam la el cum te atinge.
Kitty se întoarse.
— De ce?
— E mai uşor aşa decât să îmi amintesc de noi. De mine şi de Edward, adică.
Kitty îşi aruncă pe ea cămaşa de noapte şi o lăsă să cadă în jos.
— Te-am avertizat.
— Nu sunt şocată.
Kitty îşi ținea bărbia în piept, în timp ce îşi încheia încet nasturii. Se opri la ultimul, trasându-i absentă marginea cu degetul.
— Şi eu mă gândesc la asta.
Ploaia bătea pe acoperiş, iar picăturile cădeau pe podeaua de pământ. Din când în când, Amy confunda sunetul cu nişte paşi. Încă dinainte de cină nu văzuse nici urmă de domnul Desmoulin. Bănuia că era pe undeva pe afară, pregătind capcane.
— Nu am avut niciodată un iubit, spuse Kitty. Ştii asta, bineînțeles.
Amy nu ştia ce să spună. Kitty îşi desprinse părul.
— Am văzut cum toți acei tineri plecau la război şi m-am gândit în sinea mea: nu, voi aştepta până se vor întoarce. Nu m-am gândit niciodată că atât de puțini dintre ei o vor face.
Când erau mai mici, Amy şi Kitty se lepădaseră de sexul opus. Nu spuseseră deschis acest lucru, dar fusese de la

sine înțeles. Amy era prea cufundată în cărți pentru oferta matrimonială, iar Kitty prea înaltă şi stângace. Fusese mai bine să îmbrățişeze statutul de domnişoare pe vecie decât să aştepte atenție din partea unor bărbați care nu meritau – atât timp cât nu trebuiau să facă asta singure. Când Amy a încălcat pactul lor tacit, îndrăgostindu-se de Edward, Kitty nu se supărase. În schimb, îşi asumase rolul de mediatoare, ieşind cu Amy în după-amiezile sau serile lungi, care erau petrecute de fapt cu Edward. Se bucurase de încrederea pe care cei doi îndrăgostiți i-o acordaseră, de micul lor secret pe care doar ei trei îl ştiau. Pentru Amy, era al doilea cel mai bun lucru în afară de a fi îndrăgostită. Să fi fost posibil oare ca prezența lui Amy în Franța să fie o tresărire a aceluiaşi impuls, a aceleiaşi nevoi indirecte?

Kitty îşi trase o pătură pe după umeri.

— Când tu şi Edward erați singuri, v-ați...? Ați făcut cu adevărat...?

— Dacă ne-am culcat unul cu celălalt? Asta vrei să...

— Nu e treaba mea.

— Da, am făcut-o. Credeai că vom aştepta?

Kitty se aşeză la capătul patului. Părea mai tânără cu părul desprins, arăta aproape cum o cunoscuse Amy în copilărie.

— Nu ți-a fost teamă că vor afla oamenii?

— Am fost îngrozită. Cel puțin la început. Dar apoi frica a devenit ceva normal.

Kitty se încruntă.

— Vrei să spui entuziasmul? La asta te referi?

— Nu, nu la asta.

Amy ținea acul de cravată între două degete. Perla se uita fix la ea, un fel de ochi alb şi orb.

— Relația cu Edward – e greu de explicat, Kitty – a fost ceva pentru mine, ceva ce eu mi-am dorit. Cât timp am fost

cu el m-am simțit cea mai liberă. De fiecare dată când îl vedeam era de parcă luam o gură de aer proaspăt.

Kitty își trecu degetele prin păr Era de un cupru-maroniu în lumina lumânărilor.

— Dar prima dată când Edward te-a cerut în căsătorie ai refuzat, nu-i așa? Nu am înțeles niciodată de ce ai făcut asta.

Picăturile de ploaie de pe acoperiș continuau să scoată un ticăit constant, ca un ceas cu pendul.

— Nu mai contează acum.

— Nu ai vrut să se schimbe nimic, nu-i așa?

Amy nu răspunse. Se afla cu mintea în bucătăria micuță din Madingley, când găsise inelul de safir în buzunarul de la haina lui Edward. Îi spusese că aparținuse bunicii lui. Ar da orice să retrăiască acel moment, să îi schimbe sfârșitul.

— Îți era teamă că măritându-te cu el, lucrurile se vor schimba? întrebă Kitty.

Amy se întoarse, ascunzându-și privirea în umbră. Kitty își duse genunchii la bărbie.

— Scuze. Vreau doar să știu cum e să fii îndrăgostită cum ai fost tu, atâta tot. Mi-ar plăcea să știu cum se simte.

Se auzi un cal nechezând în grajduri. În depărtare, un altul îi răspunse la fel. Picăturile de ploaie continuau să bată în podea, ca și cum ar fi măsurat trecerea timpului.

— Încearcă să te culci acum, Kitty, spuse Amy, sperând că nu o auzea plângând.

9

Nimeni nu le-ar fi luat Au mers din casă în casă, din curte în curte: peste tot răspunsul era același – sau singurul răspuns era un zgomot de pași și zgomotul unei uși care se

închidea. Nimeni nu le-a întrebat de ce voiau să traverseze câmpurile de luptă şi ce le adusese la Ancre. Era de parcă ştiau deja. Satul se afla la marginea unei pustietăţi, un ocean întunecat pe care nimeni nu îndrăznea să îl traverseze. Poate că moartea fermierului – cel pe lângă care trecuseră în drumul lor spre sat – i-a făcut să fie precauţi sau poate că străinii pur şi simplu nu erau bineveniţi.

În cele din urmă, în apropierea bisericii, au găsit un potcovar care potcovea o iapă. Acesta se opri din lucru când Amy i-a arătat o bancnotă de o sută de franci. În schimbul ei puteau împrumuta un catâr, le spuse eh Asta era tot ce putea face.

„Bestia” era un dezertor din armata canadiană şi era obişnuit să care poveri în spate. Au împachetat câteva provizii şi au plecat din Bertrancourt înspre La Grande Rue, după cum arăta harta lui Kitty, ea fiind prima care stătea în şa. Într-un câmp, după ultima casă, se vedeau câteva femei care stăteau aplecate, plantau şi dădeau cu sapa, cu noroiul până la glezne. Se opriseră din lucru ca să se uite la străine în timp ce treceau pe lângă ele. Tăcerea lor era contagioasă, ca şi liniştea care plutea în aer, tulburată doar de zgomotul de copite.

După o jumătate de oră, norii s-au împrăştiat, descoperind măreţia orizontului, astfel încât priveliştea era liberă pe o distanţă de câţiva kilometri spre nord şi sud. Amy se aşteptase ca ţara să fie mult mai întinsă decât Anglia, însă nu era aşa. Ar fi trebuit să existe petice de pădure, câte un copac ici şi colo. Nu cumva Napoleon îşi mărginise drumurile cu plopi ca armatele sale să poată mărşălui în umbra? Copacii erau lipsiţi de ramuri, erau rari, cu trunchiuri fără viaţă, albe ca un os. Urmele de la terasamente traversau marea întindere de câmpuri îngălbenite, ca nişte răni.

La o milă depărtare, în cătunul Beaussart, în spatele ruinelor unui hambar, ardea un foc nesupravegheat, împrăştiind un fum înecăcios de-a lungul străzii.

— Sunteți bine?

Kitty se dădu jos de pe măgar. Era foarte palidă.

— Cred că am..., Amy o luă de mână. Nu cred că mi-a făcut prea mult bine să merg pe măgarul acesta.

Amy a pus o mână pe fruntea prietenei sale. Era transpirată.

— Ai febră.

— Cred că e doar rău de mare, spuse Kitty, frecându-şi mâinile. Mi-ar plăcea să mă încălzesc puțin.

Se îndreptă spre foc, împiedicându-se de cărămizi şi moloz. Amy o urmă, lăsând catârul la marginea drumului. După ce treceai de foc puteai vedea o fermă mai impunătoare decât celelalte, căreia îi lipsea jumătate din acoperiş. Se uită în sus la ferestrele cu obloane. Camerele de pe partea cealaltă ar putea fi încă locuibile. Îşi imagină un pat cu baldachin, oglinzi şi perdele şi praful plutind în aer.

În umbra primului etaj se mişcă ceva ce o făcu să tresară.

— Poate că nu ar trebui să... Kitty, cred că am încălcat proprietatea cuiva.

Kitty păşi mai departe.

— Nimeni n-ar putea locui aici. E o ruină.

Amy se opri. Printre flăcări zăcea scheletul carbonizat al unui câine, întins pe spate, cu membrele îndreptate rigid spre cer. Îşi duse mâna la gură. I se perindă o amintire prin minte, ceva ce citise cu mult timp în urmă, despre nişte haite de câini sălbatici care cutreierau un câmp de luptă, hrănindu-se cu cadavre şi cu răniți. Dar era sigură că fusese doar o poveste.

Kitty se uită înapoi la drum, urmărind cu coada ochiului ceva în depărtare. Vântul se întețise, fluturându-i şuvițele de păr care îi ieşiseră de sub pălărie.

— Cine e acolo, Amy? O fi vreun soldat?
Amy făcu un pas înapoi. Era greu de văzut prin vântul şi fumul acela.
— Cred că e unul de-al nostru, slavă Domnului, zic eu.
Kitty ridică o mână. Amy simțea că o usturâ ochii şi trebui să se şteargă. Printre lacrimi, văzu un bărbat care stătea în câmp, la câteva sute de metri de sat, ținând de frâie un cal înalt şi negru. Purta o şapcă kaki şi o manta.
— Dacă e englez, e dator să ne ajute, spuse Kitty făcând din nou cu mâna. Hei, aici!
Bărbatul nu răspunse la salut. Amy îşi aminti de călărețul pe lângă care trecuseră. Simți un fior de teamă.
— Nu cred că ne-a văzut, Kitty.
— Trebuie să ne fi văzut. Atunci de ce a...?
O rafală de vânt aruncă cenuşă în aer. Până când reuşiră să vadă din nou, bărbatul şi calul dispăruseră. Kitty se grăbi să se întoarcă la drum, dar câmpurile dinspre nord erau la fel de pustii ca înainte.
— De ce nu a venit să ne ajute?
— De ce ar face-o? întrebă Amy. Habar nu are cine suntem.

Dincolo de Beaussart, drumul se sfârşea cu nişte cratere pline cu apă. Pe o parte, drumul fusese întărit cu traverse de cale ferată denivelate şi alunecoase. În scurt timp, îşi murdăriseră cizmele şi tivurile fustelor de noroi, Apoi se terminară şi traversele.
O bifurcație care pornea din La Grande Rue trebuia să le ducă spre est, către vechile linii de front, dar ea nu se zărea nicăieri. Singurul punct de reper era un şir de butuci înşirați de-a lungul terenului, la sud.
— Râul ar trebui să fie acolo jos, spuse Amy. Dacă ne ținem de-a dreapta lui, ar trebui să ne ducă aproape de Serre.

Fața lui Kitty era roşie şi transpirată.
— Nu văd nimic. Nu se vede niciun râu.
— Vrei să te odihneşti, Kitty?
Dădu din cap în semn că nu.
— Nu vreau să mă rătăcesc aici.
Se uita spre est, respirând greu. Erau complet singure, nu se vedea nicio ființă vie, nici măcar pe cer.
— Acesta e locul, nu-i aşa?
— Ce loc?
— Câmpul de luptă, spuse Kitty. Simt că aici e.
Amy întinse harta.
— Nu. E la o milă sau două de primele tranşee germane. Suntem încă în spatele liniilor britanice, doar că...
— Deci e acolo. Kitty dădu din cap spre orizont.
Terenul era şerpuit, dar gol. Nimic nu se mişca în afara unor tufişuri din apropiere.
— Acolo s-a întâmplat, toate decesele şi... Se încruntă. Mi se pare greşit: ar trebui să fie ceva... mai mult. Ar trebui să fie ceva.
Amy stătea alături. Îşi imaginase acest loc de o mie de ori, dar în mintea ei apărea mereu într-un mare tumult: zumzăitul obuzelor, zgomotul de mitraliere şi țipetele oamenilor. Îi răsunau în cap chiar şi acum. Dar pământul din fața ei rămase mut, ca şi cum i-ar fi întors spatele. Deşertăciunea aceea era insuportabil de privit.
În timp ce se întorcea, piciorul lui Amy se lovi de ceva tare. Dintr-un pâlc de urzici se zări o sferă netedă şi gri. Dădu urzicile la o parte cu piciorul.
— Ce e acolo? întrebă Kitty.
Amy se aplecă.
— Un glonț de puşcă.
Puşca zăcea pe o parte, cu crosa ridicată, cu țeava ascunsă în mare parte sub pământ. Declanşatorul şi vizorul aveau urme de rugină. Pe o plăcuță metalică din jurul capătului

îngust al crosei fusese ştanţat ceva, însă Amy nu reuşi să descifreze scrisul.

— E nemţească? întrebă Kitty.

Amy şterse plăcuţa cu degetul. Zări o coroană deasupra literelor G.R.

— George Rex[5]. E de-a noastră.

Apucă arma şi trase. Puşca alunecă cu uşurinţă, ca şi cum şi-ar fi dorit să fie în mâinile ei. Era solidă, grea, dar bine echilibrată. În timp ce o ţinea, Amy se simţi puternică, aproape invincibilă. Privi de-a lungul ţevii, potrivind vizorul spre orizont.

— Amy, ce faci?

— Trebuie să fie o puşcă Lee Enfield.

Sub capătul ţevii era fixată o baionetă. Era lungă de vreo 43 de centimetri, îngustă şi se ascuţea până în vârf. Amy îşi imagină rănile, carnea sfâşiată şi oasele rupte. Kitty se uita la ea.

— Uneori foloseau puştile pentru a marca mormintele, nu-i aşa?

Avea dreptate. Pâlcurile de urzici ar fi putut ascunde un mormânt – un soldat îngropat de camarazii care se aflau în apropierea locului unde fusese doborât.

— Ar trebui să ne uităm cu atenţie, poate dăm de vreo inscripţie cu un nume.

O puşcă folosită la marcarea unui mormânt nu ar trebui să fie încărcată. Amy trase uşor de zăvor, care ar fi deschis culata. Dar trăgaciul nu se mişcă, Ridică puşca spre cer şi apăsă pe trăgaci, aşteptându-se la acelaşi rezultat.

Arma sări în mâinile ei. Nu era pregătită pentru zgomotul produs, o furie apăsătoare care sfâşie liniştea, un şoc pe

[5] Regele George al VI-lea.

care îl simţi ca pe o lovitură în inimă. Kitty scoase un strigăt şi se dădu înapoi, împiedicându-se.

— Îmi pare rău, spuse Amy. Am crezut că...

Ecoul răsună în rotocoale pe cer. Apoi, în mod inexplicabil, se adânci şi crescu îd intensitate. Amy privi în sus. O picătură zdravănă de ploaie îi căzu pe tată.

— Tună.

Lăsă puşca jos.

— Ar fi bine să ne găsim un adăpost.

Zărise deja o grămadă de saci de nisip la adăpostul unei mici ridicături, care marca intrarea într-un şanţ puţin adânc, cu pământ de o parte şi de alta. Ea intră prima. După câţiva metri, şanţul deveni mai adânc, având podeţe pe care puteai călca.

— Amy?

— Sunt aici jos.

Kitty smuci de căpăstrul catârului. Nu voia să o urmeze.

— E doar un şanţ.

— Un şanţ de comunicaţii. Acestea duc până la linia frontului. De aceea nu exista niciun cablu.

Ploaia cădea mai tare. S-au deplasat de-a lungul şanţului, trăgând de catâr, în timp ce treceau prin ceea ce fusese cândva o dumbravă. Pereţii se surpaseră pe alocuri, forţându-le să îşi facă loc printre grămezi de pământ, iar în alte locuri, podeţele îmbibate dispăruseră sub apă. După câteva minute au ajuns la un şanţ mai larg şi mai adânc, cu laturile căptuşite cu lemne.

— E un şanţ de susţinere, spuse Amy. S-ar putea să fie vreo baracă pe aici pe undeva.

— De unde ştii?

— Mi-a explicat Edward.

La vreo cincizeci de metri găsi o scară săpată în pământ. La capăt se afla intrarea într-o cazemată. În partea de sus,

cazemata era acoperită cu o foaie de tablă ondulată, Kitty o ajunse din urmă. Se uită fix în gaură.

— E un adăpost, spuse Amy.

O perdea care să împiedice gazul să intre atârna de pragul de sus, rotindu-se în vânt.

— Dar dacă există...

— Haide, Kitty, să nu ne îmbolnăvim aici.

Amy coborî câteva trepte, ochii adaptându-i-se încet la întuneric. Găsi un loc drept la vreo trei metri mai jos, plin cu bârne rupte. Mai jos, un alt rând de scări cobora mai adânc în pământ. Aerul era greu şi mirosea a putrefacție.

Kitty tremura. Amy simți că era important să o reasigure că e în siguranță şi că nu era niciun pericol.

— Ar trebui să mâncăm ceva, spuse ea.

— Ți-e foame?

S-au ghemuit pe trepte. Amy avea o pâine de orz şi nişte cârnați uscați. Se apucă să îi taie cu un briceag. Putea distinge interiorul tunelului: lemne murdare, saci cu nisip, gunoi, cârpe. La doi paşi mai jos zăcea o cazma scurtă şi ascuțită – o unealtă de săpat tranşee.

Asculta ploaia: sunetul care se comprima în timp ce se infiltra în subteran. Cărămizile scârțâiau, ca şi cum ar fi prins viață încet. A muşcat dintr-o bucată de pâine, gândindu-se la felul în care se simțise cu puşca în mâinile ei, gândindu-se că ar fi putut să o păstreze. În mintea ei se înfiripă o amintire a caporalului Staveley, cu gura întredeschisă şi pielea cojită şi plină de băşici. Spusese că încă mai trăiau oameni sub pământ în țara nimănui. Dar Staveley îşi pierduse mințile. Avea viziuni cu diavolul şi vorbea singur.

Văzu ceva mişcându-se cu coada ochiului, dar era doar propria ei umbră pe pereți.

— Ai văzut asta? Kitty arătă spre partea de jos a treptelor.

— E doar...

Pe ceafa lui Amy căzuse numai mizerie şi pietriş. Întinse mâna după lanternă şi o aprinse deasupra capului. Bârnele păreau sigure. Apoi observă punctele de lumină galbene din spatele lor. Kitty țipă:

— Acolo!

Sări în picioare, aruncând lanterna din mâna lui Amy. Căzu în întuneric, iar Amy se grăbi să o prindă. Ceva se prinse de cizma ei. Căzu, aterizând greu cu fața în jos.

Lanterna zăcea pe pământ, la câțiva centimetri de fața ei. Atunci îi văzu, înghesuindu-se pe scări, în lumina lanternei: o grămadă de şobolani, lungi şi negri, care veneau din adâncurile adăpostului. Le simți trupurile lor alunecoase trecând pe lângă ea, ghearele solzoase, cozile lor trecând peste mâinile ei întinse. Tresări dintr-o dată şi se rostogoli. Voia să țipe, dar la ce bun?

Mâna dreaptă găsi cazmaua. Degetele ei se strânseră pe mâner. Strânse din dinți şi învârti lopata în jurul ei, făcându-şi loc. Se aşeză în genunchi. Din pereți ieşeau mai mulți şobolani, graşi ca nişte porcuşori de Guineea.

Kitty era paralizată, prea speriată ca să mai fugă. Îşi pierduse echilibrul şi căzu. Şobolanii au trecut peste spatele şi gâtul ei. Țipă şi se răsuci, dând din mâini.

Amy continuă să învârtă tot mai tare şi mai repede cazmaua, curățând pas cu pas, în timp ce înainta spre prietena ei, simțind cum lama rezona cu carnea şi oasele, zdrobind şi tăind, auzind şobolanii cum răcneau în timp ce erau ciopârțiți de lama de oțel.

O ridică pe Kitty în picioare şi o duse pe ultimele trepte până la lumina zilei. Un şobolan mare se ridică pe picioarele din spate. Îi tăie capul cu o singură lovitură. Apoi au ieşit din nou afară, alergând de-a lungul şanțului, ferindu-se de traverse şi urcând pe o scară spre suprafața pământului.

Amy ajunse prima sus. Se împiedică în față, respirând greu, cu trupul tremurând. În fața ei se întindea o porțiune

de sârmă ghimpată ruginită. Un chinez corpolent, îmbrăcat într-un palton kaki stătea de cealaltă parte, uitându-se la ea, cu gura deschisă. Amy se uită în jos. Haina ei era neagră de mizerie şi avea cureaua descheiată. Pălăria îi dispăruse, iar părul i se desfăcuse. Duse mâna la spate pentru a-l aranja şi atunci observă sângele de pe mănuşi. Se şterse în grabă de haină, lăsând să îi cadă cazmaua.

Bărbatul continua să se holbeze. Amy îşi atinse cu grijă fața şi simți că şi ea era stropită de sânge.

10

— Majoritatea sunt încă etichetați, domnule.

Caporalul Reid îşi consultă caietul de notițe.

— Douăzeci şi şapte până acum. Unsprezece fără etichetă. Detaliile de pe uniformă sunt bune. Nu sunt ofițeri.

În gropile din spatele lui se aflau rămăşițele unor neozeelandezi uciși vara trecută. Nemții îi îngropaseră prea adânc, aşa cum făceau adesea când erau grăbiți, deşi, uneori, ofițerii inamici erau separați de restul din respect pentru ierarhia militară. Toți trebuiau să fie percheziționați pentru a se găsi bunuri, etichetați şi împachetați, înainte de a fi mutați într-un cimitir comunal pe drumul care duce către Serre. Patruzeci de saci zăceau deja pe jos. Mirosul de dezinfectant se simțea greu în aer.

— Asigură-te că nu ne scapă nimic.

Căpitanul Mackenzie tremura. Ploaia se mai domolise, dar era întuneric. Noaptea se lăsa repede peste Ancre, ca şi cum ar fi recucerit locul pe bună dreptate.

— Vreau ceva de la fiecare...

— Da, domnule?

Atenția lui Mackenzie fusese atrasă de un mic grup de siluete care se apropiau dinspre vest.

— Caporal, dă-mi ochelarii ăia de teren, te rog.

Reid recuperase o pereche bună de la cadavrul unui locotenent german. Abia văzuseră talpa cizmei mortului, legănându-se în sus şi în jos, pe fundul unei gropi de obuz inundate. Mackenzie îl lăsase să-şi păstreze premiul. Cadavrele recuperate din apă erau cele mai greu de tratat. Adesea, carnea avea consistenţa untului şi se desprindea de pe oase pe măsură ce cadavrul era mutat. Reid se oferise voluntar să caute plăcuţele, deşi această curtoazie era de departe de a fi una gratuită când era vorba de inamic. Numele locotenentului Arnholt a fost înregistrat în mod corespunzător, iar rămăşiţele sale au fost împachetate pentru a fi mutate. Reid îi înmână ochelarii. Mackenzie îi întoarse spre străinul care se apropia.

— Nu cumva acelea sunt nişte femei, domnule? întrebă Reid.

— Nu, pentru numele lui Dumnezeu, sunt nişte domnişoare. Şi un chinez cu un catâr.

Una dintre femei nu avea pălărie. Mackenzie se întreba dacă era vreo servitoare. Era micuţă, cu păr negru şi era tânără, la fel ca stăpâna sa.

— Ce vor, domnule?

— Trebuie să se fi rătăcit.

Mackenzie privea scena care se desfăşura în faţa ochilor săi: şirurile de saci de pânză, mulţi dintre ei încă deschişi. Doi bărbaţi în şanţul de dedesubt care trăgeau un cadavru, ajutându-se de lopeţi. Pe craniul care avea întipărit un rânjet se zărea un smoc de păr negru, care ieşea încet la suprafaţă prin noroi.

— Acoperiţi cadavrul. Şi spune-le oamenilor să se retragă.

Nu mai aveau pânză. Reid abia îşi îndeplinise sarcina când sosi grupul. Subofiţerul chinez îi salută. Era un intendent, care avea nişte echipe de muncitori care lucrau la sud de ei, Era un bărbat mic, tras la faţă, cu riduri adânci în obraji.

Le-a explicat că doamnele erau englezoaice şi că veniseră să-şi caute soţii morţi.

Pentru o clipă, Mackenzie crezu că face o glumă.

— Din Anglia?

Femeia fără pălărie era roşie la faţă, murdară şi nu mai avea aer, de parcă ar fi scăpat chiar atunci dintr-o bătaie.

— Numele meu. Îşi drese glasul. Mă numesc Vanneck – Amy Vanneck, Ea este prietena mea, Catherine Page. Îşi caută fratele.

Formalitatea din cuvintele ei i se păru lui Mackenzie absurdă, de parcă s-ar fi aflat cu toţii într-un salon undeva în Home Counties. Îi trecu prin minte că femeile ar putea fi nebune.

— Pe fratele ei?

— Îi caută mormântul. Nu i se mai ştie locul. S-a pierdut pe undeva lângă Rosières.

Observaseră oare şirurile de saci care zăceau în spatele lor? Ştiau ce conţineau? Catârul începu să împingă un smoc de iarbă la câţiva metri mai încolo.

Femeia cu părul negru întinse mâna. El o luă din instinct.

— Căpitan James Mackenzie, din batalionul 21 din regimentul Middlesex.

Mănuşile ei erau murdare şi rupte. O unghie însângerată se vedea printr-o gaură. Pe măsură ce strânsoarea mâinii lui devenea tot mai apăsată, Mackenzie detectată un tremur distinct. Cealaltă femeie nu spuse nimic.

— Iertaţi-mă, dar s-a întâmplat ceva? Spuse Mackenzie.

Intendentul explică că femeile au cutreierat prin nişte zone de rezervă la vest de Beaumont-Hamel şi deranjaseră o colonie de şobolani.

— Doamna a omorât câţiva, spuse el, arătând spre domnişoara Vanneck.

Gura i se lărgi într-un zâmbet:

— Sângele de pe faţa ei e sânge de şobolan.

— A fost...

Domnişoara Vanneck îşi tampona cu jenă obrazul.

— A fost prostesc din partea noastră. Ar fi trebuit să...

— Sunt hoarde de şobolani lângă râu, nu ştiu de ce, spuse Mackenzie, conştient că se cufunda într-o conversaţie, în ciuda circumstanţelor. Şi alte animale sălbatice: câini sălbatici, vulpi, chiar şi câţiva mistreţi. Natura îşi face de cap acolo unde oamenii se tem să păşească.

Îşi scoase un flacon din haină.

— Doriţi nişte coniac? E tare, dar îţi calmează nervii.

Domnişoara Vanneck clătină din cap. Mackenzie desfiletă capacul.

— Insist.

Amy ezită înainte de a lua o înghiţitură lungă. Kitty sorbi cu precauţie, înainte de a face o grimasă şi a da înapoi sticla. Caporalul Reid şi sergentul Farrer se holbau, împreună cu toţi ceilalţi bărbaţi din echipă. Mackenzie le cercetă feţele în căutarea vreunui semn de simpatie la adresa prezenţei neaşteptate a doamnelor englezoaice, dar nu găsi niciunul.

— Acum, dacă nu vă supăraţi, domnişoară Vanneck, spuse el, vă rog să-mi explicaţi ce faceţi aici, pentru numele lui Dumnezeu.

Mackenzie îl goni pe intendent şi le conduse pe cele două femei într-un cort amplasat la mică distanţă. Caporalul Reid merse cu ele. Starea de nervozitate încă se simţea în copul lui Amy, îşi spuse să se calmeze, Doar ce erau câţiva şobolani? O pacoste, în cel mai rău caz. Îşi duse o mână la inimă. Acul de cravată era încă la locul lui, o umflătură ţeapănă sub greutatea grea a hainei ei.

— În cea mai mare parte a războiului, liniile frontului au fost aici, poate să fie o diferenţă de vreo milă sau mai puţin, povestea Mackenzie.

Avea un comportament precaut şi nervos şi se vedea paloarea bolnăvicioasă sub obrajii săi bătuți de vreme, Cu toate acestea, părea că nu era pregătit să le spună să plece.

— Ați văzut pagubele. Am recuperat aproximativ o mie de oameni până acum, cei mai mulți dintre ei fiind fie dispăruți, fie având mormintele distruse. Direcția de înregistrare a mormintelor din Péronne ține o evidență a fiecărei înmormântări de pe teren: cu nume, date şi locuri. Ştim unde să ne canalizăm eforturile, dar trebuie verificat fiecare centimetru pătrat. E nevoie de timp.

— Logodnicul meu a făcut parte din regimentul Manchesters, spuse Amy.

— Am găsit câțiva bărbați din acel regiment, ceea ce e normal, E unul dintre cele mai mari din țară.

— Era căpitanul batalionului şapte. Se numea Edward Haslam. A dispărut în august.

Amy căută în buzunar scrisoarea lui Barnard.

— Am primit asta de la colonelul regimentului.

Mackenzie păru surprins. Fără îndoială că se întreba cum de reuşise să obțină un răspuns de la un general-maior. Se uită peste conținutul plicului.

— Îmi pare rău, dar din câte ştiu, nu am găsit pe nimeni care să se potrivească descrierii. Am dreptate, caporal Reid?

— Cred că da, domnule. Nu am găsit niciun căpitan.

— Caporalul Reid este funcționarul nostru. Are o memorie excelentă în astfel de situații.

— Sunteți complet sigur?

— Cât pot de sigur. Multe dintre cadavrele pe care le găsim..., Mackenzie cercetă chipul lui Amy în căutarea unei urme de disconfort, credea ea – sunt de nerecunoscut. De cele mai multe ori ne dăm seama de rang şi regiment în funcție de starea uniformei: a nasturilor, a epoleților. Dacă avem noroc, putem distinge un ofițer după cizme sau după

materialul de velur al pantalonilor Depinde. Pe teren umed, putem da destul de repede de greutăți.

Amy înghiți în sec. Vorbeau despre Edward – bărbatul pe care îl iubise şi pe care încă îl iubea, referindu-se la nasturi şi oase şi rămăşițe de haine, toate sfârşind descompuse, ca şi cum el nu ar fi existat niciodată, decât în mintea ei.

— E posibil să-l fi ratat, spuse Amy. Locul acesta este o adevărată junglă. Totul pare la fel.

— Poate că pentru un ochi neexperimentat aşa pare. Mackenzie înmână scrisoarea înapoi. Însă noi am stabilit anumite proceduri pentru a face față.

— Ce proceduri?

Mackenzie şi funcționarul au schimbat nişte priviri între ei. În mod clar nu erau obişnuiți să fie interogați de civili.

— Împărțim fiecare loc în parcele de cinci sute de metri pătrați şi marcăm colțurile cu steaguri. Trupele sunt împărțite în echipe – câte 32 de oameni pe echipă, în mod ideal. Fiecare echipă ia o singură parcelă şi o cercetează de la un capăt la altul.

Mackenzie ezită, ca şi cum ar fi cumpănit dacă să le spună mai multe femeilor sau nu.

— Dacă găsesc ceva, mai pun un steag: albastru pentru 40 de cadavre sau mai multe, galben pentru mai puține. Aşa funcționează sistemul.

— Aveți destui oameni? întrebă Amy.

Mackenzie îl lăsă pe caporalul Reid să plece.

— Nu o să vă mint: ne-ar prinde bine oricând mai mulți voluntari. Menținerea echipelor la capacitate maximă poate fi... o provocare.

— Cât de puțini sunteți?

— Armata oferă un salariu dublu pentru aceste activități. Cu toate acestea, există un preț. Veteranii cu experiență nu pot rezista mai mult de o lună. Vedeți dumneavoastră, nu pot dormi. Certurile izbucnesc din nimic. Sunt morocănoşi,

retraşi. Uneori pleacă pur şi simplu. Dar ne descurcăm. Respectăm procedura şi mergem înainte. Nu vom renunța până nu vom termina.

— Sau până când te cheamă înapoi Oficiul de Război, adăugă Amy.

Pentru o clipă se lăsă liniştea, întreruptă doar de zgomotul oamenilor care lucrau afară: voci care dădeau ordine, zăngănitul lopeților, sunete neînsemnate, nu cel al unui efort măreț, al unei națiuni care munceşte în cinstea celor care şi-au dat viața în glorie.

Într-un sfârşit vorbi şi Kitty:

— Oamenii – morții – au lucruri asupra lor care să le poarte numele? Ceva care să poată fi verificat?

— Fiecare trup neidentificat este percheziționat pentru a găsi bunuri personale. Veniți, puteți vedea cu ochii dumneavoastră.

Mackenzie luă o cutie de lemn solidă şi o aşeză pe o masă în fața loc Era întărită cu benzi şi zăvoare de fier. Deschise capacul pentru a scoate la iveală rânduri de plicuri groase de culoare maro, fiecare dintre ele legate cu şnur Luă unul şi goli conținutul pe masă. Amy făcu un pas mai aproape. În fața ei se afla un ceas de mână, cu cadranul opac şi căruia îi lipsea cureaua, o cutie mică de ciocolată, din alamă, cu chipul prințesei Mary, un creion şi o bucată dintr-o fotografie. Prin suprafața pătată abia se vedea o femeie tânără, cu un copil aşezat în poala ei.

— Le trimitem la Comisia Imperială pentru morminte de război, spuse Mackenzie, în cazul în care apar informații suplimentare.

Amy luă fotografia şi se uită pe verso. Fusese scris ceva, dar scrisul era ilizibil.

— Aceasta trebuie să fi fost soția lui. Cineva trebuie să-i ştie numele.

— Cred că da, spuse Mackenzie. Dar cum am putea să găsim o astfel de persoană? Zeci de batalioane au luptat aici de-a lungul anilor. De unde să începem?

— Dacă am fi în Anglia, nu ar încerca poliția să o găsească? întrebă Kitty. Ca să ştie cine a murit?

Mackenzie a scos din buzunar o tabacheră de țigări.

— Din păcate, nu este vorba despre o crimă, domnişoară Page. Aici e vorba de război.

Femeia din fotografie stătea țeapănă, cu un zâmbet nesigur pe față. Poate că s-ar fi aflat în Anglia acum, crescându-şi singură copilul, agățându-se încă de o oarecare fărâmă de speranță. Nu ar fi avut niciun mormânt pe care să-l viziteze, nici măcar certitudinea că ar exista, de fapt, vreun mormânt. Ar trebui să se mulțumească cu un formular de la Oficiul de Război, completat de un funcționar.

Mackenzie părea să-i fi citit gândurile lui Amy.

— Putem doar să ne facem treaba cum ştim cel mai bine. Am identificat aproape jumătate din cadavrele pe care le-am găsit, ceea ce este mai mult decât face majoritatea echipelor. Adevărul este că mulți dintre cei dispăruți nu vor fi găsiți niciodată. Rămăşițele lor sunt împrăştiate pe distanțe prea mari sau au fost îngropate prea adânc. Sau a trecut prea mult timp de la dispariția lor.

Amy nu voia să mai audă nimic. Oricum, totul era doar o ipoteză, o chestiune de numere şi probabilități. Povestea lui Edward ar putea fi diferită. La urma urmei, ce ştia Mackenzie?

— Sunt multe adăposturi nemțeşti pe creasta Serre? întrebă ea.

Căpitanul se încruntă.

— Cândva au fost sute. Serre a fost un punct strategic al defensivei inamice.

— Dar tuneluri?

— Da, dar majoritatea au fost distruse.

Mackenzie luă o țigară. Mişcările lui erau încordate, stângace, ca şi cum ar fi fost nevoie de o mare voință din partea lui pentru a respecta bunele maniere.

— De ce întrebi?

— Am auzit...

Amy se uită la ceasul de mână spart. Degetul ei se mişcă peste cadranul de sticlă.

— Am auzit că uneori oamenii se ascundeau acolo – trăiau în subteran, în ceea ce se numea țara nimănui.

— Te referi la dezertori?

— E adevărat?

— Nu.

— Deci e doar un zvon?

— De ce ar născoci cineva asta dacă nu ar exista şi o fărâmă de adevăr?

Mackenzie îşi aprinse țigara.

— Ar putea fi vorba doar despre o dorință născocită, spuse el, arătând cu mâna în treacăt spre cele împrăştiate pe masa. Au pierit atât de mulți oameni pe front, încât probabil era mai simplu să crezi că se ascundeau decât să înfrunți faptul că erau morți. Într-o bătălie, pierderea camarazilor este cel mai greu lucru, aproape la fel de rău ca şi pierderea propriei familii.

Într-una dintre primele sale scrisori, Edward vorbise despre moartea ajutorului său personal, un caporal pe nume Earnshaw. Fusese ultima oară când a scris despre pierderea unui camarad. După aceea, victimele pe care le-a menționat nu au mai avut niciodată nume. Amy nu îşi putuse da seama dacă îşi ascundea durerea sau dacă îşi pierduse capacitatea de a o simți.

— Dar despre *Two Storm Wood* ştii ceva? întrebă ea.

Pentru o clipă, Mackenzie rămase nemişcat, apoi începu să strângă obiectele de pe masă şi să le pună la loc în plicuri.

— Ce să ştiu?

— Există într-adevăr locul acesta?
— Piccadilly este un loc, *Two Storm Wood* este doar un nume. Dacă a existat vreodată o pădure, a dispărut de mult.
— Dar s-ar fi putut ascunde oameni acolo? întrebă Amy. Există adăposturi, tuneluri?
— Probabil că da. Mackenzie se uită la ea. Cine ți-a spus despre *Two Storm Wood?* De unde ai auzit de asta?
Amy ezită. Se simțea ca şi cum ar fi trădat încrederea cuiva.
— Am vorbit cu un caporal din batalionul şapte din regimentul Manchesters, pe nume Jack Staveley.
— Staveley? Şi ce ți-a spus?
— Mi-a spus că Edward se afla încă pe câmpul de luptă şi că ar trebui să îl caut la *Two Storm Wood.*
— Asta e tot?
— Nu a dat explicații. Era grav rănit. Asistenta era de părere că suferea de şocuri de la exploziile de obuze.
— Înțeleg, spuse Mackenzie, întorcându-se la treburile sale. Ei bine, după cum am spus, poveştile astea sunt nişte prostii. Nu veți găsi nimic la *Two Storm Wood.*
Amy scoase harta tranşeelor şi i-o aşeză în față.
— Unde se află? Îmi puteți arăta?
— Nu are rost.
— Este pe undeva pe aproape?
— Domnişoară Vanneck...
— Vă rog.
Mackenzie îşi scoase țigara.
— *Two Storm Wood* a fost o fortăreață de pe vechiul front german, la sud de Serre, plină de ascunzători pentru mitraliere, împrejmuită peste tot cu sârmă ghimpată.
Strecură harta mai aproape:
— Frontul trecea pe acolo, înainte de a o lua spre râu. Îşi trecu un deget de-a lungul unei serii de linii roşii palide. Aici

e, cel puțin ce a mai rămas din ea. O mare parte a fost distrusă până să se facă harta.

Mackenzie împături harta şi o în mană înapoi.

— În orice caz, întreaga zonă a fost verificată deja. V-ați pierde timpul cu asta.

— Cred că ar trebui să plecăm, Amy, înainte să se întunece, spuse Kitty.

— Mulțumesc, căpitane.

— Ce se întâmplă dacă găsiți un ofițer pe care nu-l puteți identifica, întrebă Amy.

— După cum v-am explicat, există nişte proceduri.

— Şi Edward avea o fotografie ca aceasta, cu mine.

Amy încă ținea în mână fotografia cu femeia şi copilul.

— Mai avea nişte scrisori şi un inel de aur cu sigiliu. Nu ți-ai fi dat seama de vreun nume, dar eu le-aş recunoaşte. E posibil ca oamenii tăi să le fi găsit deja.

Mackenzie se întoarse:

— O să îmi notez să verific înregistrările când mă întorc în tabără, ca să vă liniştesc măcar.

Întinse mâna după fotografie.

— Dacă îmi lăsați o adresă la care să puteți fi contactată, mă voi asigura că veți primi toate informațiile despre evoluția lucrurilor. La fel şi dumneavoastră, domnişoară Page. S-ar putea să aflați ceva la Direcția de înregistrare a mormintelor din Péronne. Mă voi interesa cu plăcere în numele dumneavoastră. Maiorul Hargreaves, cel care se ocupă de asta, este foarte sârguincios.

— Stăm la o doamnă pe nume Desmoulin, în Bertrancourt, spuse Kitty, dar ar fi mai bine să ne trimiteți veştile la oficiul poştal din Amiens.

— La Amiens atunci, spuse Mackenzie, punând plicul înapoi în cutie şi închizând-o.

— Acum, dacă sunteți gata, îl voi ruga pe unul dintre oamenii mei să vă însoțească la cazare.

— Nu este nevoie, răspunse Amy. Dacă am găsit drumul până aici singure, ne putem întoarce şi înapoi.
— Cu toate astea, chiar cred că...
— Vom fi în regulă, căpitane, mulțumesc. Ne-ați oferit destul din timpul dumneavoastră.
Kitty păru nedumerită, însă nu răspunse.
— Cum doriți.
Mackenzie ridică prelata cortului. Unul dintre oamenii săi se afla la intrare.
— Sergent Farrer?
Sergentul s-a dat rapid la o parte, cu ochii în pământ.
— Există un drum de aici care duce direct la Colincamps, spuse Mackenzie. E cel mai simplu drum. Bertrancourt se află la doar trei kilometri mai departe, e un indicator acolo.
Kitty se opri în loc. La câțiva metri distanță, oamenii lui Mackenzie încărcau un pachet lung într-una dintre căruțe. La marginea drumului mai zăcea încă o duzină. Amy o luă de braț.
— Vino, Kitty.
— Aveți grijă să urmați drumul, spuse Mackenzie. Echipele le curăță de muniții, aşa că veți fi în siguranță. Dar nu traversați câmpul. Fără repere este uşor să te rătăceşti, chiar şi cu o hartă. Printre cratere şi sârme îți poți pierde uşor orice simț al direcției şi poți ajunge să te învârți în cerc. Nu vă sfătuiesc să faceți asta.
Amy apucă frâiele catârului.
— Vom face cum spui, căpitane. La revedere!
Mackenzie nu părea mulțumit:
— Fiți cu ochii pe urmele roților şi nu vă întoarceți din drum sub nicio formă. Locul acesta poate fi...
Amy se opri.
— Locul acesta poate să vă joace feste, dacă nu sunteți obişnuite cu el. Din cauza a ceea ce s-a întâmplat aici.
— Atunci vom urma sfatul tău, căpitane.

Mackenzie dădu din cap.

— Atâta timp cât rămâneți pe drum, ar trebui să fiți în regulă.

După o singură cotitură, drumul o lua de-a dreptul, dispărând în depărtare ca o curea strânsă bine în jurul câmpului. Drumul era traversat de o parte şi de alta de urme lăsate de sârma ghimpată, iar pământul era calcaros. În cazul în care mai trăia cineva pe acolo, oameni sau bestii, zăceau undeva în depărtare, ascunse privirii. Au mers în tăcere o bucată de drum, cu cizmele pline de noroi. Oamenii lui Mackenzie încă lucrau în jurul movilei funerare. Siluetele kaki deveneau tot mai mici pe măsură ce se îndepărtau şi dispăreau în ceață. În curând, femeile au rămas singure.

— În sacii aceia se aflau cadavre, spuse într-un sfârşit Kitty. Le-ai văzut?

— Da.

— Mi-a luat ceva timp să îmi dau seama. Apoi am remarcat conturul unuia dintre trupuri şi m-a lovit dintr-o dată: am realizat ce se ascundea sub pânză.

— Cu asta se ocupă ei, Mackenzie şi echipa lui. Nu e uşor.

— Aş înnebuni. De ce nu îi lasă să zacă în pământ?

— Pentru că trebuie să fie identificați, dacă se poate, iar apoi mutați.

— De ce?

— Francezii îşi vor pământul înapoi.

Kitty tresări.

— Sunt bineveniți să îl ia.

Ceața devenea tot mai densă şi începea să se întunece. În curând nu vor mai putea să vadă la mai mult de o sută de metri în față. Amy simțea cum pielea i se zgribuleşte pe spate. În mintea ei se auzea vacarmul bătăliei: sunetul mitralierelor, şuieratul şi explozia obuzelor, rugămințile

oamenilor aflați pe moarte. Parcă ieşea totul la suprafață ca nişte vapori de apă din pământ.

— De ce nu ai vrut să ne ajute căpitanul? întrebă Kitty.

— Drumul acesta ne duce până la Colincamps. Nu avem nevoie de un ghid ca să îl urmăm.

— Am fi fost mai în siguranță.

— Nu e nimeni pe aici, Kitty.

— Nu aveai încredere în el? Mi s-a părut destul de cinstit.

— Sunt sigură că aşa e.

— Atunci de ce...?

— Erau ocupați. În plus, dacă am fi acceptat ajutorul lui, am fi fost nevoite să facem cum dorea el.

— Adică să ne întoarcem la Amiens?

— Da, să stăm şi să sperăm la un miracol.

Amy grăbi ritmul. Nu voia să vorbească. Kitty făcea un efort să țină pasul cu ea.

— Dar ce putem face în schimb? Trebuie să acceptăm.

— Nu trebuie să acceptăm nimic. Edward nu mai aparține armatei.

Amy îşi duse brațele în jurul corpului, încercând să alunge răceala pe care o simțea în interior.

— Îl pot căuta de una singură. Pot să caut prin cimitire. Pot să caut în liste şi înregistrări. Nu este evident că ei sunt copleşiți? Chiar şi Mackenzie a spus asta.

Kitty se opri brusc. Ceva îi atrase atenția în apropiere. Amy se opri lângă ea.

— Ce este?

Kitty asculta cu atenție.

— Ai auzit...?

În depărtare se auzea o voce răcnind disperată, jalnică.

— Trebuie să fie un animal, un câine sau...

— Nu am văzut niciun câine.

Se auzi din nou: un sunet ascuțit, mai aproape, la cel puțin două sute de metri.

— E un porc sălbatic sau o vulpe. Ai auzit ce a spus căpitanul.

Creatura gemea, parcă implora ceva. Dar nu era om. Amy era aproape sigură de asta. Kitty făcu un pas înainte:

— Orice ar fi, se pare că suferă. Era un sunet gol, răzleț, poate un lătrat sau poate o tuse.

Catârul se clătină, smulgând frânghia din mâna lui Amy şi o luă la fugă.

— Nuu!

Catârul a trecut de un şanț puțin adânc şi a dispărut în ceață. Kitty se luă după el, înainte ca Amy să o poată opri.

— Kitty, aşteaptă! Rămâi aici! Kitty!

Catârul a început să ragă. Se auzea deja la vreo sută de metri distanță.

— Îl văd! Îl văd! Era vocea lui Kitty.

— Kitty, vino înapoi!

Amy se urcă pe un petic de pământ. La 30 de metri distanță se zărea un şir de țăruşi negri în ceață.

— Unde eşti?

Începu să caute lanterna în buzunar, apoi îşi aminti că a pierdut-o. A ascultat şi a aşteptat, dar nu se auzea nimic de zgomotul propriei respirații.

— Kitty, pentru numele lui Dumnezeu!

Fugi mai departe. Sârma atârna de țăruşi, iar mare parte era înfiptă în pământ. Sârmele se ridicau pe unde călca ea, agățându-se de tivul rochiei. Se împiedică de o pantă. Metalul ruginit, de culoare verde, gri, maro zăcea împrăştiat într-un covor de urzici. Calcă cu cizma într-o baltă. Un cerc larg de apă, nemişcat, ca sticla, se afla în fața ei. Pe suprafața ei se ondulau fără zgomot valuri uşoare, lovindu-se de noroi şi pietre.

— Amy?

Vocea lui Kitty părea să vină de departe, stinsă, speriată. Venea din dreapta ei, dinspre est. Amy ieşi în fugă din craterul cu apă. Nu mai vedea țăruşii şi nici urmă de drum.

— Amy!

Se auzea vocea lui Kitty – venea din spate sau din față?

— Sunt aici. Vin!

Dar Amy nu mai avea suflare, iar vocea ei abia dacă se mai auzea. În capul ei se auzeau zgomotele bătăliei. Nici acum nu puteau fi reduse la tăcere. Începu să alerge din nou, cu pământul surpându-se sub paşii ei. Erau cratere peste tot. Era greu să nu aluneci când treceai pe lângă ele. Kitty nu o mai striga. Să fi mers mai departe de una singură? Pe unde era drumul? Amy nu mai era sigură. Lumina devenea tot mai palidă. Undeva, într-o altă lume, soarele apunea.

— Hai înapoi acum, îşi spuse ea. Dar în mintea ei Edward era cel care îi vorbea: „Întoarce-te, Amy. Întoarce-te acum.” Încercă să refacă drumul înapoi. În unele locuri, vârfurile ascuțite ale cizmelor ei lăsaseră urme distincte. Dar, după câțiva metri, urmele s-au terminat. În jur era numai noroi şi apă, pământ răscolit şi bucăți de calcar. Îşi căuta în continuare urmele când zări o lumină în depărtare, o mică flacără galbenă, care se mişca nesigură pe pământ. Era pe punctul să strige, când îşi dădu seama că nu putea fi vorba de Kitty, ea nu avea lanternă.

Lumina deveni mai puternică. Lui Amy i se păru că aude tropăit de copite. Deschise gura să strige din nou, dar sunetul i se opri în gât: îşi aminti de cuvintele lui Staveley şi de călărețul din Beaussart. Se dădu înapoi. Tocul cizmei se lovi de ceva moale şi greu. În spatele ei zăceau împrăştiați un şir de saci rupți de nisip. Păşi în linişte peste ei. Dintr-o dată, pământul de pe partea cealaltă s-a mişcat sub greutatea ei. Pământul se surpă înainte ca ea să-şi poată recăpăta echilibrul. Căzu, alunecând pe noroi. Se agăță de

bucăţile de pământ care se prăbuşeau. Îi intra mizerie în ochi şi în gură.

Cu o bufnitură dureroasă îşi dădu seama că ajunsese la fund. Zăcea acum întinsă într-un şanţ. Încercă să se ridice, dar nu putea de durerea ascuţită care o săgeta în glezna dreaptă. Raze slabe de lumină măturau ceaţa, venind tot mai aproape. Amy îşi pipăi glezna: nu era ruptă, poate doar şi-o luxase. Încă putea să meargă. Încă putea să scape. Deasupra ei se afla o bârnă de lemn care ieşea din peretele de pământ care se prăbuşise. Se întinse spre ea, încercând să se ridice. Abia când a ajuns din nou în picioare văzu că ţinea în mână o bucată de os. Restul corpului zăcea pe o parte, îndesat în lut, umerii mişcându-se rigid sub forţa strânsorii lui Amy Craniul rânjind şi cutia toracică erau de un alb pur. Era întors spre ea, cu maxilarul deschis, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva.

COMISARUL DE POLIŢIE

11

Belgia, septembrie 1917

De-a lungul frontului se auzeau fluierăturii Dintr-un şanţ de comunicaţii, cam la optzeci de metri în spate, Haslam urmărea al doilea val de puşcaşi din regimentul Lancashire cum urcau pământul mlăştinos şi înaintau greoi înspre ţara nimănui, dispărând în noapte, printre pâcla de sârme şi fum. În faţa lor se găseau trei fortăreţe inamice pe creasta Frezenberg. Erau la a treia încercare de a le cuceri în decurs

de o săptămână. „Nu facem nimic dacă nu suntem perseverenți”, le spusese colonelul Rhodes la ședința de informare, în față și în spate erau bombardați de obuze. Rafalele de șrapnel luminau cerul deasupra rutelor de aprovizionare. În fața lor, țipetele străpungeau vuietul artileriei și trosnetul neîncetat al mitralierelor: țipetele oamenilor care erau doborâți. Haslam voia să își acopere urechile.

— Mergeți înainte! Răzbi până la el vocea sergentului Perry, prin zgomot și frică. Nu trageți de cutiile alea!

Muniția era grea. Cei care le cărau se scufundau până la genunchi în pământul mlăștinos. La adăpostul șanțului de tragere, Haslam șterse murdăria de pe cadranul ceasului: trebuiau să înainteze spre Beck House în patru minute. Cazemata ar fi trebuit să fi fost ocupată până atunci.

Un țipăt înfiorător îl aduse cu picioarele pe pământ. Spre ei se îndrepta un cal, cu frâiele târându-se de pământ pe lângă el, cu ochii sălbatici și cu coastele pline de sânge. Bărbații s-au împrăștiat pentru a-i face loc în timp ce înainta, prăbușindu-se în șanț, cu copitele zvâcnind. Haslam întâlni privirea înspăimântătoare a animalului pe măsură ce el se ridica în picioare. Se întoarse. Haslam își găsi echilibrul, găsi un periscop și îl ridică deasupra parapetului. Oglinzile erau crăpate. Se uită prin fragmentele sparte, cercetând câmpul de luptă. La trei metri în fața șanțului zăcea un cadavru vechi de câteva zile, cu o șapcă *glengarry*[6] îndesată sub umăr; cu burta căscată acolo unde șobolanii îi scoseseră măruntaiele. De unde se afla el, putea vedea grămezi de resturi kaki zdrențuite, împrăștiate pe marginile craterelor. Îi luă o clipă să înțeleagă că fiecare grămadă era un cadavru.

---

[6] Șapcă scoțiană tradițională.

La cincizeci de metri distanță, cineva flutura din braț neputincios. Era un băiat rănit la cap, fără cască, care se țâra la adăpost. Apoi, explozia provocată de un mortier aruncă o ploaie de pământ sfărâmicios în aer, iar băiatul dispăru.

Haslam învârti pe risc opul la stânga spre avanpostul Iberian, apoi la dreapta spre Borry: peste tot numai morți şi muribunzi, câteva zeci, sute. Nu se vedea niciun semn de progres, nici o dovadă că şi-au dus la bun sfârşit obiectivele. Nemții se mențineau încă în liniile lor. Încă două minute şi grupul trebuia să plece. Un nod tot mai mare i se puse în gât. Rhodes prevăzuse totul, Haslam era sigur de asta. La şedința de informare era posomorât. Îşi petrecuse jumătate de noapte la telefonul de pe teren, parcurgând coordonatele pentru artileria de pe teren. În restul timpului interogase patrulele, obținând rapoarte despre fiecare centimetru de teren inamic. Haslam se afla în batalion de aproape două săptămâni, dar până acum Rhodes fusese prea ocupat ca să vorbească cu el, mai mult decât să îi adreseze un simplu salut superficial. Poate că el credea că nu prea avea rost să se cunoască, gândindu-se că asta nu va dura prea mult.

Ceva îl trăgea pe Haslam de picior. Privi în jos şi văzu curelele unui rucsac abandonat care se înfăşuraseră în jurul gleznei sale. Bărbatul căruia îi aparținuse nu se vedea nicăieri Conținutul rucsacului se revărsase pe jos: scrisori, o cutie de ciocolată, şosete şi un mic obiect auriu: un heruvim cu fața neagră şi ochii de smarald – un talisman norocos. Haslam îl luă şi îl băgă în buzunar.

Se întoarse la pe risc op. Fumul se risipise. Se uita la avanpostul Beck House, o carcasă de beton, găurită şi având urme de zgârieturi, înfiptă adânc în noroi, de la adăpostul căreia pâlpâiau licăriri de focuri de armă. Apoi văzu nişte oameni ridicându-se pe linia orizontului. Văzu grenadele cum zburau, câțiva puşcaşi erau pe partea

cealaltă a buncărului. Printr-una dintre portițe pufni fumul, ca o tuse. Mitraliera amuți. Apoi, se văzură tot mai mulți oameni ieşind din craterele de pe ambele părți, cărându-şi puştile, cu brațele legănându-se cu putere, acoperind ultimii metri până la linia inamică. Un bărbat căzu la pământ, împuşcat în gât. O lovitură de mortier mai doborî încă doi. Puşcaşii au intrat înăuntru cu baionetele, dispărând printre terasamente. Un ofițer cu un puşcă mitralieră Lewis pe umăr îi apăru în vizor, luptându-se în continuare să înainteze.

Haslatn deschise încărcătorul revolverului său. Până acum trase optsprezece gloanțe, toate într-o țintă de paie. Îi tremurau mâinile. Avea nevoie de ambele pentru a ținti, pentru a apăsa pe trăgaci, chiar şi de aproape. În ziua în care ajunsese la batalion, aghiotantul, maiorul Blomfield, îi dăduse câteva sfaturi: „Va trebui să le urăşti curajul. Până nu o vei face, nu ne vei fi de niciun folos aici.” Parcă ar fi ştiut ce trecea prin mintea lui Haslam.

Prima victimă e cea mai grea – asta i-au spus. După aceea devenea mai uşor, tot mai uşor până când nu mai însemna nimic şi nu mai avea nimic de pierdut.

Îşi blocă revolverul.

— Mişcați-vă!

Sergentul Perry repetă ordinul. Plutonul se cățără peste parapeți. Îşi purtau încărcăturile în hamuri de piele, cu curelele peste frunte. În grupuri, s-au cățărat spre Beck House, împiedicându-se la fiecare crater, ghemuindu-se printre mor ți, în timp ce obuzele fluierau deasupra lor. La dreapta lor, pământul era împroşcat de focurile de arme de calibru mic, care veneau de la distanță, de la marginea razei de acțiune. Haslam începu să creadă că de data asta s-ar putea ca norocul să fie de partea lor şi să îl învingă pe inamic. La fel ca restul trupelor din batalionul Lancashire de Est, batalionul şapte din regimentul Manchesters învățase

să lupte în Egipt şi în Dardanele, în timpul campaniilor crâncene împotriva turcilor. Era mare lucru să ştii că orice s-ar fi întâmplat, ei nu ar fi fugit.

Se aflau la cel puțin o sută de metri de Beck House, când pământul, împovărat de explozia unui obuz, se deschise la picioarele lui Haslam. Băltoaca avea un diametru de zece metri, cu nişte pasarele aşezate pe o parte. Apa era întunecată şi liniştită, la suprafața ei rotindu-se în spirală o peliculă unsuroasă. Pe partea cealaltă un bărbat fără membre zăcea în noroi, cu fața albă privind spre cer. Haslam îngheță. Era prea mult, prea oribil ca să treacă pur şi simplu pe lângă el.

— Locotenent Haslam!

Era sergentul Perry. Vocea lui părea să îl intimideze pe Edward şi de la distanța aceea.

— Nu vă opriți, domnule!

Haslam alerga, cu cizmele alunecând pe pasarele. În avanpostul de la Ypres oamenii se înecaseră în găurile de obuze, iar camarazii lor se înecaseră încercând să îi ajute. Scândurile se îndoiau sub greutatea lui, apa murdară ieşind printre ele, duhoarea împrăştiindu-se în aer. Staveley şi Farrer erau la mică distanță în urmă, cu spatele aplecat, cu ochii fax ați pe el – parcă implorând, ca şi cum el, un ofițer, i-ar fi putut ține în viață. Farrer era la fel de nou ca şi el în batalionul şapte din regimentul Manchesters, era un grăjdar, facă nu împlinise optsprezece ani, complet pierdut într-un teatru de război, planurile superiorilor săi fiind la fel de obscure pentru el ca un cod secret.

— La pământ!

Cu coada ochiului, Haslam îl văzu pe sergentul Perry plonjând la pământ. Un proiectil de obuzier explodă la douăzeci de metri în spatele lui. Haslam se aruncă în noroi, cu mâinile ținând de cască. În jur căzură ca o ploaie pământ, noroi şi pietre.

Când privi înapoi, Staveley şi Farrer erau amândoi în apă. Staveley ținea o mână pe scânduri şi încerca să se tragă afară. Farrer era mai aproape de mijloc. Se zbătea şi striga după ajutor. Haslam văzu o puşcă zăcând în noroi. O ridică de țeavă, se târă până la marginea bazinului şi o întinse cât de mult putu. Faner se zbătu, încercând să ajungă la ea, dar încă avea cutiile de muniție în spate care îl trăgeau în jos. Hamaşamentul de susținere îi alunecase în jurul gâtului.

Haslam înaintă prin apă. Dintr-o dată, picioarele i se scufundară în noroi până la coapse. Nu se mai putea mişca nici măcar un centimetru. Se scufundă, apoi se ridică iar la suprafață, scuipând apa neagră. Haslam se întinse cu puşca, ținând-o de baionetă cu ambele mâini.

— Prinde-te de ea, omule! Prinde-te de ea, pentru numele lui Dumnezeu!

Degetele zgribulite ale lui Farrer au apucat mânerul, dar lemnul era alunecos. Nu reuşea să îl prindă. De fiecare dată când ajungea la el, capul i se scufunda sub apă. De fiecare dată îi lua mai mult timp să iasă la suprafață. Tot ce putea face Haslam era să îl privească pe Farrer tuşind, înecându-se, cu ochii mari de spaimă. Ştia că băiatul avea să se înece sub ochii lui, că nu era nimic de făcut. Atunci îl văzu pe Rhodes.

Comandantul era călare. Se îndrepta spre ei, traversând țara nimănui în trap, ca şi cum nu ar fi fost niciun pericol, de parcă făcea asta zi de zi. Nu avea şa, dar îşi ghida calul cu nişte frâie lungi şi lejere, care la începuturile lor probabil au fost atârnate la vreo trăsură cu arme. Haslam îşi dădu seama că se uita la acelaşi animal pe care îl văzuse alergând sălbatic: masiv, negru, cu o stea albă în frunte.

„Şi-a pierdut mințile!”, gândea Haslam. Privirea mirată a lui Staveley îi confirmă gândul. Rhodes trecu peste marginea craterului şi coborî calul masiv în josul pantei, la fel de calm

şi hotărât de parcă s-ar fi aflat la paradă, animalul răspunzând ca şi cum Rhodes ar fi fost singurul călăreț pe care l-a cunoscut vreodată. Haslam se ghemui, aşteptând ca gloanțele să îi străpungă. Era doar o chestiune de timp.

Rhodes fusese transferat de la Deccan Horse, un regiment de cavalerie indian, când armata indiană părăsise Franța. Se spunea că înainte de asta, săvârşise fapte mărețe pe Somme, supunându-i pe nemți într-un atac masiv. Atunci când comandantul îl întrebase de ce se înrola în infanterie, Rhodes răspunsese simplu: „Acesta nu este un război al cavaleriei."

Avea o frânghie înfăşurată într-o mână, pe care a aruncat-o deasupra apei până la locul unde Farrer ieşise la suprafață pentru ultima oară. Farrer încercă să o apuce chiar în momentul în care apa veni din nou peste el.

Rhodes se întoarse pe o parte a craterului, ținând strâns de frânghie. Frânghia rămase țeapănă în spatele lui, iar Farrer ieşi la suprafață, agățându-se cu ambele mâini de ea, încă având cutiile cu muniție atârnându-i de gât. Când Haslam şi Staveley au ajuns la el, întins în noroi, i-au smuls frânghia din mâini.

Rhodes reapăru. Descăleca şi conduse calul de frâiele rupte. La nord şi la sud, bătălia încă mai făcea ravagii, dar era ca şi cum terenul din fața Beck House era protejat de un scut invizibil.

— Ai nevoie de ajutor pentru a te întoarce la batalionul tău? Îl întrebă Rhodes pe băiat, în timp ce îl ajutau să îşi dea jos rucsacul.

Farrer, tuşind şi ud până la piele, se îndreptă imediat.

— Nu, domnule. Vă mulțumesc, domnule. Vreau să merg înainte aşa cum mi s-a ordonat, domnule.

Rhodes se uită spre Beck House.

— Atunci ar fi bine să te grăbeşti. Şi să te prezinți la Cartierul General al batalionului după ce ai terminat. Vreau să ai grijă de acest cal pentru mine. Vei face asta?

Mai târziu, în aceeaşi zi, inamicul recuceri Beck House cu ajutorul a trei companii de trupe de asalt. Niciunul dintre cei care o apărau nu scăpa cu viață. Nu s-a mai ajuns la amplasamentele de la avanposturile Iberian şi Borry. Batalionul lui Rhodes îi acoperi pe puşcaşii care au mai supraviețuit, în timp ce se retrăgeau la adăpostul întunericului, purtând cu ei morți şi răniți. Apoi, la miezul nopții, Batalionul şapte din regimentul Manchesters primi ordin să se retragă pe poziții de rezervă la un sfert de milă în spatele frontului. Potrivit maiorului Blomfield, atacul i-a costat viețile a opt sute de oameni.

„Comandantul a avut dreptate”, murmură el în timp ce se pregăteau să trimită echipa de cablare.

— Operațiunile minore sunt inutile în acest sector. Liniile de apărare sunt prea adânci.

Le spusese asta clar soldaților Armatei a III-a, dar ei trebuiau să învețe întotdeauna pe calea cea mai grea.

Haslam nu fusese niciodată părtaş la gândirea lui Rhodes. Comandantul îşi petrecu ore în şir închis cu o mână de ofițeri superiori şi subofițeri, cu grănicerii venind şi plecând la orice oră, însă Haslam nu avea nicio idee despre ce era vorba, îşi petrecea zile întregi supraveghind verificarea echipamentelor, exersarea manevrelor şi listele de pregătire a băilor. Ca şi cum asta nu ar fi fost de ajuns, simțea o şovăială în modul în care oamenii se purtau cu el, o notă de nerăbdare, ca şi cum epoleții de pe umerii lui nu ar fi avut ce căuta acolo. Nu fusese testat în acțiune, presupunea el, nu îşi dovedise abilitățile de conducere. Probabil că nici faptul că sosise cu patru luni mai târziu la batalion din cauză că îşi rupsese un picior în timpul instruirii ofițerilor

nu ajutase prea mult. Iar acum mai era şi incidentul cu soldatul Farrer: lui Haslam i se dăduse sarcina de a se ocupa de transport şi fusese cât pe ce să piardă un om fără ca inamicul să tragă vreun foc de armă.

Se urcă pe o scară de incendiu şi trase cu ochiul la formele întunecate ale unui echipaj de cablare, în timp ce se târau afară din tranşeele de comunicaţii şi dispăreau printre cratere. Era o noapte fără stele, pâlpâitul şi zgomotul tunurilor îndepărtate nu erau de ajuns pentru a tulbura liniştea. Ştia că ar fi trebuit să se odihnească, să mănânce ceva, dar era prea încordat, şocul şi frica provocate de bătălie vibrau în interiorul lui şi îl bântuia un singur gând care creştea şi se întărea ca o piatră în stomacul lui: *„Nu pot face asta.”*

Tresări când soldatul Ingham apăru lângă el.

— Domnule? Comandantul vrea să vă vadă imediat.

Îndreptându-se spre Cartierul General al batalionului, Haslam îşi imagină toate lucrurile pe care le făcuse greşit în ziua aceea. Să fi ales drumul greşit spre Beck House? Ar fi trebuit ca cutia de muniție a soldatului Farrer să fie transportată de doi oameni, în loc de unul singur? Să fi permis ca grupul de cărăuşi să se depărteze prea mult? Adevărul era că, din momentul în care ieşise din tranşee, nu se gândise la nimic altceva decât la a rămâne în viață. Fusese nevoie de fiecare gram de voință pentru a ajunge atât de departe.

Cartierul general fusese stabilit sub o clădire robustă din cărămidă – o fabrică sau o biserică, care fusese distrusă de focurile de obuze până aproape de jumătate, iar peretele orientat spre est era susținut de un bastion de saci de nisip de trei metri grosime. Două santinele fuseseră postate afară. Treptele coborau spre un interior boltit, luminat de lămpi cu parafină. Lăzi stivuite, o podea bine măturată, anunțuri

prinse pe pereți – spațiul avea un aer ordonat în comparație cu ruina mizerabilă de deasupra. Haslam şi-l imagină pe Rhodes în spatele unui birou, având o privire glacială în timp ce dădea sentința. Comandantul era blând cu oamenii săi, spuneau ei, şi dur cu ofițerii. La ce s-ar fi putut aştepta un subaltern neglijent? La ce fel de pedeapsă sau umilință? Orice ar fi fost, Haslam speră ca Amy şi familia ei să nu audă de ea.

Centrul de operațiuni se afla în colțul îndepărtat al pivnițelor, dar Rhodes nu se afla acolo. Sergentul major al regimentului îşi ridică privirea din telefon şi dădu din cap spre un pasaj din stânga sa.

— Acolo jos, domnule, spuse el fără să se ridice.

Haslam încercă să-şi îndrepte uniforma murdară şi bătu într-o poartă de fier, peste care fusese întinsă o pânză pentru intimitate. Poarta se deschise larg. Ajutorul lui Rhodes, soldatul Burgess, stătea pe cealaltă parte, ținând într-o mână o cizmă proaspăt lustruită. Făcu un pas înapoi pentru a-l lăsa pe Haslam să treacă.

Rhodes stătea în fața unui lighean, bărbierindu-se cu o lamă de ras tăioasă. Îşi dăduse tunica şi cămaşa jos, iar bretelele îi atârnau libere pe lângă corp. Era pentru prima dată când Haslam îl vedea fără uniforma completă. Ascunse doar de o cămaşă, umerii şi brațele lui păreau masive, ca ale unui culturist de la circ. La câțiva centimetri în spatele urechii stângi, Haslam observă o cicatrice albă, curbată, de mărimea unui bănuț, acolo unde nu-i crescuse părul tuns scurt – era o veche rană din copilărie.

— Am auzit că vorbeşti germana, spuse Rhodes, fără să se întoarcă.

— Germana? Nu tocmai, domnule. Am…

— O ştii sau nu?

Haslam îşi dădu jos chipiul.

— Mă descurc la citit. Am citit rugăciuni, poeme sacre, imnuri.

Cu coada ochiului, l-a văzut pe soldatul Burgess clătinând din cap, ca şi cum ar fi fost nemulțumit de lipsa de speranță a răspunsului său.

— Deci ai putea să o înțelegi dacă ai auzi-o?

— Ei bine, dacă ar fi vorba de cântece, domnule, atunci da. Cred că aş putea.

Rhodes se uită pentru prima dată la Haslam, cu o urmă de zâmbet pe buze.

— Ei bine, va trebui să vedem dacă putem organiza un cor, spuse, ştergând lama de ras de o lavetă. Poți pleca acum, Burgess, mulțumesc.

Soldatul Burgess puse cizmele jos şi plecă, lăsându-i pe Haslam şi Rhodes singuri. Haslam speră să nu fie un semn rău. Se şi vedea deja la un post de ascultare în țara nimănui, la câțiva metri de gardurile de sârmă germane. Oamenii se târau pe burtă la miezul nopții, sperând sâ audă frânturi de informații. Adesea nu se mai întorceau.

— În trei zile divizia se mută la sud, spre Somme şi Ancre.

Rhodes începu să-şi radă părul de pe gât cu mişcări lente, în sus:

— Va fi o schimbare față de spectacolul de aici.

Haslam a fost surprins să audă că luptele de la Ypres au fost numite un spectacol. Timp de luni de zile au fost principalul obiectiv al operațiunilor britanice. Rhodes nu aşteptă ca el să obiecteze.

— Salient este important din motive politice: este ultima bucată din Belgia pe care o deținem. Dar Somme este locul decisiv pentru soarta războiului. Acolo îşi vor face jocul nemții. Îşi udă lama de ras şi o scutură de marginea ligheanului. Dacă va trebui să luptăm, măcar să o facem acolo unde contează, nu eşti de aceeaşi părere?

Haslam mai auzise astfel de discuții în Anglia, în sala de mese a personalului, în timpul cinelor, când strategia militară era dezbătută de oameni ale căror cunoştinţe despre război se limitau la ceea ce citiseră în ziare. I se părea respingător şi absurd, dar cu Rhodes era diferit. El nu era un om care vorbea de dragul de a vorbi.

— De ce tocmai pe Somme, domnule?

— Pentru că ținta nemților este Parisul. În schema lor, dacă cuceresc Parisul, războiul e gata. Aşa au câştigat în 1870 şi nimic nu s-a schimbat de atunci. Având în vedere pozițiile lor actuale, cea mai scurtă distanță până la Paris este de pe Somme. Acolo va trebui să aibă loc operațiunea cea mare.

— Păreți foarte sigur, domnule.

— Chiar sunt. Când se referă la victorie, nemții se imaginează defilând pe Champs-Elysées. Cu greu o pot separa pe una de cealaltă. Trebuie doar să-i asculți cum vorbesc între ei.

— Vă referiți la prizonieri?

— La ce credeai?

Rhodes îşi mută atenția la buza superioară. Nu avea mustață, ceea ce era neobişnuit pentru un ofițer, deşi regulamentul o impunea pentru majoritatea participanților la război. Ar fi putut părea un soldat obişnuit, dacă nu îl trăda uniforma.

— Aveam un vorbitor de germană, pe căpitanul Miller Dar a fost rănit la Ferny Wood. Îi vei lua tu locul şi ne vei ajuta la interogatorii şi la altele de acest fel.

— Îmi voi da silința, domnule.

Haslam se feri instinctiv, când zgomotul unei detonări îndepărtate zgudui camera, făcând să cadă firicele de pământ pe podea. Briceagul înțepeni în mâinile lui Rhodes, după care îşi reluă activitatea.

— Arăți de parcă ți-ar prinde bine o băutură. Uite acolo.

Sprijinit de perete, făcând notă discordantă cu decorul, se afla un dulap albastru. Pe fiecare geam fuseseră lipite benzi adezive în cruce pentru protecție. Înăuntru, Haslam găsi o sticlă şi câteva căni de tablă. Sticla era transparentă şi nu avea etichetă.

În timp ce turna, gâtul se lovi de buza cănii.

— Îți voi ține companie, spuse Rhodes, uitându-se în oglindă.

Obrajii lui Haslam ardeau. Trecuseră câteva ore de la atac, dar încă tremura. Turnă din nou, de data aceasta ținând cana ferm lipită de gâtul sticlei, deşi asta nu făcea decât să înmoaie zăngănitul. Nu putea să îl privească pe Rhodes în față în timp ce îi înmâna băutura.

Rhodes luă o înghițitură şi se întoarse la bărbierit. Haslam dădu băutura pe gât. Avea un gust aspru, răşinos, dar exista o oarecare alinare în arsura aceea.

— Este în regulă să îți fie frică, ştii? Spuse Rhodes.

— Frică, domnule? Eram doar...

— Ar fi o nebunie să nu îți fie. Sau un act de sinucidere. Haide, ia un loc. Nu suntem la paradă.

Era un scaun cu tapițerie în colț. Haslam se aşeză. În loc de disciplină, Rhodes îi arăta bunătate. Având în vedere circumstanțele, i se păru la fel de miraculos ca şi apariția lui în țara nimănui.

— Poți să dormi?

— De obicei da, domnule.

— E un semn bun.

— Restul timpului mi se pare un chin. De îndată ce îmi deschid ochii, încep să...

— Continuă.

Haslam îşi dori să-şi fi ținut gura, dar era prea târziu acum.

— Încep să mă gândesc că voi muri. Aştept să se întâmple asta: glonțul vreunui lunetist, vreun obuz, un ordin de atac.

Fiecare oră care trece mă aduce mai aproape de momentul în care se va întâmpla, spuse Haslam, lăsându-şi capul în jos. Sunt speriat cam tot tîmpul. Nu prea sunt un exemplu pentru camarazi.

Rhodes îşi luă un prosop şi începu să-şi şteargă săpunul de pe faţă.

— Şi crezi că pentru mine e diferit, doar pentru că am o coroană pe umăr?

— Cum aşa, domnule?

— În fiecare dimineaţă mă trezesc la fel ca tine, cu gândul că nu voi mai apuca ziua de mâine. Mi-e teamă de această posibilitate pentru că e cât se poate de reală.

Recunosc teama asta şi o accept. Apoi îmi pun uniforma şi îmi continui ziua.

Haslam dădu din cap:

— Dar astăzi, în timp ce eraţi călare pe acel cal – trebuie să fi ştiut că...

Nemţii se opriseră din tras – se auzeau focuri de calibru mic, în orice caz.

Rhodes îşi aruncă prosopul pe umăr şi îşi luă băutura.

— Să înveţi sunetul armelor inamice se poate dovedi util. Îţi recomand să faci asta. Fiecare armă scoate un sunet destul de specific – ca un... Se gândi o clipă: ca un tub de orgă, deşi nu la fel de melodios. De data aceasta sunetele se opriseră de câteva minute, destul de mult ca să îmi dau seama că au ocupat poziţiile din faţă. În orice caz, operaţiunea nu a fost atât de riscantă pe cât ar fi putut părea. Se aşeză în faţa lui Haslam: bineînţeles că asta rămâne strict între noi. Avea o licărire în ochi: nimeni altcineva nu trebuie să ştie, ai înţeles?

— Bineînţeles, domnule.

Rhodes se întoarse cu sticla şi umplu din nou paharul lui Haslam.

— *Eau de vie,* producție locală. Un whisky cinstit e prea scump, iar romul din armată e ca otrava.

— Sunt de acord, domnule.

Haslam mai luă o înghițitură. Alcoolul îi amorțise deja simțurile. Cu toate acestea, nu se putea opri să nu se gândească la soldatul Farrer, la privirea lui plină de teroare, la sentimentul de neputință totală pe care îl simțise. Se întreba dacă Rhodes spunea adevărul.

— Cred că şi tu ai fi făcut la fel în locul meu, spuse Rhodes, ai fi făcut tot ce îți stătea în putință ca să îl salvezi pe băiat.

Haslam dădu din cap:

— Nu sunt atât de sigur. Nu ştiu dacă îmi pasă atât de mult.

— Dar îți va păsa. Vei înțelege în timp.

— Ce să înțeleg, domnule?

Pentru un moment, Rhodes se pierdu în gânduri, apoi se ridică şi îşi luă cămaşa de pe spătarul scaunului.

— Un ofițer trebuie să pună bunăstarea oamenilor săi mai presus de propria persoană, fără ezitare. Nu trebuie să le ceară nimic care să nu fie necesar şi pe care nu este pregătit să îl facă el însuşi. Nu trebuie să-i expună niciodată inutil la pericole. Iar oamenii lui trebuie să ştie asta, să o vadă şi să nu aibă niciun dubiu – pentru că vor face orice pentru un astfel de conducător.

Începu să-şi încheie manşeta cu mişcări energice, deşi nu se poate să fi dormit mai mult de câteva ore în ultimele două zile.

— Cu alte cuvinte, trebuie să fie ca un tată pentru oamenii lui, spuse el, privindu-l pe Haslam. Măcar să se comporte ca unul.

Un alt zgomot îndepărtat zgudui clădirea. De data aceasta, Haslam nu se mai mişcă. Îi devenise clar dintr-o dată că Rhodes ştia totul despre el: despre munca sa, educația,

chiar şi caracterul lui. Haslam începuse să simtă că era invizibil, irelevant, dar se părea că se înşelase amarnic.

— Metafora nu e perfectă, adăugă Rhodes în timp ce îşi lega cravata în oglindă. Tatăl meu ne-a pus pe toți în pericol, gândindu-se că Dumnezeu sau Providența ne va proteja. Asta l-a costat viața, atât a lui cât şi a mamei noastre.

Haslam auzise lucruri despre familia lui Rhodes: frânturi de zvonuri care circulau printre camarazi, fără a li se cunoaşte sursa şi fără a fi confirmate. Rhodes crescuse în India. Părinții lui fuseseră misionari creştini. Fuseseră atacați de nişte tâlhari şi tăiați în bucăți. Rhodes, pe atunci un băiat de vreo şapte sau zece ani – Haslam auzise mai multe versiuni ale poveştii – fusese martor la tot dintr-o ascunzătoare. Era doar una dintre poveştile pe care le spuneau despre el şi nu cea mai fantastică. Ceva în felul în care Rhodes se comporta părea să alimenteze imaginația oamenilor.

— Spune-mi, de ce ai ales batalionul Manchesters? întrebă el, în timp ce se încheia la cămaşă. Nu e tocmai zona ta de confort, nu-i aşa?

— Tatăl meu a servit în acest regiment, spuse Haslam, acum aproape treizeci de ani. M-am gândit că nu ar strica să îi calc pe urme.

Rhodes dădu din cap:

— În cazul meu a fost vorba despre un unchi, tot cam pe atunci. Mă gândesc că e destul de posibil să se fi cunoscut.

— Da, se prea poate, domnule.

— Nu a făcut niciodată referire la asta? Pe unchiul meu îl chema William.

Haslam dădu din cap dezaprobator.

— L-ai putea întreba.

— Pe tatăl meu? Haslam privi la paharul său. Nu pot Nu mai trăieşte.

Rhodes ezită.

— Îmi pare rău. S-a întâmplat recent?

Haslam clătină din cap din nou.

— S-a întâmplat mai demult. În orice caz, nu el m-a crescut. Nici măcar nu mid amintesc prea bine.

— Înțeleg. Deci așa a stat treaba? Pentru un moment, Rhodes se adânci în gânduri, de parcă copilăria lui Haslam fusese un subiect mult dezbătut până atunci. Deci suntem orfani amândoi.

— Da, domnule.

— Nu ai fost crescut într-un orfelinat, nu?

— Ba da, domnule. Timp de câțiva ani.

— Așa, deci? Şi totuşi... Rhodes lua sticla şi se uită la ea. *Eau de vie* era aproape pe terminate. Când ți-ai completat candidatura pentru post, cererea ta a fost susținută de nimeni altul decât Sir Evelyn Vanneck.

Împărți ce mai rămăsese în sticlă:

— Cum a ajuns un orfan să aibă astfel de relații?

Rhodes se aşeză din nou, cu ceaşca în ambele mâini, aplecându-se în față pe coate. Haslam îi spuse adevărul, îi povesti cum el şi nepoata lui Sir Evelyn deveniseră iubiți, cum se logodiseră cu câteva zile înainte ca el să plece în Franța, cum îl întâlnise pe Sir Evelyn într-o zi însorită în Cambridge.

— Şi familia ei te-a acceptat aşa, pur şi simplu?

— Nu.

Haslam se trezi că râde. În trecut, amintirea acelui moment îl înfuria mereu.

— Nu prea erau de acord – în special mama lui Amy. Bineînțeles că erau prea politicoşi să mi-o spună în față, iar eu eram prea naiv ca să observ, la început. Dar aş fi putut la fel de bine să am semnul lui Cain. Cam aşa sunt ei.

— Aşa am auzit şi eu.

— Odată ce am obținut postul; lucrurile s-au schimbat, bineînțeles. Nu mai puteau obiecta, nu în mod direct cel

puțin. Lumea se aşteaptă să susții membrii armatei, indiferent de trecutul lor.

— Înțeleg, zise Rhodes în timp ce se lăsă pe spate. Deci alăturându-te armatei ai devenit de neatins, din punct de vedere social.

— Ai putea spune şi aşa.

— De asta ai făcut-o?

— Da, domnule. Asta şi...

— Îți era mai teamă de familia Vanneck şi de ceea ce ar fi gândit despre tine, decât de nemți?

Rhodes izbucni în râs, Haslam simți cum se înfierbântă la față. Oare comandantul său îl putea citi la fel de bine cum îl citea pe inamic?

— Da, cred că aveți dreptate, domnule. Într-o oarecare măsură.

— Erați profesor, nu? O meserie care era privilegiată. Deci ați avut de ales, nu?

— Da, domnule.

Haslam se gândi să-i spună lui Rhodes adevărul despre toată povestea, un adevăr pe care nu îl împărtăşise de bunăvoie cu nimeni, nici măcar cu Amy. Avea sentimentul irațional că Rhodes ar fi apreciat încrederea pe care i-o arăta, poate chiar i s-ar fi părut ceva valoros.

Haslam se înrolase în toamnă, părăsind şcoala la o lună după ce începuse noul semestru, Cu câteva zile înainte de asta, directorul îl chemase în biroul său „la o mică discuție". Aflat la adăpostul biroului său, directorul începuse prin a-şi cere scuze pentru că îl pusese pe Haslam într-o situație imposibilă: una în care trebuia sâ aleagă între interesele elevilor săi şi dorința firească de a-şi servi țara în război – o dilemă a cărei rezolvare fusese desființarea imediată a postului său. Haslam fusese prea şocat şi dezorientat pentru a protesta. Plecase imediat de la şcoală, fără să se oprească să-şi ia pălăria sau haina, lăsându-şi chiar şi partiturile în

urmă. Nimic nu îl pregătise pentru această nenorocire: pierderea bruscă a postului, a mijloacelor de trai, a singurului loc în care se simțise vreodată ca acasă. Îşi păstrase pentru sine părerile despre război, ştiind că acestea nu vor fi pe placul celorlalți membri ai personalului, cu atât mai puțin al Şefilor. În orice caz, directorul nu era şovin. Doar de curând se străduise să sublinieze cât de valoros era Haslam pentru şcoală, ca şi cum dorise să îi împiedice orice impuls patriotic de a se înrola. Şi acum, Haslam devenise brusc de prisos. Cu ce greşise? Ce spusese oare?

Continuase să meargă, fără vreo direcție anume, cu gândurile într-un tumult de furie şi frică. Ce avea să facă acum? Cum se va descurca? Nu putea să se înscrie la o altă şcoală fără recomandări de la vechea şcoală, dar oare le va primi? Toată lumea s-ar gândi că pur şi simplu încerca să se sustragă serviciului militar, că era un laş – nu genul de om care să impună respect, chiar şi în fața şcolarilor. De ce să respecte un om care nu se respectă pe sine însuşi?

Edward ajunse la capătul terasei unde se afla casa mătuşii lui Amy. Era mijlocul după-amiezii, prea devreme ca Amy să se fi întors de la muncă, de la centrala telefonică. Se hotărâse să aştepte, să o întâmpine în stradă şi să îi povestească ce se întâmplase.

Cât timp stătuse acolo, la colț, panica îi dispăruse încet-încet, fiind înlocuită de o viziune clară a ceea ce avea de făcut. Urma să fie chemat să se înroleze şi va refuza. Se va declara vector de conştiință şi va trebui să înfrunte ceea ce va urma. Fiind bărbat în putere, cel mai probabil va fi trimis la închisoare pe durata războiului, poate chiar mai mult, în funcție de starea de spirit a temnicerilor şi a națiunii. Va suferi pentru convingerile sale, dar venise vremea să fie supus la un test. Era uşor să ai nişte principii, atunci când nu trebuia să le aperi.

Clopotele bă tea u ora şase. Va suferi umilirea, va suporta dispreţul şi îşi va ispăşi pedeapsa în închisoare, dacă se va ajunge la asta. Şi când, în sfârşit, va fi eliberat, Amy Vanneck – care ar fi suferit acelaşi tratament în absenţa lui, care ar fi fost îndepărtată de familie şi de prieteni, lăsată să se descurce singură – l-ar fi aşteptat în faţa porţilor.

Rhodes îl privea, cu capul într-o parte. Aştepta o explicaţie.

— Am vrut doar să îmi fac datoria, domnule, spuse Edward.

Martie 1918

*... Ziua în care l-am văzut pe Rhodes călare, înfruntând moartea, a fost momentul în care mi-am dat seama că el nu e la fel ca ceilalţi comandanţi nici ca ceilalţi oameni. E un lucru straniu Amy, însă acolo unde e el, parcă te-ai afla în centrul lumii. Când ai parte de atenţia lui, e imposibil să priveşti în altă parte sau să te gândeşti la altceva. Nu are nimic de-a face cu rangul lui. Forţa personalităţii lui e ca un vortex: după un anumit punct nu ai cum să îi rezişti, nu mai e cale de întoarcere. Cred cu adevărat că majoritatea oamenilor se tem mai mult să nu îl dezamăgească pe el decât se tem de inamic. Cuvântul lui e lege. Cu siguranţă că Regulamentele regale nu contează la fel de mult, nişte vorbe goale ale unor birocraţi permisivi. Mi-a luat ceva timp să apreciez asta la el, pentru că mai*r* *presus de toate, am fost mereu foarte mândru, reticent să urmez pe cineva şi uşor dispreţuitor la adresa celor ce o făceau. Dar sub conducerea lui Rhodes suntem cu toţii eliberaţi de frică. El preia frica asupra lui, frica fizică şi cea sufletească. Aceasta este cheia. Avem încredere în Rhodes. Colac peste pupăză, se pare că are o părere foarte bună despre mine. Nu înţeleg de ce, ce am făcut să merit asta, dar când vorbeşte cu mine în particular e ca şi cum am fi vechi*

prieteni, spirite înrudite care împărtăşesc ceva mai profund decât împrejurările războiului.

Mi-aş dori să îți pot explica ce urmează, ce înseamnă ceea ce se petrece. Ultimul lucru pe care mi-l doresc este să existe momente de tăcere între noi la terminarea războiului, nu vreau să avem lucruri despre care nu putem vorbi şi pe care nu ni le putem împărtăşi. Asta observ acum în scrisorile pe care camarazii mei le trimit acasă. Vorbesc despre orice altceva mai puțin despre ceea ce facem de fapt aici. Majoritatea oamenilor şi-au pierdut orice speranță că ar mai putea fi înțeleşi, nici măcar de cei dragi. Mă deranjează asta.

Rhodes spune că războiul e un pas înainte. Soldatul de rând nu luptă pentru ceva ce a avut – ceea ce oricum era puțin, ci luptă pentru un nou început, în care puterea nu mai este transmisă din tată în fiu ca o moştenire de familie. Trebuie să facem să aibă loc acest nou început sau nu va fi nicio victorie, războiul nu va avea niciun sens. Nu ştiu cum va arăta această nouă lume, cum vom ajunge la ea sau cum va funcționa, dar am încredere în Rhodes când spune că se apropie venirea ei.

Orice s-ar întâmpla, nu ne putem întoarce la ce a fost. Nu ne vom mai putea preface că nu am văzut ce a fost deja văzut, că cele întâmplate nu s-au întâmplat, nu pentru noi. Nu vom mai fi vreodată copii, fără putere, docili şi lipsiți de păcat.

12

Franța, martie 1919

Amy văzu chipul cuiva în cercul palid de lumină, înainta spre ea odată cu lanterna, de-a lungul şanțului. Glezna îi pulsa dureros în cizmă. Rămase neclintită. Cea mai mică mişcare ar fi dat-o de gol.

Silueta devenea mai întunecată pe măsură ce se apropia, trecând prin ceață. Deosebi o cagulă kaki, un chip tras la față, cu ochii mari şi oblici, ca un animal nocturn. Soldatul era înalt şi bine făcut, dar haina părea să fie prea mare pentru el. Purta o centură cu un pistol de semnalizare îndesat în ea. Îl mai văzuse cândva undeva.

Se opri la câțiva metri şi se ghemui. Amy îl privi printr-o încrengătură de mărăcini şi sârmă. Probabil îi văzuse urmele de paşi, dar nu se uita la pământ, ci stătea şi asculta.

— Amy?

Era vocea lui Kitty. Nu plecase până la urmă. Amy nu îndrăzni să îi răspundă. Străinul se ridică. Într-o clipă se aflã lângă ea, cu lanterna ațintită deasupra ei.

— Căutați ceva, domnişoară? întrebă el.

Lui Amy îi trebui un moment să îşi recapete suflarea.

— Ar fi trebuit să rămâneți pe drum.

Soldatul era un nordic. Se aplecă şi îi oferi o mână. Purta mănuşi cu degetele tăiate.

— Aici nu e un loc unde ați vrea să vă plimbați.

Kitty încă îi striga numele.

— Sunt aici! Sunt bine!

Amy îl lăsă pe soldat să o prindă de braț. Se cățăra pe peretele şanțului care se prăbuşise, uşor şi simțind durere, evitând să calce pământul moale şi oasele din jur. Şanțul trebuie să fi traversat un loc de înmormântare. Regimentul şapte descrisese cu exactitate acest lucru: cum câmpurile de luptă erau într-o stare mult mai proastă acum decât în timpul războiului.

— Puteți merge?

— Cred că da.

Soldatul îi dădu drumul la braț şi se întoarse.

— Catârul nostru a fugit. S-a auzit un zgomot, un animal. Am încercat să...

— Trebuie să fi fost un câine vagabond.
— Suna mai degrabă a...
Dar Amy nu mai era sigură de ce auzise. Căpitanul Mackenzie le avertizase că zona aceea le putea juca feste.
— Oricum, v-am găsit catârul, spuse soldatul.
Atunci Amy îl recunoscu.
— Eşti unul dintre oamenii căpitanului Mackenzie, nu-i aşa? Sergent...?
— M-a rimis să văd dacă sunteți bine, fiind întuneric şi toate cele.
Ar fi trebuit să ghicească. Amy simți că ar trebui să dea mâna cu sergentul, dar diferența lor de statut făcea ca ideea să fie prea ciudată.
— Eu sunt Amy Vanneck.
— Ştiu cine eşti.
Sergentul continuă să meargă mai departe, ținând lanterna aplecată înspre pământ.
— Ar fi bine să mergem.
Amy se opri.
— E un om acolo în spate, în tranşee. Adică, rămăşițele lui sunt acolo. Le-am văzut.
Farrer continua să meargă.
— Încă mai sunt o mulțime pe aici. Îl voi informa pe căpitan.
Într-un minut ajunseră din nou la drum, unde îi aştepta o căruță, la care era înhămată o pereche de cai, care suflau aburi pe nări. Catârul lor era deja legat în spate.
— Sergentul ne va însoți la Bertrancourt, spuse Kitty, fiind evident că era nerăbdătoare să plece. Foarte grijuliu din partea căpitanului Mackenzie. Şchiopătezi. Eşti bine?
— Doar o luxație, nimic grav.
Caii nechezau. Încă nu era complet întuneric, iar ceața acoperea uşor pământul. Soldatul apucă frâiele. Fără a mai spune ceva în plus, Kitty se urcă în spatele căruței, fără să

țină cont de mirosul de dezinfectant şi mulțumită să ocupe un loc unde în mod normal erau puse cadavrele.

Au ajuns la fermă mult după lăsarea întunericului. Doamna Desmoulin avea nişte supă pe aragaz, pe care o servi cu felii de pâine neagră. Kitty se aşeză la masă fără a obiecta, dar Amy nu avea poftă de mâncare. Stătea la masă cu ochii în castron. În ciuda oboselii, încă avea sentimentul că se afla aproape de locul unde era Edward, că ar fi putut da de el. Nu ştia ce reprezenta *Two Storm Wood* pentru căpitanul Mackenzie, de ce nu se dorea menționarea numelui, dar însemna ceva. Şi în ciuda descurajării lui, asta îi dădu o licărire uşoară de speranță.

Amy dădu pe gât un pahar de vin şi se privi cu coada ochiului într-o oglindă care atârna într-un colț al bucătăriei. Rarul ei era plin de țărână, iar pielea îi era stropită cu noroi. La mâna dreaptă avea două unghii rupte, în timp ce celelalte erau pătate de sânge. Se întreba ce ar fi crezut căpitanul Mackenzie despre ea aşa – fără pălărie, cu hainele zdrențuite – şi îşi dădu seama că nu îi păsa.

Doamna Desmoulin se uita pe fereastră în curte. *„Pourquoi est-ce qu'il est toujours là*[7]*?"* Pe față îi jucau raze de lumină. Amy îşi întinse gâtul ca să vadă de unde veneau. Omul trimis de Mackenzie încă era afară, la căruță, stând ghemuit lângă unul dintre cai, cu lanterna la pământ.

— Aş vrea să îi duc nişte mâncare, spuse Amy. Săracul, probabil că e lihnit de foame.

Doamna Desmoulin se încruntă: *„Les soldats ont assez à manger, Mademoiselle".*[8]

— Nu contează.

---

[7] De ce mai este încă acolo?

[8] Soldaţii au destulă mâncare, domnişoară.

Amy puse nişte pâine şi brânză într-un şervețel şi ieşi şchiopătând în grădină. Sergentul verifica una dintre copitele calului.

— Mi s-a părut că nu merge prea bine, spuse Amy. Oare şchioapătă?

Animalul încă mai respira greoi şi scotea aburi pe nări.

— Am crezut că era vorba de o piatră, dar nu am găsit niciuna, Nici vreo fisură.

Sergentul lăsă copita jos cu grijă, ca şi cum ar fi umblat cu ceva prețios şi delicat. Majoritatea cailor armatei, mii de cai, erau sacrificați pentru carne. Amy auzise despre asta de la doamna Pinégal, în Amiens. Doar câțiva erau aduşi acasă.

— Ți-am adus ceva să mănânci, în semn de mulțumire. Nu e prea mult...

Amy îi întinse şervețelul, Sergentul se uită la el. Îl văzu cum înghite în sec.

— Am rația mea, vă mulțumesc, domnişoară.

— Mă voi face de râs dacă mă întorc cu ea înapoi. Mă aştept ca doamna Desmoulin să se simtă jignită.

Sergentul luă pachețelul cu reținere şi îl băgă în buzunar.

— O supără ceva?

— Tendoanele, cel mai probabil.

Mâna sergentului ajunse să se odihnească la câțiva centimetri deasupra copitei. Calul nu se mişcă.

— Va fi bine.

— Scuze, nu ți-am reținut numele, spuse Amy.

— Farrer. Jonas Farrer.

Amy îşi aminti de numele acesta din una din scrisorile lui Edward.

— Era un bărbat pe nume Farrer în batalionul şapte din regimentul Manchesters. Aproape că era să moară înecat la Ypres.

Sergentul îşi trecu mâna peste piciorul drept al calului, îndoindu-l uşor la încheietură.

— Cum ai auzit despre asta, domnişoară?
— De la Edward... logodnicul meu. Mi-a povestit că un tânăr soldat fusese salvat de un ofițer, un anume colonel Rhodes. Nu putuse să creadă ce îi văd ochii, spuse Amy ghemuindu-se la pământ. Despre tine era vorba?
— Da.
Lanterna lumina în spatele lui Farrer şi ea nu îi putea vedea ochii.
— Înseamnă că l-ai cunoscut pe... Probabil că îl ştii pe căpitanul Haslam.
— Gradele inferioare nu ajung să cunoască ofițerii. Noi primim ordinele lor, asta e tot.
— Dar ştii ce s-a întâmplat cu el?
— A dispărut, nu-i aşa?
— Unde? Ştii unde a fost văzut ultima oară?
Farrer clatină din cap.
— Nu vă pot ajuta, domnişoară. Nu am fost acolo.
— Dar ai spus că... Unde erai?
— Eram în spitalul de campanie, cu brațul rupt.
— Şi te-ai mai întors?
Farrer continuă să examineze piciorul calului, degetele lui plimbându-se de-a lungul coamei scurte şi încâlcite.
— Da, m-am întors.
Parcă era un mic miracol faptul că întâlnise un supraviețuitor din batalionul lui Edward. Întrebările se adunau în capul lui Amy.
— Am fost trimis la Jeumont, la Comandamentul Brigăzii. Mi-au spus că nu mai supraviețuise nimeni. O mulțime de oameni muriseră pe frontul Hindenburg şi după aceea, spuse Farrer gânditor. Pe atunci l-am pierdut pe comandant.
— Pe colonelul Rhodes?
— Întotdeauna găsea el o soluție. Nu lăsa nimic în voia sorții, niciodată. De aceea am rezistat atât de mult pe front.

— Şaptezeci şi cinci de zile parcă.

Sergentul se ridică în picioare şi începu să desfacă frâiele.

— I-am împins înapoi, puţin câte puţin, i-am alungat de pe creasta aia nenorocită. Nimeni nu mai reuşise asta înainte. Nemţii ştiau că sunt pe locul doi.

Una dintre curele se desprinse cu zgomot.

— Au învăţat asta pe calea cea grea. Căpitanul H. Avea un spirit de luptător în el, pot să garantez asta.

Era un compliment, condoleanţe rostite de un soldat, nimic care să te pună pe gânduri – cel mai probabil nici nu era adevărat.

— Adică era curajos?

— Aşa cred.

— Şi mai cum?

Farrer îşi aţinti privirea asupra ei.

— Nu vă mai chinuiţi singură, domnişoară.

— Spune-mi.

— Cu tot respectul, domnişoară, dar o femeie nu se preocupă cu astfel de lucruri.

— Ei bine, eu da.

Faner dădu din cap:

— Domnii stau în spate – asta obişnuia să spună comandantul. E de înţeles că şi doamnele la fel, aşa cum sunteţi şi dumneavoastră.

— Vă rog, spuneţi-mi la ce v-aţi referit, sergent?

Farrer îşi trase unul dintre hamuri pe umăr, privind-o sceptic pe Amy.

— Era un om de nădejde într-un raid în tranşee. Asta am vrut să spun. Se pricepea să se deplaseze noaptea, fără acoperire, să prindă vreun ofiţer pentru interogatoriu, dacă era destul de discret. Nu oricine se pricepea la mânuit cuţitele cum o făcea el. Nu e acelaşi lucru ca atunci când împuşti un om la distanţă – atunci ai o uniformă în vizor.

Dădu din cap de parcă amintirea aceea i-ar fi fost dragă.

— De aceea comandantul i-a dat în grijă un regiment fără să stea pe gânduri. Era rapid şi discret.

Farrer îşi trecu degetul în jurul gâtului, mimând un gest de înjunghiere. Pielea lui Amy se încreți.

— Nemții se temeau de el mai ceva ca de diavol: erau găsiți oameni cu gâturile tăiate şi nici urmă de noi, de parcă am fi fost nişte fantome, spuse el, dând iar din cap. Comandantul îşi pusese toată încrederea în căpitanul H. Ați putea spune că era lumina ochilor lui.

Amy auzi un zgomot. Kitty era la câțiva metri în spatele ei, destul de aproape să fi auzit tot ce au vorbit. Se uita pentru o clipă, apoi plecă.

Amy se ridică în picioare. Nu voia să audă mai multe.

— Eu trebuie să... Vă urez noapte bună de acum. Vă mulțumesc, sergent Farrer.

— Noapte bună, domnişoară, spuse Farrer, întorcându-se la calul lui. Să dormiți bine.

Amy se grăbi să ajungă la grajduri. Era târziu şi avea nevoie să doarmă – mai întâi să se spele, să se curețe de sânge şi murdărie, iar apoi, de dimineață, se va hotărî ce va face. Nu avea să se gândească la asta la noapte. Nu avea să se gândească la ceea ce Farrer îi povestise şi nici la vocile care se auzeau în ceață. Nu se va gândi la nimic.

Kitty se dezbrăca, cu spatele la uşă. Amy se duse la chiuvetă, umplu ligheanul cu apă şi se dezbrăcă până la brâu, având pielea de găină pe întreg corpul. Îşi freca fața cu mâinile. Apa se făcu maronie. Privi în oglinda crăpată care atârna deasupra chiuvetei. Fața ei era lovită şi umflată, avea buza de jos tăiata. Trebuie să se fi lovit la față când a căzut.

Auzi căruța lui Farrer ieşind din curte. Începu să tremure, fiind cuprinsă de un val ciudat de amețeală care o împiedica să gândească sau să simtă. Se sprijini de perete.

Kitty nu observă.

— Ştii ceva, Amy? Cred că lui Mackenzie i-a plăcut de tine.

— Mackenzie? întrebă Amy în timp ce respiră adânc o dată, apoi încă o dată. Amețelea se mai domoli. Despre ce vorbești?

— După cum se uita la tine. Și faptul că a fost atât de politicos.

— Voia doar să scape de noi.

Amy se așeză pe pat și își scoase cizmele. Glezna ei dreaptă era umflată și inflamată. În mintea ei văzu un cuțit, lung și îngust, cu un tăiș curbat.

— Amy, cineva trebuie să se uite la glezna ta.

— Ce?

— Glezna ta.

— E în regulă.

Oare cuțitul era curbat sau era drept? Cât de lung era? Farrer se juca cu mintea ei. Numai asasinii aveau cuțite, ofițerii aveau revolvere.

— Ei bine, noapte bună, Amy.

Patul de deasupra ei scârțâi. Amy își trase pe ea cămașa de noapte. Edward nu îi spusese niciodată prea multe despre raidurile din tranșee. Menționase despre ele în treacăt în scrisorile lui, ca și cum erau ceva obișnuit. Înainte de a pleca în Franța, îi promisese că îi va împărtăși experiențele de pe front, dar undeva între Ypres și Ancre uită de această promisiune.

— Te-am văzut vorbind cu sergentul acela, spuse Kitty.

— Farrer.

— Ce voia?

— Unul dintre cai șchiopăta.

— Ne urmărea și înainte, când eram cu căpitanul Mackenzie.

— Nu asta făceau toți? Păream niște ființe venite din altă lume.

În lumina palidă a felinarului, Amy îl zărea pe caporalul Staveley, tovarășul lui Farrei din regimentul șapte, cum își

freca talismanul norocos între degete. Se apucă să dea flacăra mai încet.

— Nu stinge încă lumina, Amy. Mai las-o încă puțin.

— Bine.

Staveley supraviețuise războiului. El încercase să se sinucidă abia după ce războiul se încheiase.

— Amy? Vocea lui Kitty era nesigură, de abia dacă se auzea. Omul acela, sergentul Farrer, era...? Îți povestea despre Edward?

— Da.

— Edward nu ar fi putut să facă toate lucrurile acelea. „nu în modul în care le povestise el. Edward al tău nu ar fi făcut asta. Sunt sigură că niciodată nu ar...

— Poate că sergentul doar se distra pe seama mea. Du-te la culcare, Kitty. O să vorbim dimineață.

— Bine.

Scârțâitul patului se opri. Amy începu să îşi dea jos ciorapii. Inima încă îi bătea cu putere şi nu o putea linişti. Nu putea fi vorba decât de frică – pentru ea însăşi şi pentru Edward, frică față de locul în care ajunsese, frică de ce ar putea face.

Kitty părea să îi împărtăşească gândurile.

— Amy? Îmi pare rău, dar nu cred că ar trebui să rămânem aici, atât de aproape de câmpurile de luptă.

Amy se gândea că ar ti trebuit să fi venit mai devreme.

— Nu am crezut niciodată că va fi aşa. John nu mi-a povestit niciodată cum a fost...

Poate că Kitty nu ştiuse nimic, într-adevăr. Nu că asta ar fi făcut vreo diferență. Cei care ştiuseră, la fel ca Amy, nu au fost implicați la rândul lor în acele evenimente.

— Credeam că oamenii vor dori să ne ajute, spuse Kitty. Credeam că vor fi de partea noastră, dar prezența noastră nu e binevenită. Nici măcar soldații nu ne vor aici. Puteam să le citesc asta în ochi.

— La fel şi eu.
— Nu cred că voi înțelege vreodată ce s-a întâmplat aici. Poate că e mai bine aşa. Poate de aceea John nu mi-a spus nimic despre asta.
— Poate că da.
— Şi nu îl voi găsi niciodată, aşa-i? Locul acesta e atât de întins. Şi sunt atâția oameni dispăruți: mii şi mii de oameni. Ce aş putea face? Dacă John ar mai fi în viață, mi-ar spune să stau departe de asta.
Vocea lui Kitty se înăbuşi. Plângea.
— Totul e în regulă, spuse Amy. Ne vom întoarce în Amiens. Vom pleca mâine.
— Eşti sigură?
Amy se întinse pe pat şi se înveli cu o pătură.
— Bineînțeles.
— Îmi pare atât de rău, Amy. Cred că aş putea să o iau razna aici.
— Îi vom trimite o telegramă familiei tale ca să o înştiințăm de venirea ta. Poate te vor aştepta la Folkestone.
— Încă nu. Ar trebui să rămânem o vreme în Amiens, să mai facem nişte cercetări. Poate căpitanul Mackenzie va descoperi ceva.
— Eu voi rămâne aici, Kitty.
— Aici? Kitty se ridică deodată. De una singură?
Felinarul ardea uşor, cu flacăra mică şi slabă. Amy simțea cum câmpurile de luptă se făceau tot mai mici, simțea un fel de atracție către ele, ca o masă întunecată, un vortex.
— Trebuie să rămân aici în caz că îl vor găsi, pentru a-l putea identifica. Şi trebuie să continui să îl caut cât încă mai am timp.
— Dar Amy...
— Nu te teme pentru mine. Nu e nimic aici în afară de oameni morți. Ce ar putea să îmi facă?
— Dar căpitanul Mackenzie a spus...

— Nu îl pot lăsa pe Edward aici. Nu îl pot dezamăgi din nou. E singura mea şansă.

Flacăra felinarului se aprinse cu putere, apoi se stinse brusc.

— Kitty, ai vrut să ştii ce înseamnă să fii îndrăgostită. Ei bine, despre asta e vorba.

13

Sub câmpul de luptă, tunelurile erau înguste şi joase. Mackenzie alerga aplecat în faţă, urmărind lumina, cu umărul ferindu-se de pietrele ascuţite şi degetele murdare de sânge şi praf. Deasupra lui, în depărtare şi ferit auzului, se auzea un zgomot neîntrerupt de tunuri care răsuna sub pământ.

— Opriţi-vă, pentru numele lui Dumnezeu, opriţi-vă odată!

Praful se aduna în aer şi îi intra în gură. Sunetul propriei tuse răzleţe îi răsuna în urechi ca bâzâitul unei muşte.

Tânăra femeie era în faţă, ţinând un felinar în faţa ei, silueta ei profilându-se pe pereţii canelaţi ai şanţului. Trebuia să o avertizeze, dar ea nu privea înapoi şi nici nu dădea vreun semn că l-ar auzi. Tunelul devenea mai jos şi mai îngust. Se târa în mâini şi pe genunchi, tuşind în continuare, simţind un gust metalic în gură. Trebuia să o oprească înainte să fie prea târziu. Nu putea să o lase să vadă ce se afla în faţă, nu putea să o lase să găsească cadavrele.

Apoi, lumina din faţă dispăru. Rămase singur în întuneric. Aerul deveni mai dens şi mai uscat. Era greu de respirat. Trebuia să iasă de acolo, să se întoarcă la suprafaţă. De ce o urmase? De ce nu-l aşteptase? Se lipi de peretele tunelului, încercând să tragă aerul în plămâni ca să nu se panicheze. Pe măsură ce respiraţia îi revenea la normal, îşi dădu seama că auzea nişte şoapte.

Nu-şi putea da seama dacă veneau din spatele sau din fața lui. Parcă ieşeau din pereți. Femeia avea dreptate: încă se aflau oameni aici jos, doar că nu mai erau umani. Oare câți erau? Cât de aproape se aflau? Îi trebuia nişte lumină. Nu voia să moară în acel întuneric sufocant.

Îi veni brusc o idee: chibrituril Avea chibrituri la el. Se aruncă în genunchi şi începu să caute în haină. În care buzunar erau? Cel din stânga era gol. Oare le folosise pe toate? Oare le aruncase pentru că erau umede? Şoaptele se auzeau tot mai tare şi mai aproape. A încercat în celălalt buzunar. Degetele găsiră cutia. Se rostogoli pe spate. Cu mâinile tremurând, scoase un chibrit şi se pregăti să îl aprindă. Atunci o auzi pe tânăra femeie țipând.

Se trezi la sunetul caporalului Reid ciocănind la uşa cazărmii sale. Veniseră detaşamente de la Direcția din Péronne, cerând un răspuns până se vor întoarce înapoi.

Mackenzie se ridică, liniştindu-se. Fusese o variație a aceluiaşi vis pe care îl tot visa în fiecare noapte de când făcuse descoperirea de la *Two Storm Wood*. Se bucura să aibă ceva practic de rezolvat, care să-i distragă atenția. Îşi aruncă în grabă hainele pe el şi petrecu o oră pregătindu-şi raportul. Apoi luă o căruță traversând creasta Serre spre ruinele din Miraumont, unde majoritatea regimentului se afla la muncă. Norii începuseră să se împrăştie, iar dinspre est sufla un vânt puternic.

Râul Ancre avea o lățime de doar câțiva metri în amonte, dar bombardamentele au distrus malurile, Apa inundase terenul din jur, transformându-l într-o mlaştină. Ploile recente înrăutățiseră lucrurile; găurile de obuze deveniseră lacuri, tranşeele deveniseră adevărate canale, stătute şi murdare. În unele locuri, oamenii lui Mackenzie au săpat canale de drenaj, dar multe dintre locurile de înmormântare

consemnate au rămas sub apă, iar căutarea în terenul mlăştinos era aproape imposibilă.

Locotenentul Aldridge îşi lăsase mijlocul de transport la adăpostul unei ridicături calcaroase, alături de epava ruginită a unui tanc Mark IV Mackenzie se dădu jos. Îşi croi drum de-a lungul unui front nemțesc de tragere, căutând o breşă în sârmă, când auzi nişte voci.

— Asta e tot ce ne mai trebuia. Să ne ia la rost un roşcovan de la poliția militară.

În şanț erau doi bărbați care fumau în fața intrării într-una dintre cazarme. Unul dintre ei, un caporal, purta haina unui regiment scoțian. Celălalt, un soldat, stătea ghemuit şi citea o scrisoare. Din direcția Opusă se apropia un ofițer pe care Mackenzie nu îl mai văzuse înainte. Avea o geantă cu trusa de echipament atârnată pe umăr şi purta şapca roşie a poliției militare, Mackenzie se dădu din calea lui. Se poate să se fi încălcat nişte regulamente, dar nu avea chef să se ocupe de asta.

— Cazarma asta a fost evacuată deja? întrebă ofițerul.

Era înalt, dar îşi ținea privirea în pământ, ascunzându-şi fața. Bărbatul care citea scrisoarea îşi ridică privirea, dar nu spuse nimic.

— Ştii tu cumva?

— În cazul în care căutați fugari, ați greşit locul, domnule, spuse caporalul. Pe aici găsiți numai băieți care au fost deja împuşcați.

Camarazii săi au început să râdă. Scoțianul clătină din cap înspre tranşee. La câțiva metri distanță flutura în vânt un singur steag galben, la care se ajungea trecând o pasarelă de scândură. Sub ea zăceau două cadavre. Se aflau acolo de luni de zile. Viermii le-au ciugulit carnea de pe cranii, lăsându-le doar părul şi scalpul, dar uniformele în sine, deşi murdare de noroi, păreau complet intacte. Caporalul Hughes era deja aplecat asupra lor, încercând să îi

identifice. Locotenentul Aldridge se uita şi el, cu mâinile în buzunare.

Polițistul nu dădea niciun semn că ar fi tulburat.

— Îl caut pe căpitanul Mackenzie.

— Ai auzit, domnule Platt, spuse scoțianul. Maiorul este aici pentru a4 întâlni pe căpitanul Mackenzie. Soldatul se ridică în picioare, ca şi cum se aştepta să dea de probleme. Şi ştiți dacă, din întâmplare, vă caută şi el pe dumneavoastră, domnule?

— Mă îndoiesc.

— Ei bine, îl vom anunța cu siguranță, dacă îl vedem, *domnule.*

În rândul membrilor Statului Major, polițiştii militari erau detestați mai mult decât orice alt grad superior Ei erau cei care făceau arestările, administrau închisorile, prezidau execuțiile. Mackenzie nu voia să aibă probleme. A coborât în tranşee şi se grăbi să răspundă.

— Eu sunt căpitanul Mackenzie.

În timp ce se apropia de buncăr, ceva îi atrase atenția. Într-o băltoacă plutea un semn de lemn pe care scria ŞANȚ ASCUNS.

Ofițerul îşi ridică privirea:

— Eu sunt Westbrook. Comisar din Divizia a doua.

Îi era greu să nu se holbeze. Partea stângă a feței bărbatului era complet desfigurată, îi lipsea o sprânceană, iar obrazul stâng era tras şi palid. Din experiența lui Mackenzie, după astfel de răni bărbații nu se mai întorceau în serviciul activ, dar poate că lucrurile stăteau altfel în poliția militară.

— Din Divizia a doua? Spuse el, încercând să îşi mascheze indiscreția cu un ton lejer. Ai făcut un drum lung până aici, nu-i aşa? Credeam că ai tăi sunt pe Rin.

— Nu mă aflu aici cu treburi în numele diviziei, spuse Westbrook cu o voce răguşită. Nu ai fost informat de venirea mea?

— Nu.

— Nu contează, oricum.

Mackenzie se încruntă:

— Dacă cineva a făcut vreo prostie, ar fi nesăbuit din partea lui să vină aici. Nu ai unde să te ascunzi.

— Nu am venit să caut dezertori. Whitehall m-a trimis.

— Whitehall?

— De la Oficiul de Război. Am nevoie de informații. Am primit numele tău de la Direcția de înregistrare a mormintelor.

— Aveți grijă, domnule!

S-au dat din cale, în timp ce trei bărbați care cărau lopeți şi o targă au trecut pe lângă ei.

— Informații în legătură cu ce? întrebă Mackenzie, deşi nu putea fi vorba decât de un singur lucru. Numai gândul la asta îi provocă fiori.

Înainte ca Westbrook să poată răspunde, se auzi un zgomot. Unul dintre brancardieri îşi prinse piciorul între pasarele. Înjură, trăgându-şi piciorul din pământul îmbibat, apoi continuă să îşi vadă de lucru cu cadavrele. Bucățile rupte de scândură atârnau în jos, cu capetele ținute laolaltă de nişte bucăți de sârmă gri. Fără a da explicații, Westbrook îşi aruncă geanta cu trusa, se ghemui şi coborî sub scânduri.

— Un cablu electric, remarcă el, uitându-se înapoi spre buncăr şi apoi de-a lungul pasarelei. Privirea lui s-a oprit asupra grupului de oameni adunați în jurul celor două cadavre.

— Opriți-vă! Îi avertiză el, trecând grăbit pe lângă Mackenzie. Nu îi atingeți!

La treizeci de metri distanță, locotenentul Aldridge se întoarse, spunând nedumerit:

— Cine naiba e ăla care dă ordine?

Caporalul Hughes nu își ridică privirea. Se afla în mijlocul unei operațiuni delicate. Celui mai apropiat dintre morți îi lipseau ambele plăcuțe de identificare, aşa că nu mai era altceva de făcut decât să se caute în hainele lui după un carnet de cecuri sau vreo scrisoare – ceva care să aibă un nume. Corpul cadavrului putrezise deja, iar tunica se scufunda în golul cavității abdominale, dar înainte să poată fi dată jos trebuia să i se scoată centura. Hughes apucă centura cu ambele mâini şi o desfăcu, trăgând de ea.

Fitilul era ascuns sub tunică, fixat cu o bandă de sârmă. Pocni uşor înainte să explodeze. Prima încărcătură explozivă era sub cadavru, chiar deasupra abdomenului. Explozia îl aruncă pe locotenentul Aldridge de peretele tranşeelor, lăsându-l inconştient şi cu coastele rupte.

Când auzi clicul detonatorului, caporalul Hughes abia avu timp să îşi întoarcă capul într-o parte. Explozia îi smulse maxilarul şi îl trânti la pământ, lăsându-l lat lângă brancardieri. Fuseseră şi ei doborâți şi sfâşiați de aşchiile de la cea de-a doua încărcătură, care fusese plasată la cinci metri în spatele lor, sub scânduri.

Mackenzie zări prima explozie care declanşa un jet de sânge, îl văzu pe Hughes aruncat în aer şi prăbuşindu-se pe spate, toate acestea înainte ca pământul din fața lui să erupă. O bucată de lemn de mărimea unei baionete îi trecu pe lângă ureche, apoi căzu şi el, împins de o lovitură invizibilă care îi bloca auzul, lăsându-l să audă doar un huruit în Surdină.

Simți o tresărire puternică şi deschise ochii. Huruitul a scăzut în intensitate până când se mai auzea doar un sunet ascuțit. Cerul de deasupra lui se învârtea nesigur, greoi, amenințând să se răstoarne peste el. Aerul era plin de praf.

Se auzea cineva tuşind. De unde era tot praful acesta, când era apă peste tot? A încercat să îşi mişte picioarele. Nu se întâmplă nimic. Se forţă să se ridice într-o mână şi constată că era întins pe o parte, peste marginea parapetului. Picioarele lui se loveau de un perete gol. Parapetul se îndoia şi se rostogolea ca puntea unui vapor.

Se rostogoli pe spate şi se lăsă jos în şanţ. Pământul părea mai stabil în partea asta, dar era prea ameţit ca să stea în picioare. Westbrook şi cei doi brancardieri încercau să se ridice încet. Hughes era încă în viaţă, dar avea convulsii, iar sângele îi ţâşnea din trahee şi se scurgea peste dinţii expuşi ai maxilarului superior. La câţiva metri mai departe, locotenentul Aldridge îşi revenea şi el, fluturând somnoros cu o mână în faţă ca şi cum ar fi fost deranjat de muşte. Sângera abundent dintr-o rană de deasupra obrazului.

Cu ochii încă usturându-l, Mackenzie se duse să verifice în cealaltă direcţie. Oamenii pe care îi văzuse vorbind cu Westbrook dispăruseră amândoi. Buncărul dispăruse şi el. În locul intrară mai rămăseseră doar pământul şi câteva bârne căzute. Trebuie să mai fi fost încă o încărcătură legată de celelalte două. Îşi amintea că Westbrook găsise cablul care se întindea pe fundul şanţului. Reuşi să se ridice în genunchi, gândindu-se, în timp ce se străduia să-şi găsească echilibrul, că fusese o capcană pusă inteligent şi destul de ambiţioasă, deşi îşi revendicase victimele abia la şase luni distanţă.

Unul dintre brancardieri îi ţinea capul în mâini. Un altul era aplecat asupra lui Hughes, căutând ceva pentru a opri sângerarea. Se pare că artera carotidă îi fusese secţionată: omul se îneca în propriul lui sânge.

— Aşezaţi-l pe o parte, spuse comisarul, ridicându-se în picioare.

Mackenzie înţelese: era mai bine să sângerezi până mori decât să te îneci, să mori fără să te panichezi. Brancardierul

clipi prosteşte la el, apoi făcu ce i se spusese. Hughes a dat violent din picioare, apoi se linişti.

Mackenzie auzi un țipăt înăbuşit în spatele lui. Westbrook era deja la locul unde fusese buncărul, săpând în pământul care se prăbuşise, cu picioarele bine înfipte, scormonind în pământul moale ca un animal. Sângera de la o tăietură de pe frunte.

— Ajutați-mă! Aduceți-mi lopata aceea!

Brancardierul a fost primul care a reacționat. Cu o ultimă privire către Hughes, traversă peste el şi scoase o lopată care se înfipsese în peretele şanțului.

Intrarea în buncăr fusese acoperită de o grindă de beton de vreo cinci centimetri grosime, care căzuse în urma exploziei, blocând drumul. Westbrook încercă să o scoată de acolo, dar era prea grea pentru el. A înşfăcat lopata şi a lovit pământul de dedesubt. De îndată ce gaura deveni suficient de mare, se strecură în spatele grinzii şi îşi sprijini picioarele de ea, împingând cu toată forța. Țipetele se opriseră deja. Brancardierul sări când se desprinse grinda şi se rostogoli pe fundul şanțului. Cei doi au scormonit în continuare în pământ şi au dat molozul la o parte până când s-a deschis un spațiu în partea de sus a intrării.

L-au găsit pe bărbații dispăruți pe partea cealaltă, pe jumătate îngropați sub dărâmături şi sub bârnele căzute. Scoțianul respira greu şi tuşea, în timp ce camarazii trăgeau de el la suprafață. Celălalt bărbat zăcea nemişcat, strângând încă scrisoarea în mâna dreaptă.

Westbrook îi luă pulsul:

— Cum îl cheamă?

Mackenzie încercă să se concentreze la întrebare. Se simțea amețit. Spera să nu leşine. Apoi răspunsul îi veni brusc în minte:

— Platt. Numele lui este Platt.

— Platt? Soldatul nu răspunse. Ajută-mă să îl ridic.

Westbrook îşi puse un braț în jurul umărului soldatului. Mackenzie apucă de cealaltă parte şi l-au ridicat împreună în picioare. Capul lui Platt se clătină în față până când bărbia i se odihni pe piept.

— Cred că...

Westbrook îşi trase o mână înapoi.

— Să îi dăm trei palme puternice, bine? În spatele omoplaților.

Mackenzie a dat din cap, lovind în acelaşi timp cu Westbrook. La a treia lovitură, întregul corp al bărbatului se convulsiona, vomitând pământ şi salivă. Scoase un geamăt şi se prăbuşi din nou în față.

Westbrook căută în geantă o sticlă de apă. Îşi turnă puțin în palme şi le duse la buzele soldatului. Platt bău apa printre pauze violente de tuse, apoi deschise ochii, având pleoapele de un roşu aprins în contrast cu pielea lui murdară.

— Am crezut că... încercă el să murmure. Am crezut...

— Ai crezut că ți s-au terminat zilele, spuse comisarul. Ei bine, te-ai înşelat.

14

Înainte de a-şi lua la revedere de la Kitty, Amy se întoarse la mica piațetă din spatele catedralei din Amiens. Ploaia se oprise, dar un vânt puternic dinspre nord îi luase locul. Pe străzi şi pe bulevarde, oamenii mergeau cocoşați, cu fețele acoperite, ca şi cum s-ar fi temut de vreo molimă. La colțul străzii rue de Noyon, Amy zări un grup de englezi care erau escortați de o femeie care flutura o umbrelă verde. Bărbații purtau cu toții cravate negre. Nici unul dintre ei nu îi aruncă vreo privire lui Amy când trecură pe lângă ea, hainele şi cizmele ei pline de noroi dând-o de gol ca fiind o

localnică. Pe un afiş de vizavi de stație scria: „Tururi ghidate prin cimitire”.

Tarabele din piață erau aliniate de-a lungul unei străzi înguste, ferite de ploaie de nişte acoperişuri de pânză peticite care se mişcau în bătaia vântului. O femeie îmbrăcată subțirel în negru stătea la o tarabă unde vindea conserve de carne şi o varietate de obiecte second-hand: căni şi farfurii, un ceas din lemn pentru şemineu, sfeşnice, pături şi cuțite. Amy se întreba câte din obiectele de la vânzare fuseseră furate din casele distruse sau de pe câmpurile de luptă din est.

Femeia nu pierdea timpul. Luă ceasul şi învârti din cheie pentru ca Amy să vadă minutarul pe cadran.

— *Cent francs. C’est un bon prix, Mademoiselle.*[9]

Vocea ei era tăioasă, insistentă, de parcă oferta ei era de nerefuzat. Amy clătină din cap. Cu o seară în urmă reuşise să cumpere majoritatea lucrurilor de care avea nevoie de pe bulevardul Carnot: un rucsac de la armata americană, un cearşaf, o lanternă şi o sticlă de apă. Însă îi mai trebuia un obiect.

Privirea ei se opri asupra unui briceag cu mâner din os sculptat, îl luă şi îi scoase lama. Avea o lungime de 10 cm, cu urme de rugină pe oțel.

— *Allemand*[10], spuse femeia.

O privi pe Amy cum îl cântărea în palme, încercându-i tăişul cu vârful degetului. Era de ajuns să o protejeze? Neamțul căruia îi aparținuse era mort. Îşi imagină trupul lui zdrobit, deasupra căruia se adunau muştele sau fiind pe jumătate descompus şi cineva căutându-i cu degetele

---

[9] O sută de franci. E un preţ bun, domnişoară.

[10] E nemţesc.

frenetic prin buzunare, trăgându-i jos cizmele. Mai era oare ceva de furat de la morții neidentificați?

Lăsă jos briceagul. Femeia încă se uita la ea:

— *Où allet-vous, Mademoiselle*[11]? Ce doriți?

Amy privi chipul aspru, cu riduri, îmbătrânit înainte de vreme: o viață dedicată acum doar supraviețuirii, fără a mai lăsa prea mult loc pentru sentimente.

— Merg spre Ancre, spre creasta Serre.

— Serre-lès-Puisieux?

— Je *cherche mon fiancé.*[12]

Amy simți nevoia de a spune cuiva, acum că Kitty nu mai era lângă ea. Păstrarea secretului era doar o povară în plus.

Femeia nu părea să fie nici surprinsă, nici înduioşată. Luă o ladă de jos şi o aşeză lângă ceasul de şemineu. Înăuntru era o colecție de obiecte mai grele: o unealtă de săpat gropi, o lopată mică de fier, un set de unelte pentru şemineu uşor arse. Niciunul dintre ele nu părea să fie de folos. Apoi Amy văzu cuțitul. Lama avea o lungime de peste 15 centimetri, cu o muchie zimțată şi un tăiş îngust şi alungit. Mânerul era din metal, cu găuri pentru degete, o combinație între un pumnal de alamă şi un cuțit – era clar care era scopul lui. Femeia îl ținea în mână în fața ei, arătându-i cum să îl țină, întorcându-l astfel încât Amy să poată aprecia forma pumnalului, felul în care fiecare buclă era încununată cu o țepuşă pe marginea exterioară.

Era cu siguranță un briceag, genul de cuțit pe care Edward se pricepea să îl mânuiască, după cum i se spusese, arma pe care o folosea în raidurile din tranşee. *Rapid şi silențios.*

---

[11] Unde mergeţi, domnişoară?

[12] Îmi caut logodnicul.

Femeia îl întinse spre ea, cu mânerul înainte. Voia ca Amy să îl încerce, de parcă ar fi fost o brățară sau un inel de logodnă.

Amy clătină din cap a refuz. Nu şi-l putea imagina în mâinile lui Edward, nu îl vedea pe el folosindu-L Era un obiect pentru un ucigaş, nu pentru un muzician care se dusese fără tragere de inimă la război.

— *Non, merci.*[13]

— Dix francs.[14]

Femeia încă ținea briceagul deschis.

— *Essayez le.*[15]

Amy îl apucă de mâner. Mânerul se simțea sigur, buclele de alamă se potriveau bine pe degetele ei cu mănuşi. Îşi plimbă privirea de-a lungul lamei lungi de oțel, Simțea cum forța brațului ei şi greutatea corpului se lăsau în voia vârfului ascuțit şi letal. Cu o astfel de armă, mică la fel ca ea, nu exista nimeni pe care să nu-l poată ucide, dacă era rapidă şi dacă lovea prima.

Se gândea la Edward. Şi-l imagină cum o privea ținând în mână acel obiect violent. Când o întâlnise prima dată, avea la ea o umbrelă şi un ghid turistic. Ce ar fi crezut dacă ar fi văzut“O acum? Ce ar fi spus?

O trecu un fior: *Non, merci.*

Se simțea de parcă nu putea să lase briceagul jos. Trebui să tragă de mâner pentru a-şi elibera degetele. Femeia ridică din umeri cu o privire neîncrezătoare: *Comme vous voulez.*[16]

---

13 Nu, mulţumesc.

14 Face zece franci.

15 Încercaţi-l.

16 Cum doriţi.

Amy se hotărî să ia briceagul nemțesc. Când se întorcea să plece, dădu cu ochii de ceasul de şemineu. Minutarul se oprise deja.

15

Îl înmormântară pe Hughes în Cimitirul Regimentului Y numărul 24. Era o parcelă cu şaptezeci de morminte. Fusese amenajată cu doi ani în urmă şi a fost bombardată de atunci, dar multe dintre pietrele funerare care au mai rămas purtau numele Infanteriei uşoare din Yorkshire, care fusese regimentul lui Hughes. Nu îi cunoscuse pe bărbații ale căror rămăşițe zăceau acum lângă el – se înrolase prea târziu pentru asta – dar era tot ce putuseră face camarazii lui.

După scurta ceremonie, căpitanul Mackenzie se întoarse cu restul oamenilor la Colincamps. În mare parte cât durase războiul, satul se aflase la câteva mile în spatele liniilor britanice, iar majoritatea clădirilor erau încă în picioare, înconjurate de terasamente, muniție uzată şi urme ale ocupației militare. Mackenzie îi lăsă pe oameni să plece şi se grăbi să se ducă în cabina sa amenajată într-un grajd din apropiere, ca să îl găsească apoi pe maiorul Westbrook, care se plimba prin curtea de afară.

— Pari surprins să mă vezi, căpitane.

Mackenzie chiar era surprins. Dintre toți oamenii prinşi în explozia capcană, doar soldatul Salter şi Mackenzie însuşi erau încă apți de muncă. Locotenentul Aldridge ar fi norocos să nu-şi piardă un ochi.

— Mă tem că nu.

Şi-au dat mâinile. Mackenzie simți o rigiditate în mişcările celuilalt, probabil o urmare a accidentului.

— Oamenii cred că ai venit să arestezi pe cineva.

— Iar tu nu eşti de aceeaşi părere, să înțeleg, spuse Westbrook.

— Cine ar trimite un ofițer neînsoțit pentru asta? Nu ar fi înțelept, având în vedere cum stau lucrurile.

— De ce te afli aici?

— *Two Storm Wood?*

— Maiorul Hargeaves mi-a arătat raportul tău. Am câteva întrebări.

— De aceea te-au trimis?

Wesbrook dădu din cap afirmativ. Raportul lui Mackenzie către Armata a III-a primise o confirmare de formă din partea adjunctului general, generalul-maior Crompton, iar apoi nu se mai auzise nimic despre asta. Nu existase niciun indiciu privind vreo anchetă.

— Cineva a informat ziarele, adăugă Westbrook. Au existat poveşti – destul de neadevărate, fără îndoială.

— Înțeleg. Ei bine, ar fi bine să intrați înăuntru, spuse Mackenzie. O să îi spun ajutorului meu să ne facă un ceai.

La grajduri era întuneric. În aer se simțea miros de fum şi fân ars. Locul era aerisit prin două geamuri mici aflate sus pe unul dintre pereți şi de cinci găuri dreptunghiulare date în pereți; nişte puncte de tragere pentru puşcaşi şi pentru tunurile Lewis. Câteva țigle lipseau de pe acoperiş, dar se putea locui aici. De la fermă fuseseră aduse câteva piese de mobilier; câteva scaune, un pat, un dulap, iar nişte pături agățate pe o sfoară asigurau o oarecare intimitate.

Mackenzie îşi amenajase camera într-una dintre boxele goale, un loc îngrămădit cu cutii, hărți şi dosare şi luminat de felinarele suspendate de perete. Rechiziționase un pat de fier şi un covor persan uzat să îl pună pe podea. Ajutorul său le aduse nişte căni de ceai, la care adăugă el câteva picături de brandy dintr-o ploscă. Nu-i păsa dacă maiorul nu era de acord.

— Nu am avut ocazia să îți mulțumesc, spuse Mackenzie, scoțând un scaun cu şezutul din piele tocită.

Westbrook se aşeză la capătul patului.

— Pentru ce?

— Că mi-ai salvat doi dintre camarazi. Un minut în plus şi s-ar fi sufocat.

— Ar fi trebuit să fi recunoscut capcana mai devreme. A trecut prea mult timp de când obişnuiam să fac asta.

— Nu s-ar zice.

— Dar totuşi eşti aici.

— La fel şi tu. Să înțeleg că te-ai oferit voluntar?

— Toți cei de aici sunt voluntari.

Mackenzie îşi goli ceaşca, privindu-l în acelaşi timp pe Westbrook pe deasupra cănii. Raportul său fusese redactat în grabă, imediat după ce avusese loc descoperirea. Nu fusese suficient de ordonat sau de amănunțit cum s-ar fi aşteptat superiorii săi. Poate că se temeau că îşi pierduse mințile, că lunile de căutări, de exhumări şi reînhumări îi afectaseră simțul realității.

Westbrook a băut ceaiul în linişte.

— Îmi pare rău pentru caporal, spuse el.

— A, da, Hughes. Era un om bun. Nu înceta niciodată să se plângă, dar adesea, aşa sunt oamenii buni. Se băgase în asta pentru banii primiți în plus, voia să strângă nişte economii înainte de a se întoarce la Leeds.

Mackenzie simți cum îi îngheață pe buze un zâmbet ironic.

— Soția lui mai are puțin şi naşte. Va trebui să-i scriu diseară.

Îşi trecu mâinile prin păr. În unele privințe era mai greu să fie comandant pe câmpul de luptă acum, când era de aşteptat ca oamenii să supraviețuiască.

— Ai mai avut victime înainte? întrebă Westbrook.

— Mai puține decât alte regimente şi nicio tragedie până acum. Norocul ni s-a schimbat când am ajuns în Ancre. De

atunci nu a trecut aproape nicio zi în care cineva să nu fie rănit.

Mackenzie se întinse din nou spre sticla de brandy, conştient că Westbrook era cu ochii pe el. Westbrook agită ceaiul rămas pe fundul ceştii.

— De cât timp te afli aici?

— De la sfârşitul lui noiembrie.

— A trecut destul de mult timp să faci munca pe care o faci.

Chiar îl credeau nebun. Sau poate că doreau să îl facă să pară nebun, ca să îi anuleze raportul pe motiv că e rezultatul unei minți tulburate.

Mackenzie dădu din umeri.

— Cred că nu sunt pregătit pentru viața de om de rând. E prea mult...

— Prea mult ce?

— Prea multe lucruri sunt neterminate, să zicem. Cineva trebuie să se ocupe de asta.

— Şi de ce trebuie să fii tu acel cineva?

Mackenzie voia să îi spună lui Westbrook să îşi vadă de ale lui, dar rănile bărbatului îl opriseră.

— Cu toții am pierdut prieteni. Am pierdut...

— Frați?

— Da. Ar trebui să ne retragem, să uităm de ei pentru că a avut loc armistițiul? Ar trebui să ne prefacem că nu au existat vreodată? Nu aşa ar trebui să se termine un război.

De afară se auzi un ordin. Mackenzie se ridică în picioare şi privi pe unul dintre geamuri. La capătul a ceea ce fusese cândva un padoc se afla o grămadă de muniție germană. Erau şi câteva bucăți de proiectile maronii, fiecare marcate cu trei dungi albe. Dungile indicau substanțe chimice – fosgen sau clor – care s-ar fi vaporizat la detonare. Fără să țină cont de pericol, câțiva oameni fumau la mică distanță, înfuriindu-l pe un subofițer care trecea pe acolo.

— Francezii au renunțat în unele locuri, spuse Mackenzie. Ştiați asta?
Westbrook îi privea pe oamenii de afară cum se retrăgeau spre un teren mai sigur.
— Cum adică au renunțat?
— Să mai recupereze cadavrele. E prea periculos. Cincisprezece milioane de acri din teritoriul din Lorraine şi Champagne vor fi îngrădite, pentru totdeauna şi marcate drept teren interzis.
— Asta înseamnă destul de mult teren.
— Şi o mulțime de oameni. Jumătate de milion sau mai mult pe lângă Verdun, lăsați să putrezească acolo unde au fost doborâți.
Curtea era acum liniştită. O bucată de hârtie se agăță de o rolă de sârmă, răsucindu-se în vânt. Fereastra care dădea spre curte era orientată spre est, spre creasta Serre.
— Eşti sigur că noi nu ar trebui să facem la fel? Chiar şi după...
— Sunt sigur Mackenzie se aşeză din nou şi se întinse după o țigară. Deşi mă aştept ca în cele din urmă să o facem. Avem cinci sute şaizeci de mii de oameni încă neidentificați. În acest ritm îi vom putea îngropa pe toți într-un mod cumsecade cam într-o sută douăzeci de ani.
Mackenzie îi oferi lui Westbrook o țigară. Westbrook refuză.
— Povesteşte-mi despre *Two Storm Wood*.
Mackenzie aprinse țigara.
— Ai citit raportul.
— Se pare că ați avut oameni care au călcat peste tot pe acolo. De ce atâta grabă? Puteai să laşi lucrurile aşa cum erau.
— Am fost trimişi să ne ocupăm de cadavre cât de repede se putea. Cu asta ne ocupăm, domnule maior. Avem mii de chinezi aici, în misiune de salvare. Dacă nu am fi acționat, s-ar fi ocupat ei singuri de asta.

— Va fi mai greu să stabilim cursul faptelor. Nu văd pe cine va ajuta asta, cu excepția celor responsabili.

Mackenzie îl cerceta pe Westbrook printre norii de fum. Dintre toți comisarii din armata britanică, de ce să îl fi trimis tocmai pe el? Ce calități speciale să fi avut? Sau să fi fost vorba doar de ghinion?

— Nu cred că înțelegeți: aici, lucrurile pot scăpa de sub control în câteva secunde. Şi chiar aşa a fost, dădu Mackenzie din umeri. Promptitudine militară, domnule maior. Devine un obicei.

Westbrook scoase un carnețel din buzunar.

— În afară de cadavre, a mai fost luat şi altceva?

Mackenzie clătină din cap:

— Nimeni nu a petrecut un minut în plus acolo jos mai mult decât era necesar, puteți fi sigur de asta.

— De ce te temeai? De chinezi?

— Nu, nu de ei, ci de... ceea ce am găsit, pentru numele lui Dumnezeu. Oamenii mei au văzut destule, prea multe chiar, dar nimic ca ceea ce era acolo. Acolo a fost mâna vreunui nebun sau chiar a mai multora. Poate că din raportul meu nu reiese suficient de clar.

— Barbarismul nu este o nebunie, spuse Westbrook, notându-şi ceva în carnețel. Nebunii tind să fie dezorganizați.

— Dacă spui tu.

Mackenzie aruncă țigara şi o strivi sub cizmă, amintindu-şi de momentul în care sergentul Cotterell îl lăsase singur, de momentul în care îşi dăunase paşii şovăielnici în cea de-a doua încăpere, momentul în care umbrele se transformaseră în trupuri. Nu îşi consemnase trăirile de atunci în raport, pentru că nu le putuse găsi un nume.

— Ultimii trei, felul în care stăteau, ca un fel de ofrandă. Atunci îmi venise în minte doar nebunia, nebunia şi

depravarea. Dacă i-aş fi găsit pe cei responsabili, cred că i-aş fi ucis pe loc.

Westbrook se opri din notat şi îl privi fix pe Mackenzie.

— Haideți să rămânem la fapte. Spune-mi ce ai găsit.

16

Amy ştia de unde să înceapă. Plecă de la ferma Desmoulin la prima oră a dimineții şi o luă pe drumul uscat până la Colincamps, unde se adunau vagoanele de la Corpul Muncitorilor, care aveau caii obosiți şi unde oamenii stăteau cocoțați în spate. Îi urmă spre est, pe vechiul drum către Serre, sperând să recunoască ruinele satului atunci când le va găsi. Conform hărții, la sud de biserică se găseau tranşeele germane, numite Munchen, la capătul cărora se afla *Two Storm Wood.* Căpitanul Mackenzie i-o fi spus să stea departe de acel loc, însă nu îi spusese şi motivul sau, cel puțin nu îi spusese adevărul. În plus, *Two Storm Wood* se afla la locul potrivit: la două mile la nord de râul Ancre. Poate caporalul Staveley se afla sub şocul obuzelor sau poate era nebun, dar când veni vorba de a-l găsi pe Edward, ceea ce îi spusese avea sens.

Aşezarea Serre se dovedi uşor de găsit. Nu mai rămăsese nimic din biserică, însă doamna Desmoulin îi descrisese o veche rafinărie de zahăr aflată pe partea cealaltă a râului. Amy găsi rămăşițele structurii sale metalice încă în picioare. Cuvele ruginite se găseau încă printre mormanele de moloz. Nicăieri nu era vreun semn că s-ar fi reconstruit, nici urmă de săteni care să cerceteze locul. Dar atunci, din ce ar mai fi trăit, se gândea Amy. Cine ar mai ara pământul acum? Oare vechii locuitori mai trăiau?

La distanță de două ore de fermă, îşi croia drum spre sud de-a lungul unor tranşee de comunicații înguste spre cursul şerpuitor al râului Ancre, Pe alocuri pereții se prăbuşiseră,

iar pe pământul surpat crescuseră pâlcuri de urzici. De o parte şi de alta ieşeau din pământ crenguțe încolăcite, prinzându-se de haina ei în timp ce trecea pe lângă ele. Fredona în timp ce mergea orice melodie îi venea în minte, numai ca să îşi oprească mintea din a-şi imagina lucruri.

O grămadă de trunchiuri de copaci fără viață marcau locul unde se afla *Two Storm Wood*. Amy găsi locul la mică distanță de sat, chiar acolo unde spusese căpitanul Mackenzie că s-ar afla. Urzicile din jur erau călcate în picioare, noroiul era încărcat de urme de bocanci, dar tranşeele erau acum pustii. Nimic nu se mişca în afară de tufele de iarbă sălbatică de pe pantele de deasupra. Vântul nu scotea niciun sunet printre copacii fără crengi.

Amy se luă după urmele de bocanci. Oamenii lui Mackenzie cercetaseră deja zona după cum îi spusese eL Cel mai probabil că urmele fuseseră lăsate de ei, doar dacă nu mai trecuse şi altcineva pe acolo între timp. Se gândea la Staveley şi la bandele lui de dezertori: oameni care trăiau în întuneric, care veneau doar noaptea pentru a scormoni şi a ucide. Trebuia să-şi amintească faptul că toate astea erau doar o fantezie.

Ajunse în fața unei trecători. Pe o parte a şanțului se afla un zid format din saci de nisip, care se înălțau până la parapet. Era îngrijit şi intact, aproape ca nou. Între saci fuseseră împinse bucăți de hârtie – zeci de bucăți, de culori şi mărimi diferite, care fluturau şi se agitau în vânt.

Pe o grindă fuseseră pictate două caractere chinezeşti:

鍾馗

Amy scoase una dintre hârtii, care era acoperită de caractere chinezeşti. Îi trecu prin minte senzaţia că parcă se uita la un altar, iar ceea ce ţinea în mână era o rugăciune.

Puse hârtia la loc cu grijă. La capătul de sus al sacilor de nisip se afla o foaie de fier ondulat. Mai văzuse una asemănătoare deasupra intrării unui buncăr, cea în care găsiseră şobolanii. Ceea ce însemna că trebuia să fie un buncăr şi aici. Însă intrarea fusese blocată.

Exista o explicaţie logică pentru asta – de fapt, chiar mai multe, Buncărul s-ar putea afla pe punctul de a se prăbuşi. S-ar putea găsi şi alte pericole sub pământ: materiale otrăvitoare, poate chiar riscul de a lua vreo boală. Dacă au murit deja oameni acolo jos? Asta ar explica rugăciunile, însă nu şi tăcerea lui Mackenzie.

Se puse pe treabă. Sacii cu nisip erau umezi şi grei. Cei de jos erau susţinuţi cu fermitate de greutatea celor de deasupra. Nu reuşea să ajungă la sacii de deasupra grinzii. Trase din toate puterile, dar niciunul dintre ei nu se mişcă. Apoi îşi aminti că avea briceagul. Se ghemui la pământ şi înţepă unul dintre saci aflat la un metru de pământ, lovind în el în timp ce nisipul se împrăştia pe pământ. Douăzeci de minute mai târziu stătea ghemuită în faţa unei mici găuri dreptunghiulare, suficient de mare să treacă prin ea.

Amy îşi prinse lanterna de centură şi aprinse felinarul. Ştia că dacă stătea pe gânduri, dacă se lăsa în voia imaginaţiei, atunci s-ar fi întors şi ar fi fugit. Începu din nou să cânte pentru sine: *It was a lover and his lass*[17], abia dacă îşi mai amintea versurile, apoi aruncă chibritul şi pătrunse în întuneric.

Primul lucru pe care îl observă era dezastrul din jur: bârnele erau spintecate şi arse, deşi lemnul expus nu se

---

[17] Era odată un îndrăgostit şi fata lui.

deteriorase prea mult. Coborî uşor pe o scară, cu corpul ghemuit, ținând lanterna în față. Aerul era rece şi mirosea a mucegai. De jos nu venea nicio lumină şi nici nu se auzea vreun sunet.

That o'er the green cornfield did pass.[18]

La baza treptelor găsi un întrerupător din alamă înşurubat pe un suport, cu marginea decorată cu un model delicat de frânghie încolăcită. Buncărul fusese dotat cu lumină electrică. Era tentată să îl încerce, dar se opri. Edward îi povestise despre capcanele pe care nemții le lăsau adesea în urmă atunci când abandonau un loc. Din spatele întrerupătorului urca pe perete un fir, care se termina într-un smoc de cupru. Restul de cabluri fuseseră scoase.

Coborî mai departe într-o încăpere mare, cu respirația crescându-i tot mai mult. Felinarul răspândea jocuri de lumină pe pereții de beton împovărați de umezeală. Pe o parte, se găsea o uşă care ducea într-o a doua încăpere. Se luptă cu dorința de a se întoarce înapoi la aer şi la lumină şi se forță să cânte în continuare.

In springtime, the only pretty ring time...[19]

În fața ei se afla o masă cu scaune în jurul ei, două dintre ele fiind răsturnate. Un miros slab, bolnăvicios îi pătrunse în nări. Văzu o mască de gaz, nişte cuie de 15 cm şi o bucată de ceva care se dovedi a fi o curea. Dedesubt, lemnul era îmbâcsit de mizerie, se vedea un ziar nemțesc lipit de el. Apropie lanterna de el, dar nu putu să distingă nicio dată.

Pe măsură ce se îndepărtă, piciorul se lovi de ceva greoi. Podeaua era plină de sticle, căni, porțelanuri sparte. Apoi văzu peretele îndepărtat, acoperit de pete întunecate: stropi, picățele, urme roşu-maronii şi gri. Se ghemui, ținând

---

[18] Care au trecut peste lanul verde de porumb.

[19] Primăvara, singurul anotimp prielnic logodnelor.

lanterna aproape. Unele dintre pete erau subțiri, ca şi cum ar fi fost pulverizate, iar altele erau îngroşate şi cu granulații. Îşi trecu mâna peste cea mai apropiată pată. O aşchie subțire se lipi de vârful degetelor ei. Nu era destul de densă ca să fie beton, era de la un os.

Se ridică, împiedicându-se de masă. Masca de gaz se rostogoli pe podea. Impactul răsună ca o împuşcătură, înghiți, încercând să îşi calmeze respirația.

Se auzi o mişcare în cealaltă cameră.

— Cine e acolo?

Ascultă cu atenție. Din acoperiş picura apă, zgomotul răsunând în jurul pereților de beton. Asta auzise de fapt, îşi spusese în gând: era apa.

Cealaltă cameră era de aceeaşi mărime, dar mai ordonată şi curată. Pereții fuseseră văruiți în alb. Chiar şi pământul pe care călca se simțea neted şi tare, ca şi cum ar fi fost proaspăt curățat. Se simțea ca şi cum ar fi intrat într-o sală de operație sau într-o morgă.

Se plimbă de-a lungul pereților. Găsi nişte căni în dulapuri şi nişte cărți în limba germană. Între pagini se găseau câteva cărți poştale: una cu o femeie goală, stând pe un covor persan, cu părul prins cu agrafe, alta cu un grup de tineri ofițeri germani zâmbind în fața unui câine St Bernard.

Pe un taburet de lemn din colț se afla un gramofon. Îi ridica capacul. Înăuntru se afla un disc pe platan, cu o etichetă de hârtie albastră cu litere argintii. Nu putea descifra cuvintele.

Pomi să rotească din manivelă, iar discul începu să se învârtă. Apoi coborî brațul metalic voluminos. Prin şuieratul unduitor se distinse sunetul unui acordeon. Un tenor începu să cânte un cântec trist franțuzesc, pe care ştia că îl mai auzise undeva.

Îşi privi degetele. Avea pete întunecate de mizerie pe vârfurile lor. Îi veni în minte numele cântecului: *Le Temps*

des Cerises – Timpul cireşelor. Acul începu să sară, iar tenorul repeta acum aceleaşi două note la nesfârşit. Îşi aduse lanterna mai aproape: discul, braţul şi întregul interior al gramofonului fuseseră stropite cu acelaşi lichid întunecat.

Flacăra din felinar începu să pâlpâie. Uleiul arsese prea repede, iar acum era pe terminate. Se căută la centură după lanternă, apoi o aprinse, ca să se asigure că mergea. Îi tremurau mâinile şi degetele îi alunecau pe întrerupător.

Pe tavan se jucau umbre. La 15 centimetri deasupra capului ei se afla o grindă de lemn, dintr-un singur trunchi de copac. Se întindea de-a lungul camerei. În ea erau înfipte cuie de 15 centimetri, dintre care unul era îndoit în jos.

Amy ridică lanterna şi privi de-a lungul grinzii. La mijloc văzu o proeminenţă ascuţită unde fusese tăiată o creangă. Lumina dădu la iveală câteva şuviţe de păr, lipite de lemn cu sânge uscat. Erau blonde.

Acul gramofonului sări. Cântecul continuă, iar vocea cântăreţului deveni tot mai gravă pe măsură ce mecanismul se oprea.

Nu avea rost, trebuia să plece de acolo. Se întoarse grăbită în prima cameră. Lumina lanternei licărea să se stingă şi rămase cufundată în întuneric. Bătu torţa în palmă, însă pereţii deveneau tot mai întunecaţi şi mirosul de moarte îi pătrundea tot mai adânc în nări.

Lanterna reveni la viaţă, pulsând din nou o lumină albă. Piciorul ei se apropia de prima treaptă atunci când auzi vocile.

17

Mackenzie îşi aprinse încă o ţigară. Nu dorea să vorbească despre *Two Storm Wood*. Era ca şi cum locul acela îşi găsise

un loc înăuntrul său, iar întunericul parcă i se răspândea ca o pată, infectându-i gândurile şi visele.

— 13 victime, toți bărbați, spuse el, inspirând fumul fierbinte în timp ce comisarul asculta în linişte, Erau chinezi, deci făceau parte din Corpul Muncitorilor. Buncărul era adânc şi destul de ermetic, iar intrarea era blocată într-un anumit punct, ceea ce explică de ce şobolanii nu intraseră acolo. Nu se vedeau nici urme de viermi. Rămăşițele erau parțial mumificate, lucru pe care nu îl vedem prea des. În ceea ce priveşte momentul decesului, trebuie să fi murit anul trecut, între martie şi august.

Westbrook ridică privirea din carnețel:

— Asta nu era scris în raport.

— Nici nu era nevoie. Era evident. Întreaga zonă fusese sub stăpânire britanică până la sfârşitul lui martie. Nemții se aflau la douăzeci de mile distanță, pe frontul Hindenburg. Au recucerit creasta Serre în timpul ofensivei din primăvara anului trecut şi au păstrat-o până în august, când Armata a III-a i-a îndepărtat din nou. După aceea, s-a aflat mereu în spatele frontului nostru.

— Dar în 1916, înainte ca germanii să se retragă? Poate că toate astea s-au întâmplat în timpul primei bătălii de pe Somme.

— E imposibil. Nu erau chinezi aici în 1916. Au început să îi recruteze abia un an mai târziu, zise Mackenzie, trăgând încă un fum din țigară. Săracii de ei, nu se aşteptaseră la asta, nu crezi?

Westbrook continua să ia notițe, cu un scris migălos. După felul în care ținea stiloul, Mackenzie se întreba dacă nu cumva îşi pierduse din sensibilitatea degetelor.

— În raport scrie că nu ai găsit nimic după care să îi identifici.

— Aşa e.

— Absolut nimic? Nici măcar nişte etichete sau carnete de plată?
— Oamenii mei ştiu după ce să caute.
— Atunci cum îți explici asta?
— Nu pot, răspunse Mackenzie, frecându-se la ochi. Poate că ideea fusese să li se şteargă identitatea – ca indivizi, ca ființe umane. Astfel că fusese adecvat să li se ia etichetele, nu-i aşa? Soldații au identități, în schimb carnea nu are.
— De ce ar face cineva una ca asta?
— Poate ca să demonstreze ceva. Nemții au reacționat rău, chiar foarte rău atunci când au văzut că li se împotrivea cineva care nu aparținea rasei albe. Se încălca un principiu sacru, din punctul lor de vedere.
— Principiul imperial.
Mackenzie dădu din cap.
— Astfel se dovedea că apărau supremația civilizației europene, în timp ce noi şi francezii o pângăream. Nu prea acceptau prizonieri din trupele africane şi erau răsplătiți în natură pentru asta, aşa am auzit.
— Puneau rasa înaintea națiunii.
— În opinia lor, doar un alb putea fi trimis să ucidă un alt alb.
— Interesant, zise Westbrook şi se opri din scris. Dar chinezii nu au fost trimişi să ucidă pe nimeni. Ei fuseseră recrutați pentru muncă.
— Poate că au luptat măcar o dată.
— Cu târnăcoape şi lopeți?
— S-a mai auzit. Toți ofițerii lor sunt britanici, până la urmă. Trebuie să fi făcut ei ceva de au sfârşit... în halul acela, se încruntă Mackenzie. Nu pari prea convins, domnule maior.
— E un mod ciudat de a sublinia superioritatea civilizației dumitale, spuse Westbrook, ca să vă imitați inferiorii. Şi cei mai răi dintre ei, că veni vorba.

— La ce vă referiți?

— Fenomenul pe care l-ați observat are un nume în China; *lingchi.* Este rezervat exclusiv trădătorilor – dacă s-a întâmplat așa cum spuneți, ceea ce îi face pe ucigași tot chinezi.

— Hamalii? Mi-e greu să cred asta. Sunt un grup destul de cumsecade, din câte am văzut. Muncesc din greu și nu se Plâng.

Westbrook ridică din umeri.

— China este plină de societăți secrete, de bande de răufăcători. Se infiltrează în toate straturile societății, chiar și în cele mai de jos. Poate că asta stă la rădăcina problemei și în cazul de față.

Mackenzie dădu din cap.

— Cineva ar fi raportat asta, mai devreme sau mai târziu. Nimeni nu a spus nimic, în toate lunile de când s-a întâmplat. În cazuri ca acestea, oamenii sunt dispuși să vorbească.

— Poate că acesta a fost scopul: să se impună tăcerea.

— Tăcere în legătură cu ce?

Westbrook nu răspunse, își atinse bărbia cu dosul palmei, ca și cum ar fi avut și el dubii.

— Victimele erau toate de origine chineză, toți treisprezece?

— Așa cred, da.

— Nu ești sigur?

— Sergentul Cotterell fusese responsabil cu evacuarea lor.

— Atunci poate că ar trebui să vorbesc cu el.

— Nu se mai află aici. L-am retrimis la batalionul său, spuse Mackenzie, aruncând mucul de țigară. E în spital acum.

— E rănit?

— E într-un spital de boli mintale.

Mackenzie privi țigara cum se stinge.

— Am crezut că va fi mai puternic. Să nu ai imaginație îți este de folos aici. Dar apoi începu să aibă coşmaruri, nu mai dormea deloc, vorbea de unul singur. Mai apoi a dispărut Am căutat în toată tabăra şi în cele din urmă l-am găsit încolăcit acolo. Mackenzie arătă sub patul în care stătea Westbrook. Plângea în hohote. Unii oameni cedează fără să dea vreun semn. Nu te aştepți la asta.

— Cine a mai ajutat la evacuarea buncărului? Nu se poate să fi lucrat doar Cotterell la asta.

— Avea un alt subofițer cu el. Dar nici cu el nu poți vorbi.

— De ce nu?

— Tocmai l-am îngropat. Caporalul Hughes.

Unul dintre felinare începu să pâlpâie. Mackenzie se ridică şi ajustă fitilul.

— Câțiva dintre oamenii lui au ajutat, dar nu vă pot spune nimic. Trebuie să vă amintiți: fusese întuneric şi trebuise să se mişte repede. Am fi fost asaltați dacă nu terminam până dimineață.

Blestemă pentru că flacăra refuza să se aprindă.

— Mi-au spus că eşti minuțios, spuse Westbrook. Te-ai întors la buncăr mai târziu?

— Nu. Nimeni nu s-a întors. Am pus să se blocheze intrarea, în semn de precauție.

— De ce?

— Corpul Muncitorilor nu a vrut ca acesta să se transforme într-un sanctuar.

Westbrook lovi cu creionul în dosul carnețelului. Mackenzie ştia la ce se gândea: că totul fusese o operațiune de mântuială, iar el, în calitate de ofițer superior aflat la fața locului, era responsabil pentru cele întâmplate. Pentru cineva venit dintr-un birou de la Marele Stat Major sau de la Whitehall e posibil ca lucrurile să pară aşa. Însă nu aveau habar că, în absența inamicului, ierarhia de comandă a devenit ca un fir.

— Oamenii din Corpul Muncii lucrează în departamente, nu-i aşa? întrebă Westbrook.
— Da, la fel ca infanteria obişnuită. De ce?
— Şi chinezii?
— Da.
— Deci cel mai probabil că oamenii pe care i-ați găsit făceau parte dintr-un departament plus încă un om.
— Unul dintre membru grupării lor, cred, spuse Mackenzie. Un caporal sau un sergent.
— Sau un ofițer.
— Un ofițer?
— Nu te-ai gândit la asta?
Mackenzie a ridicat din umeri. Ideea îi trecuse prin minte, dar îi revenise din nou abia când Amy Vanneck apăruse, căutându-şi logodnicul dispărut.
Flacăra felinarului tresări din nou. La lumina ei, fața lui Westbrook era cenuşie ca ceara, ca o sculptură, o operă de artă care sfârşise prost.
— Fusese şi un ofițer printre ei? De asta eşti aici?
— Ştiu doar ce mi-ai povestit tu, spuse Westbrook. Ce s-a întâmplat cu cadavrele?
— Au fost îngropate într-un cimitir comunal.
— Unde?
— În Mailly-Maillet, la o milă la sud de aici.
Westbrook se ridică în picioare.
— Nu aveți de gând să-i dezgropați?
— Pământul e umed. Fiecare zi contează.
Westbrook începu să se încheie la haină, degetele lui înțepenite făcându-şi de lucru cu nasturii.
— Dacă există vreo şansă să îi identificăm, ar trebui să o luăm în considerare.
— Vă pierdeți timpul.

— Voi avea nevoie de câțiva oameni care să mă ajute. Unul dintre ei va trebui să ştie să scrie după dictare. Şi s-ar putea să fiu nevoit să amenajez o morgă temporară undeva.
— Doar nu vreți să faceți asta acum?
— De ce nu?
— Nu am suficienți oameni. În plus, s-ar putea să fie nevoie să îi convingeți.
— Să îi conving?
— Sunt voluntari, domnule maior. Şi toată operațiunea de la *Two Storm Wood* a căpătat o reputație. Mai ales după ce s-a întâmplat cu Cotterellt iar acum cu Hughes. Vă rog să îmi dați răgaz până mâine.
Westbrook îşi puse pălăria.
— Care este problema, căpitane? Oamenii tăi cred în fantome?

18

Vocile veneau din spatele pereților. Se auzeau slab, de parcă veneau de la mare depărtare. Amy îşi lipi urechea de cimentul rece, auzi frânturi scurte de cuvinte rostite de nişte voci masculine, care vorbeau, nu strigau. În ce limbă vorbeau? Franceză? Se strădui să o deslușească, dar sunetele se îndepărtau şi deveneau tot mai slabe, până când nu mai era sigură că erau voci ceea ce auzea.
Lumina lanternei pulsa în mâna ei. Auzise ceva, nu fusese doar imaginația ei şi nici vreun animal. Era ca şi cum vocile fuseseră ținute sub pământ, ca nişte ecouri captate pe un magnetofon, iar prezența ei era acul care le făcuse să pornească.
Un curent de aer slab îi trecu pe deasupra frunții. Oare erau tuneluri sub pământ, vreo cale de acces pe care o ratase? Poate că asta era ceea ce căpitanul Mackenzie nu voia ca ea să găsească. Ar trebui să strige, se gândi ea, să îşi

facă simțită prezența. Bărbații ar putea veni la ea, bărbați ca voluntarii lui Mackenzie, însărcinați cu evacuarea câmpurilor de luptă, cu recuperarea morților. S-ar putea să ştie ceva, ar putea să o ajute: oameni obişnuiți, nu dezertori sau fantome.

Fugi înapoi spre trepte, împiedicându-se în timp ce urca spre lumină. La ultima cotitură, lanterna îi căzu din mână şi ateriză pe jos zgomotos. Când privi din nou în sus, văzu un cap care se profila în zare.

— Sunteți chiar dumneavoastră, domnişoară?

Amy îl recunoscu pe caporalul Reid, funcționarul din regimentul lui Mackenzie. Nu încercă să îi răspundă pentru că inima îi bătea prea repede.

Fără alte întrebări, Reid trecu prin gaura făcută între saci şi o ajută să iasă, îi luă o clipă ca să îşi dea seama că nu erau singuri.

— Cine este domnişoara?

În fața lor se afla un ofițer. Era înalt, cu ochii de un albastru la fel de aprins ca ai lui Edward, dar partea stângă a feței era o masă diformă de țesut cicatrizat. Era dificil să nu îți întorci privirea.

— E domnişoara Vanneck, domnule, spuse Reid. Logodnicul ei a dispărut în timpul unei misiuni. A venit acum câteva zile însoțită de domnişoara...

Se întoarse spre Amy.

— Page.

— Aşa. Încă se află aici?

— Nu.

Amy stinse lanterna. Spera că vorbind să nu se dea de gol că îi e teamă, teamă doar de întuneric şi de plăsmuirile imaginației ei.

— S-a întors la Amiens.

Ofițerul se holba la ea. Capişonul de pe şapca lui era roşu, însemnul poliției militare. Amy se întrebă dacă nu cumva

încălcase vreo prevedere a legii marţiale şi urma să fie arestată.

Bărbatul întinse mâna:

— Maior Westbrook. Comisar de poliție, din Divizia a doua.

Şi-au strâns mâinile. Amy mai auzise numele înainte, dar nu îşi amintea unde.

— Pot să vă întreb ce făceați acolo jos? Spuse Westbrook.

— Locul acesta obişnuia să fie cunoscut sub numele de *Two Storm Wood*, nu-i aşa?

— Da, într-adevăr. De unde ştiați asta?

— Dintr-o hartă a tranşeelor. Da, ştiu că dețin informații militare vitale, dar nu vreau să o înapoiez.

— Nu văd niciun motiv pentru care ai face asta.

Amy dădu din cap. Se pare că nu urma să fie arestată până la urmă.

— Atunci îmi voi vedea de drum.

— Nu mi-ai răspuns la întrebare. Ce te aşteptai să găseşti în buncăr? Westbrook arătă înspre grămada de saci rupți. Te-ai chinuit să îți faci loc.

Nu părea să fie nervos sau indignat, ci doar curios. Pentru prima dată, Amy avu senzația că prin prezența ei acolo, pe câmpurile de luptă, câştigase o urmă de respect.

— Cineva mi-a spus că l-aş putea găsi pe logodnicul meu aici, ascuns sub *Two Storm Wood*.

— Pe logodnicul tău?

— A dispărut în timpul misiunii. Căpitanul Edward Haslam din batalionul şapte din regimentul Manchesters.

Westbrook o privi cu fermitate.

— Un batalion bun, spuse el, aşa am auzit. Cine ți-a spus să vii aici?

Amy puse lanterna în rucsac şi rucsacul pe umăr. Voia să scape de aceşti oameni, de întrebările şi privirile lor.

— Un sergent din acelaşi batalion, batalionul logodnicului mei. Mi-a spus că încă se găseau oameni care trăiesc sub pământ, oameni care au dezertat.

Reid lovi cu piciorul în nisipul împrăştiat, ca şi cum ideea ar fi fost jenantă.

— Este doar un zvon, dar trebuia să verific.

— Bineînțeles că trebuia să o faci, spuse Westbrook, în timp ce ea trecea pe lângă el. Orice pistă trebuie urmată, chiar dacă se dovedeşte a fi falsă.

— Nu mă credeți nebună pentru că am venit aici de una singură?

— Ai spus că prietena ta a plecat. Presupun că nu ai avut de ales.

— Nu crezi că ar trebui să mă întorc acasă şi să sper la ce e mai bine?

— De ce ai face asta? Westbrook privi în altă parte. Echipele de evacuare fac tot ce pot, dar munca lor e una... ei bine, e împovărătoare. Şi le mai trebuie voluntari. În curând nu vor mai rămâne decât chinezii, iar mulți nici nu ştiu să citească. Cum ai spus că îl cheamă pe logodnicul tău?

Amy îşi lăsă rucsacul jos.

— Haslam. Edward Haslam.

Westbrook ezită.

— Şi crezi că ar putea fi încă în viață? De aceea ai venit?

Amy clătină din cap cu regret.

— Ai auzit vreun zvon? Ai auzit ceva de vreun raport neoficial?

— Ştiu ce înseamnă când cineva e dat dispărut în misiune, domnule maior. Amy privi în jos. Ştiu că mă aflu în căutarea unui cadavru.

Westbrook se îndreptă spre zidul de saci. Amy avea impresia că nu e convins. Îl privi cum smulse unul dintre bilețelele de hârtie şi îl examina cu atenție, cu buzele

mişcându-se ca ale unui copil care citeşte ceva pentru prima dată.

Amy arătă spre caracterele chinezeşti pictate pe grindă.

— Ştiţi ce semnifică?

Westbrook nu se uită în sus.

— Zhong Kui. E un nume.

— Zhong Kui?

— E numele unui spirit protector care alungă fantomele şi spiritele rele.

Westbrook puse hârtia la loc şi luă alta.

— A fost desfigurat şi şi-a pricinuit singur moartea. După moarte se spune că ar fi comandat optzeci de mii de demoni.

— De ce să îi fi pus numele acolo?

— Este o evocare. Se face destul de des.

Westbrook îşi trasă absent linia maxilarului cu vârfurile degetelor.

— Astfel de spirite păzesc trecerea dintr-un loc în altul. Prezenţa lor ţine departe răul, sau îl ţine captiv înăuntru.

— Aşadar, acest loc este un sanctuar?

— Într-un fel, da.

— De ce se află aici? E din cauză că...

Westbrook îşi ridică privirea Spre ea.

— Am găsit sânge jos, pe pereţi.

— Sânge?

— Şi găuri de gloanţe. Cred că asta erau.

Westbrook dădu din cap.

— Au fost omorâţi 13 oameni, muncitori chinezi Au fost găsiţi acum câteva săptămâni.

Amy îşi aminti de bucata de os care i se lipise de deget şi simţi aceeaşi tresărire de repulsie.

— Au fost ucişi?

— Aşa se pare. Aparent, zece dintre ei au fost împuşcaţi.

— Şi ceilalţi?

Westbrook nu răspunse. Se cățăra în golul pe care Amy îl făcuse în sacii de nisip, cu mişcări rigide şi care îi provocau durere. Când ajunse pe partea cealaltă, se uită înapoi la ea:

— Ați venit aici pe jos, domnişoară Vanneck?

— Stau la cineva în Bertrancourt.

— Atunci te vom duce înapoi cu căruța, după ce vom termina aici.

— Nu e nevoie, spuse Amy. Cunosc drumul.

— E în drumul meu, spuse Westbrook în timp ce aprinse o lantenă. Sunt nevoit să insist.

Westbrook petrecu douăzeci de minute sub pământ. Când se întoarse, era aproape ca şi cum ceilalți nu ar fi fost acolo. Abia dacă spuse ceva. Avea ochii sticloşi şi pielea îi strălucea de la transpirație. Au stat în spatele căruței în tăcere timp de aproape o milă.

— Iertați-mă, domnişoară...

— Vanneck.

— E nepoliticos din partea mea...

Se încruntă, de parcă îşi pierduse cuvintele, ca şi abilitatea de a purta o conversație.

— Pot să vă întreb de unde ştiți mandarina, domnule maior?

Westbrook privi spre orizont.

— Din copilărie, acum mult timp.

— De aceea te-au trimis aici? Pentru că ştii limba?

— Nu mi-au dat explicații, Am primit ordinele prin poştă, de la Oficiul de Război. Abia ieşisem din spital de două zile. Încă o săptămână şi aş fi fost demobilizat.

— Înseamnă că au mare nevoie de tine.

Westbrook mormăi.

— Am fost detectiv înainte să înceapă războiul, la Scotland Yard.

— Scotland Yard?

— Eşti surprinsă? Pe mine mă surprinde puţin asta.

Căruţa începu să se clatine violent în timp ce treceau peste un petic de pământ pietros.

— De ce le-ar păsa celor de la Whitehall de câţiva chinezi morţi? Trebuie să fie vorba de mai mult de atât, dar nu-mi pot imagina ce anume.

Menţionarea Scotland Yard-ului îi trezise o amintire lui Amy, dar nu o putu înţelege.

— Aţi spus că a fost vorba de o crimă.

— Nu cred că am folosit chiar cuvântul acesta.

— Dar dacă a fost crimă cu sânge rece?

— Cu sânge rece? Poate că aveţi dreptate. Poate că aşa a fost.

Westbrook îşi atinse un umăr. Părea să aibă dureri.

— La urma urmei, domnii de la Oficiul de Război nu au pus niciodată piciorul pe un câmp de luptă, nu-i aşa? Tot ce Ştiu despre asta stă în cifre şi hărţi. Aşa că eu trebuie să vânez pe oricine e responsabil de asta, chiar dacă sarcina este lipsită de speranţă.

— Nu ai fi putut refuza?

— Am vrut să fac asta, dar în acelaşi timp îmi doresc vechea slujbă înapoi. Şi au fost foarte insistenţi.

Amy îşi aminti unde îi mai auzise numele.

— Inspectorul Westbrook, tu erai?

— Deci aţi citit ziarele.

Amy le citise, în ciuda eforturilor mamei sale care o împiedicase. Urmărise în special relatările despre cazul Tipton, un proces penal revoltător şi fascinant în acelaşi timp. Era de parcă descoperea un fruct bolnăvicios, dar interzis. Acuzatul fusese un avocat din Portsmouth, iar victimele – doi băieţi adolescenţi care au fost găsiţi dezbrăcaţi şi strangulaţi în locuri diferite din sudul Londrei. Modul în care inspectorul detectiv Westbrook se ocupase de acest caz fusese un model de perseverenţă. În lipsa unor

martori, el a cercetat toate posturile de poliție pe o rază de o sută de mile în jurul Londrei, întrebând dacă detaliile cazului le erau cunoscute. Un caz nerezolvat de pe coasta de sud îl condusese la Tipton, care fusese interogat la acea vreme. Ceea ce l-a dat de gol a fost acelaşi nod neobişnuit folosit în strangularea băieților; nod pe care avocatul îl folosise şi la legarea roşiilor din propria seră.

— Ai spus că zece dintre bărbații găsiți la *Two Storm Wood* au fost împuşcați, spuse Amy. Ce s-a întâmplat cu ceilalți?

Căruța se zdruncina violent dintr-o parte în alta, în timp ce treceau peste o groapă adâncă de pe drum. Amy ü susținea privirea lui Westbrook.

— O să ştiu mai multe mâine, când o să îi examinez. Sunt îngropați în apropiere, la o milă sau două de Rertrancourt.

Dacă avea de gând să îi lanseze o invitație, Amy nu ar fi acceptat.

— S-ar putea să reuşim să aflăm dacă rănile au fost provocate înainte sau după moarte. Sau cel puțin să depistăm care a fost intenția. Pare să fie o formă de tortură, cel puțin aşa sugerează unghiile lor.

— Unghiile?

— Aveau unghiile bătute în cuie, spuse Westbrook. Alegerea victimelor ne poate dezvălui ceva, de asemenea, dacă am putea stabili cine au fost.

Se opri din vorbit, ca şi cum ar fi fost conştient că a spus prea multe.

— L-am întrebat pe căpitan despre *Two Storm Wood*, spuse Amy. Fusese foarte dornic să mă facă să stau departe de asta.

— El a fost unul dintre primii oameni de la fața locului. Oamenii lui s-au ocupat cu evacuarea cadavrelor.

— Nu a menționat nimic despre asta.

Westbrook clătină din cap, cu o urmă de zâmbet pe buze.

— Căpitanul Mackenzie crede că e posibil să fi făcut o greşeală: se teme că printre cei morți s-ar fi putut afla şi un ofițer, un bărbat alb. Bănuieşte asta de ceva timp. Daca logodnicul tău a dispărut vara trecută, pe creasta Serre, există o şansă să fi fost el.

Westbrook o privea din nou, cu ochii ascunşi sub şapcă. Apoi Amy înțelese: acesta era motivul pentru care o însoțeau înapoi la Bertrancourt. De aceea vorbeau despre *Two Storm Wood*.

— Vreți să fiu acolo la exhumarea cadavrelor, spuse ea. În caz că îl pot identifica.

Westbrook o punea la încercare: îi testa hotărârea, scopul, ca şi cum s-ar fi îndoit de ambele. Caporalul Reid se uită înapoi peste umăr Ascultase conversația tot acest timp.

— Nu este ceva ce i-aş cere în mod normal unei femei, adăugă Westbrook.

OPIU

19

Anglia, iulie 1916

Soarele era la apus, umbrele crengilor dansau deasupra patului, iar insectele bâzâiau leneş printre meri, Aerul era cald şi încărcat.

— Nu te îmbrăca. Nu încă.

Amy se ridică şi îi scoase tricoul lui Edward. Înainte să poată spune ceva, mâinile ei îi cuprinseră umerii, urmărind conturul muşchilor sub piele. Îşi trecu degetele prin părul

umed de la ceafă, iar un miros blând se ridică în aer precum grâul proaspăt cules.

— Amy?

— Rămâi aşa cum eşti. Nu te amesteca prin toată... pleava asta.

— Ştii că trebuie să plecăm. Ce s-a întâmplat?

În ultima vreme începuse să observe asta: felul în care devenea neliniştit şi stângaci după ce se culcau împreună. Chiar şi în cele mai călduroase zile de vară, în căsuța lui închiriată din Madingley, îşi trăgea repede un tricou pe el sau îşi înfăşură un cearşaf în jurul mijlocului şi îşi strecura picioarele peste marginea patului, se uita spre fereastra îngustă cu obloane şi apoi începea să facă ordine, Obişnuia să aranjeze chiar şi pătura peste ea, ca şi cum o prea mare goliciune ar fi fost dăunătoare pentru pielea ei. Nu ştia dacă să se simtă protejată sau ofensată, prețuită sau înjosită. Dar în după-amiaza aceea, privindu-l cum se chinuia cu un nasture de la cămaşă, simțise o distanță bruscă între ei, care o făcuse să tremure.

— Ştii că nu o să rămâi frumos pentru totdeauna.

Buzele ei se jucau pe gâtul lui.

— Vei avea destul timp să te ascunzi la bătrânețe.

— Dacă trăiesc suficient până atunci.

Pielea de pe umerii lui mirosea a săpun cu cărbune activ şi a mosc şi ceva plăcut pe deasupra.

— De ce nu?

— Mulți oameni nu vor mai apuca să îmbătrânească. Din cauza războiului, vezi tu.

— Serios? Nu auzisem de asta.

El dădu din umeri.

— Ei bine, mă aştept ca totul să se termine până de Crăciun.

Au început amândoi să râdă, deşi ştiau că e greşit să facă asta, căci războiul nu era ceva de luat în râs. Era ceva ce îşi

permiteau să facă în privat: o modalitate de a ține realitatea sumbră a conflictului la distanță, de a nu-i mai infecta cu tristețe și sentimente de vinovăție în scurtele lor ore petrecute împreună. Războiul nu era al lor. Nu ei îl porniseră, nu ei îl ceruseră și nu erau de acord cu el. Atunci de ce să îl trateze cu respect? Câte vieți ar salva astfel?

— E aproape ora șase, Amy. Ai spus să îți amintesc.

Trebuiau să fie atenți la timp. Cu câteva săptămâni în urmă, Kitty Page se întâlnise cu mama lui Amy și cu mătușa Clem pe bulevardul King's Parade. Se presupunea că Kitty ar fi ieșit cu Amy ca o însoțitoare respectabilă. Când a fost întrebată de asta, fusese prea agitată ca să nu se dea de gol.

— Nu vreau să aud că minți, Amy îi spusese mama ei a doua zi, așa că nu am să te întreb unde ai fost ieri.

Amy ar fi trebuit să îi spună că nu era treaba ei, dar rămase acolo, tăcută și încremenită.

— Mai spun doar atât – dacă e ceva între tine și acel... muzician – nu îi rostea numele, deși Amy era aproape sigură că îl știa – ai face bine să te oprești, pentru binele tău.

Obrajii lui Amy se înroșiseră. Fusese văzută cu Edward. Se bazase pe faptul că orașul e destul de mare ca să îi păstreze secretul, dar Cambridge se pare că nu era suficient de mare.

— Vezi tu, cunosc prea bine bărbații ca el.

Mama ei umbla prin corespondență, tăind plicurile cu un deschizător de scrisori.

— I-am mai întâlnit și înainte: niște neica-nimeni care vor să ajungă cineva, Doar asta vor, din păcate, deși tu ești prea tânără să vezi asta.

Amy tot nu spuse nimic. Nu putuse să îl apere, să îi spună mamei ei că greșise.

— O tânără femeie are nevoie de sprijinul familiei sale, Amy. Războiul a schimbat multe lucruri, dar nu și asta.

Amy cedă, îi plăcuse să ducă o viață secretă ca iubită a lui Edward. Uneori, simplul fapt că avea un secret o făcuse să

se simtă puternică, privilegiată. Acum şi-ar fi dorit să poată şterge totul cu buretele. Ar fi vrut ca lucrurile să fie iar ca atunci când nu avea nimic de ascuns. În ziua în care se dusese la Madingley şi îl găsise pe Edward în cimitir, avea asupra ei o scrisoare pe care a distrus-o. În ea îi spunea adio.

Edward se întoarse acum spre ea şi o sărută, cu o mână plimbându-i-se pe umăr, iar cealaltă hoinărind pe deasupra sânilor, ca şi cum nu era sigur dacă să îi mângâie sau nu. Tremura, iar pielea i se făcu de găină, când simți, în cele din urmă, atingerea blândă a vârfurilor degetelor lui.

Bătură clopotele bisericii: era şase fix. Amy se ridică. Mătuşa Clem o aştepta la cină. Dacă ajungea la timp nu ar fi fost nevoită să mintă.

Edward oftă:

— Deci ne îmbrăcăm până la urmă.

— Ar fi bine să o fac.

— Simt că parcă abia ai ajuns.

— Îmi pare rău. O fac pentru...

— Mătuşa Clem, ştiu, spuse zâmbind. Nu contează.

Luă cămaşa lui Amy de pe jos şi o aşeză pe pat lângă ea.

Apoi coborî scările, cu pantofii în mâini.

Amy începu să se îmbrace încet. Hainele se simțeau greoaie şi apăsătoare. Afară, ramurile copacilor se clătinau, astfel încât avu o senzație trecătoare că este privită.

Când coborî în bucătărie îl găsi pe Edward îmbrăcat atât de elegant de parcă s-ar fi dus la biserică. Vârfurile pantofilor erau lucioase şi îşi periase părul. Acul de cravată din perle era la locul lui. Stătea lângă fereastră cu mâinile în buzunare.

— S-a întâmplat ceva? întrebă Amy.

— Nu.

Se întoarse să o privească. Ascundea ceva, un gând anume, o idee, Ce ar fi putut fi?

— Ce-ai zice să bem ceva?

— Ştii că trebuie să plec.

— Atunci vin cu tine.

— Chiar nu e nevoie.

Nu voia ca el să îşi ia la revedere în fața casei mătuşii Clem. Îi putea vedea cineva. A pus o mână pe umărul lui şi îl sărută pe obraz.

— E mai bine să nu întârzii.

— Mă gândeam că te-ai putea folosi de nişte scuze pentru împrejurări excepționale, măcar de data asta.

Îşi puse pălăria pe cap.

— Ce împrejurări excepționale?

Era o răguşeală aparte în vocea lui, o nelinişte neobişnuită.

— Le-ai putea spune unchiului şi mătuşii tale că cineva te-a cerut în căsătorie.

— Nu aş putea spune asta. Ar vrea apoi să ştie despre cine e vorba.

În mijlocul mesei din bucătărie se afla o cutie mică, neagră. Edward o ridică şi o deschise în fața ei. Înăuntru era un inel: un cerc din aur cu un singur safir montat în vârf.

— A aparținut bunicii mele. Nu am o moştenire de familie prea mare, dar... sper că ți se potriveşte.

Atunci îşi dădu seama: el era cel care o cerea în căsătorie. Simți o stare de euforie, pe care nu o va uita niciodată – un moment trecător de bucurie pură.

— E frumos, spuse ea.

Apoi realiză ce ar fi însemnat dacă accepta, prețul pe care îl avea de plătit. Mama ei nu ar fi de acord niciodată cu logodna. L-ar considera un act de război. Familia Vanneck i-ar închide uşile în nas, iar Amy ar rămâne complet pe dinafară, având-ul doar pe Edward de care să depindă, un bărbat pe care îl cunoştea doar de câteva luni.

Avea nevoie de timp, se gândi ea. Cu timpul, familia at ajunge să îl vadă pe Edward aşa cum îl vede ea. Unchiul Evelyn avea să vină în vizită în Cambridge într-o săptămână. El întotdeauna îi ținuse partea, Ar putea începe cu el. Dacă el şi-ar fi dat acordul în privința lui Edward, orice ar fi fost posibil. Chiar şi mama ei ar putea ceda în cele din urmă.

Amy luă inelul din cutie. Piatra era de un albastru pătrunzător, şlefuită până la strălucite, ca şi cum ar fi fost făcută de curând. Simțea că nu mai are suflare, aproape se panica se.

— Încearcă-l, spuse Edward.

Îl apropie de vârful degetului. Mâinile îi tremurau.

— Cred că e prea mic.

— Eşti sigură?

Împinse inelul, dar numai până la prima articulație.

— În plus, care e graba? Suntem fericiți, nu-i aşa? Nu trebuie să faci din mine o doamnă, dacă asta intenționezi...

— Dar chiar vreau.

Să faci din mine o doamnă?

— Voiam doar să...

Îi luă mâinile într-ale lui.

— Vreau să fim împreună mereu, Amy. Şi pentru totdeauna. Nu vreau să mă mai ascund, aşa cum o facem acum.

— Nu mă ascund.

Nu îl putea privi în ochi.

— Nu ți-am spus mereu că nu dau doi bani pe vechile convenții? Când se va sfârşi războiul, o vom lua de la capăt, aşa cum ai spus.

Pentru un moment se lăsă linişteea. Edward făcu un pas înapoi.

— Deci răspunsul tău este...

Îi acoperi fața cu mâna, de data aceasta ca să nu o poată privi.

— Încă nu. În cutând. Te iubesc, dar avem nevoie de timp – timp ca să facem lucrurile cum trebuie.

— Cum adică? Spuse el scuturând din cap. Ceea ce avem noi nu e ce trebuie deja?

— Ba da, bineînțeles, dar...

Edward suspină.

— Nu se vor răzgândi niciodată în legătură cu mine, ştii asta. Nu îi poți câştiga de partea noastră, Amy. În cele din urmă va trebui să...

Ştia ce avea de gând să spună. Ştia ce promisiune făcuse şi totuşi, parcă se afla pe marginea prăpastiei, incapabilă să facă un ultim pas spre abis.

Edward înghiți în sec şi clătină din cap.

— Dar ai dreptate. E un pas important. E prea mult să îți cer asta atât de... repede.

Îşi descheie gulerul. Acul de cravată scoase un sunet ascuțit când căzu pe dalele de pe podea. Amy nu îl mai văzuse niciodată atât de pierdut. De atunci, amintirea acestui moment îi străpunge inima. Fără să mai spună un cuvânt, traversă bucătăria înspre uşă şi o deschise larg.

Amy luă acul de cravată de pe jos.

— Edward?

El era deja afară, în pragul uşii.

— Ar trebui sâ plecăm acum. Nu ai vrea să întârzii.

Au pedalat înapoi spre oraş. Edward era în față. Amy încerca să îl prindă din urmă, dar el o lua mereu înainte, pedalând cu viteză. O lăsă la colțul străzii, astfel încât să nu îi vadă nimeni. Amy nu trebui să îl întrebe nimic, el ştia deja.

Ianuarie 1917

... Familia mea e de părere că e un mare sacrificiu din partea mea să lucrez la centrala telefonică. Nu văd multe fete

făcând asta. Preluarea „muncii bărbaților” înseamnă o evadare de la corvoada unei vieți domestice sau a unei vieți petrecute pe lângă casă. Faptul că situația mea e diferită, face să îmi fie greu să mă adaptez, din păcate. Fetele nu sunt rele, dar m-au ținut mereu la distanță. Sunt sigura că multe dintre ele cred că e singurul lucru corect de făcut, că eu nu am niciun interes să mă fac plăcută printre ele.

Sâmbăta trecută am pedalat până în Madingley, să mai văd iar casa. Nu m-am putut abține. Credeam că mă va înveseli să o văd neschimbată, chiar dacă tu nu mai eşti acolo. Am crezut că mă va consola amintirea că totul a fost real; timpul petrecut acolo, tânjesc să am parte din nou de acele momente secrete, dar care par să devină tot mai îndepărtate şi fantastice pe zi ce trece, de parcă a fost doar un vis.

Pare că nu sunt chiriaşi în casă. În micul pat de flori din fața bucătăriei cresc urzici, iar fereastra din dormitor nu mai are perdele. Am încercat uşa din față, ştiind că va fi încuiată, desigur, şi aşa a fost. Cu toate acestea, m-am trezit luptându-mă cu lacrimile. Fusese prostesc din partea mea, dar totuşi, mă simțisem ca şi cum aş fi fost dată afară nu doar dintr-o căsuță goală. Momentele la care visez au dispărut şi nu se vor mai întoarce, asta părea să îmi spună uşa încuiată. Dacă nu ar fi trecut nişte oameni pe acolo, aş fi deschis-o cu vreo bâtă.

Am tras cu ochiul prin gardul viu în livadă. Cred că e plin sezon, dar copacii par ca şi cum sunt pe moarte şi nu vor mai rodi. Poate că nu îmi face bine să fiu aici, acum că tu nu eşti, dar nu mă văd locuind altundeva. O mică urmă, o amintire, certitudinea că ai stat şi tu cândva unde stau eu, că ai umblat pe unde umblu şi eu, este mai bună decât absolut nimic. Mă agăț de amintirile astea, respirând în prezent, dar trăind în trecut, ca o sărmană văduvă bătrână care se plimbă în rochia de mireasă cu un buchet de flori ofilite în mână. Singurele care mă readuc în prezent sunt scrisorile tale şi frica mea.

Dacă nu md scop din acest loc, dragostea mea, s-ar putea să nu mai plec niciodată. Unde altundeva aş putea să merg?

20

Franța, martie 1919

Amy aştepta în fața fermei familiei Desmoulin, când ajunse şi caporalul Reid cu căruța. Se trezise din zori, fiindcă groaza se întețea, creştea ca un munte în interiorul ei, până când greutatea ei începuse să o apese pe inimă, fiindu-i imposibil să se mai odihnească. Pentru asta venise: să îl găsească. Dar gândul la exhumare era prea mult de îndurat, în mintea ei se înghesuiau imagini pe care şi-ar fi dorit să nu le vadă. Nici în cele mai grele momente nu visase vreodată că Edward va muri în întuneric, sub pământ, torturat şi ucis. Dacă ar fi rămas în Anglia, poate că ar fi trăit pentru totdeauna în ignoranță, imaginându-şi că a avut parte de o moarte rapidă, lipsită de durere. Dar acum era prea târziu pentru asta.

Caporalul Reid o privi cu precauție, în timp ce se grăbea să traverseze curtea. Mai văzuse privirea aceea la oamenii lui Mackenzie şi la ceilalți care lucrau pe câmpurile de luptă. Era de parcă s-ar fi temut că durerea şi frica ei i-ar putea molipsi, aducând la viață sentimente de care crezuseră că s-au descotorosit.

— Deci eşti pregătită, domnişoară?

— Da.

Amy se urcă în locul liber de lângă el. Ştia că, de fapt, nu e – nu era gata să privească trupul lui Edward şi să descopere că fusese măcelărit la *Two Storm Wood*. Ştia doar că nu are de ales.

— Ei bine, atunci să mergem, spuse Reid şi smuci frâiele.

La sud de Bertrancourt, drumul urca uşor. Şerpuia în jurul unui crater mare, apoi cobora spre Ancre, unde pereţii solitari şi şirurile de copaci rupţi trădau locul unor străzi şi unde încă se mai zărea o biserică stând intactă în picioare, cu zidăria de un gri palid ca cerul. Se ridica ceaţa.

La scurtă distanţă de Mailly-Maillet au ajuns la o răscruce de drumuri. Vizavi de rămăşiţele unei ferme, era un indicator pe care scria BUCQUOY – SERRE. În timp ce încetineau, Amy deveni conştientă de un sunet nou care se auzea peste zăngănitul căruţei; nişte cizme călcând în noroi – mii de paşi, un zgomot tăios şi înfundat. Se uită în jur: un şir de oameni traversa cu greu satul, cu nişte saci în spate, o procesiune de chinezi serioşi, cu pielea închisă la culoare şi îmbrăcaţi în tunici sau paltoane. Unii purtau pălării Shantung şi li se clătinau clapetele urechilor în ritmul paşilor lor, în timp ce alţii aveau şepci sau cagule. Câţiva dintre ei fumau în timp ce mergeau.

— Încotro se îndreaptă?

— Către frontul Hindenburg, pufni Reid. Hamalii fac lucrurile diferit faţă de noi ceilalţi.

— Cum aşa?

— Noi ne ridicăm tabăra la marginea unui câmp de luptă, unde locul e deja curăţat şi de acolo ne croim drum. Hamalii se instalează chiar în mijloc şi îşi croiesc drum de acolo spre margine.

În mulţimea de oameni se făcuse loc. Reid smuci iar frâiele.

— Lor nu le pasă unde îşi aştern locul. Un cimitir e la fel de bun ca oricare alt loc pentru ei.

Amy căută să vadă unde se termina şirul de oameni, dar şerpuia pe o distanţă lungă, neîntrerupt.

— Credeam că sunt superstiţioşi.

Reid ridică din umeri.

— Am avut ocazia să vorbesc cu unul dintre ei. Mi-a spus: de ce ne-ar deranja fantomele voastre? Nu e ca şi cum le-am făcut vreun rău.

Amy se uită la fețele oamenilor pe măsură ce treceau, căutând o fărâmă de intuiție, să-şi facă o idee despre ceea ce vedeau când se uitau la ea. Fusese surprinsă doar de diferența dintre ei: erau nişte bărbați dintr-o altă lume, prinşi în ruinele lumii ei, dar rupți de istoria şi suferințele acesteia.

— Cine sunt?

— Domnişoară?

— De ce au venit aici? Nu au familii? Unii dintre ei par atât de tineri.

Reid clipi din ochii lăptoşi.

— Nu ştiu. Nu m-am gândit niciodată la asta.

Îi veni în minte o idee.

— Am auzit că lucrează la docuri acasă. Transportă lucruri. Cu asta se ocupă hamalii, domnişoară: mută lucruri Şi sapă.

— Ce sapă?

— Tranşee şi buncăre.

— Doar atât?

— Ce altceva să mai facă? Doar nu e războiul lor, nu-i aşa?

Cimitirul comunal se afla la sud-vest de sat. Lunile trecute, explică Reid, cimitirele mai mici din împrejurimi au fost evacuate, iar cadavrele au fost reîngropate aici. Noile morminte au fost marcate cu țăruşi, la care s-au ataşat etichete cu numele celor morți, gradele şi regimentul din care făcuseră parte. Pe alte morminte pe care le mai văzuse Amy scria doar *East Kents, Soldat, Sublocotenent, Canadian şi Necunoscut.*

Cei treisprezece bărbați de la *Two Storm Wood* fuseseră înmormântați la distanță față de restul, unul lângă celălalt.

— Trebuie să ne separăm de mormintele făcute de hamali, spuse Reid, indicând locul. Să nu îi amestecăm pe băieți cu restul Iar ei trebuie să fie înmormântați cu picioarele îndreptate spre est.

— Cu picioarele?

— Întotdeauna. Un chinez nu ar trebui să întoarcă spatele casei sale, nici măcar când e mort Aceasta e o superstiție la care chiar țin.

Maiorul Westbrook era deja acolo, mergând de la un mormânt la altul, luând notițe într-o carte, în timp ce al ți doi oameni din regimentul lui Mackenzie descărcau o altă căruță. Cazmale şi lopeți, tărgi, pânze, frânghii, mănuşi de cauciuc şi flacoane de dezinfectant: toate erau pregătite. Mormintele oamenilor ucişi erau toate într-un singur şir. Pe etichete scria *CLC Necunoscut* şi erau numerotate de la unu la treisprezece.

Westbrook, ținând creionul nemişcat în mână, o văzu pe Amy apropiindu-se.

— Continui să ne depăşeşti aşteptările, domnişoară Vanneck, spuse el când se apropie suficient, Caporalul Reid şi camarazii lui erau siguri că te vei răzgândi.

Westbrook nu se bărbierise. O barbă palidă îi umbrea maxilarul, întreruptă din loc în loc de țesut cicatrizat lipsit de păr. La fel ca rănile sale, asta îi întărea impresia lui Amy despre el ca fiind o persoană care se deosebea de restul militarilor.

— Mormintele de la unu la zece sunt ale bărbaților care au fost împuşcați, spuse el. Nu-i aşa, caporal Reid?

— Da, domnule. Probabil că sergentul Cotterell i-a evacuat pe cei care fuseseră mai uşor de scos.

Westbrook se opri lângă al unsprezecelea mormânt.

— Atunci vom începe de aici.

Soldați! Cavanagh şi Fielding şi-au pus mănuşile de cauciuc şi au început să sape. Progresul era lent. Argila

greoaie se prindea de lopeți, iar bărbații păreau să obosească, cu sudoarea curgându-le pe față. Pe măsură ce săpau mai adânc, apa se infiltra în mormânt, formând bălți sub picioarele lor. După câteva minute, se putea întrezări un petic de țesătură palidă ieşind din pământ. Westbrook îşi aruncă haina şi coborî în groapă.

— Aveți grijă. Nu vreau să facem pagube, ați înțeles?

Luă lopata lui Cavanagh şi începu să răzuiască pământul, încetul cu încetul, începu să se zărească un pachet de pânză, strâns cu frânghii. Materialul era în întregime îmbibat cu apă. Jumătate din el era acoperit de o pată mare de culoare maro. Amy nu sesiză mirosul până când nu îl văzu pe Reid cu o batistă, acoperindu-şi gura şi nasul.

— În regulă, ridicați-l.

Cavanagh apucă un capăt, iar Fielding pe celălalt. Au ridicat pachetul la înălțimea umerilor şi l-au rostogolit pe o targa, În ciuda apei, nu părea greu, ci lipsit de formă, într-un mod ciudat – nu era lat acolo unde ar fi trebuit să fie umerii, nici nu se îngusta spre picioare. Edward fusese înalt şi lat în umeri. Amy îşi spuse că nu putea fi el.

Westbrook trecu la următorul mormânt.

— Aici e numărul doisprezece. Pe restul îi lăsăm pe mâine.

Oamenii lui Mackenzie păreau să creadă că au scăpat uşor S-au apucat de treabă rapid, menținând un ritm alert. Westbrook se plimba în sus şi în jos în timp ce săpau, uitându-se din când în când la biserică, care se afla la o sută de metri distanță. Cu acoperişul şi turla intacte, cu pereții şi ferestrele deteriorate doar puțin, biserica părea să nu-şi aibă locul printre tranşee şi ruine.

Cavanagh îşi odihni un braț pe lopată:

— Iată, domnule. Cel de aici e unul mare.

Amy făcu un pas înainte. Pachetul de la fundul mormântului era mai lung şi mai lat decât ultimul, aproape la fel de mare ca şi Cavanagh însuşi. La un capăt putea

distinge nişte picioare sub pânză, iar la celălalt, o umflătură indica poziția capului. În timp ce ridicau încet corpul pe o Largă. Un firicel de lichid întunecat începu să se scurgă de dedesubt şi se prelinse pe cizma lui Fielding. Amy simțea cum o iau căldurile, iar pielea i se strânse pe frunte. Vederea i se încețoşă şi, pentru o clipă, crezu că va leşina.

— Sunteți bine, domnişoară?

Caporalul Reid stătea aproape de ea. Amy se îndreptă de spate. Cavanagh şi Fielding începuseră deja să se ocupe de ultimul mormânt. Priviră în sus la ea în timp ce mai scoteau câte o lopată cu pământ, de parcă ar fi fost nerăbdători să nu rateze momentul în care ea se va întoarce în sfârşit şi va fugi. Westbrook era atent în altă parte.

— Biserica va fi morga noastră, spuse el. Nu cred că se va împotrivi cineva.

Trebuiseră să dea jos un zid de saci de nisip pentru a ajunge la uşile bisericii, care se dovediseră a fi descuiate, înăuntru era frig şi întuneric, iar vitraliile străluceau ca nişte bijuterii deasupra lor. Băncile fuseseră curățate şi stivuite la perete. Pe podea erau împrăştiate cârpe şi resturi de hârtie, într-un colț, bandajele pătate indicau prezența temporară a unei unități de îngrijire, Pe treptele care duceau spre altar, zăcea pe o parte o cizmă singuratică.

Masa altarului era singura piesă de mobilier suficient de mare pentru a aşeza un trup pe ea. Au şters-o şi au mutat-o în transeptul sudic, unde ferestrele înalte fuseseră ciuruite de bucăți de şrapnel, iar acum putea pătrunde mai multă lumină naturală. Reid aprinse felinarul pentru a le fi mai uşor şi îl agăță de un cui din apropiere. Au adus targa şi au aşezat-o pe jos.

— Vom începe cu numărul unsprezece, spuse Westbrook. Puneți-l pe masă.

Încă purtând mănuşile, Fielding şi Cavanagh au luat primul pachet. Pânza era palidă şi umedă. În timp ce o ridicau să o pună pe masă, se îndoia şi se întindea ca pielea unui vierme. Pachetul fusese legat cu trei frânghii, iar nodurile erau strânse şi rigide, nişte noduri care nu ar fi trebuit să mai fie desfăcute vreodată.

Westbrook scoase un briceag şi tăie frânghiile.

— Caporal Reid, vreau să notezi tot ce spun.

Reid căută în rucsac un caiet şi un creion. Fielding îşi aprinse o ţigară, continuând să privească ca un spectator la locul unui accident.

— Restul puteţi să vă întoarceţi la căruţă, spuse Westbrook. O să vă chem dacă va fi nevoie de voi.

Bărbaţii au plecat, după cum li s-a spus.

— Acelaşi lucru este valabil şi pentru dumneavoastră, domnişoară Vanneck, dacă doriţi.

Amy se holba la pachetele de pe jos. Vocea lui Westbrook îi ajungea la urechi de parcă venea de undeva de departe.

— Domnişoară Vanneck?

Pe acoperişul de deasupra lor se auziră nişte bătăi de aripi. O pereche de porumbei zbură prin aer şi dispăru în umbra turnului.

— Nu, o să rămân...

Amy îşi analiză starea. Nu era momentul potrivit pentru scuze şi nici ca să pună condiţii.

— O să rămân.

— Eşti destul de sigură?

Westbrook o privi îndeaproape. Avea din nou senzaţia că este pusă la încercare.

— Nu te-ar putea învinovăţi nimeni dacă...

— Nimeni nu îl mai poate identifica, nu-i aşa? Dacă Edward se află printre ei...

Westbrook se uită la teancul din faţa lor.

— Probabil că nu.

— Atunci voi rămâne.

Păru să treacă un moment până ce răspunsul ei a fost înțeles. Westbrook se aşteptase ca ea să dea înapoi, era de înțeles.

— Foarte bine, spuse el.

Şi-a tras o pereche de mănuşi şi desfăşură primii doi metri de pânză. Reid scoase un mârâit înăbuşit când de sub pânză se ivi un cap. Era răsucit pe o parte, ca şi cum ar fi încercat să se smulgă de restul corpului. Amy făcu un pas înapoi. Carnea era de un cenuşiu perlat, iar dinții răsfirați ieşeau în evidență între buzele purpurii. Mâinile maro erau încrucişate sub bărbie, cu palmele în afară. La încheieturile mâinilor se vedeau clar urme de găuri.

— Cadavrul neidentificat cu numărul unsprezece. Carnea este parțial mumificată.

Westbrook se ghemui la pământ să îl examineze la ceafă. Părul scurt şi negru era îmbibat de murdărie.

— Nu are vreo rană prin împuşcare.

Reid începu să scrie. Mortul părea să fie asiatic, dar era greu să îți dai seama, după felul în care îi erau desfigurate trăsăturile. Nu putea fi Edward. Amy se agăță de acest gând. Nu putea fi el. Westbrook începuse să deruleze restul pânzei când ceva i-a atras atenția.

— Vino cu felinarul aici.

Reid luă felinarul şi i-l dădu. Trupul strălucea şi tremura sub flacăra galbenă. Antebrațul stâng al mortului părea să fie acoperit de solzi, ca cei de la o şopârlă. Şerpuiau de la încheietura mâinii până la cot, având nişte cârlige şi bucle care se ramificau în stânga şi în dreapta. Westbrook se aplecă mai aproape până când fața lui se află la câțiva centimetri distanță.

— Are un tatuaj pe antebrațul drept, lung de aproximativ 14 centimetri, sub forma unui dragon şi a unui tigru încăierați în luptă. Nu are etichetă.

Reid continua să scrie, înclinând pagina spre lumină. Westbrook deschise restul pânzei. Timp de câteva clipe, tăcerea fu întreruptă doar de scrijelitul creionului lui Reid.

— Trupul e dezbrăcat, spuse Westbrook, cu o voce plată şi constantă, deşi respiraţia neregulată ü trăda calmul aparent. Are o rană la încheietura mâinii, cauzată de nişte cuie. Muşchii pectorali au fost îndepărtaţi cu o lamă. Muşchii gambei piciorului drept şi muşchii coapsei au fost parţial extirpaţi. Muşchiul croitor a fost lăsat intact. Bănuiesc că pentru ca piciorul să nu se despartă sub propria greutate, la şold. Asta i-ar fi adus sfârşitul.

Amy se holba, cu palma peste gură. Westbrook scoase un creion din buzunar şi ridică uşor o fâşie de carne înnegrită de pe osul coapsei.

— Artera femurală este, de asemenea, intactă. Extraordinar. Aproape întregul muşchi femural a fost extirpat, la fel şi muşchiul vastus lateralis, fără să fie secţionate vasele de sânge principale.

Reid făcu un pas mai aproape, clipind în timp ce ochii din spatele ochelarilor asimilau detaliile. Westbrook se deplasă mai departe pe corp.

— Aceeaşi operaţiune a fost făcută şi pentru partea inferioară a piciorului. Muşchiul gastrocnemius a fost tăiat cu precizie de la genunchi până la călcâi, fără a afecta deloc arterele, nici pe cea tibială, nici pe cea peroneală. Cea mai mare parte a nervului sural este, de asemenea, nevătămată.

Reid se opri din scris.

— De ce să fi făcut toate astea, domnule? Pentru ce atâta osteneală?

Wesbrook ridică privirea la el. Avea ochii injectaţi.

— Pentru a-l menţine conştient, desigur. Să menţină tensiunea arterială. În acest fel, îl putea vedea cum suferă...

Îi întâlni privirea lui Amy. Aceasta se întoarse şi se îndreptă grăbită spre uşă. Ajunse la colţul clădirii, unde ieşi

din raza de vedere a lui Fielding, care avea grijă de cai şi vomită în trei reprize. Se sprijini de perete, cu vederea mistuită de o ceață tulbure, în mijlocul căreia îl văzu pe caporalul Staveley, care o privea de pe patul său de spital. Stomacul i se încorda din nou, dar nu mai avea ce să vomite. Încet-încet, vederea i s-a limpezit. Respiră adânc şi se întoarse înăuntru în biserică.

Westbrook era încă în picioare lângă cadavru, privind fix la membrele tăiate şi la secțiunile expuse ale cutiei toracice, îşi ridică privirea, în timp ce Amy se apropia, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un vis.

— Caporal, ajută-mă să-l împachetez, spuse el.

Reid împături pânza şi o fixă cu o frânghie nouă. Apoi, el şi Westbrook au aşezat cadavrul pe targă şi l-au mutat de acolo. Al doilea cadavru era mai greu decât primul şi mai lung, dar Westbrook nu ceru ajutoare. Părea că preferă să lucreze cu Reid.

Westbrook tăie al doilea pachet. Cadavrul era întins cu fața în jos, dezbrăcat. Era un bărbat înalt cu umeri lați, deşi avea carnea uscată pe el şi fisurată în jurul coastelor şi al şoldurilor. Amy ştia că ar trebui să se apropie mai mult, dar picioarele nu i se mişcau. Reid îşi scoase din nou carnețelul.

— Cadavrul neidentificat cu numărul doisprezece, spuse Westbrook. Are o rană în partea din spate a craniului.

Se aplecă în față şi aduse lanterna mai aproape.

— E superficial o tăietură. Nu e o rană de glonț.

Îşi trecu o mână înmănuşată peste o zonă cu carne sfâşiată şi pârul încâlcit.

— Nu asta e cauza morții. A murit din cauza unui obiect ascuțit, dar nu tăios.

Mănuşa îi rămase pătată. Cadavrul avea tot capul acoperit de sânge uscat, umezit recent de pământul jilav. Carnea era înnegrită.

— Are răni prin înțepături la încheieturi, la fel ca numărul 11. Puneți-l pe spate.

Westbrook puse lanterna pe podea. În timp ce făcea asta, Amy observă ceva strălucind pe corpul cadavrului. Westbrook observă şi el. Stând tot ghemuit, examina partea de sus a craniului bărbatului mort.

— Dați-mi o cârpă, spuse el. Sau o batistă, orice.

Reid luă unul dintre bandajele vechi care zăceau pe podea. Westbrook a scuipat pe el, apoi a frecat cârpa umezită pe o mică zonă a scalpului, curățând sângele uscat. Se ridică din nou în picioare şi aruncă bandajul.

— Numărul neidentificat doisprezece are părul blond.

Amy îşi încleşta pumnii pe lângă corp. Bărbații se uitau amândoi la ea acum, aşteptând. Îi reveni în minte imaginea lui Edward stând pe marginea patului, briza care sufla dinspre fereastra deschisă, căldura plăcută a pielii lui în timp ce ea îi dădea jos cămaşa. Apoi cămaşa se preschimbă în bilețelele cu rugăciuni dintre sacii cu nisip de la Two Storm Wbod, un zid de rugăciuni care să țină răul înăuntru – un zid care fusese străpuns.

— Domnişoară Vanneck?

Corpul fusese întors cu fața în sus. Westbrook îi examina acum capul. Amy făcu un pas înainte. Fruntea mortului îi era familiară, cu denivelările şi liniile ei.

— Asta ar trebui să vă uşureze sarcina, spuse Westbrook. Poftim.

Îi deschise falca cu degetele. Amy se forță să se uite.

— Caninul superior drept: este învelit în aur. Vedeți?

Reid ridică lanterna şi o duse mai aproape. Amy văzu metalul lucios strălucind în gura înnegrită şi zbârcită. Clătină din cap.

— Nu am mai văzut asta până acum.

— Sunteți sigură? Sunt două plombe de aur.

— Foarte sigură.

Westbrook făcu un pas înapoi.

— Atunci nu poate fi căpitanul Haslam.

Amy putea vedea acum că trăsăturile erau diferite: maxilarul era prea proeminent, nasul prea lat. Era un bărbat european, dar nu Edward.

— Nu, nu este el.

Simți o uşurare ca şi cum ceva în interiorul ei explodă. Se împiedică. Westbrook se apropie de ea, dar îi făcu semn cu mâna să stea la distanță.

— Sunt bine. Sunt în regulă.

— Sunteți foarte palidă. Ar fi bine să...

— Serios. Sunt bine, domnule maior. Mulțumesc.

Reid nu-i dădea atenție.

— E ceva aici, domnule. Se aplecă mai aproape de cadavru, încruntându-se în spatele ochelarilor. Are ceva în gât.

Westbrook se întoarse la masă. În partea din spate a gurii mortului se afla ceva galben sau alb, ceva care nu era os şi nici carne.

— Credeți că e un căluş, domnule? întrebă Reid.

— Posibil.

Westbrook întinse de falcă în jos şi băgă două degete înăuntru. Un lichid întunecat i se prelinse pe vârful degetelor.

— Nu e pânză, totuşi.

Era o bucată de hârtie împachetată, vâscoasă. Degetele lui nu reuşeau să o apuce, iar eforturile sale amenințau să o împingă şi mai mult în gâtul mortului. Westbrook îşi scoase creionul.

— O să am nevoie şi de al tău.

Reid i l-a înmânat. Cu cele două vârfuri, Westbrook a apucat cu grijă bucata de hârtie şi a scos-o afară. Având grijă să nu o rupă, a aplatizat încet hârtia de un colț al altarului. Amy văzu că pagina era acoperită de un scris de mână, în creion, cu nişte linii dense. Probabil era o

scrisoare. După ce îşi miji ochii ia conţinut pentru un moment, Westbrook împături cu grijă hârtia şi o aşeză în buzunarul de sus al tunicii.

— Are vreun nume?

Amy nu putea să nu se gândească la faptul că, undeva, era o mamă, nişte copii, o iubită care aştepta nişte veşti care nu mai veneau.

Westbrook acoperi cadavrul, pornind de la cap.

— Din păcate nu, răspunse el.

21

Amy deschise ochii. Stătea în spatele căruţei, clipind în lumina slabă a iernii, văzând aievea nişte nori tulburi plutind deasupra ei. Era frumos, ca şi cum s-ar fi mişcat pe ritmul muzicii. Călătoreau rapid, cu Westbrook la frâie. Nu era nici urmă de caporalul Reid.

Îşi ridică capul. Se aflau oare pe drumul spre Bertrancourt? Se uită în zare în căutarea unui indiciu. Putea vedea doar acelaşi peisaj: pământ zvântat şi iarbă îngălbenită, iar pentru o clipă văzu pământul acoperit de un lan nesfârşit de grâu, ca în visele ei.

Apoi îşi aminti de sacii de pânză şi corpurile mutilate. După ce văzuse bărbatul blond probabil că leşinase. Undeva, într-un vis îndepărtat, el se dovedise a fi în viaţă. Capul lui se rostogolise spre ea, cu gura întredeschisă într-un ţipăt mut, implorând milă şi îndurare. Acel vis oribil o trezise de fapt. Încă tremura.

Se foi în căruţă. La biserică fuseseră aduse trei cadavre, dar ea văzuse doar două.

— Maior Westbrook?

Westbrook trase de frâie.

— Ce s-a întâmplat cu al treilea cadavru?

El părea să nu o audă.

— Te duc la un doctor în Acheux. Nu va dura mult.
— Ai examinat ultimul cadavru? Numărul treisprezece?
Westbrook clătină din cap.
— Era încă un chinez. Mă tem că va trebui să îl cauți în continuare pe căpitanul Haslam.
Caporalul Staveley îi spusese despre *Two Storm Wood*. O păcălise, dându-i speranțe false – fusese o joacă a unui om nebun. Şi totuşi, se simțea uşurată.
Căruța se oprise. Westbrook aştepta. Unul dintre cai îşi scutură coama.
— V-am sustras de la îndatoriri, spuse Amy. Vă rog să mă iertați, domnule maior. Nu am nevoie de un doctor. Sunt bine acum.
— Cred că ți-ar prinde bine ceva de băut, după câte ai văzut. Westbrook preluă din nou frâiele. Există un hotel unde putem bea ceva, în Acheux. Are locuri de cazare pentru ofițeri. Ar trebui să reuşim să găsim vreun pahar de coniac.
Se întoarse puțin, astfel încât Amy să îi poată vedea fața.
— Pot să te duc înapoi la Bertrancourt, dacă vrei.
Ştia ce impresie ar fi făcut dacă ar fi refuzat: că l-ar fi considerat prea urât ca să iasă la un pahar cu el sau ca să fie văzuți împreună. Că l-ar fi considerat prea dizgrațios pentru a se simți bine în compania lui. În plus, nu voia să fie singură, nu încă. Se urcă pe banca de lângă el.
— Atunci să mergem la Acheux, deci.
I se păru că îl vede zâmbind în timp ce îndemna caii să meargă mai departe.

Au călătorit o jumătate de milă, trecând printr-un mic sat numit Forceville, unde, la o intersecție, văzură o ambulanță de campanie arsă, fără roți şi fără motor.
— În legătură cu oamenii morți, spuse Amy, ai mai aflat şi altceva în afară de felul cum au murit?

— Au fost uciși pe 16 august sau la scurt timp după aceea. Am găsit data pe o scrisoare. Ar trebui să ne ajute să îi identificăm. Nu au murit mulți ofițeri de la Corpul Muncitorilor. Trebuie să existe undeva un dosar unde să fie consemnat ceva.

Edward fusese dat dispărut pe data de 17, chiar a doua zi. Douăzeci și cinci de oameni din unitatea sa muriseră în luptă în acea zi, conform raportului de război. Explicația logică era că chinezii fuseseră prinși în același atac.

— Ce se va întâmpla dacă îl vei găsi?

— Raportul?

Westbrook se gândi un moment.

— Mă voi îngriji ca bărbații să fie înmormântați cu pietre funerare – cel puțin ofițerul.

— Și cei care i-au ucis?

— Au plecat de mult. Sau au murit. În orice caz, nu mai putem da de ei.

— Cum poți fi sigur?

Westbrook își întinse umărul drept și făcu o grimasă.

— Căpitanul Mackenzie a avut dreptate într-o privință: nu chinezii au făcut asta. Să mutilezi o persoană pe viu e un obicei de-al lor, dar este pentru trădători, pentru cei de felul lor. Un ofițer britanic nu se potrivește tiparului. În plus, folosirea armelor de foc, lăsate la vedere pentru a fi găsite, întregul spectacol – trebuie să fie opera nemților, asta dacă nu cumva am ratat ceva. Nu are cine altcineva să fie.

Amy auzise de nenorocirile comise de armata germană: civili uciși cu baioneta, un sergent crucificat pe ușa unui hambar. Nu știa niciodată cu siguranță dacă aceste lucruri erau adevărate, dar nu putea să nege ceea ce văzuse cu proprii ei ochi.

— Îi vei găsi pe cei răspunzători de asta, nu-i așa? Le vei da de urmă?

— La ce ar fi de folos?

Era ca şi cum Westbrook ar fi încercat să o provoace.

— Pentru a se face dreptate. Ceea ce am văzut, ceea ce s-a întâmplat, a fost... Nu poate fi dat uitării pur şi simplu.

— Poate că ar fi mai bine dacă ar fi aşa.

— De ce ai crede asta?

Westbrook se uita la drum.

— Civilii preferă să nu ştie ce fac soldaţii în război, majoritatea civililor, în orice caz. Le este suficient să sărbătorească victoria, nu vor să ştie prea multe despre felul în care a fost câştigat războiul.

Amy nu avea niciun motiv să fie indignată, dar dacă Edward ar fi fost găsit la *Two Storm Wood,* ar fi vrut să ştie cine îl ucisese. Ar fi vrut să îl privească pe ucigaş în ochi. Şi apoi? Şi-ar fi dorit răzbunare? Dacă da, ce fel de răzbunare?

— Inspectorul Westbrook – cel despre care am citit – ar fi fost mulţumit doar cu atât? Nu ar fi de părere că cei morţi merită să li se facă dreptate?

Westbrook clătină din cap uşor.

— Poate că ar fi făcut-o. Dar pe atunci şi el era doar un civil.

— Deci după ce cadavrele sunt identificate, gata. Misiunea ta aici e încheiată.

Se uită la Amy o clipă, ca şi cum ar fi încercat să se decidă dacă merita sau nu să îi spună adevărul. Fusese cândva chipeş, impunător, putea vedea prea bine asta. Acum respectul de sine atârna cel mai probabil de un fir de aţă. I-ar fi fost greu să revină la viaţa de civil, fără să mai aibă rangul militar, iar el ştia cel mai probabil asta.

— Nu tocmai.

— Arunci...

— Aş dori să găsesc o explicaţie. O astfel de... fărădelege. Aş vrea să înţeleg de ce s-a petrecut. Uneori, cunoaşterea este mai valoroasă decât judecata, spuse Westbrook zâmbind. Să zicem că e curiozitate profesională.

— De ce s-ar cobori cineva la aşa nivel de...? Amy nu-şi găsea cuvintele. Nu o să înţeleg niciodată.

Westbrook se întoarse cu faţa la drum.

— Ar fi fost mai uşor de găsit un motiv dacă lanţul evenimentelor ar fi fost mai clar. Din păcate, dovezile nu sunt consistente.

— Dovezile?

— *Two Storm Wood* nu s-a aflat niciodată prea departe de frontul german – asta e ceea ce iese din tipar. Prizonierii de război nu ar fi fost ţinuţi prea mult timp acolo. În mod normal ar fi fost escortaţi imediat de acolo. Ceea ce înseamnă că aceste victime au fost ucise imediat după capturare: a fost un act spontan. Şi totuşi, natura crimelor pare premeditată.

Amy se înfioră:

— Cine ar fi în stare de aşa ceva?

— Fără vreun martor^ nu vom şti niciodată. Şi nu avem niciunul, cel puţin până acum.

— Şi ce vei face?

— Voi înainta raportul Oficiului de Război şi voi aştepta ordine.

— Dacă te trimit acasă?

— Atunci voi merge. Ordinele sunt ordine.

— Te vei întoarce la Scotland Yard?

Amy era curioasă să ştie ce însemna pentru el acasă: un loc plin de căldură, un cămin sau un loc plin de teamă, izolare şi singurătate?

— Asta depinde de minister.

— Cum rămâne cu familia ta?

Westbrook pocni frâiele. Era posibil ca el să nu o fi auzit. Obişnuia să se adâncească în propriile gânduri. Amy observase asta. Sau să fi fost prea indiscretă interesându-se de viaţa lui privată. Cicatricile lui îl făceau greu de citit. Toţi bărbaţii aveau sentimente şi emoţii, reacţii la cei din jurul

lor, care în mod normal ar influența decursul unei întâlniri. Dar ale lui erau ascunse, ca şi cum ar fi purtat o mască.

— Îmi cer scuze, spuse Amy. Nu am dreptul să mă bag.

Au trecut peste o pantă. În depărtare se zăreau nişte acoperişuri, ascunse pe alocuri în spatele unui petic de pădure.

— Aici nu suntem în Anglia, domnişoară Vanneck, spuse Westbrook. E un câmp de luptă. Manierele nu prea îşi au locul.

Au ajuns la Acheux pe când soarele se strecura sub nori, iar tumul bisericii şi acoperişurile ieşeau în evidență pe fundalul norilor purpurii.

Amy se aşteptase să găsească oraşul liniştit, dar străzile erau pline de soldați şi civili. Se pare că era un eveniment în plină desfăşurare. De undeva din apropiere veneau bătăi de tobe şi zgomote frenetice de instrumente. Pe când erau la cotitură, au fost întâmpinați de imaginea a şase chinezi pe picioroange, cu artificii explodând în jurul lor Se mişcau în cerc, făcând piruete pe un picior sau pendulând unul în altul, parodiind o scenă de luptă.

Westbrook a tras brusc de frâie ca să oprească căruța.

— Ce caută ei aici? Ai naibii chinezi, ar trebui să rămână în tabără.

— Nu au permisie?

Era pentru prima dată când Amy îl vedea furios.

— Nu au voie să fraternizeze cu populația civilă, spuse el. Astea sunt ordinele generale de la Corpul Muncitorilor. Caută să aibă probleme.

Lăsară căruța în spatele unui hotel de pe strada Louvencourt şi îşi continuară drumul pe jos. În afara bisericii, mulțimea era mai numeroasă şi mai zgomotoasă. Mulți dintre soldați aveau în mână pamflete. Amy luă unul

de pe jos şi citi cele câteva rânduri tipărite cu caractere inegale:

El se află pe urmele noastre. În curând se va întoarce şi toţi oamenii loiali şi cinstiţi se vor aduna sub steagul său.
SOLDAŢI! FIŢI PREGĂTIŢI!
Vă întrebaţi: Care a fost scopul acestui război?
Vă întrebaţi: De ce aţi fost cruţaţi?
Pentru asta aţi fost salvaţi!
La ordin, alinierea!

De-a lungul străzii îşi făcea loc o procesiune de dragoni de ceremonie. Tobele băteau neîncetat. Dansatorii se răsuceau şi se contorsionau de parcă ar fi fost posedaţi. După pustietatea de pe câmpurile de luptă, Amy se simţea acum ameţită.

Pe străzi fuseseră instalate tarabe unde se vindeau broderii de mătase, flori artificiale şi figurine sculptate în os. Amy văzu cai, tigri şi demoni mânuind săbii. Soldaţii se înghesuiau în jurul lor, nerăbdători să cumpere suveniruri. O priveau pe Amy de sus în jos în timp ce trecea pe lângă ei, de parcă ar fi încercat să îi stabilească valoarea sau preţul.

— Pot să te întreb ceva? Spuse Westbrook după ce au trecut de colţul unei străzi. Cu ce se ocupa căpitanul Haslam înainte să se înroleze?

Amy se ţinea aproape de el.

— Edward era...

Ce ar fi trebuit să spună? Nu îl putea numi dirijor. Suna naiv şi ridicol.

— Era profesor la o şcoală când ne-am întâlnit.

— O ocupaţie privilegiată. Deci ar fi putut să nu se înroleze.

— De fapt, el era împotriva războiului, din principiu. Îl considera o nebunie.

— Chiar aşa? Nebunie.
— Uciderea în masă nu e un mod de a rezolva un conflict, obişnuia să spună el. Pentru ce am evoluat ca civilizaţie, dacă nu putem face mai mult de atât?
— Era un pacifist, spuse Westbrook gânditor. Dar apoi te-a întâlnit pe tine.
Amy se opri.
Nu l-am convins eu să meargă la război, dacă asta sugerezi. Şi eu eram de aceeaşi părere ca el. Încă sunt.
— Nimic din roate acestea nu explică faptul că s-a răzgândit.
Amy merse mai departe. Nu trebuia să suporte întrebările lui Westbrook. Nu se afla sub jurisdicţie militară.
— Poate că găsise în sfârşit ceva pentru care merita să lupte, spuse el. Sau poate că îi era frică.
— Frică de ce?
— Că l-ai putea crede un laş. Tu sau familia ta.
— Ce tot vorbeşti? De ce ai spune asta?
— Iertaţi-mă, domnişoară Vanneck. Pur şi simplu... Nu îmi este clar de ce vă aflaţi aici, de ce nu aţi plecat odată cu prietena dumneavoastră.
S-au oprit din nou la marginea străzii, în timp ce un cal şi o căruţă treceau pe lângă ei.
— Cred că l-ai iubit într-adevăr pe căpitanul Haslam, dar simt totuşi că e vorba de mai mult de atât. Poate e vorba de vinovăţie? Vinovăţia cere suferinţă, autopedepsire – cum s-a întâmplat astăzi, de exemplu. De ce te-ai supune la aşa ceva dacă nu...
— Nu mă supun la nimic, domnule maior, nu din proprie iniţiativă. Îmi caut logodnicul. Asta e tot.
Au traversat strada, iar Westbrook nu mai spuse nimic. Lăsarea întunericului îi ascundea mersul şchiopătat şi trupul diform. Amy descoperi că şi-l putea imagina aşa cum

trebuie să fi arătat înainte de accident: înalt şi puternic, un tânăr bărbat în floarea vârstei.
— Bineînțeles că viitorul tău soț fusese pe aici cu puțin timp în urmă.
Westbrook se uita în sus, la acoperişuri.
— Ar fi mers pe aceste străzi în drum spre front sau din alte motive. Probabil că au fost ultimele locuri pe care le-a văzut. Îmi imaginez că, pentru cineva care l-a iubit, e greu să părăsească aceste locuri.
Venise rândul lui Amy să rămână tăcută. Până acum, toți bărbații pe care îi întâlnise ü spuseseră să se întoarcă acasă, pentru că locul ei nu era aici. Ajunseră la o intersecție la capătul străzii. Un bărbat în uniformă de ofițer se plimba pe acolo, fumând o țigară. Văzându-l pe maior, schimbă brusc direcția, dar era prea târziu. Westbrook îl chemă să se apropie.
— Ce se întâmplă în acest oraş? Oamenii tăi ar trebui să fie în tabără.
Locotenentul scoase mâinile din buzunar şi îi salută. Pe bonetă avea o insignă cu un dragon de argint cu coada încolăcită.
— Câțiva dintre comandanți s-au gândit că ar fi o idee bună să organizăm un spectacol, domnule.
— Un spectacol?
— Pentru localnici. Pentru a îmbunătăți relațiile, pentru a apropia inimile şi mințile, treburi din astea...
O rafală de artificii izbucni în spatele lor. Chiar şi în mijlocul fumului şi a zgomotului, Amy avea senzația că prezența unui polițist militar acolo nu era dorită.
— Cum te numeşti? întrebă Westbrook.
— Sloan, domnule, din regimentul 25.
Westbrook trebui să țipe ca să se facă auzit.
— Eşti aici de multă vreme, locotenent?
— De câteva zile, domnule. Sunt cazat la hotel.

— Putem să bem ceva acolo?
— Nu e nimic acolo, secetă ca în deşert.
Locotenentul Sloan aruncă o privire nesigură către Amy, întrebându-se, fără îndoială, care e relația dintre ei. Arătă spre un magazin la colț de stradă, la douăzeci de metri distanță. Soldați! Stăteau tolăniți afară, privind parada cu sticle de bere în mâini.
— E o dugheană în direcția aceea, Şi încă una mai jos.
Westbrook clătină din cap.
— Mă refeream la un loc unde să bem o băutură decentă. Mirosul acesta de whisky vine de la tine?
— E doar puțin brandy, domnule.
— Şi mai bine. Deci?
Sloan se încruntă, de parcă îi fusese pusă o întrebare grea.
— Spune odată, omule. Avem nevoie de ceva mai mult decât o poşircă.
Sloan înghiți în sec.
— Pe *Chemin de Varennes* încă mai e o casă de toleranță, domnule, administrată de o femeie pe nume Chastain. Doar pentru ofițeri – aşa era înainte. De obicei mai are şi ceva băutură.
Se uită din nou la Amy şi păru să îşi piardă cumpătul.
— E singurul loc pe care îl ştiu, domnule.
Westbrook oftă.
— Atunci va trebui să ne mulțumim cu dugheana.
Se întoarse să plece, dar Amy rămase pe loc.
— De ce nu urmăm recomandarea locotenentului?
— Să mergem la casa de toleranță? Ştii măcar ce e aia?
Amy îşi ținea mâinile împreunate şi răspunse:
— Da, ştiu.
Cei doi ofițeri făcură schimb de priviri.
— Şi vrei să te duc acolo?
— Nu suntem în Anglia, domnule maior. Manierele nu prea îşi au locul.

Westbrook rămase tăcut. Încerca să o înțeleagă, preferând să facă asta de unul singur, fără ajutor, după cum simți ea.

— Te gândeşti că poate logodnicul tău a fost pe acolo, aşa-i?

— S-ar fi plimbat pe străzile astea în drum spre front, după cum ai spus, sau din alte motive. La asta te-ai referit, aşa e?

Westbrook dădu din cap în semn că da, fiind ruşinat şi amuzat în aceeaşi măsură pentru că fusese prins. După un moment, se întoarse spre Sloan.

— Cum ajungem acolo?

22

Bordelul ofițerilor se afla la capătul unei curți pietruite, parțial ascuns în spatele unui zid înalt de cărămidă. În spatele obloanelor nu se vedea lumină. Au găsit uşa laterală şi au bătut. Caii sforăiau şi nechezau în grajdurile de vizavi, speria ți de focurile de artificii care se auzeau deasupra lor.

Le deschise o femeie frumoasă, cu părul ca pana corbului.

— Doamna Chastain?

Ea se uită la Amy şi se încruntă.

— Que voulez-vous?[20]

— Ceva de băut, spuse Westbrook. Nişte coniac.

— *Ce n'est pas une taverne, Monsieur*[21].

Încercă să închidă uşa. Westbrook o blocă repede cu bocancul.

— Ştiu ce se află aici, spuse el, scoțând nişte bancnote. Ne putem începe socoteala cu ăştia. Locotenentul Sloan a sugerat să venim aici.

---

[20] Ce doriţi?

[21] Aici nu e o cârciumă, domnule.

La menționarea lui Sloan, femeia a cedat. A acceptat banii şi se dădu din uşă, încă privind-o pe Amy. Holul era întunecat şi pavat cu piatră. O lumină palidă se vedea sub o uşă din capătul opus al holului. Mirosea a tutun şi a levănțică stătută.

— *Monter au premier étage, s'il vous plaît.*[22]

Amy îşi imaginase întotdeauna că bordelurile erau zgomotoase. În tablourile pe care le văzuse, oamenii dansau şt jucau cărți. Dar pe când erau la jumătatea scărilor spre etaj, auzi sunetul unui gramofon deasupra. Pentru o clipă, efortul de a urca îi provocă o amețeală. Trecuseră zile întregi de când nu mai mâncase o masă decentă.

Doamna Chastain era pe urmele lor.

— A votre droite, si vous voulez.[23]

Vocea ei era vioaie şi pragmatică. Oare o deranjau însemnele roşii de pe haina lui Westbrook? Sau să fi fost prezența inexplicabilă a unei alte femei?

O pereche de uşi se deschiseră spre un salon mare. Ferestrele erau acoperite de nişte perdele subțiri. Un foc fumega în şemineu. Un bărbat în uniformă dormea pe un şezlong ponosit, cu tunica descheiată. Un altul avea o fată în poală: avea o cămaşă albă, ciorapi negri, părul negru şi lung, pe jumătate desfăcut – o *fille soumise*[24], după cum erau cunoscute în Franța, o fată „întreținută" – prima pe care Amy o vedea vreodată: era mai tânără, mai plinuță, mai obişnuită decât se aşteptase ea.

Una dintre mâinile soldatului se juca absent cu cercelul de jad al fetei, în timp ce cealaltă o ținea pe coapsa ei. Amy îşi

---

[22] Urcaţi la primul etaj, vă rog.

[23] La dreapta, vă rog.

[24] Prostituată.

duse degetul la buza încă umflată, conştientă de cât de murdară şi dezordonată probabil că arăta.

Westbrook îşi aruncă rucsacul şi îşi scoase haina.

— *J'ai seulement de l'eau de vie*[25], spuse doamna Chastain.

— Asta e de ajuns. Domnişoară Vanneck?

Amy dădu din cap. Afară se auziră iar artificii. Se duse la geam şi trase perdeaua. Pentru o secundă sau două, curtea întunecată a fost luminată de scânteile strălucitoare.

Chiar în fața porții se afla un soldat. Purta un pardesiu şi avea şapca trasă bine pe cap. Nu îi ghici rangul. Se uita în sus, spre casă, la fereastră, către ea. O secundă mai târziu, racheta se stinse şi el se pierdu în întuneric.

— Acolo jos, ai...

Westbrook veni lângă ea.

— După un joc, fără îndoială.

Trase la loc perdelele.

— Cred că l-am făcut să se răzgândească. Sau tu ai fost.

— Eu?

— Doamnele pe care le vezi în aceste locuri – cele ca tine, vin înarmate cu Biblii, predicând abstinența.

Doamna Chastain se întoarse cu coniacul. Amy se cocoță pe marginea unei canapele. Încercă să şi-l imagineze pe Edward într-un bordel ca acesta, dar nu îşi lăsă amintirile cu el să fie invadate de un loc atât de melancolic şi lipsit de suflet.

Doamna Chastain desfăcu sticla şi turnă într-un singur pahar.

— *Pour votre amie aussi*[26]*?* Îl întrebă ea pe Westbrook.

— *Oui, bien sûr*[27]*,* răspunse Amy.

---

[25] Am doar coniac.

[26] Să torn şi pentru prietena dumneavoastră?

[27] Da, bineînţeles.

Colțul gurii doamnei Chastain tresări, ca şi cum şi-ar fi reprimat un zâmbet. Turnă un al doilea pahar.

— Mai bine lasă sticla, spuse Westbrook, dar sticla era goală.

— J'en ai une autre.[28]

Amy o privi pe doamna Chastain dispărând printr-o uşă de legătură, întrebându-se în ce moment din viața ei se hotărâse să pornească o astfel de afacere – să fi fost forțată să o facă din lipsă de alternativă sau pur şi simplu îi oferea cel mai bun profit cu putință. Să fi fost şi ea prostituată la un moment dat? Dacă da, trebuie să fi fost una scumpă, o prostituată a unui om bogat.

Paharul lui Westbrook era deja gol. Era tolănit pe spate într-un fotoliu, cu ochii închişi. Amy luă o gură de coniac. Era puternic şi dens. Îşi croia drum cu nerăbdare spre stomacul ei. Peste un minut, o tulburare familiară începu să-i întunece simțurile.

— Deci, domnişoară Vanneck, vi s-au îndeplinit aşteptările? întrebă Westbrook.

— În legătură cu acest loc? Nu. Este mult mai... nesemnificativ. Mă aşteptam la ceva exotic.

Westbrook râse.

— Majoritatea băieților care au venit aici nu au dorit nimic exotic. Voiau să fie mângâiați, îngrijiți. Era al doilea lucru bun, pe lângă cel de a se întoarce acasă.

Amy se uită în jur la mobilierul uzat, la tabloul cu peisaje de deasupra şemineului, la covorul decolorat cu motiv floral; banalitatea domestică a tuturor acestor lucruri făcea ca războiul să pară ceva foarte îndepărtat.

---

[28] Mai am una.

— Bineînțeles că în Anglia nu înțeleg asta, spuse Westbrook. Ei cred ca totul se rezumă la fete care se dau în spectacol la desfrâu.

Menționarea spectacolului îi readuse în minte o imagine a lui Edward, pe jumătate îmbrăcat, stând în bucătărie, în timp ce cânta o bucată din *Orfeu în Infern* la nişte sticle aliniate. În legendă, era iubita lui cea care murise.

Fata din colț şoptea şi chicotea. O zărise pe englezoaica bătută, cu rochia murdară. Poate că Edward venise aici, pentru alinare sau pentru o fată, poate chiar pentru fata asta. Pentru o clipă, mâna de pe coapsa fetei deveni mâna lui Edward, cuvintele frumoase erau cuvintele lui. Amy închise ochii. Ce mai conta? Ce mai conta dacă Edward nu se „jucase” cu ea? Se simțea rău. Mai luă o înghițitură de coniac şi îşi întoarse privirea.

Din spatele uşii de legătură se auzeau voci şi clinchete de sticlă. Soldatul şi fata cu cercei au traversat camera braț la braț, îndreptându-se spre un dormitor. Amy simți un curent de aer. Uşa se deschise pe jumătate. De partea cealaltă, doamna Chastain stătea cu spatele la ei. Vorbea cu cineva. Avea bani în mână, dar nu-i lua, ci îi înmâna cuiva. Unui chinez. Avea un chip palid, ascuțit, părea mai educat şi era mai puțin bronzat decât majoritatea muncitorilor pe care îi văzuse Amy.

Purta o şapcă de civil şi tunica lipsită de formă a corpului de muncitori ai armatei. Luă banii şi îi puse într-un buzunar al pantalonilor. Apoi se întoarse plecă. Flăcările unduiau în şemineu. Uşa se închise. Camera deveni mai întunecată când doamna Chastain se întoarse cu o altă sticlă de lichior. Aprinse una dintre lămpi, înainte de a umple din nou paharele, Amy se simțea epuizată. Se lăsă pe spate pe canapea. Ştia că dacă îşi închidea ochii, va adormi.

— Aş dori altceva, spuse Westbrook. *Autre chose.*[29]

— Autre chose?

— Vreau ceva din ce a venit să îți vândă chinezul.

Westbrook fusese şi el martor la schimb.

— *Vous vous trompez, Monsieur.*[30]

Se auzi cineva tuşind pe palier. O altă fată trecu pe acolo, fără să poarte nimic altceva decât un halat de mătase descheiat până la genunchi. Arăta de parcă era în transă.

Westbrook a pus o mână pe brațul doamnei Chastain. Ea s-a dat înapoi, dar nu i-a dat brațul la o parte.

— *Regardez-moi, Madame. Regardez-moi.*[31]

Ea se uită cu reticență la el După o clipă, dădu din cap şi se îndepărtă.

În cealaltă parte a oraşului, o salvă de artificii izbucni ca nişte focuri de armă. Amy auzi strigăte, răcnete sălbatice, țipete de râs, dar păreau îndepărtate. Nu era bine. Nu îşi putea ține ochii deschişi.

— Trebuie să... Trebuie să ma întorc la...

— Poți să dormi aici, spuse Westbrook. Sunt destule camere.

Ultimul lucru pe care Amy şi-l aminteşte este doamna care punea tava pe masă. Era o carafă cu apă, un pahar, un bol mic cu zahăr şi o sticlă plată de culoare maro care avea scris pe etichetă, abia vizibil, cuvântul Papine. Lui Amy i se părea că sunt medicamente, doar că ei nu se aflau într-o farmacie.

— Soyez *prudent, Monsieur*[32]*,* spuse madame Chastain. *C'est fort.*[33]

---

[29] Altceva.

[30] Vă înşelaţi, domnule.

[31] Uitaţi-vă la mine, doamnă.Uitaţi-vă la mine.

Amy deschise ochii în linişte. Afară era lumină. Era întinsă, privind în sus la un tavan de tencuială pătat, cu răsuflarea tăiată şi inima bătând cu putere. Pereții de o parte şi de alta erau acoperiți cu tapet floral Nu se mai afla în salonul cel mare. La un moment dat se mutase sau o adusese cineva în dormitor Cizmele ei erau lângă pat.

Îl visase pe Edward. Nu îşi amintea timpul sau locul, doar vocea lui, chemând-o urgent, stăruitor, dar stins, ca şi cum ar fi ieşit din pământ. Apoi îşi aminti: traversase câmpul de luptă, doar că totul era acoperit de un câmp vast de grâu, astfel încât nu putea nici să caute, nici să fugă. În depărtare se afla un bărbat călare, care o privea.

Se ridică. Gura îi era atât de uscată, încât simțea că îi va crăpa limba. Se forță să se pună pe picioare, cu capul uşor tulburat, cu membrele slăbite şi tremurând, de parcă ar fi avut febră. Coniacul fusese mai puternic decât orice altceva mai băuse înainte. Fusese o greşeală să bea pe stomacul gol. Ceasul de pe şemineu arăta ora şapte. Fusese inconştientă timp de douăsprezece ore.

În colț se aflau un lavoar şi un ulcior. Îşi turnă nişte apă în palme să bea. După ce se spălă, ieşi pe palier. Vizavi era o uşă întredeschisă. De partea cealaltă îl găsi pe Westbrook dormind pe pat. Nu era clar dacă îşi petrecuse noaptea singur sau nu. Mormăia în somn, plângându-se de ceva. Se certa, Cuvintele lui nu aveau niciun sens, îi reveni în minte amintirea unei sticluțe maro, pe care doamna Chastain o adusese cu o seară înainte. Era opiu, într-o formă sau alta. Ce altceva ar fi putut fi? Amy nu se aştepta la asta din partea unui polițist militar, dar nu simți niciun dezgust,

---

[32] Aveţi grijă, domnule.

[33] Este puternic.

nicio dezamăgire. Prin ce trecuse oare de căpătase cicatricile acelea? Oare ce a avut de îndurat?

Era nerăbdătoare să plece la drum, dar putea să-l mai lase pe Westbrook să doarmă puțin. Îl va aştepta în salon.

Când se întoarse, observă tunica lui atârnată pe spătarul unui scaun. Din buzunarul de sus ieşea o bucată de hârtie, îşi dădu seama imediat ce era: hârtia pe care Westbrook o scosese din gâtul mortului, necunoscutul cu numărul doisprezece.

De afară se auzi zgomot de paşi pe pavaj şi un zăngănit de zăvor. Amy se gândi la numele mortului notat într-un registru al armatei, listat ca dispărut în misiune. Se gândi că undeva, o familie primi vestea şi îşi imagină cum le dispăru încet speranța în săptămânile lungi ce au urmat.

Smulse hârtia şi o îndreptă spre lumină.

16 august 1918

Dragă Ma,

În această dimineață am primit pachetul de la tine cu şosetele şi trusa de bărbierit. Doar biletul, pentru că am tot furat de la Collie de când l-am pierdut pe ultimul. Îmi pare rău că scrisorile mele au fost scurte. Regimentul a tot înaintat, încercând să țină drumul, iar acum o cale ferată peste care am dat, liber în fața ororilor inamicului. Nemții sunt mult mai aproape decât de obicei. Adesea lucrăm noaptea pentru a evita tunurile. Săptămâna trecută, câteva obuze au lovit tabăra de la Beaumetz şi au stârnit o adevărată panică. Hamalii s-au împrăştiat atât de mult încât a trebuit să-i adunăm.

Au avut loc nişte evenimente neplăcute şi nu sunt sigur cum se va rezolva totul. Mi-a tot stat mintea la asta. Aş fi vrut să am timp să-ți spun. Chinezii sunt băieți buni, în general. Mai sunt şi câteva mere stricate printre ei. Am auzit că s-au

încheiat nişte înțelegeri cu o închisoare din Shantung, au dat la schimb infractori şi boxeri pentru bani, dar, în principiu, nu sunt cu mult mai necinstiți decât restul corpului de armată şi sunt la fel de umani. Dar aceste informații nu au ajuns acolo unde ar fi trebuit. Unii membri din armata oficială par să îi considere nişte animale, lucru pe care eu nu îl voi tolera. Din păcate, maiorul Pickering are coloana vertebrală a unei meduze când vine vorba de restul armatei. Dacă mă întrebi pe mine, chinezii îl sperie mai rău decât nemții. De aceea...

Afară se auzi un plânsei Un bărbat striga după ajutor, cu o voce ascuțită. Westbrook se ridică, clipind. Se uită la Amy, apoi se dădu jos din pat şi se grăbi la fereastră.

Doaman Chastain, îmbrăcată într-o cămaşă de noapte şi un şal, ieşi în fugă în curte. În fața grajdurilor se afla un îngrijitor, să nu fi avut mai mult de şaptesprezece ani, care arăta înspre ceva dincolo de uşa întredeschisă. Una dintre fete era şi ea afară. A tras cu ochiul înăuntru şi a început să țipe. Îngrijitorul a luat-o de acolo.

Westbrook coborî în fugă, cu Amy pe urmele lut Doamna Chastain rămase încremenită pe loc, mormăind ca pentru ea: *„Pas encore, pas encore. Il est ici!”*[34]

Au trecut pe lângă ea în drum spre grajduri Westbrook împinse uşa.

— *Il est revenu*[35]*!*

Pereții erau plini de sânge, Podeaua la fel. Erau stropi de sânge şi pe grinda de deasupra. Pavajul era alunecos, paiele erau întunecate şi lucioase. Pe măsură ce Westbrook înainta, Amy văzu cum se ridică ceva în jurul picioarelor lui. O duhoare de fecale se amesteca cu mirosul greoi de

---

[34] Nu încă, nu încă. El este aici!

[35] S-a întors!

măcelărie. Amy îşi acoperi nasul şi gura cu mâna. În spatele ei se auzeau nişte voci. Se apropiau mai mulți oameni, se auzeau strigăte de ajutor, dar abia dacă le remarca.

Westbrook strigă:

— Nu intră nimeni aici!

Mortul era agățat de o grindă vizavi de boxele cailor. Avea un căluş în gură, dar Amy îl recunoscu totuşi pe chinezul palid care luase bani de la doamna Chastain. Acum era gol, cu carnea jupuită de pe membre ca trei dintre victimele de la *Two Storm Wood*. Westbrook puse două degete pe gâtul chinezului, apoi se ridică, privindu-l de jos în sus.

— E mort de câteva ore, spuse el.

Amy nu mai auzea decât țipetele din capul ei.

Iulie 1918

Armata a început să pună în aplicare interdicția privind folosirea tabletelor de cocaină. Suntem avertizați că cocaina face ravagii asupra nervilor oamenilor şi distruge mintea – spre deosebire de artileria grea a nemților, care, desigur, nu provoacă niciunul dintre aceste lucruri. Urmează să ne ia rumul, presupun, ca să ne întâlnim cu inamicul complet treji şi conştienți de scopul măreț pentru care ne aflăm aici. Iar nemții vor ajunge la Paris până de Crăciun.

Să nu spui nimănui despre asta – nu că ai face-o. Nu vreau să îi dau familiei tale încă un motiv să mă dispreţuiască. În plus, mă tem de ce ar crede Rhodes. Se spune că un ofițer e un model pentru oamenii lui. Comandantul poate fi ciudat de iertător în fața slăbiciunilor – ştiu asta din experiență – dar asta ar putea fi considerată trădare. E un lucru bun să fă considerat de încredere, să fi favorizat mai presus de meritele tale, dar e o povară în acelaşi timp. Uneori cred că mă va copleşi.

Nu îţi face griji, Amy. Când voi ajunge acasă voi renunţa la toate otrăvurile. Nu voi mai avea nevoie de ele, pentru că viaţa va fi uşoară. Între timp, vor exista şi alte modalităţi de a face rost de ceea ce am nevoie. Chinezii vând opiu pe ascuns. Sunt sigur că vor profita de această nouă oportunitate. Dar am auzit că unii dintre ei amestecă opiul cu chinină şi alte otrăvuri pentru a-l face mai eficient. Bărbaţii se îmbolnăvesc sau orbesc. Să fie adevărat? Chinezii ar fi linşaţi dacă s-ar întâmpla aşa ceva. Ei nu sunt printre cei mai simpatizaţi – cum ai putea simpatiza pe cineva când nu ştii de partea cui sunt cu adevărat?

23

Westbrook petrecu mult timp examinând podeaua. Când termină, luă o pătură pentru cai din una dintre boxe, o întinse pe jos şi căută în buzunar după un briceag. Doamna Chastain se întoarse în casă, dar ceilalţi au rămas să se uite.

— Ajutaţi-mă să îl cobor.

Westbrook era pe jumătate dezbrăcat şi ne bărbie rit, cu ochii roşii şi cu o urmă de transpiraţie pe piele.

Îngrijitorul stătea în pragul grajdurilor, privind fix la cadavrul care atârna de grindă. Capul mortului era răsucit într-o parte, cu ochii închişi. În gură îi fusese îndesată o cârpă plină de sânge.

Îngrijitorul clătină din cap.

— Je ne peux pas, Monsieur.[36]

— Nu vreau să cadă. *Aidez-moi.*[37]

---

[36] Nu pot, domnule.

[37] Ajutaţi-mă.

Băiatul clătină din nou din cap şi se dădu înapoi spre curte, unde una dintre fetele doamnei Chastain stătea încremenită. Amy îi recunoscu cerceii de jad şi faţa rotundă ca de păpuşă.

— La naiba, cineva trebuie să mă ajute.

Fata o luă la fugă. Amy voia să facă la fel. Poate dacă şi-ar fi închis ochii, dacă s-ar fi gândit la alte lucruri, ar fi putut şterge amintirea a ceea ce văzuse.

Caii tropăiau şi pufneau în boxe. Aşteptau mâncarea. Amy făcu un pas înainte. Tremura.

— Spune-mi ce să fac.

Se forţă să se uite. Braţele mortului fuseseră ridicate, încheieturile îi erau legate şi bătute cu un cui de zece centimetri de grindă, astfel încât să stea cu coatele îndreptate în faţă. Felul în care îi ieşea în afară cutia toracică îi amintea de imaginea lui Hristos crucificat – nişte reprezentări macabre în ipsos şi vopsea care îi provocaseră coşmaruri când era mică.

Westbrook deschise lama briceagului şi i-o întinse.

— Eu voi ţine de el, iar tu îl eliberezi. Poţi să faci asta?

Amy se deplasă încet în spatele cadavrului. Cu o mână începu să taie frânghiile, ţinându-se la distanţă pe cât posibil. Dar în curând frânghiile au început să se mişte sub lama cuţitului. Nu mai putea face altceva decât să le ţină cu mâna rămasă liberă, iar cu vârful degetelor să apese în încheieturile mortului, pe care le simţea reci.

Westbrook aşeză pătura cu piciorul. Avea respiraţia întretăiată. Îngrijitorul încă privea din curte.

— Hei, tu, du-te şi găseşte-l pe locotenentul Sloan. E la hotel. Spune-i să vină imediat. Şi păstrează secretul. *Ne dites rien à personne*[38]. Ai înţeles?

---

[38] Să nu spui nimănui.

Îngrijitorul dădu din cap şi se grăbi să plece, trăgându-şi gulerul în sus. În cele din urmă, frânghiile au slăbit şi au cedat. Brațele chinezului au alunecat leneş în jos şi în față de parcă ar fi fost somnambul. Apoi căzu în față, în brațele întinse ale lui Westbrook.

Sloan apăru câteva minute mai târziu, palid şi nedumerit, trăgându-şi încă tunica pe el. Aruncă o privire la cadavru şi se retrase într-un colț al grajdurilor. După câteva reprize de tuse uscată, reuşi să se îndrepte din nou şi să se întoarcă.

— Îmi pare rău, domnule. Nu mă aşteptam la...

— Îl cunoaşteți pe acest om? Este unul de-al vostru?

Acoperindu-şi gura cu o batistă, Sloan se uită la fața mortului.

— Liu. Liu Dianzhen.

— Cine e?

— Un interpret. Era destul de discret. Sloan dădu din umeri neputincios. Nu pot spune că ştiu mai multe. Ce s-a întâmplat, pentru numele lui Dumnezeu?

Westbrook se aplecă deasupra cadavrului.

— A murit prin înjunghiere. Judecând după cât sânge a pierdut, în acest caz, nu mai mult de o duzină de lovituri rapide i-au cauzat moartea.

Sloan îşi privi picioarele. Sub vârful cizmei avea o bucată de carne, întunecată ca o bucată de ficat. Sări în sus. Pentru o clipă, Amy crezu că o să i se facă rău din nou.

— Când? Acum cât timp... s-a întâmplat?

— Acum câteva ore, E rece. Se observă un început de rigor mortis. Focurile de artificii trebuie să fi acoperit zgomotul.

— Zgomotul de...? O, doamne.

Amy stătea ghemuită într-un colț. În casă at fi fost mai cald, dar simțea că Westbrook dorea să rămână acolo cu el.

— E la fel cu ce s-a întâmplat la *Two Storm Wood? întrebă* ea. Este vorba de acelaşi lucru?

— Cum ar putea fi? Aici nu ne aflăm în spatele frontului german. Nu există linii germane.

Amy a fost luată prin surprindere de dispreţul din vocea lui Westbrook – ca şi acum nu încăpea vreo îndoială cu privire la cine era responsabil.

— Dar ai spus...

— E vorba de o imitaţie rudimentară. Mulţumită căpitanului Mackenzie, povestea de la *Two Storm Wood* a devenit de notorietate publică. Poate că acesta este un fel de mesaj, un avertisment.

Westbrook acoperi faţa interpretului cu un colţ al păturii.

— În orice caz, ucigaşul a acţionat pe cont propriu. În jurul cadavrului se vede o singură pereche de urme, doar atât.

Afară începuse ploaia, care stropea pavajul. În depărtare se auzeau tunete. Amy îşi aminti că se afla la fereastra salonului doamnei Chastain, când îşi dăduse seama că era urmărită.

— Cred că... E posibil să îl fi văzut.

Sloan îşi ridică privirea.

— L-ai văzut? Pe cine?

— Pe cel care a făcut asta. Era cineva afară. Ne-a urmărit până aici. Îţi aminteşti, domnule maior? Era ceva la el...

— Un alt chinez, nu-i aşa? Spuse Sloan.

— Nu. Sunt sigur că a fost un bărbat alb.

Westbrook îşi încrucişă braţele.

— Nu ştie ce a văzut. Ar fi putut fi oricine.

Sloan se aplecă mai aproape de cadavru, cu o mână sprijinită pe genunchi. Acum că nu îi mai era greaţă, începu să i se declanşeze o anumită fascinaţie.

— Ce a cauzat acele...? Făcu o grimasă. Rănile acelea? A folosit un topor sau altceva?

— Poate o secure. Ar fi trebuit să fie una ascuţită. Aş spune că a fost vorba de vreun ritual.

— Cum ar fi?

— O sabie.
— O armă de cavalerie? Sloan se încruntă. Nu există cavalerie pe aici. Nu mai e de luni bune.
— Dă-mi batista ta, spuse Westbrook.
Sloan i-o întinse cu reticență. Westbrook a tamponat cu ea carnea de pe brațul drept al mortului. Pielea era acoperită de un tatuaj dens şi întunecat, cu un model. Sloan se apropie.
— Are un tatuaj? Am mai văzut câteva asemănătoare, mai ales la bărbați mai în vârstă. Un dragon şi un tigru luptându-se.
Amy îşi amintise că Westbrook îi descrisese un astfel de tatuaj când se aflau la Mailly-Maillet, pe corpul primului om pe care îl examinase.
— Are vreo semnificație specială pentru oamenii tăi, locotenente? întrebă Westbrook.
— Nu sunt sigur. Există o poveste, dar nu pot şti dacă e adevărată: se spune că au fost aduşi nişte condamnați din provincia Shantung pentru a completa numărul de deținuți, pentru corpurile de armată. Ca forță de muncă. Plătiți ca un comision.
— Şi deținuții aveau tatuaje ca acesta?
— Probabil. Se spune că în închisoare erau mulți bărbați din Dádao Hui – Marii Cuțitari – una dintre acele societățile secrete care au declanşat rebeliunea. Poate că a fost modul lor de a rămâne împreună.
Amy era mică atunci când avusese loc rebeliunea boxerilor, dar îşi amintea poveştile despre misionari creştini masacrați în mediul rural, despre negustori şi diplomați asediau în Peking, apoi războiul de represalii declanşat de puterile străine, pe care unchiul ei îl descrisese ca fiind atroce.
— Ți-au creat probleme oamenii aceştia? întrebă Westbrook.
— În regimentul meu nu.

— Şi în ceea ce priveşte traficul de opiu?
— Nu am de unde să ştiu despre asta, domnule. În plus, ca să fiu sincer...
— Nu toată lumea consideră opiul o problemă?
Sloan dădu din umeri.
— Orice e binevenit pentru a le uşura viața oamenilor, aşa spun ei.
Arătă spre casă.
— Cum sunt locurile astea. Acasă ar fi fost închise rapid. Aici, ei bine, lucrurile stau total diferit, nu-i aşa?
Amy putea înțelege logica: dependența era genul de problemă pentru care oamenii îşi făceau griji pe timp de pace. Presupunea existența unor probleme care se întindeau în timp, măsurate în ani, nu în săptămâni.
Westbrook trase pătura înapoi peste cadavru.
— De ce ar face cineva asta? Aveți vreo idee?
Sloan clătină din cap. Deveni palid la față.
— E opera unui nebun. Ce ar putea fi?

Westbrook închisese uşa de la grajduri şi îl plasase pe îngrijitor la porți, instruindu-l să nu lase pe nimeni să intre. Sloan a fost trimis să raporteze evenimentul ofițerului comandant. Casa de toleranță era o instituție din domeniul civil, dar nimeni nu puse la îndoială dreptul maiorului de a da ordine acolo. Exista siguranță în supunere şi protecție în autoritate – cel puțin aşa i se părea lui Amy.
Se întoarseră în casă. Amy voia să plece din Acheux, dar Westbrook părea să nu se grăbească să plece. Pe măsură ce traversau holul, se întreba dacă această nouă crimă îi va îngreuna sau simplifica investigația.
Westbrook se opri şi îşi duse mâna la nas. Degetele i se înroşiseră.
— Te simți bine?

Scoase o batistă din buzunar şi o presă pe nas. Îi luă un minut să oprească sângerarea. Se aşeză în cele din urmă la capătul scărilor. Era transpirat şi nervos. Crima îl neliniştise, dacă nu cumva era vorba de vreo boală. Îi era greu să se comporte în mod profesional, Amy văzu asta clar pentru prima dată.

— E ceva ce aş vrea să faci, spuse el.

Inima ei tresări. Cererile lui Westbrook aveau întotdeauna un preț.

— Vreau să vorbeşti cu doamna Chastain. Trebuie să ştiu ce ştie ea.

— A cumpărat ceva de la omul mort. Ai văzut şi tu, nu-i aşa?

Westbrook dădu din cap.

— S-ar putea să fie vorba de mai mult de atât.

— Nu poți să vorbeşti tu însuți cu ea?

— Îi este frică de mine. Tu ai mai multe şanse, poți vorbi cu ea ca de la femeie la femeie.

— Mă tem că te înşeli, domnule maior, spuse Amy. Sunt ultima persoană cu care ar vrea să vorbească. Crede că o sfidez.

— Chiar aşa?

— Îmi e milă de fetele ei. Nu sunt sigură ce părere am despre ea.

— Destul de corect.

Amy dădu din cap.

— Îmi pare rău. Nu e treaba mea. Nu vreau să...

— Aşa ceva priveşte pe toată lumea. Este o crimă totuşi.

Asta ar spune inspectorul Westbrook.

Amy nu a putut răspunde. Dacă cei ucişi la *Two Storm Wood* meritau să li se facă dreptate, atunci şi interpretul merita la fel.

— Trebuie să ştiu ce făcea acest om, spuse Westbrook.

Trebuie să înțeleg de ce a murit şi de ce acum.

Amy ştiu că nu avea altă cale.
— Ce vrei să o întreb pe femeie?

24

Amy o găsi pe doamna Chastain într-unul dintre dormitoarele de la etaj. Se aştepta să vadă un decor luxos, cochet, demn de o casă a plăcerilor, dar camera era înghesuită, iar tavanul era jos. O vază cu flori moarte se afla pe pervazul ferestrei, vizavi de un pat de fier. Aici trebuie să fi fost camera servitorilor înainte de război.

Doamna Chastain se ridică să o întâmpine, cu o mică armă de foc în mână.

— Ce doreşti?

— Nu am vrut să vă...

Amy simți cum o strânge ceva pe interior.

— Trebuie să vă pun câteva întrebări. E ceva important. Ploaia bătea constant pe acoperiş.

— *Des questions sur quoi?*[39]

— Despre bărbatul găsit în grajduri. Vă rog să lăsați arma jos, doamnă.

Femeia mai în vârstă ezită, apoi aşeză arma pe o măsuță de toaletă, ale cărei sertare erau deschise. O valiză era aşezată pe pat.

— Plecați undeva?

— Sora mea din Abbeville este bolnavă. *Vraiment, Mademoiselle*[40]*,* nu am nimic să vă spun.

Se apucă din nou de împachetat, aruncând obiectele pe pat fără prea multă grijă, Amy observă câteva fotografii înrămate pe şemineul îngust. În una dintre ele era o fetiță de şase sau

---

[39] În legătură cu ce?

[40] Cu adevărat, domnişoară.

şapte ani, cu panglici în păr. Semăna inconfundabil cu doamna Chastain. Fata îşi ținea brațele în jurul unei pisici. Animalul trebuie să se fi mişcat în timp ce fusese făcută fotografia, pentru că avea capul neclar. Amy se întrebă unde era fetița acum. Ce credea despre afacerea mamei ei? Unde era tatăl ei?

— L-am văzut pe acel bărbat vorbind cu dumneavoastră aseară.

Doamna Chastain nu răspunse. Se chinuia cu una dintre închizătorile valizei.

— Ți-a dat ceva. Era opiu? Sau poate laudanum?

Doamna Chastain forță închizătoarea valizei.

— *Et alors?* Era ceea ce îşi dorea... *beau* al tău.

Beau al ei, adică frumosul ei. Oare alese cuvintele în mod intenționat ca să sune răutăcios?

— Maiorul Westbrook nu este iubitul meu. Iubitul meu – logodnicul meu – a fost dat dispărut în misiune, la câteva mile de aici.

Doamna Chastain ezită.

— Înseamnă că este mort.

— Aşa se pare, da.

— Doar pare? Sperai să îl găseşti în viață?

Lui Amy îi luă un moment să răspundă, să îşi găsească cuvintele.

— E greu să renunți la speranță, doamnă. E cel mai greu lucru.

Femeia mai în vârstă pufni şi continuă să-şi facă valiza.

— Va muri şi ea în cele din urmă, fii fără grijă.

— Poate că da.

— Şi până atunci trebuie să continui căutarea, nu? Spuse doamna Chastain clătinând din cap cu milă. Dar este imposibil Nu veți găsi nimic aici, nimic care să vă aducă

linişte. Visele tale vor deveni tot mai întunecate, atâta tot. *Je suis désolée.*[41]

Afară, în curte, se auziră nişte voci. Locotenentul Sloan şi câțiva oameni de-ai lui cărau trupul interpretului. Era deja înfăşurat în pânză, pregătit de înmormântare.

— Îl cunoşteai pe omul care a murit.

— Liu. Liu Dianzhen.

— De cât timp cumpătai opiu de la el?

Era una dintre întrebările pe care Westbrook o pusese să i le adreseze.

— *C'est pour les clients*[42]*.* Pentru clienți. Ca al dumneavostră...

— De cât timp, doamnă?

— O lună, două.

— Şi înainte de asta? De la cine obişnuiai să cumperi?

— Tot de la chinezi, sunt mereu prin preajmă. De doi ani. Mereu vine câte cineva, deşi acum e mai scump. *Très cher*.[43]

Casa doamnei Chastain devenise cunoscută printre traficanți ca un loc unde puteau face afaceri. Westbrook bănuise asta.

— Cine l-a omorât, doamnă?

— Pe Liu Diamhen? Nu ştiu.

— Atunci de ce plecați?

— Ți-am spus deja...

— Chiar aveți o soră în Abbeville?

Una dintre fete le urmărea de pe hol. Amy închise uşa.

— Vă e teamă că ați putea urma dumneavoastră, nu-i aşa?

— Ar trebui să te gândeşti la tine, *mademoiselle.*

---

[41] Îmi pare rău.

[42] E pentru clienţi.

[43] Foarte scump.

Doamna Chastain deschise un alt sertar, scormonind agitată printre haine.

— Nu ştii nimic despre locurile astea.

— Dacă vă e teamă, atunci ajutați-ne. Dacă e cineva care îl poate găsi pe acest nebun, acela e Westbrook.

— Să îl găsească? Doamna Chastain clătină din cap cu milă. Cred că nu va fi suficient doar să îl găsească.

— Vă înşelați. Domnul Westbrook îşi cunoaşte meseria. A fost detectiv înainte să înceapă războiul, la Scotland Yard. Criminalii sunt specialitatea lui.

— Criminalii? Doamna Chastain rămase nemişcată pentru o clipă. Înseamnă că va fi destul de ocupat aici, nu-i aşa?

— Vă poate oferi protecție.

— E bolnav. Nu v-ați dat seama?

— Nu contează. Cine l-a ucis pe interpret?

— Nu vă pot ajuta.

— Ascundeți ceva, spuse Amy, luând-o pe doamna Chastain de braț. Spuneți-mi ce ştiți.

— *Je ne sais rien*[44]*.* Întrebați-i pe *les Chinois.*

— Pe chinezi? Ce ar putea să îmi spună?

Doamna Chastain o privi pe Amy cu fermitate. Ochii ei erau palizi, ca de piatră. Amy simți din senin impulsul să o rănească.

— Poate că vor spune că Liu a fost ucis de un demon. Pentru că ei sunt sălbatici, nu? Primitivi.

Doamna Chastain se scutură şi se eliberă.

— Ce altă explicație să existe pentru faptul că nu a fost prins? Cum se explică faptul că armata britanică nu-l poate opri?

---

[44] Nu ştiu nimic.

Pe pavajul de afară răsunară urme de paşi grăbiți. Ploaia începu în rafale, bătând în geamul subțire al ferestrei. Deodată, Amy înțelese.

— Au mai fost ucişi şi alții, nu-i aşa? Au mai fost şi alte crime.

Doamna Chastain nu spuse nimic.

— Când? Înainte de armistițiu?

Femeia mai în vârstă a dat din cap cu reticență.

— Câte?

— În Acheux? Unul pe care îl cunoşteam. Un altul... *Il a disparu*[45]. Au fost mai mulți, cred, în alte locuri.

— Cine erau?

— Un bărbat pe nume Chen Te-shan. A venit pe aici o dată, cu încă un bărbat.

— Să vândă opiu?

— Mătase. Una dintre fete a cumpărat ceva... *les foulards.*

— Eşarfe?

— L-au găsit într-o pădure – ce a mai rămas din el. Avusese aceeaşi soartă ca Liu. Pe prietenul lui nu l-au găsit niciodată: îl chema Zheng Tao.

Mintea lui Amy era în alertă. Westbrook nu înțelegea de ce superiorii îl trimiseseră acolo pe el, dar exista un motiv: pentru că se temeau că asasinatele vor continua. Dacă avea dreptate, însemna că dețineau informații pe care nu fuseseră pregătiți să le împărtăşească, nici măcar cu inspectorul de poliție.

Amy se simțea rău. Ancheta lui Westbrook o atrăgea ca într-o spirală, se încolăcea în jurul ei, ca monştrii tatuați pe care îi văzuse pe brațele morților.

— Ce te face să crezi că şi Zheng Tao a fost ucis? Poate că pur şi simplu a fugit.

---

[45] A dispărut.

Doamna Chastain a clătinat din cap.
— Marie-France, una dintre fetele mele, era prietenă cu Zheng.
— Erau prieteni?
— Îşi făcuseră planuri să plece în Boulogne, după ce se încheia contractul lui. Îşi economisea banii pentru ea.
Prostituata şi hamalul, ambii îşi puseseră trupurile în slujba unui război nesățios. În ciuda diferențelor dintre ei, Amy putea vedea o cale de apropiere între cei doi.
— Când s-a întâmplat asta?
— În vară.
— În august?
— Cred că da.
— Unde e Marie-France acum?
— Îi era teamă. A părăsit locul. Credea că Zheng a murit din cauza ei.
— Cum aşa, din cauza ei? De ce? De ce ar crede asta?
Doamna Chastain se încruntă, de parcă întrebarea era prea evidentă ca să mai fie nevoie de vreun răspuns.
— Marie-France aparținea rasei albe, *mademoiselle,* spuse ea.

25

Coborând de la etaj, Amy a fost surprinsă de liniştea din casa. Ultima dintre fete plecase. Salonul unde îşi petrecuse seara precedentă era gol, lumina rece a zilei revărsându-se pe mesele şi scaunele goale, prin perdelele pe jumătate trase. Se duse la fereastră şi privi spre poartă. Văzuse pe cineva acolo jos, dar cine să fi fost? De ce încercase să o urmărească, pe ea sau pe maiorul Westbrook? Încercă să îşi amintească ceva în legătură cu chipul bărbatului, postura sau constituția lui. Îi erau cunoscute oare? Tot ce îşi amintea era sentimentul prezenței lui, al intenției pe care o

avea – lucruri care ar fi putu fi foarte bine doar în imaginația ei.
La parterul clădirii sufla un curent de aer. Cineva lăsase ușa din spate întredeschisă, care se lovi de cadru, făcând să zdrăngănească zăvorul.
— Domnule maior?
Era o bucătărie care se zărea din spatele holului. Pe aragaz era o cratiță cu lapte ars. Pe masă zăcea o bucată de carne, acoperită cu o cârpă, iar lângă, un cuțit. Amy ridică cârpa. Era o bucată de șuncă, cea mai mare parte din carne fusese deja tăiată, observându-se doar câțiva centimetri din osul galben.
Nu se putu abține. Era copleșită de o foame cruntă. Luă cuțitul și tăie din carne, cu un singur gând în minte: trebuia să mănânce.
Amy își îndesă carnea în gură. Era moale și nu era suficient maturată, cu o textură asemănătoare cu cea a slăninii crude – nu de calitatea celei cu care era obișnuită acasă. Dar nu conta. Carnea îi va reda puterile. O va menține în viață.
Își tăia încă o bucată când auri niște pași în spatele ei, ca și cum străinul apăruse din gândurile ei. Se întoarse brusc, ridicând cuțitul în sus, pregătindu-se să lovească.
Era Westbrook. Era îmbrăcat acum, deși tot nebărbierit, Nici nu clipi. În schimb, scoase un sunet de dezaprobare, ca și cum ar fi fost dezamăgit.
— Dacă mai folosești un cuțit așa, vei reuși doar să te rănești singură.
Își duse o mână sub a ei.
— Nu ai loc să te aperi aici, vezi?
Vârfurile degetelor sale mângâiau marginea lamei.
— Fără asta, ți-ai pierde aderența pe mâner imediat ce ai atinge cartilajul sau osul. Degetele ți-ar aluneca în jos pe lamă, asta dacă nu i-ai da drumul.

Făcu un pas înapoi.

E o armă inutilă într-o luptă, dacă nu îți ataci inamicul pe la spate.

Amy își imagină briceagul pe care îl văzuse de vânzare în Amiens și pe femeia care încercase să i-l vândă, de parcă ar fi fost singura alegere firească. Scăpă cuțitul pe masă.

— M-ai speriat. Am crezut că...

— Îmi pare rău. E ceva normal să tușești, după părerea mea.

Westbrook se uită la rămășițele jupuite ale bucății de carne.

— Mă bucur să văd că nu ți-ai pierdut pofta de mâncare.

Amy se întoarse, ștergându-și gura cu mâinile. Îi era rușine: să fure mâncare, să o devoreze ca un animal, la câțiva metri de locul unde fusese măcelărit un om. Carnea îi lăsase pe limbă un gust gras de mortăciune. Spera că nu i se va face rău.

— Te simți bine?

Ea se sprijini de chiuvetă. Ceea ce își dorea era să plângă, să dea glas revoltei și dezgustului care o măcinau pe interior. Dar nu reuși.

— Ajungi să te obișnuiești vreodată cu asta? întrebă ea într-un sfârșit. Cu atâta moarte în jur...? Devine ceva normal pentru tine?

— Normal? Westbrook repetă cuvântul ca și cum îi era necunoscut. Presupun că dacă era ceva normal, nu aș fi fost trimis aici.

— Totuși, nu știi de ce ai fost trimis. De ce le-ar păsa celor de la Whitehall de câțiva chinezi morți. Nu ai spus tu asta?

— M-au trimis să cercetez faptele. Sentimentele mele nu sunt importante, dacă asta vrei să sugerezi.

Westbrook își trase un scaun de sub masă. Îl auzi luând cuțitul de pe masa.

— Chiar nu înțelegi? Spuse Amy. Ce e cu toată toleranța asta, toate aparențele, de parcă e doar un joc? Unde e furia, indignarea? Nu le mai simți deloc?

Westbrook suspină.

— Puşi față în față cu violența extremă, oamenii fie arată hotărâre, fie supunere. Îşi stăpânesc teama – se hrănesc cu ea sau se lasă copleşiți de ea. Mă tem că indignarea morală este destul de inutilă.

Începuse să scormonească în carne, trasând cu cuțitul nervurile.

— Şi mai sunt unii oameni pentru care violența aduce claritate, îi îmbrățişează forța brută. Regulile şi alte elemente abstracte, ele... ei bine, nu mă aştept să înțelegeți.

— Nu, chiar nu înțeleg. Nu vreau să înțeleg.

— De ce ați vrea?

Amy se întoarse cu spatele din nou.

— Lucrurile pe care le-am văzut... sunt de neiertat. Cine ar putea trăi cu aşa o vină?

— Nu toți oamenii se tem de judecată, domnişoară Vanneck. Nici de judecata mea sau a ta, dar nici de a lui Dumnezeu.

Amy clătină din cap.

— Cred că e adevărat. Înseamnă că duc o viață singuratică atunci.

Westbrook lăsă cuțitul jos şi împinse farfuria cu carne la o parte.

— Presupun că o să îmi povesteşti despre doamna Chastain.

Amy ştia că nu avea niciun drept să se ia de maior. Nu era el de vină pentru violență, era clar că şt el era o victimă. Şi nu erau oare motivele prezenței lui aici la fel de întemeiate ca ale ei: dorința de a înțelege, poate dezgustul la ide ea de a pleca pur şi simplu? În orice caz, cu ce ar fi ajutat-o asta pe ea să-l găsească pe Edward? Indignarea morală era inutilă.

— Îmi pare rău, spuse ea. Probabil mă crezi foarte naivă.
— Poate doar onestă, spuse Westbrook. Ceea ce nu e o calitate rea, din punctul meu de vedere. Acum, spune-mi: ce a spus femeia?
Amy se aşează la masă şi îi povesti lui Westbrook ce a aflat, în timp ce el îşi lua notițe. Avea impresia că e mulțumit, ba chiar încântat de informațiile pe care le obținuse. Era plăcut să ştie că fusese de ajutor cumva.
— Crezi că ți-a spus tot ce ştia? întrebă el la sfârşit.
— Cred că da. E speriată, dar nu văd de ce ar minți. Am găsit-o împachetând. Spunea că va pleca spre Abbeville.
— E doar un client Mă îndoiesc că ar avea motive să se teamă.
— Crezi că sărmanul bărbat a fost ucis din cauză că vindea opiu?
— Din cauza opiului sau pentru bani. Sunt singurele motive pentru care chinezii se află aici – nu pentru rege sau națiune, în orice caz. Am impresia că interpretul intrase în zona altcuiva sau a furat de la cine nu trebuia. Ceva de genul acesta.
Lui Amy, încrederea lui Westbrook i se păru cam şubredă. Era ca şi cum ar fi încercat să se convingă singur.
— Ai spus că asasinarea a fost un fel de mesaj. Dacă mesajul era pentru unul dintre noi?
Westbrook îşi ridică privirea.
— Ce te face să crezi asta?
— Pentru că s-a întâmplat aici, în timp ce noi dormeam, spuse Amy. Era sigur că o vom descoperi. Poate asta era şi ideea.
În mintea ei se întipărise deja ideea misiunii lui Westbrook, toate săpăturile şi cercetările lui treziseră o forță nemiloasă în vechile câmpuri de luptă, care era acum pe urinele lui. Westbrook închise carnetul.
— Să sperăm că te înşeli.

Pe bucata de carne se aşezaseră muştele. Amy o acoperi din nou cu bucata de pânză.

— Ce vei face acum?

— Mă voi adresa bazei chinezeşti. În ceea ce priveşte *Two Storm Wood,* ar trebui să îi poată identifica pe cei ucişi, odată ce le voi oferi o dată, însemnările Lor ne-ar putea spune cum au fost capturaţi oamenii lor. Nu putem ştii ce fel de informaţii deţin.

— Deci ce s-a întâmplat aici nu schimbă nimic?

— Nu ştiu. Ar trebui?

Amy se încruntă.

— În ambele cazuri victimele au fost chinezi.

— Toate cu excepţia unuia.

— Şi felul în care au murit...

— Ţi-am spus deja: aici a fost vorba de o imitaţie, menită să se folosească de teama deja existentă.

— Eşti sigur?

— Nu, nu sunt. Westbrook lăsă cuţitul jos şi se ridică. Dar nu am venit aici să îi investighez pe cei de la Corpul Muncitorilor. Ordinele pe care le-am primit au fost destul de clare.

Ceva nu era în regulă. După cum îl înfăţişaseră ziarele, detectivul inspector Westbrook fusese un om tenace, meticulos, implacabil – un om faimos pentru că nu lăsa nicio piatră neîntoarsă. Şi totuşi, iată că acum prefera să lase ceva necercetat, având senzaţia că nu are rost să mai facă ceva, îi veni o idee, o posibilitate pe care Westbrook părea să o fi trecut cu vederea.

— Ieri, la *Two Storm Wood*, ai spus că dovezile se contrazic. Nu puteai vedea o ordine logică a evenimentelor, care să explice masacrul.

— Nu, nu în ceea ce-i priveşte pe nemţi. Nu pot găsi o explicaţie care să se potrivească. Tu poţi?

26

L-au găsit pe căpitanul Mackenzie cu una dintre echipele lui pe partea cealaltă a culmii Serre, îi urmărea în timp ce se dădeau jos din căruță şi îşi croiau drum pe terenul pietros. Nimic din comportamentul lui nu sugera că era încântat să-i vadă sau că era de acord cu faptul că Amy se afla în compania maiorului.

La picioarele lui Mackenzie se afla un mormânt de cel puțin douăzeci de metri. Oamenii lui încă se chinuiau cu lopeți şi cazmale, încercând să îi dea de capăt. La câțiva metri adâncime se afla o pânză şi nişte oase. Fălcile deschise şi craniul pe jumătate ieşind din pământ sugerau că aparțin unui om.

— Trebuie să fie vreo cincizeci de oameni acolo jos. Spuse Westbrook.

— Chiar mai mulți, spuse Mackenzie, salutând din complezență. Domnişoara Vanneck.

Spre deosebire de data trecută, nu mai încercă să ascundă natura muncă sale, sâ acopere rămăşițele cu o prelată sau să o alunge din preajma mormântului. Trebuie să fi auzit până acum de evenimentele din Mailly-Maillet şi despre prezența ei la exhumări.

În ochii lui îşi pierduse inocența, aşa se gândea ea.

— Sunt nemți? întrebă Westbrook.

— Până acum da. Au fost îngropați la repezeală, după cum se pare. Îi căutam pe neozeelandezi, dar am dat peste asta, în schimb.

— De cât timp se află aici?

— De doi ani, cel mult trei. Cineva va trebui să îi mute. Nu pot rămâne aici.

Amy simțea că îi e frig. Westbrook îi spuse să nu vorbească despre crima de la casa doamnei Chastain, cel puțin pentru moment. Nu i-a spus motivul.

— Deci cu ce pot să vă ajut, domnule maior? întrebă Mackenzie. Ți-am spus deja ce ştiu.
— Trebuie să văd registrele de înmormântare din acest loc.
— Registrele de înmormântare?
— A fost ideea domnişoarei Vanneck. E de părere că poate ne-a scăpat ceva.
Mackenzie o privi cu răceală.
— Domnişoara Vanneck este plină de surprize. Nu mi-aş fi imaginat niciodată că va apărea la *Two Storm Wood*, de exemplu, nu după ultima noastră conversație.
Evident, îl supăra faptul că Amy ignorase recomandarea lui insistentă de a sta deoparte.
— Ți-am explicat motivele mele, căpitane Mackenzie, spuse ea.
— Credeai că îți vei găsi logodnicul în subteran, viu sau mort.
— Aşa am sperat.
— Şi l-ai găsit?
— Din fericire, nu, spuse Westbrook. Era un om de rasă aibă îngropat acolo, dar nu se potrivea cu descrierea căpitanului Haslam. Avea prea mulți dinți de aur.
Mackenzie se schimbă la față.
— Ei bine, asta e ceea ce se întâmplă cu... Nu poți avea încredere în delirul unui om aflat pe moarte.
Amy ridică privirea.
— Ai spus pe moarte?
— Da, din păcate. Caporalul Staveley a murit. Mi-am permis să fac nişte cercetări.
— Din cauza mea?
Amy îşi aminti ofertele vagi de ajutor venite din partea căpitanului. Nu se aşteptase niciodată să se țină de cuvânt. Mackenzie îşi drese glasul.
— Nu chiar. M-am gândit că poate omul a auzit ceva despre incident, cel puțin vreun zvon. Dar am ajuns prea

târziu. Murise la unitatea de evacuare. Mi-au spus că a fost grav rănit într-un accident.

— Un accident de motocicletă. A suferit arsuri grave.

— Aşa am înţeles.

Sora Adams fusese convinsă că Staveley încercase să se sinucidă. Amy tresări. Încercase din nou? La cât timp după vizita ei se întâmplase asta? La o zi? O oră?

— Ce anume căutaţi, domnule maior? Spuse Mackenzie.

Westbrook se uita în groapă.

— Orice are legătură cu ce s-a întâmplat în zona aceasta în august anul trecut. Din punct de vedere geografic şi cronologic.

— Dosarele sunt încă la Colincamps.

— Poate că unul dintre oamenii dumneavoastră ar putea să ne însoţească.

— Caporalul Reid este acolo acum.

— Atunci nu trebuie să vă mai deranjăm.

Westbrook se întoarse să plece.

— Aşteptaţi, spuse Mackenzie. Vin cu voi. Sergent Farrer?

Farrer stătea la câţiva metri distanţă, cu o lopată în mână, privindu-i.

— Îi escortez pe oaspeţii noştri înapoi la sediul comandamentului, spuse Mackenzie, Să faci nişte numărători aici când groapa va fi complet descoperită, apoi continuaţi să căutaţi în jur.

— Da, domnule.

— Şi căutaţi cu atenţie. Vreau să fie găsiţi acei neozeelandezi.

Când au ajuns la Colincamps, ploaia începuse din nou. Ploaia cădea şiroaie de pe acoperişul grajdului, lovind podeaua de pământ şi gunoaiele care zăceau împrăştiate în jur. Camera lui Mackenzie se afla într-una dintre boxele cailor. În timp ce trecea pe lângă ea, Amy surprinse o privire

stânjenită pe fața căpitanului, ca şi cum prezența ei în locul unde dormea el era nepotrivită.

Caporalul Reid lucra la o masă mare aşezată pe culoarul central. Se ridică în picioare şi îi salută. Lângă el erau întinse mai multe hărți cu tranşee, fixate pe masă cu pietre. Flacăra unui felinar crea jocuri de lumini deasupra lor.

— Acestea sunt cele mai recente pe care le avem, spuse Mackenzie. Sunt din iunie anul trecut. Nu cred că s-au deranjat să mai facă ceva de atunci.

Westbrook îşi aşeză şapca pe masă şi se aplecă să examineze hărțile. Liniile nemțeşti fuseseră împinse la vest de Serre, aproape la jumătatea drumului spre Colincamps, deşi tranşeele nu erau la fel de elaborate ca cele vechi, de la est. Unele erau incomplete, nu se terminau cu o fortăreață sau o barieră naturală, ci în mijlocul unui câmp. Cele mai multe dintre ele nu aveau nume. Liniile britanice nu erau cu mult mai elaborate. Amy putea să observe graba cu care au fost săpate: noaptea, batalioanele de soldați şi muncitori deopotrivă, croindu-şi drum, încercând să se apere cum pot de tunurile inamice.

Mackenzie ținea în mână o țigară neaprinsă. O flutură pe deasupra câmpului de luptă.

— Nemții au capturat tot ce vedeți aici în martie, în timpul marii lor ofensive. Buncărul de la *Two Storm Wood* ajunsese să fie la două sau trei mii de metri în spatele lor. A rămas aşa până când Divizia East Lancashire a început să îi împingă pe nemți înapoi, în iulie. Au pierdut coasta Serre câteva săptămâni mai târziu.

Westbrook îşi trecu degetele peste liniile întortocheate albastre şi roşii. Înaintarea îndelungată din vară recuperase cam trei mii de metri din front. Pe hartă, asta însemna puțin mai mult decât o palmă de-a lui întinsă.

— Când mai exact a fost recuperată coasta Serre? întrebă el.

Mackenzie se uită la caporalul Reid. Funcţionarul îşi împinse ochelarii pe nas.

— Divizia 42 a pătruns în Serre-lès-Puisieux, în ziua de 20 august, domnule. Nu a întâmpinat nicio opoziție. Nemții plecaseră cu o noapte înainte.

— Exact cum warn spus, domnule maior, inamicul trebuie să fi ştiut că vor fi atacați. Ceea ce s-a întâmplat cu hamalii a fost un gest de sfidare, în urma căruia am aflat că nemții tot nemți rămân.

Mackenzie căută în buzunar o cutie de chibrituri.

— Sau încă mai crezi că o bandă de chinezi a făcut asta?

— După câte se pare, nu cred asta.

Mackenzie scoase țigara neaprinsă dintre buze.

— Pentru că?

— Să spunem că nu se leagă lucrurile, spuse Westbrook. Acum, să revenim la registrele acelea de înmormântare.

Reid fusese trimis să le aducă. Se întoarse cu un teanc de dosare maronii.

— Cam astea sunt, domnule, cele de vara trecută.

Pe etichete şi ştampile se putea citi: *Corpul IV DGR&E şi SECRET.*

— Mulțumesc, caporal.

Mackenzie aprinse un chibrit.

— Nu ştiu cu ce ne-ar putea ajuta astea.

Westbrook deschise deja primul dosar. Înăuntru erau liste cu mormintele de pe câmp: nume, unități, date, referințe cu zona sau alte indicații privind locul unde au fost înmormântați. Amy observă că foarte puține dintre ele aveau mențiunea „necunosut” sau „identificat doar de regiment”.

— Unul dintre avantajele înaintării, spuse Westbrook. Reuşeşti să mai evacuezi din cadavrele regimentului tău şi de pe celălalt teritoriu. Sunt mai uşor de identificat în acest fel. Am dreptate, căpitane Mackenzie?

Mackenzie aprobă din cap.

— Lucrurile stăteau complet diferit în 1916. După marea ofensivă, cadavrele au rămas pe câmp timp de şase luni, înaltul Comandament a luat măsuri doar când a început să aibă remuşcări din punct de vedere moral. Nu mai rămăsese prea mult de identificat atunci.

Westbrook a închis primul dosar şi a deschis un altul. Mackenzie devenea din ce în ce mai nerăbdător.

— Ai de gând să-mi spui ce cauți?

Westbrook a pus un deget pe hartă. Amy îl privi cum urmărea linia frontului pe măsură ce înainta neregulat, bătălie după bătălie, zi după zi, până ajunsese tot mai aproape de fortăreața germană de la *Two Storm Wood.* Degetul lui avansă până la locul unde se afla adăpostul, apoi trecu peste, oprindu-se pe partea cealaltă.

— Poți să găseşti tranşeele Walter pentru mine, căpitane?

— De ce?

Amy nu mai trebuia să întrebe. Ştia deja.

— Ştii unde se află? întrebă Westbrook.

Făcu un pas înainte.

— E unul dintre vechile tranşee germane, domnule, din afara crestei Serre. Un şanț de rezervă. Aici este.

Degetul lui se plimbă peste o linie diagonală punctată aflată pe partea de vest a satului. La capătul sudic se putea citi cuvântul WALTER, ascuns sub o pată de noroi. Se afla la două sute de metri mai sus pe creastă decât adăpostul de la *Two Storm Wood.*

Westbrook aruncă o ultimă privire asupra raportului de înregistrare a mormintelor. Apoi închise dosarul.

— Ce unități au fost responsabile pentru zona asta a frontului?

— Nu deținem aceste informații, spuse Mackenzie. Va trebui să vorbiți cu comandamentul diviziei.

— Mă gândeam eu.

— Toți soldații morți au aparținut Corpului Muncitorilor. Cum ar trebui să ne ajute cei din batalionul 42?
— Poate au fost martori.
— Martori? Cum ar fi posibil...?
Mackenzie deschise dosarul şi îl răsfoi în grabă până găsi pagina care îl interesa pe Westbrook.
— 14 august, înmormântări: Caporal R, E, Callam, soldat T H.Nicholson, Batalionul 42, Unitatea de mitraliere. În zona de referință a tranşeului Walter.
— Oamenii de la *Two Storm Wood* au murit pe data de 16, spuse Amy. Nu mai devreme.
— De unde ştii?
— Unul dintre ei avea o scrisoare.
Westbrook îşi încheia deja nasturii de la haină.
— Ar fi mai bine să păstrați acest detaliu pentru dumneavoastră până vom avea toate informațiile.
— Pe data de 16. Aşa deci, spuse Mackenzie, clătinând din cap. Acei bieți nenorociți nu au fost niciodată prizonieri de război. *Two Storm Wood* era sub comanda noastră când au murit.
— Se pare că bănuiala domnişoarei Vanneck a fost corectă.
Westbrook se uita la ea, dar pentru Amy, această confirmare părea nesinceră.
— Bănuială? Nu a fost vorba de nicio bănuială.
Mackenzie păru să ia informația ca pe un afront personal.
— Ai ştiut asta de la bun început.
— Nu chiar.
— Cineva trebuie să fi ştiut – cineva de la Whitehall. De aceea te-au trimis, nu-i aşa?
— Nu obişnuiesc să îmi iau la întrebări superiorii, căpitane, fie că e vorba despre război sau nu.
— Dacă nu chinezii sunt de vină, singurii rămaşi sunt sold ații noştri. Despre asta e vorba. Nu are nimic de a face cu nemții.

— Aşa s-ar părea.
— Nu putea fi vorba doar de chinezi, nu-i aşa?
Mackenzie nu avea de gând să lase lucrurile aşa. Voia ca torul să capete sens. Voia să ştie.
— Criminalii sunt încă în libertate? Reprezintă încă o ameninţare?
Trebuie să fi citit ceva pe faţa lui Amy, pentru că păru să înţeleagă.
— Au ucis din nou?
— Nu cred, răspunse Westbrook.
— Despre ce e vorba? S-a întâmplat în Anglia sau aici?
— Nu s-a întâmplat nimic.
— Sunt aici acum?
— Nu are nicio legătură cu crimele de aici.
— Să fie unul dintre voluntari? Cine mai e pe aici? Ştii cumva...?
Westbrook lovi cu pumnul în masă.
Ţi-am spus deja: nu există nicio legătură!
Se făcu linişte. Amy şi Mackenzie au făcut un schimb de priviri. Nu puteau să îşi explice de unde venise furia lui Westbrook.
— Aseară a fost ucis un chinez, spuse Amy. În Acheux, în casa doamnei Chastain. Poate că ştii locul.
— Aparent, cadavrul a fost tratat la fel ca ceilalţi morţi de la *Two Storm Wood,* spuse Westbrook.
— La fel ca cei trei care au fost...
— Da, dar de data asta a fost opera unui singur om.
— Sunteţi sigur?
Westbrook aprobă din cap.
— Era implicat în comerţul cu opiu şi Dumnezeu mai Ştie ce. Asta i-a adus moartea. Cumva, a dat peste cine nu trebuie.
— De unde ştii?

— Nu ştiu, nu încă. Trebuie să fac cercetări la cartierul general, să obțin numele bărbaților dispăruți. Ar trebui să fie destul de uşor, acum că ştim data.

— Mă ocup eu de asta, spuse Mackenzie.

Era evident că nu avea de gând să accepte nicio obiecție.

— Eu sunt responsabil de identificări.

— În regulă. Mă veți ține la curent?

— Desigur.

Westbrook îşi puse din nou şapca pe cap.

— Încă ceva, căpitane: am nevoie de un revolver.

— Un revolver?

Cererea a părut să-l ia pe Mackenzie pe nepregătite.

— Nu aveți unul?

— Am avut. Westbrook îşi lăsă capul într-o parte. A fost şi el distrus.

— Da, bineînțeles, spuse Mackenzie stânjenit. Am recuperat câteva. Reid?

Funcționarul strângea deja dosarele şi le depozita.

— Caporal, maiorul are nevoie de o armă. Arată-i, te rog, ce avem la dispoziție.

Reid se grăbi să plece şi se întoarse cu un Webley, Fusese curățată, dar mai avea urme de rugină în jurul trăgaciului şi al lunetei.

— Funcționează? întrebă Westbrook.

— L-am încercat chiar eu, domnule, spuse Reid.

— Vei avea nevoie de muniție.

Mackenzie îşi goli propriul revolver.

— Ia-o pe a mea.

Amy îl privi pe Westbrook încărcând pistolul. În mâinile sale, gloanțele scoteau un sunet rapid de fiecare data când unul intra în încărcător Unul dintre ele alunecă şi căzu la pământ.

Amy îl urmă pe Westbrook afară. Ploaia se domolise. Câțiva bărbați îmbrăcați în haine impermeabile conduceau un şir de căruțe în curte. Atât ei, cât şi caii erau stropiți cu argilă palidă, de parcă ar fi fost nişte figurine din lut. Căruțele erau încărcate cu pachete de pânză care păreau cunoscute.

— Sunt pentru cimitirul din Euston Road, spuse Mackenzie, care ajunsese din urmă. Va fi un mare scandal când se va termina totul.

— Presupun că o să-mi spui să plec. Am dreptate, căpitane?

— Ți-am oferit deja sfatul meu. E clar că eşti hotărâtă să-l ignori.

— Îmi pare rău. Nu am vrut să vă stau în cale.

— De-a ce te jucai zilele trecute, părăsind drumul principal şi hoinărind aiurea pe teren necercetat? Puteai să fii ucisă.

Indignarea lui era falsă, Amy putea simți asta. Era tulburat de ceva, dar nu de nesupunerea ei.

— Catârul nostru fugise, Fusese speriat de ceva.

— De ce anume?

— Probabil de vreun câine vagabond. Pentru o clipă am crezut…

Mackenzie îşi aținti privirea în pământ.

— Nu este ceva neobişnuit să auzi sunete pe aici. Voci purtate de vânt, chestii de genul ăsta. Imaginația poate fi alimentată de multe lucruri.

Când visele deveneau prea intense, se gândea Amy, putea oricând să apeleze la opiu. Era sigură că Edward luase şi el. Oare şi Mackenzie îl folosea?

— Ai de gând să rămâi aici? întrebă el.

— Da, la Bertrancourt.

Se opriseră lângă căruță. Westbrook o aştepta pentru a-i da o mână de ajutor.

— Atunci vă sugerez că ar fi mai bine dacă ați sta aici, în Colincamps, spuse Mackenzie. Există o fermă aici care

tocmai a fost evacuată. Acoperişul e deteriorat, dar în rest e perfect locuibilă, cel puțin pentru standardele armatei.

Amy se uită la Westbrook. Mâna lui rămăsese întinsă.

— Domnişoara Vanneck ar fi mai în siguranță, adăugă Mackenzie. Şi ar fi aici pentru a ajuta la identificări.

Colincamps era mai aproape de creasta Ridge, mai aproape de locul unde ar fi trebuit să se afle. Dacă Edward zăcea într-un mormânt nemarcat, acel mormânt ar fi fost aici.

— Vă mulțumesc pentru tot ajutorul, domnule maior, spuse Amy.

Era rândul ei să ofere o mână de ajutor, dar Westbrook se urcase deja pe partea vizitiului. Îi trecu prin minte că el ar putea să creadă că decizia ei se baza pe o preferință anume – că îl alege pe Mackenzie în locul lui, că alege un om întreg în locul unui desfigurat. Şi-ar fi dorit să-l poată asigura că nu era vorba de aşa ceva, dar asta doar ar înrăutăți situația. În orice caz, era puțin probabil că el ar fi auzit-o peste scârțâitul şi zgomotul roților.

27

Primul lucru pe care Mackenzie l-a remarcat a fost mânerul greu de fier de pe partea interioară a uşii. Ferma era întunecată, lumina zilei abia pătrunzând prin obloanele ferestrelor şi geamurile sparte, În bucătărie fuseseră puse laolaltă câteva piese de mobilier, unde o oală de gătit atârna deasupra unei vetre înnegrite de funingine. În aer plutea un miros înecăcios de fum, ca dovadă că ferma fusese ocupată recent.

— Este o pompă de apă afară, în curte. Încă funcționează, deşi eu aş fierbe apa dacă aş fi în locul tău.

Un rând de scări făcea legătura între un hol îngust şi primul etaj.

— Ar fi mai bine să nu urci. Țiglele acoperișului sunt încă șubrede. S-ar putea desprinde în orice moment.

Amy făcu tot posibilul să pară recunoscătoare, dar felul în care Westbrook plecase a tulburat-o. Maiorul o neliniștea: munca lui, înfățișarea lui... nu putea nega asta. Dar în același timp se simțea în siguranță alături de el, aproape ca și cum nimeni nu ar putea să îi facă rău. Prin comparație, Mackenzie, cu toate eforturile sale, părea că nu e în apele lui. Poate că munca de zi cu zi îl storsese de vlagă.

— Dacă vom descoperi ceva, spuse el, orice obiect care ar putea aparține căpitanului Haslam, atunci vom ști unde să te găsim. Iar în sat încă patrulează soldați, așa că poți să stai fără grijă că...

Cuvintele lui s-au stins, ca și cum nu ar fi avut suficientă încredere să continue.

— Mulțumesc.

Vizavi de șemineu, Amy văzu un poster cu o femeie tânără cu un pahar ridicat în mână. Era un calendar vechi de patru ani.

— Mă duc să verific cimitirele comunale, să văd dacă găsesc ceva acolo. Îți voi lăsa o listă. Nu sunt greu de găsit.

— Mulțumesc, căpitane. Voi încerca să nu vă stau în cale.

Mackenzie deschise ușa din față.

— Îmi pare rău că a trebuit să aveți de-a face cu maiorul Westbrook și cu îndatoririle lui... Nu avea de ce să vă implice în toate astea.

Amy dădu din cap.

— Nu el m-a implicat. Maiorul Westbrook încerca doar să ajute, în felul lui.

— Înțeleg.

— M-a întrebat dacă am vreun motiv să cred că Edward e încă în viață. Părea să creadă că e încă posibil.

Mackenzie se încruntă.

— Dar nu ai niciun motiv să crezi asta, nu-i aşa? Cu tot respectul. Mă mir că a întrebat asta.

— I-am povestit ce îmi spusese sergentul Staveley despre *Two Storm Wood.* A luat povestea în serios, destul de în serios încât să mă vrea acolo când a exhumat cadavrele.

Mackenzie îşi băgă mâinile în buzunare.

—Nu există nie iun mister în legătură cu asta. Staveley trebuie să fi auzit zvonurile, iar imaginația lui s-a pus pe treabă. Din ce am auzit, nu era în toate mințile.

— Asistenta a spus că a fost afectat de şocul provocat de obuze.

— Sper că înțelegeți de ce nu am vorbit despre toate acestea mai devreme. E mai bine ca unele lucruri să nu fie ştiute.

Amy înțelegea într-adevăr: a înțeles că, în ceea ce îi priveşte pe ofițeri, doamnele trebuiau să fie ferite cu orice preț de a fi martore la evenimente neplăcute, de teama unei căderi nervoase, cu toate că femeile sunt cele care îi aduc pe lume, plini de sânge şi înlăcrimați, şi tot ele îi îngrijesc când sunt pe patul de moarte.

— Desigur, spuse ea.

Mackenzie dădu din cap cu satisfacție şi se întoarse spre uşă.

— Mai e ceva ce aş vrea să te întreb, spuse Amy.

Mackenzie se opri. Amy trebui să îşi adune curajul:

— Vreau, am nevoie să ştiu despre raidurile din tranşee.

— Despre raiduri? De ce?

— Am auzit că Edward se pricepea la asta. Am auzit că...

Amy nu îi putea susține privirea lui Mackenzie.

— Am auzit că era priceput în mânuirea pumnalului.

— Nu îmi dau seama cine v-ar spune aşa ceva...

— Vă rog, spuneți-mi adevărul.

După o clipă, Mackenzie închise uşa.

— Bine. V-ați câştigat acest drept, presupun. Ce doriți să ştiți?
— Totul.
Mackenzie dădu din cap.
— Poate ar trebui să aprindem focul. Se pare că avem tot ce ne trebuie.
Se ghemui în fața vetrei şi îşi făcu de lucru, aşezând lemnele, legând crengile şi paiele în mănunchiuri strânse.
— Raidurile din tranşee au două scopuri: să demoralizeze inamicul şi să adune informații, în special despre apărarea inamică. Ele se desfăşoară noaptea – nopțile fără lună sunt cele mai potrivite – şi sunt periculoase. Trebuie să traversezi țara nimănui fără să fii prins, asta ar fi prima problemă. Dacă scoți vreun sunet sau te împiedici de ceva, se declanşează brusc rachetele de semnalizare. Eşti complet expus, în cel mai bun caz găseşti o groapă de obuz în care să te adăposteşti.
Amy se aşeză.
— Deci tu ai condus aceste raiduri?
— Nu am avut de ales. Ofițerii juniori fac cu rândul. Unii o fac de mai multe ori, în funcție de rezultate. Ajung să facă mai multe raiduri decât ar trebui, după părerea mea.
— La ce vă referiți prin „rezultate”?
Mackenzie aprinse un chibrit şi îl puse pe foc.
— Dacă ajungi la liniile inamice fără să fii prins, nu ai mult timp la dispoziție. Memorezi tot ceea ce vezi: starea sârmei, parapetul, tranşeele, craterele, gropile – tot ce ar putea folosi inamicul ca să se apere. Apoi mergi mai departe până îl întâlneşti.
— Ce se întâmplă apoi?
Mackenzie suflă în foc. În vatră începu să danseze o singură flacără.
— Asta depinde de norocul şi de îndemânarea ta. Ai vrea să capturezi pe cineva în viață, dacă se poate – un ofițer este

captura cea mare. Şi documentele, hărțile în special, dacă există ceva prin preajma. Dar trebuie să te strecori printre ei înainte să îşi dea seama, ca să ai vreo şansă. De obicei, singurul lucru la care poți spera este să bombardezi un adăpost şi să fugi, înainte de a fi înconjurat de inamic.

— Nu sunt întotdeauna oameni de pază, santinele?

— Aproape întotdeauna. Trebuie să îi observă înainte ca ei să te observe pe tine. Aici intră în joc pumnalul sau orice armă aî adus cu tine. Sergentul meu major avea o bâtă, o armă periculoasă, cu țepi, tare ca piatra. Trebuie să ţinteşti întotdeauna la gură, obişnuia el să spună. E greu să țipi cu gura plină de dinți făcuți țăndări.

Mackenzie întinse mâinile spre flăcări.

— Omul acela nu a fost niciodată prea diplomat.

Amy închise ochii. Nu mai voia să audă nimic, dar această era realitatea războiului trăit de Edward şi trebuia să o cunoască.

— Şi pumnalul? întrebă ea. Cum era folosit?

Mackenzie se uită la ea, ca şi cum nu era sigur că o auzise bine, apoi se întoarse la foc.

— Eu nu am folosit niciodată unul. Dacă e mânuit de cine trebuie, o singură lovitură prin trahee e suficientă, aşa mi s-a spus: să treci prin corzile vocale, să deschizi arterele. E o moarte silențioasă. Dar trebuie să te concentrezi, să fii hotărât, să nu dai niciun semn de ezitare sau de emoție, trebuie să acționezi ca un robot. Nu mulți pot face asta, nu atât de aproape, nici măcar atunci când propria lor viață este în joc. Se împotriveşte unui instinct adânc înrădăcinat, asta cred eu: că e un tabu, Mackenzie mai aruncă câteva lemne pe foc şi privi cum începu să fumege.

— Deci, în schimb, lupți corp la corp sau apelezi la gloanțe – ceea ce te dă de gol, în ambele cazuri. Dacă un raid e foarte important, dacă se pregăteşte o operațiune mai mare

şi e nevoie de informații, ştii că vor fi trimişi oamenii calmi, cei care nu vor ezita să...

— Să ucidă cu sânge rece.

— Da, exact. Este o linie subțire între un soldat şi un asasin, dar ai să fii surprinsă de cât de mult se agață oamenii de ea – mă refer la oamenii obişnuiți.

Amy şi-l aminti pe Edward părăsind curtea bisericii unde mama lui fusese îngropată. Ştiu câte ceva despre moarte. Ştiu ce le face celor care rămân în urmă. Cât de departe a călătorit pentru ea: cât de departe în întuneric...

— Sunteți bine, domnişoară Vanneck?

Amy îşi ținea fața în mâini. Se ridică:

— Da, îmi cer scuze, continuați.

În ochii lui Mackenzie se citea milă.

— Trebuie să înțelegeți: aceste raiduri au fost de o importanță vitală. Ne-au ajutat să câştigăm războiul. Nu a fost vorba doar de informații, ci şi de efectul pe care l-au avut asupra moralului inamicului. Una e să ataci cu mortiere şi gaze, de la o distanță sigură, şi alta e să fii pus în fața inamicului, care se îndreaptă spre tine cu un cuțit sau o bâtă. E un inamic care nu va renunța, care nu se teme să moară. Ei sunt prădătorii, tu eşti prada.

Amy rămase tăcută, îi era greu să se uite la Mackenzie. Găsea ceva respingător în franchețea şi onestitatea sa. Nu ştia de ce.

— Bărbații care participă la aceste raiduri, cei cu cuțite şi bâte, cei care încalcă acest tabu, se simt vinovați?

— În timp ce sunt acolo, în acel moment? Nu. Îşi spun că-şi fac datoria, că îşi servesc țara, răzbunându-şi camarazii morți. S-ar putea chiar să se laude cu isprăvile lor, să vorbească despre câte cranii au spart şi câte gâturi au tăiat, pentru că au nevoie de aprobare, de iertare. În principal, sunt pur şi simplu bucuroşi că au scăpat cu viață.

— Şi mai târziu? Ce se întâmplă mai târziu?

Lui Mackenzie îi luă ceva timp să răspundă.
— Poate că abia acum începem să aflăm.

SOLDATUL NECUNOSCUT

CU NUMĂRUL DOISPREZECE

28

Franța, iunie 1918

Haslam zăcea în întuneric la patruzeci de metri de linia germană, cu trupul lipit de pământul umed, fără să scoată vreun sunet, Restul plutonului se afla în spatele lui, ascuns în gropile de obuze, aşteptând semnalul să plece. Respirația lui era rapidă, dar constantă, aproape normală. Auzea totul: zăngănitul unei cutii de conserve, zgomotul bocancilor unei santinele care se apropia de o trecătoare, o tuse înăbuşită la două tranşee distanță. Avea sentimentul ciudat că va supraviețui raidului: viața încă mai avea multe de arătat.

La jumătatea drumului, o rachetă de semnalizare se aprinse în stânga lor. Au auzit strigăte în tranşeele inamice. În lumina tremurândă se puteau vedea şobolani care trăgeau zornăind o cutie de conserve care fusese atârnată de un țăruş. Trebuiau să stea liniştiți până când lucrurile se potoleau. Haslam se gândi că o jumătate de oră ar fi de ajuns. Spera ca efectul cocainei să nu treacă până atunci. În ultima vreme, efectele fuseseră mai de scurtă durată. Fie se

obişnuia el cu asta, fie dozele nu mai erau la fel de pure. Îşi injectase o doză mai mare decât de obicei în acea noapte, ascuns în intimitatea toaletelor ofiţerilor.

Nemţii erau nervoşi. Era noapte fără lună pe cer, iar raidurile erau mai frecvente. Santinele lor trăgeau asupra unor fantome sau asupra nimănui. Rhodes dorea asta: să ţină inamicul într-o stare constantă de teamă, fără să se poată odihni sau dormi Scopul raidurilor era acela de a aduna informaţii, dar efectul pe care îl aveau asupra moralului inamicului era la fel de valoros. Una era să ataci cu mortiere şi gaz lacrimogen, de la distanţă şi alta era lupta corp la corp, care crea un alt tip de teamă, mult mai îngrozitoare. Un inamic care alegea baioneta, cuţitul sau bâta era un inamic care se îndepărtase de interesul propriu, de instinctul raţional de autoconservare – devenea astfel un inamic devotat cauzei colective, care nu se temea să moară.

Haslam privi peste umăr la siluetele nemişcate ale camarazilor săi, care se aflau pe front de o lună. Pământul se încrustase pe tunicile şi pielea lor, gândurile la viaţa de dincolo de război zburaseră complet în faţa nevoii de a hărţui inamicul oră de oră, zi după zi. Câmpul de luptă devenise habitatul lor. Se foloseau de el aşa cum şarpele folosea jungla, adaptându-şi corpul şi starea de spirit la cerinţele şi logica frontului, avându-l pe Rhodes ca mentor. În manualul ofiţerilor scria: *Faceţi din ţara nimănui ţara noastră.* Ei au mers chiar mai departe şi au făcut-o ţara lui Rhodes.

Cu o noapte înainte, o santinelă descoperise un post de ascultare inamic, la 30 de metri faţă de linia germană. Un şanţ îngust şerpuia pe sub sârma ghimpată. Aceste posturi de ascultare ofereau o cale de acces în tranşeele inamice, dacă puteau fi capturate în linişte. În caz contrar, inamicul ar deschide focul cu tunurile Lewis, pentru a-şi acoperi

retragerea, deşi la o asemenea distanţă în întuneric ar fi putut lovi pe oricine.

Vântul bătea în rafale, suficient cât să acopere zgomotul trupurilor lor în timp ce se târau pe pământ. Renunţaseră la tot ce era metalic sau înfăşuraseră obiectele în pânză; cataramele de la centură, sticlele de apă, apărătorile de trăgaci. Soldaţii Burgess şi Salter îşi schimbaseră puştile cu bâte, nişte bucăţi lungi de frasin lăcuit, ţintuite în cuie la capăt. Haslam optase pentru un cuţit. Mânerul era din alamă, cu găuri pentru degete, ca un pumnal. Mânerul ar fi putut aluneca când s-ar fi lovit de oase sau cartilaje. Îl ţinea invers acum, cu lama îngustă de opt centimetri ascunsă în mâneca hainei.

La zece metri de postul de ascultare se auzi o mişcare: o cizmă care râcâia pământul, clinchetul de metal pe piatră. Se opriseră din înaintat. Neamţul de la postul de ascultare se întorcea la liniile nemţeşti. Staveley se uită grăbit la Haslam, sugerând să se ducă după el când îi va face semn, înainte să ajungă la post şi să îi dea de gol. Haslam clătină din cap. Poate nu fuseseră descoperiţi. Nu se auzea nicio rachetă de semnalizare, cel puţin deocamdată.

Se auzea un mormăit dinspre postul de ascultare. Erau două voci. Se schimbau santinelele. Haslam aşteptă din nou, zece minute de data asta. Suficient cât noua santinelă să creadă că era singură şi nu avea ce să păzească, decât venirea lentă a zorilor.

Haslam făcu semn către Staveley. S-au târât în cerc, înconjurând postul de ascultare, în timp ce oamenii din spate îşi ocupaseră poziţiile de atac. În depărtare, la sud, se vedeau lumini gălbui care pâlpâiau – focuri de artilerie la zece mile distanţă. Pentru o clipă, casca lui Staveley ar fi putut fi observată de santinelă.

O pietricică se rostogoli pe peretele postului de ascultare. Haslam nu aşteptă focurile de tragere. Se ghemui la

pământ. La doi paşi distanță, silueta întunecată a lui Staveley se mişca în acelaşi ritm, Ateriza pe ambele picioare, împiedicându-se de pământul moale. Văzu puşca îndreptată spre el înainte de a-l vedea pe neamț. A apucat țeava şi a împins-o înapoi, pentru a elibera trăgaciul. Staveley se strecură în spatele bărbatului, prinzând de marginea căştii şi trăgându-i capul pe spate. Neamțul abia dacă avu timp să gâfâie înainte ca Haslatn să îl atace cu cuțitul: o singură lovitură în laringe şi cuțitul trecu până în coloana vertebrală. Simți jetul cald de sânge pe degete şi pe față. Izbucni un sunet violent, de respirație întretăiată. Puşca căzu la pământ. Haslam scoase cuțitul şi lăsă corpul să se prăbuşească pe spate în brațele lui Staveley, cu umerii încă în convulsii. I se părea că neamțul era slăbuț, uşor, probabil era doar un băiat. Inamicul începea să rămână fără bărbați aflați la vârsta potrivită pentru înrolare.

Staveley aşeză cadavrul jos în linişte, ascultând. La treizeci de metri distanță, în tranşeele germane, cineva tuşi. Restul plutonului nu avu nevoie de vreun semnal, tăcerea le spusese destule. Se îndreptară spre postul de ascultare, cu Haslam în frunte, târându-se pe mâini şi pe genunchi. În depărtare se auzea zgomotul tunurilor. Începu să cadă o ploaie uşoară.

Şanțul se adânci, trecând pe sub sârmă, cotind la un capăt, apoi şerpuind spre un parapet cu saci de nisip. Ultimii câțiva metri erau acoperiți cu plăci ondulate de fier. În față, Haslam putea distinge ceva gri pe fondul negru din jur. Griul se transformă într-o licărire galbenă. Simți miros de fum şi ceva clocotind, care nu era deloc cafea. Cel mai sigur ar fi fost să folosească o grenadă, dar asta le-ar fi redus timpul de deplasare în tranşee. Iar ei depindeau de timp.

Se apropie uşor mai în față. La câțiva metri distanță, doi bărbați stăteau lângă un coş pentru jar, cu puştile şi

baionetele rezemate alături. Încălzeau o cutie de conserve deasupra flăcărilor. Distanța era prea mare să poată sări peste amândoi, întinse mâna în spate. Staveley îi înmâna o grenadă în tăcere. Unul dintre germani se îndepărtă, ținând în mână o cană. Celălalt sorbi din conservă.

Haslam a înmânat înapoi grenada. *„Hilf mir. Ich bin verletzt”,* spuse el obosit, coborând din tranşee. „Ajută-mă, sunt rănit”, era o frază utilă pe care o învățase. Santinela se uită în jur, ținând încă conserva la buze. Haslam îl ucise în acelaşi mod, apucându-l de centură pentru a-i opri căderea şi aşezându-l pe spate, astfel încât picioarele lui să nu se lovească de nimic. Era mai mare decât celălalt bărbat şi pentru o clipă a părut că ar putea reuşi să scoată un țipăt, dar când Haslam îi acoperi gura, maxilarul îi cedă doar cu un bolborosit.

Plutonul se împărți în două. Sergentul Farrer a condus un grup în stânga, iar Haslam a luat-o în cealaltă parte. Potrivit standardelor germane, tranşeele erau adânci, dar rudimentare; pereții erau proeminenți şi neregulați, stâlpii de lemn erau inegali şi de dimensiuni diferite. Unde ar fi trebuit să fie trecători din scânduri era doar noroi şi bălți mici – încă o dovadă că nemții nu mai aveau destule provizii şi forță de muncă calificată, la fel cum duceau lipsă şi de hrană.

Haslam nu parcursese nici o sută de metri când o bubuitură înfundată a rupt tăcerea, urmată de o a doua. Oamenii lui Farrer bombardau un adăpost. Vocile răsunară în întuneric. O lumină albă foarte puternică se înălță dinspre linia de sprijin în timp ce Haslam se grăbea să se întoarcă pe unde venise. Nemții ştiau că sunt atacați, dar probabil nu ştiau exact unde. Haslam îşi schimbă cuțitul cu un revolver. Vizavi de postul de ascultare oamenii săi luaseră pozițiile de atac pe peretele din spate al şanțului.

Haslam zări adăpostul. La intrare stăteau doi nemți, cu baionetele proaspăt ascuțite. În timp ce se apropia, ieşi afară un al treilea, care avea vomă la gură şi fusese orbit, având o pereche de ochelari atârnând de o ureche. Burgess îi sparse craniul cu bâta, Farrer îi înfipse o baionetă în coaste, iar oasele i-au pocnit cu un sunet înfundat. Haslam îşi aprinse lanterna şi trecu peste cadavru. Staveley îl urmă înăuntru.

Aerul era plin de praf. Prin razele de lumină ale lanternei se vedeau fragmente de hârtie sfărâmată. Se auzeau bărbați tuşind şi gemând. Podeaua era plină de morți şi răniți, în jur băltea sângele, sub un scaun răsturnat zăcea un picior cu talpa retezată. Haslam se uită în jur după hărți, după cărți de coduri, orice urmă de informații. Nu văzu nimic. Un felinar sfărâmat atârna de o grindă de deasupra capului, iar uleiul se scurgea încet pe pământ.

Ascultă să vadă dacă se aud focuri de armă, dar nu auzi nimic. Mai era puțin până ce plutonul lui va fi prins în capcană. Avansă mai departe în buncăr, examinând pereții şi podeaua. În capătul celălalt, o masă grea de bucătărie fusese răsturnată, dar picioarele erau întoarse în direcția opusă exploziei, ca şi cum ar fi format o baricadă. Haslam păşi mai aproape, înarmând revolverul Webley.

— Mâinile sus.

În spatele mesei stătea ghemuit un bărbat. Haslam văzu însemnele de pe umerii lui şi îşi dădu seama că în fața lui era un ofițer îl lovi pe bărbat în picior. Acesta se ridică în picioare, cu palmele deschise, tremurând, Dintr-o ureche îi picura sânge. În rest, nu părea să fie rănit.

— *Nicht schiessen.*[46] Îi clănțăneau dinții.

— Ridică-te.

---

[46] Nu trageţi.

Neamţul se împletici în picioare. Era un căpitan de stat major, slab şi înalt – suficient de înalt încât a trebuit să se aplece sub grinzile acoperişului. Haslam îl apucă de guler şi îi împinse revolverul la ceafă. Staveley îl ajută să îl urce pe treptele buncărului.

— Avem un prizonier aici, ţipă el. Îl luăm cu noi.

Cerul era plin de rachete de semnalizare. Oamenii lui Farrer s-au ferit în timp ce o grenadă explodă la câţiva metri de tranşee. Câteva secunde mai târziu, mortierele de pe frontul britanic au tras în semn de răspuns, obuzele aterizând la mică distanţă de linia de sprijin. Haslam îşi trase prizonierul spre postul de ascultare, împiedicându-se amândoi de trupurile celor înjunghiaţi cu baioneta, ale căror răni deschise păreau negre în strălucirea nopţii.

Căpitanul de stat major privi înapoi. Haslam văzu teroarea împietrită de pe faţa lui şi ştiu că nu va opune rezistenţă. Ofiţerul german îi va spune lui Rhodes tot ce voia să ştie.

Depozitul de bază
Corpul Muncitorilor Chinezi
Noyelles-sur-Mer
23 martie 1919

Dragă căpitane Mackenzie,

În legătură cu întrebările dumneavoastră referitoare la personalul dispărut din cadrul Corpului Muncitorilor Chinezi, am constatat ca la 16 septembrie 1918 a fost trimis un formular de tipul B 104-83 către familia locotenentului G. S. KELVIN din regimentul 125 CLC, aparţinând anterior Artileriei Regale de Garnizoană. Formularul U informa că acesta din urmă a fost declarat dispărut în misiune la data de 17 august. Aceasta este singura înregistrare pe care am reuşit să o găsesc, care corespunde criteriilor dumneavoastră.

În ceea ce priveşte forţa de muncă de culoare, CLC a suferit un număr mare de pierderi în timpul înaintării din vara trecută, din cauza acţiunilor inamicului, a bolilor şi a dezertării. Batalionul 125 a pierdut treizeci şi şapte de oameni în luna august, dintre care doisprezece au fost daţi dispăruţi în aceeaşi zi cu locotenentul Kelvin. Batalionul, implicat în prezent în misiunile de salvare, este campat în afara oraşului Bapaume, sub comanda maiorului Pickering.

Numele şi numerele celor dispăruţi vor fi trimise la DGR&E de îndată ce vor putea fi stabilite. Tuturor recruţilor din Corpul Muncitorilor Chinezi li s-au luat amprentele de către detectivii Scotland Yard, înainte de îmbarcarea din portul Tsingtao. Această metodă de identificare se poate folosi în ultimă instanţă, în cazul în care starea rămăşiţelor permite acest lucru.

Nu nicio informaţie cu privire la circumstanţele în care au fost întocmite aceste rapoarte. Dacă voi afla ceva, vă voi informa.

Cu stimă,
Căpitanul J. Temple
Adjunct al comandantului forţei de muncă

29

Franţa, martie 1919

Multe dintre zidurile din micul oraş Bapaume erau încă în picioare, deşi erau distruse de explozibili şi şrapnel, până la cărămidă. Fragmente de acoperiş rămaseră încă intacte, dar ferestrele şi obloanele fuseseră aruncate în aer, chiar şi pervazurile dispăruseră. Singura clădire din oraş pe care nemţii nu au distrus-o în timpul retragerii spre linia Hindenburg era primăria. În schimb, au îngropat o mină cu acţiune întârziată în pivniţă, care a explodat în cele din

urmă la nouă zile după sosirea trupelor aliate, omorând treizeci de soldați. Plimbându-se printre ruine, Mackenzie se întreba cum va fi reconstruit vreodată orașul și dacă nu ar fi fost mai simplu – mai ușor – să construiască un nou oraș de la zero în altă parte, într-un loc nou și neatins de amintirile războiului.

Tabăra chinezească se afla la nord de oraș și era ușor de găsit dacă urmăreai fumul care se ridica în aer de la focuri. Sute de corturi conice, cu pânzele stropite și murdare erau înghesuite pe o pantă deasupra drumului spre Arras. Pe un semn de la marginea drumului scria:

TABĂRA SHANTUNG
125/150 Corpul Muncitorilor Chinezi

Mackenzie se hotărâse că se va ocupa el de Corpul Muncitorilor Chinezi. Voia să afle singur numele celor morți și să afle cum au dispărut, decât să se bazeze pe relațiile maiorului Westbrook. De ce se mai afla încă în Franța, dacă nu pentru a identifica morții, să le ofere dreptate și recunoașterea meritelor – nu pentru ei ca un grup anonim de oameni, ci pentru fiecare individ în parte. În plus, nu avea încredere în maior că ar fi împărtășit cu el informațiile. Westbrook nu explicase niciodată de ce Whitehall era atât de interesat de cele întâmplate la *Two Storm Wood*. Scopul investigației lui ar putea fi ascunderea adevărului, la fel de bine ca și dezvăluirea lui, deși Mackenzie nu putea decât să ghicească motivele părților implicate.

Apoi mai era și Amy Vanneck. Să fi fost sosirea ei la *Two Storm Wood* motivată de intenții ascunse sau pur și simplu de o neînțelegere? Mackenzie nu era foarte convins în sinea lui. Ea afirmase că a aflat de acest loc de la un caporal din batalionul lui Haslam, care se dovedise a fi un om aflat pe patul de moarte. Dar sensul din spatele vorbelor caporalului

era departe de a fi înțeles. Să fi auzit despre descoperirea masacrului de pe patul de spital? Sau cunoştințele lui se bazau pe informații de dinainte de descoperire? În orice caz, plasarea lui Haslam la locul faptei, oricât de ambiguă ar fi fost, nu putea fi eliminată total. Westbrook trebuie să fi fost de aceeaşi părere. Interesul său pentru domnişoara Vanneck părea să depăşească simpla încercare de a o ajuta să identifice un cadavru. Oare simțea, ca şi el, că mai erau multe de învățat de la ea, că în spatele ochilor întunecați şi a hotărârii ei de neclintit se ascundeau nişte secrete?

Scoase căruța de pe şosea şi o conduse spre un drum pavat cu traverse de cale ferată. Caii se ridicară în sus, cu copitele alunecând pe lemnul umed. A trebuit să-i convingă să facă câțiva paşi pe rând. La treizeci de metri mai încolo se afla o poartă *paifang* improvizată – o poartă tradițională chinezească, făcută din stâlpi vechi de telegraf şi bucăți de fler ondulat. Bârna era decorată cu litere chinezeşti, formate din cuie de 15 cm, ca cele folosite la *Two Storm Wood,* Nicio santinelă nu îl întâmpină pe Mackenzie în timp ce trecu pe sub ea.

Fumul era mai gros aici sus, mirosind a carne fiartă. Dintr-un cort a ieşit un chinez înalt, purtând o baionetă într-o mână şi o carcasă jupuită în cealaltă – de la vreun iepure, probabil, sau vreun animal mai puțin plăcut la gust.

Mai departe a dat de mai mulți chinezi, de diferite mărimi şi constituții, toți cu aceeaşi piele închisă la culoare, bătută de vreme. Îmbrăcați în tunici zdrențuite sau în paltoane lungi şi negre, stăteau ghemuiți în fața corturilor, pregătind ceaiul pe nişte butuci improvizați. Unii citeau ziare, mulți dintre ei fumau. Se uitară în tăcere cum se oprea căruța în fața lor şi cum din ea coborî Mackenzie. Dincolo de tăcere, Mackenzie simți un soi de complicitate. Oamenii de aici ştiau. Poate că însuşi ucigaşul se plimbase printre ei, poate se uita chiar acum la el. Un firicel de sudoare îi curgea pe

ceafă. I-ar putea interoga, dar fiind atât de mulți, de unde ar putea să înceapă cu întrebările? În plus, bar spune chinezii ceva? S-ar da de partea albilor, întorcând spatele propriilor semeni? Acasă bar aştepta răzbunarea, acolo unde britanicii nu i-ar mâi putea proteja, asta dacă nu vor fi pedepsiți mai repede.

Mackenzie îşi pipăi revolverul de la brâu. Era înconjurat din toate părțile şi nu se vedea niciun ofițer sau subofițer pe aproape. Acesta era teritoriul nebunului, zona sa. Un ofițer dat dispărut, ar fi doar un alt mormânt fără nume într-o mulțime de morminte fără nume.

O potecă înainta spre vârful pantei, unde un steag se ridica deasupra corturilor de pânză. La câțiva metri mai departe, un chinez cânta la o vioară cu o singură coardă, ținând micul bol rotund între genunchi. Pentru urechile lui Mackenzie, muzica suna neprelucrat şi urât, dar era o jumătate de duzină de hamali care ascultau. Muncitorii chinezi se înrolaseră pentru cinci ani de muncă. Cinci ani era o perioadă lungă în care să fii departe de influența civilizatoare a familiei. Trecuse un an de când nu o mai văzuse pe a lui, şi tot era prea mult timp.

Un mic teren de defilare fusese îngrădit cu pietre albe. La colț stătea un tip cu o față acră şi un baston în mână, care făcea morală unui grup de bărbați înarmați cu lopeți.

— Îl caut pe comandantul vostru, spuse Mackenzie, în timp ce bărbații se îndepărtau.

— Pe maiorul Pickering.

Soldatul nu salută. Îi studie fața lui Mackenzie, încruntându-se, apoi ridică bastonul şi arătă spre capătul îndepărtat al terenului de defilare.

Cartierul general al batalionului era situat într-o baracă în partea de nord a taberei. Nu era nicio santinelă, aşa că Mackenzie deschise uşa, Nu pusese bine un picior înăuntru, când un câine sări spre el, mârâind. Mackenzie se dădu

înapoi, împiedicându-se. Câinele, un mastiff, a fost tras înapoi de lanțul din jurul gâtului. Celălalt capăt era fbcat de un şurub în podea.

— Jasper! Culcat!

Într-un colț, în spate, stătea un ofițer în spatele unui birou. Câinele scânci, îl înconjură pe Mackenzie şi se prăbuşi pe podea, cu coada lovind zgomotos în scânduri.

— Se obişnuieşte să bați la uşă, spuse ofițerul. Şi, în general, se recomandă să faci asta. Cine sunteți?

Mackenzie se prezentă.

— Îl caut pe comandantul batalionului.

Ofițerul avea o ținută ca de funcționar, nepotrivită unui soldat Era de vârstă mijlocie, cu părul subțire, avea o mustață gri şi ochelari cu rame groase.

— Pickering este numele lui.

Făcu un gest spre un scaun drept cu spătarul de răchită rupt.

— Luați loc. Nu vă faceți griji pentru Jasper. Ucide doar la comandă.

Simțul umorului etalat de Pickering, simți Mackenzie, era un mijloc de apărare preventiv, împotriva celor care îl denigrau, era un substitut slab al autorității.

Se aşeză pe scaun.

— Sunt în căutare de informații. Secția de poliție judiciară investighează un incident, şi am nevoie de ajutor pentru a identifica...

— Ce s-a întâmplat?

Mackenzie nu era sigur cât de informat era interlocutorul său.

— Are legătură cu câțiva dintre membrii batalionului dumneavoastră.

Pickering îşi duse la buze o pipă neaprinsă.

— Despre cine mai e vorba acum? Încă nu l-au prins pe tipul ăla Chang Ju Chih, presupun.

— Cine e acela? Un fugar?
— Un ucigaş. A ucis o damă de companie în Amiens şi pe cei trei copii ai ei. Asta s-a întâmplat în noiembrie anul trecut. Frumos mod de a sărbători armistiţiul.
— Sunt aici în legătură cu un locotenent Kelvin şi 12 muncitori chinezi.
Pickering a avut nevoie de o clipă pentru a răspunde.
— Locotenentul Kelvin e dat dispărut din vară, pesemne că e mort.
— Este posibil ca trupul său să fi fost găsit.
— Posibil?
— Nu s-a putut face o identificare clară. De aceea sunt aici. Nu a fost recuperată nicio etichetă.
— Dacă îmi permiteţi să vă întreb, atunci de unde ştiţi că e vorba despre locotenentul Kelvin?
Mackenzie îşi drese glasul.
— Potrivit comandantului de la biroul Comandamentului Muncitorilor, batalionul 125 este singurul batalion din cadrul CLC care a pierdut o întreagă echipă şi un ofiţer în aceeaşi zi, cel puţin în zona în cauză.
— Zona în cauză?
Mackenzie îi arătă lui Pickering mesajul de la căpitanul Temple.
— La vest de Serre, o veche fortăreaţă germană cunoscută sub numele de...
— *Two Storm Wood.* Mă gândeam eu.
— Deci aţi fost anunţat?
— Nu în mod oficial, dar au existat zvonuri.
Pickering înmâna înapoi scrisoarea.
— Nu ştiam că e vorba de atâţia oameni. Sau că ar fi existat un ofiţer printre ei. În caz contrar, ei bine, aş fi...
— Altfel, ar fi făcut cercetări pentru a afla dacă morţii aparţineau batalionului său. În acest caz, nu a făcut nimic.

— A fost...? Pickering se holba la pipă. A fost pe atât de rău pe cât se spune? Chiar au fost...?

— În mare parte au fost împuşcaţi.

Pickering se uită la el cu speranţă.

— Kelvin nu s-a numărat printre ei. El a fost tratat diferit, împreună cu doi dintre chinezi. Nu ştim de ce.

— Se tot aud poveşti despre China şi găşti de infractori, societăţi secrete, în care se obişnuia să se ucidă în acest fel: lent, de parcă ar fi o artă, adăugă Pickering, scuturând din cap. Ţi se face rău. Familia lui Kelvin va fi informată? Poate ar fi mai bine dacă...

— Asta nu e responsabilitatea mea, domnule comandant, ci a dumneavoastră.

Pickering îşi mângâie sprâncenele cu degetele.

— Înainte de război fusese ziarist, în Shanghai. A vrut să se înroleze în infanterie, dar nu a putut trece examenul fizic. Era singurul soldat din batalion care putea vorbi mandarina la un nivel acceptabil. Era mai apropiat de hamali decât majoritatea ofiţerilor, ceea ce era meritul lui, bineînţeles.

Pickering îşi dădu ochelarii jos şi începu să lustruiască lentilele cu o batistă.

— Ştii numele celorlalţi bărbaţi dispăruţi?

— Bineînţeles.

Pickering începu să răsfoiască nişte foi din ceea ce Mackenzie presupuse că era un jurnal de război. După ce a răsfoit câteva pagini, le întoarse către Mackenzie pentru a citi singur:

— Aici, data de 17 august.

Mackenzie scoase un carneţel şi un creion şi copie lista cu cele treisprezece nume. Kelvin era în fruntea listei, urmat de un subofiţer pe nume Niu Yun-huei. Mackenzie urma să transmită informaţiile la Direcţie pentru înregistrarea mormintelor, dar mai rămânea încă problema de a identifica cine era cine. După cum stăteau lucrurile, numele lor

urmau să fie înregistrate pe un mormânt comun, cu excepția locotenentului Kelvin.

— Încă ar putea fi posibil să identificăm fiecare cadavru în parte, spuse Mackenzie. Cel puțin o parte dintre ei. Aş avea nevoie de voluntari din batalionul dumneavoastră, bărbați care i-au cunoscut bine – şi care nu cedează uşor, ceea ce e de la sine înțeles.

Pickering se încruntă.

— Nu sunt sigur că îmi place ce am auzit. Având în vedere starea lucrurilor de aici, ar fi mai bine să nu trezim spiritele. Nu avem nevoie de scandal.

Etichetele cadavrelor au fost date jos. Călăii au vrut să se asigure că ajung într-un mormânt comun sau chiar nicăieri. Mackenzie nu avea de gând să lase lucrurile aşa.

— Cei căzuți merită morminte individuale, dacă puteam să le oferim asta în vreun fel. Acesta a fost întotdeauna punctul de vedere al armatei. Este motivul pentru care mă aflu aici.

Pickering închise jurnalul şi îl puse deoparte.

— Mă îndoiesc că armata se gândise la hamali când te-a trimis în misiune, căpitane. Ei sunt aici doar pentru bani, până la urmă, nu-i aşa?

— Poate că da. Oricum, e irelevant.

— Irelevant?

— Dacă toți englezii ar fi fost dornici să se înroleze, nu ar mai fi fost nevoie să îi recrutăm.

Pickering oftă.

— Prea bine. Voi întreba printre soldați. Se vor găsi câțiva voluntari, fără îndoială. Câțiva bănuți în plus vor rezolva situația.

Mackenzie se holbă la lista cu nume. Era clar că Pickering nu avea habar că oamenii lui fuseseră ucişi pe frontul britanic. Se pare că această posibilitate nu îi trecuse prin minte, cu toate că muncitorii se apropiau rareori destul de aproape de liniile inamice pentru a risca să fie capturați.

— Unde îşi desfăşura misiunea batalionul dumneavoastră în ziua în care locotenentul Kelvin a dispărut?

— Din câte îmi amintesc, întregul batalion era ocupat cu construirea unei căi ferate pornind de la Acheux. Era o misiune care avea prioritate. Terenul din partea estică fusese complet distrus, nu mai putea fi vorba de un drum pe o distanţă de câţiva kilometri, iar Armata a III-a continua să înainteze. Fără calea ferată, majoritatea proviziilor ar fi trebuit transportate cu ajutorul catârilor.

— Dar probabil că vă aflaţi cu mult în spatele frontului. Unde mai exact?

Pickering îşi puse din nou ochelarii la ochi, tremurând uşor din buzele lui mici.

— De când a sosit Corpul Muncitorilor în Franţa am pierdut aproape două mii de oameni. Dacă ne-am fi aflat mereu cu mult în spatele frontului, nu am fi pierdut nici jumătate din ei.

— Scuzaţi-mi presupunerea, domnule comandant. Deci unde vă aflaţi?

— La nord-est de Mailly-Maillet. Eram atât de aproape de nemţi, încât am pierdut oameni în bombardamente. Lucram noaptea, când ne permitea situaţia de pe front.

— Kelvin şi ceilalţi oameni au fost găsiţi la mai mult de trei kilometri spre est. Ai vreo idee despre ce făceau acolo? Se rătăciseră?

Ochelarii lui Pickering, deşi abia lustruiţi, nu erau suficient de curaţi. Şi i-a dat jos şi a început să îi lustruiască din nou.

— Am aflat despre asta abia după cele întâmplate, înţelegeţi? Nu am fost la faţa locului în acea zi. Însă am primit un raport în care scria că se descoperise un stoc imens de proiectile, proiectile cu gaz toxic. Se aflau în nişte vechi buncăre germane pe care băieţii noştri le capturaseră cu o zi sau două în urmă. Dacă depozitul ar fr fost lovit

direct, ar fi putut distruge jumătate din brigadă. Exista teama că nemții ar fi putut să ü țintească cu tunurile lor mari. De aceea brigada era grăbită.

— Proiectilele cu gaz nu sunt depozitate de obicei în zone de atac.

— Bineînțeles că nu. Dar Serre nu a fost întotdeauna o poziție de atac. Cu un an în urmă se afla cu mult în spatele liniilor germane, chiar şi numai pentru o lună sau două.

Pickering îşi puse ochelarii la loc. Ochii lui, măriți de lentile, erau roşii.

— În orice caz, locotenentul Kelvin mersese înainte pentru a evalua situația şi a vedea ce se putea face.

— Şi a mai luat cu el doisprezece oameni.

— Corect.

— De ce? Dacă plănuia doar să examineze situația.

— Istoria nu ne oferă explicații. Poate se gândise că ar fi putut lua nişte măsuri temporare. Să pună nişte saci de nisip şi aşa mai departe.

Sau poate că raportul nu conținea adevărul. Cel puțin lui Mackenzie nu i se părea adevărat în acest moment. Devenise oare Kelvin suspicios? Îşi luase oameni cu el să se protejeze? Dacă da, de cine? Dacă i-ar fi fost cu adevărat teamă, ar fi putut să rămână pe loc. Dar atunci refuzul de a merge mai departe, mai ales din partea unui ofițer al Corpului Muncitorilor, ar fi fost interpretat drept laşitate.

— De unde provine acest raport?

— Cineva se întoarce de pe front şi cere ajutor, presupun – un ofițer, de fapt.

Mackenzie îşi ridică privirea.

— Deci nu a fost un ordin. Cartierul general al armatei nu ştia nimic despre asta.

— Nu, totul s-a întâmplat pe loc. Lucrurile se mişcau foarte repede pe atunci.

— Şi proiectilele?

— Ce e cu ele?
— Proiectilele cu gaz toxic au fost evacuate?
Pickering se încruntă.
— Din câte ştiu eu, nu.
Era evident că întrebarea nu îi trecuse niciodată prin minte.
— Nu de către batalionul acesta.
— Dar au fost găsite?
— Nu aş putea spune cu siguranță. Cu cât frontul înainta, cred că au încetat să mai constituie o amenințare. Serre a fost cucerită câteva zile mai târziu.
Pickering trebuie să fi observat nerăbdarea de pe chipul lui Mackenzie.
— Obiectivul nostru era să finalizăm calea ferată, căpitane Mackenzie. Nu ne preocupa evacuarea.
Un firicel de sudoare se scurse pe tâmpla lui Mackenzie. Era aproape de adevăr, de a înțelege lucrurile înaintea lui Westbrook, înaintea celor de la Whitehall, Mai trebuia să facă câțiva paşi şi ar fi reuşit Şi avea să se asigure că adevărul va fi făcut public, oricât de urât ar fi fost.
— Domnule căpitan Pickering, ştiți cine i-a adus acest raport locotenentului Kelvin? Cunoaşteți vreun nume?
— Nu. Ce importanță are?
— Vă rog, domnule căpitan. Ar putea fi de mare importanță.
Pickering dădu din cap.
— V-am spus deja că nu am fost de față. Locotenentul Collins era cel responsabil.
Pickering scoase un ceas de buzunar.
— Ar trebui să mai fie încă la groapa de evacuare, dacă doriți să îl vedeți. El şi Kelvin erau prieteni. Dacă ştie cineva ce s-a întâmplat, el este acela.

Groapa de evacuare se afla la câteva sute de metri de tabăra Shantung, lângă calea ferată la a cărei construcție contribuiseră şi chinezii. Mackenzie ar fi preferat să meargă singur, dar Pickering a insistat să meargă împreună, luând şi mastiff-ul cu ei. Locul era împrejmuit de sârmă şi păzit de santinele.

— E ceva necesar, din păcate, explică Pickering. Au avut loc o mulțime de furturi de când au început să se întoarcă civilii. Bănuim că au fost implicați şi unii dintre hamali.

Chiar în interiorul locului împrejmuit se aflau trei grămezi de puşti, fiecare depăşind înălțimea unui om şi numărând sute de arme. Infanteria demobilizată îşi predase armele la un depozit. Cele de aici erau puştile morților şi ale răniților, recuperate de pe câmpurile de luptă. Multe dintre ele ar fi fost folosite la marcarea mormintelor.

— Credeam că chinezii nu trebuiau să se apropie de populația civilă, spuse Mackenzie. Nu aşa este politica armatei?

Pickering luă afirmația în derâdere.

— În teorie, da. În practică, este imposibil să aplici o interdicție. În unele locuri, localnicii sunt ostili – mai ales belgienii – ceea ce face lucrurile mai simple. În Franța, hamalii au o reputație mai bună. A existat o mai bună fraternizare între ei, s-au implicat şi câteva femei şi a fost vorba şi de suficient comerț.

— Ce au chinezii de vândut, în afară de forța lor de muncă?

— Ai fi surprins. Au început prin a face coşuri, s-au folosit de rogojinile de stuf pe care le-au primit ca să doarmă. Apoi au făcut broderii de mătase, imitații de flori şi tot felul de bibelouri. Dar asta le aduce bani.

— Cum rămâne cu opiul?

Pickering trase de lanț, ridicând câinele în picioare.

— Opiu?

— Nu ştiu chinezii multe despre asta?

— Hamalii se trag din cele mai joase straturi ale societății chineze, căpitane. E de aşteptat să existe o oarecare infracționalitate nemanifestată. Lucrul important, în ceea ce priveşte războiul, e să reducem şansele ca această infracționalitate să se manifeste în realitate.

S-au oprit în fața unui munte de carcase de proiectile, cu o înălțime de trei metri şi o lungime de vreo sută de metri, din alamă, care pe alocuri era galbenă, iar în unele părți era de un maroniu închis sau acoperite de noroi. Spre deosebire de cadavre, această recoltă de pe câmpurile de luptă avea să îşi găsească drumul înapoi în Anglia. Putea fi valorificată în bani.

— Locotenentul Kelvin era foarte protector cu oamenii săi, spuse Pickering, în timp ce îşi croiau drum pe acolo, mai mult decât era cazul. Avea tendința să pună eşecurile lor pe seama câtorva mere stricate şi să ofere prea multă libertate celorlalți. Refuza să vadă hamalii ca ceea ce erau: în esență, nişte animale lipsite de morală.

— Ați avut motive să-l mustrați?

— S-ar putea să îi fi spus ceva o dată sau de două ori.

Pickering trase din nou de lanț.

— Haide, Jasper.

— Au existat discuții?

— Ofițerii tineri nu se ceartă, în general, cu superiorii lor.

— De ce era îngrijorat Kelvin? Exista ceva mai special?

Pickering se apleca să îl mângâie pe câine, care se afla lângă ei, gâfâind în timp ce se plimba în jurul movilei de muniție folosită.

— Kelvin devenise preocupat de alte probleme. Avea tendința de a uita că scopul Corpului Muncitorilor era să sprijine armata şi să o ajute să lupte. Nu era o ramură a Marinei Chineze.

— Ce fel de probleme?

— Tot nu înțeleg cum te-ar putea ajuta asta.

Au cotit pe drum. Un pluton de muncitori chinezi se întorcea de la capătul liniei ferate. Un soldat făcu un semn cu bastonul la şapcă. Pickering salută, trăgând câinele mai aproape. De acum, carcasele de proiectile fuseseră înlocuite de nişte grămezi de fier ruginit: resturi de utilaje, role de sârmă, bucăți arse ale unui tanc distrus.

— Căpitane Pickering? Ce fel de probleme secundare?

Pickering oftă.

— Nişte hamali fuseseră dați dispăruți. Era destul de evident că făcuseră nişte prostii. Au fost văzu ți în Acheux, fraternizând cu nişte localnici. Tabăra era în apropiere la acel moment, iar localnicii, să zicem că erau… prietenoşi.

— Te referi la femei?

Pickering mârâi.

— Şi nu era ca şi cum nu am mai avut fugari înainte. E o puzderie de chinezi în Franța zilele astea, aşa că există o mulțime de locuri în care să se ascundă. Cu toate astea, Kelvin insistase că era vorba despre un joc murdar.

— Bazându-se pe ce dovezi?

— Pe nicio dovadă, cu excepția presupusei sale cunoaşteri a oamenilor în cauză. Nu erau genul care să fugă, spunea el. Mai luase în considerare diverse acuzații de maltratare înainte – rareori bazate pe motive întemeiate şi implicând adesea alte unități de muncitori.

— Maltratarea de către trupele britanice?

— Nu-mi amintesc detaliile, dar asta era în esență problema. Apoi, la ceva timp după aceea, s-a găsit un cadavru al unuia dintre hamalii dispăruți. Acela a fost momentul când Kelvin a mers prea departe.

— În ce sens?

— A trecut peste cuvântul meu, dacă vrei să ştii neapărat. Am aflat, în mod neoficial, că a trecut chiar şi peste Comandantul Muncii. A înaintat acuzațiile sale exagerate la

biroul adjunctului general al Armatei a treia – unde au fost tratate superficial, fără îndoială. Cu toate acestea, nu ar fi afectat cu nimic reputația batalionului.

Sau a comandantul ei, se gândi Mackenzie. De parcă statutul umil al Corpului Muncitorilor nu era destul de rău.

— S-a întâmplat ceva cu aceste acuzații?

Pickering ridică din umeri.

— Nu pot spune, deşi mă îndoiesc. Armata a treia era foarte ocupată pe atunci, făcând în sfârşit progrese. Nu era momentul potrivit pentru treburi interne.

— Şi apoi a fost ucis şi Kelvin.

— Se pare că da. Totuşi, nu reuşesc să înțeleg cum de toate astea...

— Pe cine a învinuit Kelvin pentru dispariții? A existat cineva în mod special?

Pickering ridică iar din umeri.

— O parte din Divizia de est Lancashire se afla în zonă. Aşa că, în mod firesc, îi acuzase pe ei.

Se auzi un fluierat de la o locomotivă care aştepta pe calea ferată. În spatele ei se afla o duzină de vagoane goale, începuse să cadă o ploaie uşoară, picăturile transformându-se în abur în timp ce loveau motorul.

— Iată-l pe cel care te interesează, locotenentul Collins.

Din cabina conductorului coborî un ofițer îmbrăcat în trenci care îi salută. Era scund, cu o mustață cenuşie şi un ten roşiatic.

— Locotenent Collins, acesta este căpitanul Mackenzie, ataşat la baza Graves.

Şi-au dat mâna.

— Căpitanul are câteva întrebări cu privire la locotenentul Kelvin.

— George? A...

— Se pare că rămăşițele sale au fost găsite.

— Rămăşițe? Collins clipi, apoi îşi privi cizmele. Înțeleg.

— Presupun că ați fost prieteni, spuse Mackenzie.
— Da, domnule, era un... Collins aruncă o privire spre comandantul său, era un om bun. Nutream speranța că a fost capturat.
— A fost într-adevăr capturat, spuse Pickering. Din păcate, nemții...
Mackenzie îl întrerupse.
— Mi s-a spus că locotenentul Kelvin a luat cu el o echipă, în noaptea în care a dispărut. Puteți confirma acest lucru?
— Da, domnule. I-am văzut plecând. Piu toanele noastre lucrau umăr la umăr la calea ferată, punând traversele. Apoi a primit o veste despre o problemă apărută la Serre: un depozit mare de obuze Yperite era pe cale să explodeze.
Mastiff-ul lui Pickering văzu ceva în spatele for. Mârâi şi începu să tragă de lanț.
— Cine v-a spus de explozibil? Cine v-a cerut ajutorul?
— Unul dintre băieții lor din divizia East Lancashire. Au trimis un ofițer, aşa că am ştiut că e vorba despre ceva serios.
— Pe cine mai exact?
— Ei bine, era... Nu sunt sigur că îmi amintesc exact.
Pickering mai trase o dată de lanț.
— Ce mai contează acum?
— Vă rog să vă gândiți.
— Era căpitan în batalionul Manchesters.
Collins se trase de guler. Ploaia se întețea.
— Da, într-adevăr. Îmi amintesc că îl mai văzusem înainte.
— Care era numele lui?
— Haldane sau...
— Haldane? Mackenzie îşi luă caietul. Sunteți sigur?
Collins clătină din cap.
— Nu, îmi pare rău, domnule, nu se numea aşa. Numele căpitanului era Haslam.

30

Mackenzie se întoarse în Colincamps după-amiază şi găsi o scrisoare de la sora sa. Lăsă deoparte gândurile legate de Edward Haslam – gânduri care îl împovărau tare – şi se aşeză să citească.

Cât a durat războiul, Hannah nu îi scrisese decât din când în când, dar de când cu pierderea celorlalți frați ai ei, scrisorile ei au devenit mai dese. Nu era ca şi cum ar fi avut multe de spus. Epidemia de gripă era subiectul principal: îi scria despre cei care se îmbolnăviseră şi cei care muriseră. În general, îi descria viața ei de zi cu zi, lipsită de evenimente, înainte de a trece la veşti despre vecinii şi prietenii lor, Poate faptul că stăruia asupra cotidianului o făcea să facă față durerii, se gândea Mackenzie. Sau poate că simplul fapt de a scrie îi oferea o mică scăpare de la tristețea sufocantă a unei gospodării în doliu. La sfârşitul scrisorii, Hannah îl întrebă când se va întoarce acasă:

Vei fi demobilizat în curând? Ar fi cu adevărat de ajutor să te avem aici, complet în siguranță. Simt uneori că viața a stat pe loc. Nimeni nu se mai gândeşte la viitor. Pare inutil să îți mai faci planuri. Noaptea trecută am visat că plecam într-o călătorie interesantă. Ajunsesem la gară cu toate bagajele făcute şi eram pregătită, doar ca să aflu că majoritatea însoțitorilor mei nu mai veneau. Apoi mi-am dat seama că nu mai voiam cu adevărat să plec. Aşa se simte viața acum, pentru aceia dintre noi care am supraviețuit. Sunt prea multe camere goale, scaune goale, locuri goale. Cum ar trebui să le umplem?

Mackenzie se aşeză să scrie un răspuns. Încercă să pară vesel: era într-o formă de invidiat, avea mâncare din belşug, o locuință confortabilă şi o gaşcă de oameni buni sub comanda sa. În ceea ce priveşte întoarcerea acasă, o asigură că nu mai era mult: o lună, cel mult două.

Rupse scrisoarea şi începu alta. Avea nevoie de mai mult timp pentru a termina treaba pe care o începuse, scrise el. Bărbații care depuseseră tot efortul în război, bărbați ca frații lor, Alan şi Robert – meritau un mormânt adevărat, dacă exista cea mai mică şansă de a avea unul. Gândul de a nu le găsi cadavrele era de nesuportat pentru el.

Rupse şi această scrisoare. Nu se aştepta ca sora lui să înțeleagă. Chiar era acela adevărul? Lăsă hârtia pe masă şi ieşi afară. Cerul se întuneca, la orizont se vedeau cum cad şiroaie de ploaie. Echipajele urmau să se întoarcă de la Colincamps la caza ne le de tocană uleioasă care îi aşteptau. Cartierul general al batalionului va trebui să înainteze într-o zi sau două, întrucât zonele de căutare care le fuseseră alocate se mutau mai spre est. Asta însemna să instaleze tabăra chiar pe câmpul de luptă, pe un teren periculos şi nesigur, nu era sigur cum vor reacționa oamenii lui la veştile acestea sau dacă vor ft măcar de acord.

Se deplasă până la capătul curții şi îşi aprinse o țigară, observând, în timp ce arunca chibritul, că ieşea fum din coşul fermei. Domnişoara Vanneck pleca devreme în majoritatea dimineților, vizitând cimitirele de concentrare pe măsură ce erau ridicate, mormânt după mormânt, rând cu rând, ajungând până la teritorii unde lucrau alte echipaje, tocmai până la Gommecourt, în nord, şi Achiet, în sud. Nu găsise nimic, desigur, niciun cadavru care să poarte însemnele batalionului sau rangului lui Haslam, niciun mormânt cu numele lui. Printre cei neidentificați, doar aproximativ o duzină erau ofițeri şi în fiecare caz fusese posibil să se stabilească cel puțin naționalitatea lor, dacă nu şi regimentul din care făcuseră parte. În niciunul dintre cazuri informațiile nu se potriveau cu Haslam. Şi aşa aveau să rămână lucrurile. Zona în care dispăruse Haslam fusese deja evacuată. Dar totuşi, logodnica lui continua să caute, fără să țină cont de rațiune, Mackenzie se trezi privind şi

aşteptând ziua când ea va renunța şi se va întoarce acasă, când Edward Haslam – amintirea sau fantoma lui – o va elibera în sfârşit.

Oare ziua aceea era aproape, se întrebă el, dacă ea ar afla tot ce ştia el despre ultima zi a lui Edward Haslam? Oricum, zvonurile ar putea ajunge la ea, fără îndoială mult mai întunecate şi mai puțin ambigue decât faptele înseşi – dar ar trebui să fie el cel care să ponegrească numele logodnicului ei şi să sugereze, pe baza unor dovezi care erau departe de a fi concludente, că a fost complice la ororile de la *Two Storm Wood?* Ea l-ar fi urât pentru asta. Nici nu s-ar aştepta la altceva. În acelaşi timp, Mackenzie ardea de nerăbdare să ştie dacă era adevărat. Ce ar mai rămâne atunci din dragostea domnişoarei Vanneck? Câte schimbări ar fi putut suporta?

Următorul pas era evident. Locotenentul Kelvin, ofițerul ucis din Corpul Muncitorilor, înaintase plângerile biroului adjunctului general din cadrul Armatei a treia: acuzații de maltratare şi chiar mai rău. Ar trebui să existe o înregistrare a lor la cartierul general din Péronne: nume, date, locuri, totul în scris, totul în dosare. Fusese Haslam implicat în aceste acuzații? Daca da, cum? Maiorul Westbrook avea să afle. El se va duce la sediul Armatei a treia şi va avea acces la acele dosare. Şi apoi? Cine ar face publice descoperirile sale? Cui i-ar fi încredințat adevărul? Publicului, Biroului de Război, Secretarului de Stat? În ciuda tuturor lucrurilor, Mackenzie avea sentimentul că nu i se va acorda acelaşi privilegiu, şi nici lui Amy Vanneck.

Fumul care ieşea din coşul camerei ei îl anunța că se întorsese mai devreme decât de obicei. Se duse către camera ei şi bătu la uşă.

— Alo? E cineva acasă?

Nu răspunse nimeni. Împinse în uşă şi o găsi descuiată, în bucătărie fusese întinsă o pătură de campanie pe dalele din

fața focului. Deasupra ei se aflau mica valiză a lui Amy şi o geantă de pânză aşezată pe o parte, cu nişte acte care se revărsau din ea. Erau scrisori, toate scrise de aceeaşi persoană. Unele erau încă în plicuri.

Se ghemui şi o ridică pe cea mai apropiată, curios să vadă cine le scrisese. Scrisoarea era semnată de Edward. Edward Haslam, bineînțeles: iubitul, profesorul de muzică, expertul în uciderea corp la corp. Mackenzie întoarse pagina. Scrisoarea fusese scrisă într-un loc numit Madingley şi data din vara anului 1916. Pe atunci, Haslam încă era un civil.

Eşti în gândurile mele tot timpul: atingerea pielii tale, mirosul părului tău, zâmbetul tău, căldura corpului tău în timp ce stăm întinşi împreună. Trece o barcă pe râu şi Se aud vâslele lovind apa, iar eu te îmbăiez, făcând spuma pe umerii tăi şi pe abdomen. O femeie trece pe lângă mine pe stradă, încorsetată, cu corpul strâns sub şireturile şi oasele de balenă şi mi te imaginez pe tine, cu sânii tăi palizi şi perfecți, care stau să fie atinşi, mângâiați, cedând sub atingerea mea. Simpla amintire a dorinței mele pentru tine e de ajuns... ca să fug acolo, în stradă, de teamă că voi exploda. Să fie nebunie? Nu-mi pasă. Dacă e nebunie, cine ar vrea să fie sănătos?

În ciuda tuturor lucrurilor, Mackenzie nu şi-l imaginase niciodată pe Haslam altfel decât un simplu tânăr ofițer britanic printre restul miilor. Deşi venind din trecut, cuvintele lui pentru Amy îl readuseră la viață, chiar dacă numai pentru o clipă. Lui Mackenzie i se părea că avuseseră o viață mai vie şi mai pasională decât a lui.

Ploaia intra printr-o gaură din acoperiş, picurând pe podeaua de lemn. Mackenzie împături scrisoarea în grabă. Nu avea de ce să îşi bage nasul în viața amoroasă a altui bărbat. Îşi aruncă chiştocul în şemineu şi se ridică în picioare. Când se întoarse să plece, îi atrase atenția o altă

scrisoare; data din august anul trecut, luna în care dispăruse Haslam, luna în care se petrecuseră atrocitățile de la *Two Storm Wood*. După hârtia uzată, una dintre pagini fusese citită mai des decât celelalte. O ridică de jos.

... Stau la adăpostul unei pante, unde inamicul nu mă poate vedea. Am o priveliște bună spre vest, peste o mare parte din terenul pe care l-am ocupat, spre o grămadă de moloz pe care încă o mai numim Ferma La Signy în ciuda bătăliilor, crește o recoltă bună de grâu pe tot terenul. Se va coace în curând, dar nimeni nu are de gând să îl recolteze. Va fi răpus la pământ acolo unde acoperă câmpul de foc. Restul va fi lăsat să putrezească. Acest gând îmi provoacă o tristețe profundă. Am vărsat lacrimi adevărate când am văzut asta prima dată, am plâns ca un copil.

Lansăm raiduri în tranșee zi și noapte. În două săptămâni, brigada noastră a avansat pe front cu o mie de metri Acum suntem la marginea vechilor cămări de luptă de pe Somme. În curând vom ajunge la tranșeele pe care le-am deținut acum două veri – spun „noi”, dar, desigur, eram în Anglia pe atunci. Este ciudat să mă gândesc că oamenii care au luptat pe acele câmpuri încă sunt acolo, cei mai mulți dintre ei, îngropați în pământ. Nu este prea inteligent din partea mea, dar nu pot să nu mă gândesc la asta. În vise îi simt cum se întind spre mine cu brațele lor scheletice, implorând nu știu ce anume: o înmormântare decentă, poate. Ți-am spus că vechiul meu prieten Bill Egerton este aici alături de Corpul Medical? Întotdeauna am putut vorbi cu el. Poate că își va da seama ce e în neregulă cu mine și mă va ajuta să dorm fără să am aceste vise îngrozitoare.

Noaptea trecută am visat că l-am văzut pe Diavol în acest loc – era un simplu soldat în uniformă kaki, cu cizmele pline cu noroi și sânge pe față. M-am uitat în ochii lui și am văzut goliciunea din ei. Amintirea mă face să mă cutremur. Râdea

de mine, deşi abia dacă zâmbea, avea un rânjet de victorie. Acum ştiu de ce mă împotriveam atât războiului când eram în Anglia, Mi-era teamă, desigur, dar nu numai de moarte. Mi-era teamă că mi s-ar putea potrivi foarte bine. Trebuie să fi fost mai multă furie în mine decât credeam.

Amy, promite-mi că, orice s-ar întâmpla, nu le vei permite să mă lase aici. Acesta este singurul lucru pe care ți-l cer, dragostea mea, ultimul lucru – ştiu că e mult. Pământul ăsta e pământul lui şi, dacă oasele mele rămân aici, va fi ca şi cum i-aş aparține pentru eternitate. Asta e coşmarul pe care îl simt crescând în capul meu, cel care mă sufocă în somn, ca şi cum m-aş afla deja sub acest pământ putred.

Mackenzie simți un curent de aer la gât. Se întoarse şi o văzu pe Amy Vanneck stând în uşă. Avea ochii roşii, de parcă ar fi plâns. Nu schiță nici un gest să ascundă ce făcuse.

— Am vrut să înțeleg, spuse el.

— Ce să înțelegi?

Se ghemui şi începu să-şi adune scrisorile.

— De ce eşti aici. De ce faci asta.

— Nu ți-am explicat?

Mackenzie îi înmână scrisoarea înapoi.

— I-ai făcut acea promisiune, cea de a-l aduce acasă?

Amy împături scrisoarea la loc.

— E ultima scrisoare pe care o am. Nu am mai primit veşti de la el apoi. Nu cred că a primit răspunsul meu.

— Înțeleg, spuse Mackenzie. Sper că mă vei ierta pentru... Aici, afară, e uşor să uiți... e greu să mai crezi în ceva bun, în faptul că dragostea există sau că rezistă.

Clătină din cap. La ce bun să vorbească aşa?

— Ar trebui să mă întorc.

Se duse spre uşă. Fusese tentat să-i spună despre treburile lui Haslam cu chinezii în ziua masacrului, dar acum nu mai era.

— Mai e ceva, căpitane.

— Altceva?

— Am primit veşti de la Kitty Page în această dimineață.

— Am văzut scrisoarea sosind. E bine?

Amy dădu din cap.

— Au găsit mormântul fratelui ei. A primit veşti de la oficiul din Péronne. John va fi reîngropat într-un cimitir militar de lângă Rosières.

— Astea sunt veşti bune.

— La care se pare că ai jucat şi tu un rol.

Mackenzie dădu din cap că nu.

— Eu doar am transmis mai departe întrebările ei şi faptele cunoscute. L-ar fi găsit mai devreme sau mai târziu, sunt sigur.

— Kitty m-a rugat să vă mulțumesc, în orice caz. Plănuieşte să viziteze cimitirul, apoi se duce acasă.

— Mă bucur.

Mackenzie ezită. Probabil că Amy se bucura pentru prietena ei, dar s-ar fi simțit şi mai izolată, chiar mai singură, odată ce Kitty Page ar fi plecat.

— Sper că veți putea face şi dumneavoastră acelaşi lucru, domnişoară Vanneck, într-un fel sau altul. În curând.

Deschise uşa. Soarele dispăru în nori şi se va întuneca.

— Dar tu? întrebă Amy.

— Eu?

— De ce nu te-ai întors acasă? Te-ai oferit voluntar, nu-i aşa?

Mackenzie se gândi la sora sa, care îl implora să se întoarcă şi la modul în care se străduise să ofere explicații.

— Nu cred că voi pleca vreodată cu adevărat din acest loc dacă îl părăsesc acum. Este doar o senzație, dar nu voi...

Cred că nu sunt pregătit să înfrunt gândul la ceea ce mă aşteaptă. Am avut doi fraţi, amândoi mai mici. Ambii au dispărut în misiune.

— Şi speri să îi găseşti?

— Nu sunt prea mari şanse. Au dispărut la kilometri distanţă de aici.

— Şi atunci?

Mackenzie se uită în curte. Ploaia cădea mai tare. Îl văzu pe sergentul Farrer îndrumând un grup de catâri la adăpost.

— Întotdeauna a fost treaba mea să am grijă de ei, când eram mici. Pur şi simplu aşa a fost Şi când a contat cel mai mult, i-am dezamăgit.

Nu are cum să fi fost vina ta.

— Asta îmi spun şi eu, dar se pare că nu ajută la nimic.

— Te simţi vinovat, totuşi.

Mackenzie aprobă din cap.

— Mai puţin atunci când sunt aici, făcând ceea ce fac. Mă simt vinovat când sunt fericit, când te simţi bine să fii în viaţă. Probabil e greu de înţeles.

Amy scutură din cap.

— Înţeleg foarte bine.

— Cum ai putea?

A pus ultimele scrisori în geanta de pânză şi a închis-o cu fermoarul.

— Eu am provocat moartea lui Edward. Nu ar fi venit niciodată aici dacă nu eram eu.

Se ridică în picioare. Stăteau foarte aproape unul de altul în camera care devenea tot mai întunecată. Mackenzie trebuia doar să ridice un braţ şi ar fi atins-o, i-ar fi mângâiat pielea moale a obrazului. Era epuizată, i se citea durerea pe chip, ca o boală. Lăsă uşa să se închidă.

— Nu eşti mai responsabilă pentru război decât mine. Ba chiar mai puţin.

— Dar aş fi putut să-l țin pe Edward departe de război, dacă aş fi fost curajoasă, dacă m-aş fi căsătorit cu el când m-a cerut. Dar mi-a fost teamă de familia mea, teamă că m-ar fi dat la o parte.

— Nu erau de acord cu el?

Amy clătină din cap.

— Mai rău decât atât. Familia Vanneck ajuta şcoala unde lucra el. La câteva săptămâni după ce i-am dat papucii lui Edward, mama mea i-a contactat pe directori, a făcut presiuni.

— Nu a fost concediat?

Amy dădu iar din cap.

— Am aflat abia luna trecută, în ziua în care a sosit scrisoarea. I-am auzit pe mama şi pe tata certându-se. Era limpede ce făcuse.

Lui Mackenzie nu-i plăcea prea mult ce spunea domnişoara Vanneck, dar nu era treaba lui să spună ceva.

— Trebuie să fi fost greu pentru tine, să auzi asta.

— Edward fusese întotdeauna împotriva războiului. Jurase că nu va omorî niciodată pe nimeni. Ştia ce ar putea provoca asta.

Mâinile lui Amy erau împreunate, ochii ei erau înlăcrimați. Erau lucruri pe care trebuia să le spună. Poate că nu conta prea mult cine le auzea.

— Oamenii se pot răzgândi, spuse Mackenzie.

— Asta a spus şi el. Mi-a spus că trebuie să-şi facă partea lui, ca şi ceilalți. Nu i se părea corect să stea deoparte, în timp ce alții îşi riscau viețile. Pentru o vreme aproape că l-am crezut.

— Asta nu îi ştirbeşte sacrificiul, spuse Mackenzie. Faptul că nu a avut de ales. Dacă ar fi fost adevărat, eu nu aş mai fi fost aici.

— Dar el a avut de ales: ar fi putut refuza să meargă, să se poziționeze ca obiector de conştiință.

— Şi să meargă la închisoare, cel mai probabil, adăugă el.

Amy se uită la el.

— Ar fi îndurat asta, dar n-a putut s-o facă, din cauza mea.

— Pentru că ai fi suferit şi tu stigmatizarea şi ruginea?

— M-ar fi obligat să aleg între el şi familia mea: el şi lumea pe care o cunoşteam, lumea pe care am spus mereu că vreau să o schimb.

Amy îşi coborî capul.

— Nu credea că îl iubesc suficient să fac asta. Îi era teamă de alegerea pe care aş fi făcut-o.

31

Soldatul stătea pe un scăunel în mijlocul grajdurilor, la câțiva paşi de locul unde fusese ucis camaradul său, deşi paiele însângerate fuseseră arse, iar podeaua de ciment curățată. Sergentul Shen Xinfeng lucrase ca nituitor şi avea reputația de a fi cel mai în vârstă din batalion. În acte scria că are 37 de ani, dar nimeni nu credea asta. În lumina lanternei părea să aibă pe puțin cincizeci de ani, ridurile de pe fața lui fiind întunecate şi adânci, ca nişte răni Din câte putuse să înțeleagă locotenentul Sloan, se bucura de statutul său de figură paternă în rândul soldaților obişnuiți. Pe cei care nu ştiau să scrie, îi ajuta să trimită scrisori acasă. Şi îl cunoştea pe Liu Dianzhen. De la Liu învățase Shen puțina engleză pe care o ştia. Asta nu însemna că cei doi erau confident sau prieteni, dar era tot ce putea face Sloan. Interpretul fusese un om singuratic, după standardele hamalilor. Reacția ofițerului comandant la moartea sa fusese impunerea stării de asediu şi verificarea taberei, pentru a găsi arme ilicite. Nu se găsise nimic altceva decât unelte obişnuite şi cuțite de buzunar.

Sloan stătea în picioare, aşteptând începerea misiunii. Ultimul loc în care dorea să se afle era înapoi la doamna Chastain, dar maiorul Westbrook insistase. Hamalul trebuia să fie interogat într-un loc privat, spuse el, iar asta a exclus tabăra. Maiorul nu era un om pe care să îl refuzi uşor Sloan ar fi făcut ce i se ordonase, chiar şi dacă nu ar fi fost luat deoparte şi nu i s-ar fi spus în mod extrem de confidenţial despre misiunea lui Westbrook: că ordinele veneau de la nivel înalt, de la Londra şi trebuia păstrat secretul.

Westbrook se plimba în sus şi în jos la adăpostul umbrelor, atingându-şi din când în când umărul. Sergentul Shen îl privea precaut, în timp ce îşi rula o ţigară. Ştia unde se afla şi ce se întâmplase acolo. Era suficient pentru a nelinişti pe oricine.

— Doar spune-i maiorului ce ştii, spuse Sloan şi nu va exista nicio problemă.

Shen îşi linse hârtia ţigării, cu ochii încă fixaţi pe ofiţerul mai în vârstă. Sloan simţi cum se încălzeşte. Nu voia să creeze o impresie proastă în faţa maiorului, deşi nu putea să nu remarce că bărbatul părea nervos.

Avea gulerul murdar, iar de la ultima lor întâlnire făcuse rost de un Webley, pe care nu îl ţinea în toc, ci în buzunarul paltonului, unde putea ajunge mai repede la el.

Westbrook se opri din mers şi se îndreptă spre lumină.

— Cum v-aţi întâlnit tu şi Liu Dianzhen?

Limba lui Shen se opri din rulatul ţigării.

— Pe împărăteasă.

— Împărăteasă? La ce te referi?

— Împărăteasa Asiei, spuse Sloan. E un pachebot care străbate Pacificul spre Vancouver. Toată echipa noastră era la bord. Zece săptămâni pe mare.

— Deci nu Lăţi mai întâlnit pe Liu înainte, în China? Shen respinse sugestia.

— Liu e din Weifang. E la două sute de mile sud de Tianjin, spuse Sloan. Shen este din Tianjin, nu-i aşa?

Shen îşi duse ţigara la gură şi începu să se scotocească prin buzunare. Cu reticenţă, Sloan îi oferi un foc.

— Da, Tianjin, spuse Shen în cele din urmă. Liu este din Weifang.

— Ştii cine l-a ucis?

Shen dădu din umeri ca şi cum întrebarea ar fi fost o povară, cea mai recentă dintre multele întrebări şi mai dificilă decât majoritatea.

— A fost ucis chiar aici, în aceste grajduri.

Westbrook se uită înapoi la locul unde fusese găsit interpretul. Singura urmă a celor întâmplate era o pată întunecată pe grinda de sus.

— Nu a avut parte de o moarte rapidă, chiar deloc.

Privirea lui Shen era aţintită la podea.

— Cine ar fi vrut să facă aşa ceva? Trebuie să te fi gândit la asta. Probabil ai vreo idee.

Shen îşi scoase ţigara, puţin cam nesigur, observă Sloan.

— Nu ştiu.

— Avea duşmani? întrebă Sloan. Poate se încurcase cu cineva, cumva.

Shen a întredeschis ochii prin fum, ca şi cum ar fi fost surprins sâ vadă că Sloan era încă acolo.

— În această ţară, mulţi oameni sunt ucişi de străini.

— Acolo e vorba de altceva, spuse Sloan. Aşa e în război, dar războiul s-a încheiat. În acest caz a fost o crimă.

Westbrook nu se arătă interesat să se alăture discuţiei.

— A spus ceva Liu? Era speriat? Ar fi mai bine să ne spui.

— Tu ai putea fi următorul, spuse Sloan. Sau oricare dintre camarazii tăi.

Shen clătină din nou din cap.

— Liu nu era speriat Liu era trist Avea o soție în Weifang, o soție tânără. Şi o fiică, de patru ani. Liu primise veşti luna trecută: fiica lui a murit de febră.

Shen mai trase un fum din țigară.

— A fost singura dată când l-am văzut plângând.

Sloan se uită în jos. Nu i se spusese nimic despre fiica lui Liu, dar nu era obiceiul lui să se preocupe de viețile private ale hamalilor. Era destulă bătaie de cap să le ofere suficientă hrană şi să îi ferească de boli, astfel încât să poată munci.

— Ştiți că Liu vindea opiu, desigur, spuse Westbrook.

— Când avea ocazia. Afacerile nu merg bine, răspunse el.

— Probleme cu concurența, presupun.

Shen se încruntă.

— Probleme?

— Din partea altora care lucrează în acelaşi domeniu. Armata pleacă acasă. Trebuie să fie din ce în ce mai greu să găseşti cumpărători. Merită să te lupți pentru clienți ca doamna Chastain.

Era o explicație care avea o oarecare logică, dar locotenentul Sloan nu era convins. Violența crimei era disproporționată în comparație cu ce era de câştigat. Liu nu fusese mai mult decât un vânzător ambulant. Pachetul lui, dacă avea unul, nu putea să fi valorat prea mult.

Shen fumă în tăcere câteva clipe, ca şi cum ar fi încercat să se decidă dacă maiorul merita o explicație.

— Liu nu se lupta. Pentru opiu? În niciun caz. Sunt puțini cumpărători acum, nu sunt bani. Nu avea pentru ce să se lupte. Liu spunea că va renunța curând.

— Obişnuia să fure? întrebă Sloan. Poate că bunurile pe care le vindea erau furate.

— Nu, spuse Shen, scuipând un fir de tutun. Poți să crezi ce vrei; chinezii l-au ucis pe Liu Dianzhen. Albii nu sunt vinovați.

— Ajunge cu asta, spuse Sloan.

Nu mai ştia ce să facă. Nu ajungeau nicăieri. Din punctul lui de vedere, crima nu putea fi decât un act întâmplător al unui nebun, motivat poate de o ură adâncă faţă de rasa chineză, dar care nu putea fi explicată de Shen sau de altcineva.

Westbrook se apropie de uşă şi privi spre casă. Se întuneca, dar nu se aprinseră luminile în spatele obloanelor.

— Făcea parte dintr-o societate secretă în China, nu-i aşa? De aceea avea tatuajul acela pe braţ.

Shen suspină.

— Acela e foarte vechi. L-a făcut acum mult timp, pe când era tânăr, un simplu băiat.

— Un băiat care a luat totuşi parte la rebeliune.

Shen clătina din cap.

— Nu a vorbit niciodată despre asta. Aparţine trecutului. Nu mai sunt boxeri acum, nici bande.

— Odată boxer, rămâi întotdeauna boxer. Victimele lor sunt moarte, nu-i aşa?

— Rebeliunea a avut loc acum douăzeci de ani, domnule maior, spuse Sloan. Un lucru lipsit de importanţă în comparaţie cu ultimele evenimente, în orice caz.

Maiorul era încă cu spatele la ei. Sloan văzu că avea mâna în buzunar, pe mânerul Webley-ului. Cealaltă mână era sprijinită de perete.

— Ce spun ceilalţi bărbaţi din batalionul tău? întrebă Westbrook. Pe cine dau vina?

— Vreţi nume, pentru curtea marţială, dar ei nu ştiu niciun nume.

— Nu asta ani întrebat, la naiba.

După o clipă, Shen şi-a aşezat cu grijă chiştocul de ţigară pe podea şi îl strivi cu piciorul.

— Se spune că răul convieţuieşte aici. În pământ, printre oamenii fără mormânt, spiritele nu au odihnă. Sunt prea mulţi.

Se lovi uşor cu pumnul în piept.

— Intră în inimile oamenilor şi le iau sufletele.

— Demonii diavolii, spuse Sloan – mă tem că e explicaţia hamalilor pentru toate relele, domnule maior. Raţionamentul deductiv nu e punctul lor forte.

Westbrook păru să nu îl audă.

— Şi apoi? Apoi asta? Acest măcel?

Shen nu răspunse, abia dacă se încruntă, de parcă întrebarea trăda o lipsă de înţelegere uşor jenantă.

— Maiorul vrea să ştie de ce Liu a fost ucis într-un mod atât de... special, spuse Sloan, continuând raţionamentul lui Westbrook de dragul aparenţelor.

— De ce ar face ucigaşul nostru aşa ceva?

— Pentru a arăta ce abilităţi are.

Shen îşi lăsă capul într-o parte.

— Pentru a arăta ce a devenit.

— Cui să îi arate, pentru numele lui Dumnezeu? întrebă Sloan.

32

Amy stătea pe podeaua bucătăriei, cu capul sprijinit pe cutia cu scrisori, aşteptând ca noaptea să se termine.

Găsise un pat de fier în camera alăturată, dar era mai bine să rămână lângă foc. Căldura îi provoca somnolenţă, dar totuşi, abia reuşise să doarmă. Încercă să se gândească la Edward, tânărul pe care îl întâlnise în capela colegiului, iubitorul de muzică şi de idei. Încercă să se gândească la el în pat, la felul cum se iubeau în secret într-o căsuţă liniştită care dădea spre o livadă, dar amintirile îi erau străpunse de imaginea unui pumnal. Era din nou în bucătărie la doamna

Chastain, ascultându-l pe maiorul Westbrook explicându-i neajunsurile cuțitului de tăiat carnea: *nu ai loc să te aperi, vezi? Ți-ai pierde strânsoarea de îndată ce ai atinge un os*. Nu se îndoia că vorbea din experiență. Se gândi la interpretul măcelărit şi o trecu un fior de repulsie. Cele câteva zile pe care le petrecuse în compania maiorului Westbrook o lăsaseră cu o senzație de murdărie. Violența era punctul central – cea la care fusese martoră şi violența înfăptuită. Dar cum rămâne cu Edward? Cum s-ar fi simțit dacă l-ar fi văzut pe Edward în acțiune, într-unul dintre acele raiduri din tranşee descrise de Mackenzie? Oare sentimentele ei, dragostea pe care i-o purta s-ar fi schimbat?

Pe sub uşa bucătăriei se strecura lumina albastră palidă, când Amy adormi în sfârşit. Era albă când se trezi din nou. Pe prag zăcea o bucată de hârtie. Primul ei gând a fost că trebuie să fie un bilet de la căpitanul Mackenzie, dar apoi văzu scrisul neîndemânatic, ca cel al unui copil şi ştiu că se înşeală.

Domnişoară,

Se spune că ai venit aici pentru iubitul tău, să-i găseşti cadavrul şi să-i oferi o înmormântare cum se cuvine. A fost nevoie de mult curaj pentru a veni De aceea ai fost cruțata. Dar acesta nu este un loc pentru cei ca tine. Este un loc pentru femei de moravuri uşoare şi târfe. Nu aş vrea să fii tratată ca una dintre ele.

Căpitanul H te-a trimis să îi acoperi urmele? Asta e planul tău? Să pui o cruce cu numele lui peste un mormânt al cărui cadavru se potriveşte? Pentru ca cei pe care i-a nedreptățit să nu îl mai caute?

Dacă nu e asta, atunci ai fost păcălită. Nu-ți vei găsi iubitul aici. Şarpele este în siguranță la Whitehall sau în vreun bordel din Parisul cel vesel, unde a stat când a avut loc cea

mai grea luptă, în timp ce camarazii lui au fost uciși. Au fost cei zece arginți ai lui, prețul pentru sufletul său blestemat. Am fost avertizați ca va veni un Iuda printre noi, și s-a adeverit.

Ar trebui să mergi acasă, domnișoară. Lasă câinele în grija noastră, îl vom găsi noi. După ce ne vom ocupa de el, veți avea ce îngropa.

Cu sinceritate,
Un camarad de luptă

După o pauză de o jumătate de oră, prizonierii de război au primit ordin să se alinieze, înainte de a fi conduşi afară din Colincamps pe strada du Bois. Mackenzie îi urmări cum treceau, un batalion de trei sute de oameni cu ochii goi, jumătate soldați şi jumătate cerşetori. Fuseseră trimişi aici pentru reîngroparea germanilor morți. Noile apeluri la voluntari nu au schimbat prea mult numărul lor, chiar şi atunci când erau îndulcite cu promisiunea unei repatrieri rapide. Aşa că prizonierii au fost trimişi la datorie în cimitire fără consimțământul lor Trupele irlandeze care îi escortau aveau baionetele pregătite.

Mackenzie se întoarse cu spatele. În grajduri se pregătea un mic dejun cu ouă prăjite, mirosul îmbietor plutind prin curte. Avea de gând să o invite pe domnişoara Vanneck să îl împartă. Se afla la jumătatea drumului spre fermă, cu şapca în mână, când Amy ieşi pe uşă. Se grăbea spre el, cu răsuflarea tăiată şi cu fața roşie. Pentru o clipă, Mackenzie crezu că motivul emoției ei ar putea fi el însuşi. Dar apoi văzu bucata de hârtie din mâna ei. Citise ceva, deşi nu era posibil să fi primit o nouă scrisoare. Corespondența militară nu sosise, iar cel mai apropiat oficiu poştal civil era în Doullens, la câțiva kilometri spre vest.

— Căpitane Mackenzie?

— Bună dimineața, domnişoară Vanneck.

— Am găsit asta. Era sub uşă de dimineață. Cineva a lăsat-o acolo.

Mâna ei îl atinse pe braț.

— Scrie că Edward este încă în viață.

— Cum aşa?

— Uite.

Luă biletul. Hârtia era aspră şi ieftină, puțin mai groasă decât un ziar Scrisul era mare şi greoi, fiecare literă era separată, ca scrisul unui şcolar. Citi în linişte, apoi îi dădu înapoi biletul.

— Arde-l. Sunt numai minciuni.

— De unde ştii? Cum poți să...

— Cineva nu te vrea aici. E de părere că locul unei femei nu e aici şi altele de acest fel. Este josnic şi îmi cer scuze pentru asta, dar ar trebui să îl bagi în seamă. Din câte am înțeles, căpitanul Haslam a fost un ofițer remarcabil. Nu şi-ar fi abandonat niciodată oamenii.

Amy smulse biletul înapoi. Mâna îi tremura.

— De ce ar fi... se încruntă la el de parcă ar fi fost nedumerită de dorința lui de a o răni. De ce ar scrie cineva aceste lucruri dacă nu ar fi adevărate?

— Trebuie să mă întorc la un mic dejun. Vino cu mine, te rog. Probabil că ți-e foame.

— Nu îmi este.

Îşi miji ochii în timp ce se uita la el.

— Căpitane? E ceva ce îmi ascunzi?

— Nu ştiu la ce te referi.

— Ai mai auzit aceste lucruri înainte?

— Cu siguranță că nu. Ți-am spus, am făcut cercetări la batalionul logodnicului tău. Camarazii săi ofițeri au fost categorici când au spus că a servit cu onoare şi devotament.

— Camarazii săi ofițeri sunt morți cu toții.

Mackenzie clătină din cap. Pentru domnişoara Vanneck, acuzațiile din bilet nu însemnau mare lucru. În orice caz,

reprezentau o speranță. Onoarea logodnicului ei conta prea puțin. Totuşi, Mackenzie se simțea obligat să o apere.

— Armata nu îi tratează cu blândețe pe dezertori. S-ar fi iscat un scandal imens imediat.

Amy îl privi, cu fața împietrită.

— E ceva ce ar trebui să înțelegi: comandantul căpitanului Haslam se bucura de o reputație remarcabilă printre oamenii săi. Se pare că aceştia îl considerau invincibil, ca şi cum acesta era destinul lui. Când a devenit o victimă, mă aştept ca ei să fi preferat să creadă că el fusese victima unui complot mai degrabă decât a ceva mai rațional. Doar asta mai e de spus.

— Te referi la colonelul Rhodes?

— Nu i-ai face niciun serviciu căpitanului Haslam dacă ai da crezare acestor minciuni. Ce insultă mai mare ar putea fi adusă memoriei sale decât să te gândeşti la el ca la un laş?

Degetele înroşite şi încovoiate ale lui Amy au strâns cu putere biletul şi, pentru o clipă, Mackenzie crezu că va claca, în schimb, îşi băgă pur şi simplu biletul în interiorul bluzei.

— Ştiu că Edward nu a fost un laş, spuse ea cu vocea liniştită şi fermă. Dacă şi-a abandonat batalionul, trebuie să o fi făcut pentru un motiv bine întemeiat. Poate că colonelul Rhodes mă poate lămuri.

Mackenzie clătină din cap.

— Întotdeauna există o mulțime de motive să fugi. Un ofițer rămâne pentru că este de datoria lui şi pentru că oamenii lui se bazează pe el.

Vântul îi zburlea părul neîngrijit al lui Amy. Ea se întoarse cu spatele.

— Domnişoară Vanneck, aşteptați.

Avea brațele încrucişate la piept. Îi simțea reacțiile – rece, stând ghemuită, încovoiată sub greutatea speranțelor

spulberate. După câțiva pași se opri, ca și cum simplul fapt de a merge era prea mult pentru ea.
— Ai citit ultima scrisoare a lui Edward, cea în care l-a visat pe Diavol. Crezi că începea să-și piardă mințile?
— Nu există niciun indiciu care să ne confirme că Haslam nu era altceva decât un om dedicat și un ofițer eficient până la capăt, spuse Mackenzie.
— Caporalul Staveley spusese că Edward trăia sub pământ, în țara nimănui, în vechile tuneluri și bune are.
— Ți-am mai spus: așa ceva nu s-a întâmplat niciodată. Chiar dacă ar fi fost adevărat, de ce ar mai sta cineva acolo acum?
Amy se uită în zare, peste câmpuri, la brazdele sale zdrențuite, acoperite de umbrele norilor.
— Nu cumva s-ar putea ascunde acolo? Ofițerii l-ar căuta dacă ar fi dezertat, nu-i așa? Poate că există ascunzători acolo în subteran, unde ar putea trăi cineva.
Mackenzie își lăsă capul în jos. Oare când avea să renunțe la speranțe? Oare și cea mai mică posibilitate de a-l găsi pe Haslam în viață avea să o țină aici pentru totdeauna? Dacă i-ar fi găsit trupul și i-ar fi oferit o înmormântare cum se cuvine, atunci s-ar fi simțit eliberată. Dar erau foarte puține șanse ca asta să se întâmple acum.
— Dacă căpitanul Haslam ar fi fost un fugar, am fi știut, adăugă el. Este înregistrat ca fiind dispărut, probabil mort. Asta e tot ceea ce se știe. Nu îl caută nimeni acum. Doar dumneavoastră.
Se întinse să o ia pe Amy de mână. Mâna ei era rece și inertă într-a lui.
— Trebuie să scriu o scrisoare, spuse ea, îndepărtându-se. Nu trebuie să pierd timpul.
— O scrisoare?
— Să o trimit la Amiens. O vei trimite tu pentru mine?
— Desigur, dar nu vezi că asta doar ar...

Nu voia să audă nimic.

— Poate că Edward chiar a fugit, spuse ea. Biletul ar putea fi adevărat. Poate nu avusese de ales. Unchiul meu obişnuia să spună că la Whitehall sunt atât de multe secrete, suficient încât cineva să o ia razna. Poate şi aici e vorba despre un astfel de secret.

Amy se grăbi înapoi la fermă. Mackenzie o privi îndepărtându-se. Îl aştepta micul dejun, dar simţi că nu îi mai era deloc foame.

33

A trebuit să bată tare de patru sau cinci ori până când doamna Chastain veni la uşă. Afară începea să se întunece.

— *Qu'est-ce que vous voulez?*[47]

— Sunt eu.

— Domnul Westbrook?

Lanţul de la uşă nu se mişcă.

— Am văzut o lumină.

Scotea aburi pe gură când vorbea.

— Parcă aţi spus că plecaţi.

— În curând. Ni s-a spus că suntem în siguranţă, acum toţi *les Chinois* rămân în tabăra lor.

— Cine v-a spus asta?

— Este adevărat?

— Nu ştiu. Trebuie să intru înăuntru.

Tremura. Îşi simţea pielea fierbinte şi tensionată, poate era un început de febră.

— Nu veţi găsi nimic aici, domnule. Fetele au plecat.

Îşi strânse reverul în jurul gâtului.

— Nu am venit pentru o fată.

---

[47] Ce doriţi?

A aprins focul în salonul de la etaj, îngenunchind în fața șemineului în timp ce el stătea cocoțat pe canapea, cu haina încă pe el, ținând un pahar cu ambele mâini. Tot ce mai rămăsese acum era un vin roșu care era prea proaspăt și subțire pentru a se încălzi. Obloanele au rămas închise.

— Ai aflat cine l-a ucis pe Liu Dianzhen?

— Nu încă. Se spune că omul nu avea dușmani.

— Atunci de ce a murit?

Westbrook se holbă în pahar.

— Din cauza unui tatuaj sau din cauza rasei sale. În principal, pentru că a avut ghinion.

— Deci, știi și tu. Știi cine este vinovat.

— Nu, nu știu. Dar cred că... Mă tem că...

— Oid?

Câteva flăcări palide se ridicau în grătar și proiectau umbre tremurânde pe pereți.

— Știu ce fel de persoană este. Este prizonier aici. Din cauza a ceea ce s-a întâmplat. Nu poate scăpa, altfel ar fi făcut-o. Nu se poate întoarce.

— Alors, il est fou[48].

— Nu, nu e nebun, doamnă. Ucigașul lui Liu crede că este blestemat, că a fost condamnat la soarta asta în mod intenționat.

Doamna Chastain aruncă un mănunchi de lemne pe foc.

— Îl veți găsi? Îl veți opri?

— Sau mă va găsi el pe mine. Oricum ar fi, nu va dura mult.

A dat pe gât niște vin și a aruncat o privire pe fereastră. Oare auzise zgomote afară sau era doar ploaia? Dacă s-ar fi uitat în curte, ar fi văzut o siluetă stând acolo, așa cum văzuse în prima noapte?

---

48 Înseamnă că e nebun.

În şemineu, flăcările erau firave, aproape se stingeau. Doamna Chastain le aprinse cu un burduf, oprindu-se să-şi tamponeze fruntea cu dosul palmei. Avea umeri puternici şi mâini graţioase, cu unghiile palide în contrast cu pielea bronzată. Nu avea niciun inel pe degetul inelar.

— Nu aţi fost niciodată căsătorită, doamnă?

Ea ezită.

— Cu mulţi ani în urmă.

— Nu purtaţi un inel.

Se uită la mâna stângă, ca şi cum ar fi vrut să fie sigură.

— Nu. Soţul meu ne-a părăsit.

— V-a părăsit?

Ea ezită din nou. Erau lucruri despre care nu vorbea de obicei, simţi bărbatul, mai ales cu clienţii.

— Am avut un copil, o fiică: Louise.

— Unde este acum?

— A murit, domnule, de scarlatină. Avea trei ani.

— Îmi pare rău.

Ea dădu din cap. Rana nu se vindecase, observă el. Poate că nu se va vindeca niciodată. Poate că cel mai bun lucru la care putea spera era să se obişnuiască cu durerea. Luă din nou burduful.

— Chinezul, interpretul, avusese şi el o fiică care a murit. Avea aproximativ aceeaşi vârstă, mi-a spus prietenul lui. A murit tot de febră.

— Scarlatina răpune mulţi copii, *monsieur*. Este un blestem.

Lemnul era umed. Începu să şuiere şi să pocnească.

— Îmi puteţi povesti despre asta? Aş vrea să ştiu.

— Despre boală?

— Despre pierderea unui copil.

Doamna Chastain nu răspunse.

— Mă gândesc că e greşit din partea mea să întreb.

Clătină din cap.

— Nu. Nu este ceva obişnuit, dar nu este greşit.
— Vă rog să mă iertați, doamnă.
— Spuneți-mi Susanne, vă rog.
— S-Suzanne. Se împletici rostind numele, de parcă ar fi fost un cuvânt dificil sau necunoscut, deşi era un simplu nume de femeie.
— Ai putea să-mi povesteşti?
Ea lăsă jos burduful.
— Înainte să o am pe Louise, mi-am trăit viața fără să ştiu cu ce scop trăiesc. Visam să fiu fericită, dar nu ştiam cum, cum să găsesc fericirea. Mă înțelegi?
— Cred că da.
— După Louise, nu am mai avut aceste întrebări. Viața mea însemna viața ei. Trăiam pentru ea.
— Şi apoi, după ce ai pierdut-o?
— Nu mai aveam nici întrebări, nici răspunsuri. Nu mai aveam nimic, doar povara de a-mi trăi viața. Cred că multora li se întâmplă la fel, să piardă ceea ce iubesc mai mult.
Bărbatul tăcu pentru o clipă.
— Şi aşa ai ajuns aici.
— Da, aşa e, spuse ea, ştergându-şi mâinile de şorț. Dumneavoastră sunteți căsătorit?
— Nu.
— Vă aşteaptă cineva, în Anglia?
— Nu mai este cazuL Mă aştepta o fată, dar a rupt logodna.
Făcu un gest spre fața lui.
— Era de înțeles, având în vedere rănile mele. A fost destul să aştepte până la sfârşitul războiului.
— Îmi pare rău, domnule. Ați iubit-o?
— Bineînțeles că da...
Tăcu din nou.

— Nu-mi amintesc. Îmi amintesc că am dorit-o încă de cum am văzut-o: purta o rochie subțire de vară, cu o umbrelă de soare pe umăr, răsfățată, plictisită.

— În Anglia?

— Nu. Eram pe un vapor la Cairo: ea stătea la clasa întâi, bineînțeles, iar eu transpiram la clasa a doua. Ne-am întâlnit în secret – aşa a trebuit, având în vedere că eu nu aveam niciun titlu. Doi ani mai târziu a fost de acord să se căsătorească cu mine. Presupun că între timp făcusem ceva să o merit.

Îşi aminti de ultima ei scrisoare: se temea că el fusese la bordelurile din Franța, bordeluri ca acesta şi nu putea suporta gândul acesta – de parcă acela ar fi fost adevăratul motiv pentru care îl părăsea.

— La naiba, ce-i cu mizeria asta?

Îşi aruncă paharul în foc. Se sparse şi şuieră. Îşi acoperi fața cu mâinile. Doamna Chastain se ridică.

— J'apporte la teinture, tout de suite.[49]

Ieşi în grabă din cameră şi se întoarse cu o tavă, la fel ca cea de dinainte, doar că sticla era mai mare. El o privi în timp ce turnă apa, amestecă zahărul, înainte de a adăuga picătură după picătură din lichidul închis de culoare portocalie. Era o doză mai puternică decât data trecută, înțelese care îi erau dorințele, fără a fi întrebată.

— Îmi pare rău, spuse el. Nu am vrut să te sperii.

— *Ce n'est rien, Monsieur*.[50]

— Spune-mi John, te rog.

Ea dădu din cap.

— Cine îți va aduce provizii, întrebă el, acum că chinezii au plecat?

---

[49] Aduc imediat medicamentul.

[50] Nu-i nimic, domnule.

— Nimeni. Nu voi mai rămâne aici.
— Unde te vei duce? La Abbeville?
— Nu. Undeva departe. Încă nu ştiu unde, dar voi pleca.
Doamna Chastain îi întinse paharul.
— *Santé.*
Îl privi cum bea. Când goli paharul, ea se ridică şi îi atinse faţa. Pentru o clipă, nu s-au mişcat şi nici nu au vorbit.
— Odihneşte-te acum, prietene, spuse ea. Uită.

34

Londra, martie 1919

Pentru un moment, Sir Evelyn Vanneck a crezut că taxiul său greşise casa. La fereastra bibliotecii – o încăpere unde intra rar în ultima perioadă – se zărea o siluetă a unei femei tinere, stând în picioare. Nu aştepta vizitatori şi cu siguranţă nu la această oră. Până când a plătit şoferul şi a ieşit pe strada ceţoasă, perdelele fuseseră trase şi silueta nu se mai zărea.
Menajera îi deschise uşa.
— E o tânără femeie, domnule. A insistat să aştepte.
— Cum o cheamă?
— Page, domnule. E o prietenă a nepoatei dumneavoastră, a spus.
Sir Evelyn îşi dădu jos haina şi îşi atinse instinctiv cravata, amintindu-şi abia atunci de schimbul de scrisori cu mama lui Amy Tocmai se întorsese din Italia şi îi scrisese pentru a întreba dacă demersurile sale pe lângă colonelul batalionului Manchesters dăduseră roade – dacă Amy mai primise vreo veste despre pierderea logodnicului ei. Connie Vanneck îi răspunsese în scris că Amy nu era acasă: plecase în vacanţă la Paris cu o prietenă. Nu dăduse detalii sau vreo explicaţie, ceea ce însemna doar că femeia nu era de acord

cu asta. Vestea îl luase prin surprindere. Nu i se părea întru totul potrivit sau caracteristic lui Amy să se plimbe şi să umble prin cafenele în timp ce Edward Haslam era de negăsit. Pe de altă parte, dacă o ajuta să treacă peste pierderea suferită, îşi spusese Sir Evelyn, poate că nu era un lucru atât de rău. În orice caz, cine avea dreptul să judece?

Îşi drese glasul şi intră în bibliotecă.

— Domnişoară Page?

Fata era mai tânără decât se aşteptase el – nu mai mult de un copil. Avea membrele lungi şi zvelte, părul roşcat şi neîngrijit, strâns într-o coadă împletită. Avea pistrui pe obraji. Stătea în fața focului neaprins, cu mâinile împreunate.

— Vă mulțumesc că m-ați primit, Sir Evelyn. Îmi cer scuze că am venit neanunțată.

Se vedea că are hainele neîngrijite, ca şi cum le-ar fi purtat prea mult timp.

— Aveți veşti despre nepoata mea? Este încă la Paris?

— Paris?

— Am înțeles de la familia ei că s-a hotărât să schimbe peisajul. Să viziteze obiective turistice, să vadă muzeul Louvre – să îşi ia mintea de la cele întâmplate.

— Niciuna dintre noi nu a fost la Paris, Sir Evelyn.

Privirea domnişoarei Page se aținti spre covorul persan.

— Nu am fost în Franța din plăcere.

— Ați fost în vizită la prieteni atunci?

Fata răspunse încet:

— Am fost să caut mormântul fratelui meu, pe lângă Amiens. Nu se ştia locul, dar am avut noroc totuşi: într-un final l-au găsit, i-au identificat rămăşițele. Am văzut cum au fost reînhumate. Din păcate, Amy nu a fost la fel de norocoasă.

Sir Evelyn a simțit că devine palid.

— Acolo s-a dus? La Amiens?
— Şi pe câmpurile de luptă, unde a dispărut Edward.
— Pe câmpurile de luptă? O, doamne! Şi acum unde este?
— Tot acolo. Într-un mic orăşel numit Colincamps, lângă râul Ancre, chiar în spatele vechilor linii de front.
— E singură?
— Sunt voluntari, o echipă de muncitori, cel puțin pentru moment.
Sir Evelyn clătină din cap. Mama lui Amy nu putea să greşească mai mult. Şi-o imaginase pe Amy în Oraşul Luminilor, savurând zile pline de veselie şi cultură, nu în pustietățile răvăşite din Picardia. Cum să se fi înşelat Connie atât de tare?
— Vă rog să luați loc, domnişoară Page, spuse el. Permiteți-mi să vă ofer ceva răcoritor de băut.
— Va mulțumesc, nu e nevoie. Nu trebuie să zăbovesc.
Sir Evelyn se prăbuşi într-un fotoliu.
— Nu ştiam că Amy e în Franța cu acest scop. A fost stupid din partea mea, ar fi trebuit să ghicesc.
Kitty se aşeză pe marginea canapelei.
— A vrut să vă vadă înainte să plece, dar nu erați în Londra.
— Nu, nu am fost.
— Mă tem că nu a putut aştepta. Îi era teamă că părinții ei ar fi încercat să o oprească.
Sir Evelyn clătină din cap.
— Va trebui să îi informez, totuşi. Nu ar fi corect să le ascundem adevărul.
Kitty roşi uşor.
— Sunt sigură că au ghicit deja, Sir Evelyn. Ştiți, Amy a primit o scrisoare de la colonelul regimentului lui Edward.
— De la generalul-maior Barnard?
Kitty a dat din cap.

— I-a spus unde fusese repartizat batalionul lui Edward când a dispărut. Amy a spus că se va duce acolo. Ea promisese că4 va găsi, indiferent de situație.

— Vrei să spui să îi găsească rămășițele?

Kitty aprobă din cap.

— Din păcate, lady Constance a fost împotrivă. Nu i-a păsat niciodată de Edward. Mă aştept să fi ştiut asta.

Sir Evelyn a dat din cap. Atitudinea lui Connie fusese de aşteptat, din păcate: se convinsese că singurul interes al lui Haslam față de Amy era să capete un statut şi că fiica ei fusese păcălită. Se simțea un iz de scandal în legătură cu povestea, o sugestie de nepotrivire, însă tânărul nu avusese nicio şansă. Sir Evelyn se gândise să vorbească în numele lui, când l-a văzut prima dată păruse un băiat cumsecade, deşi puțin ciudat, însă hotărâse că nu ar fi fost de niciun folos. Adevărul era că el nu fusese niciodată în cele mai bune relații cu cumnata lui. Connie era frumoasă şi elegantă, întâlnise capete încoronate ale Europei care aveau un aspect mai puțin regal decât ea. Toată lumea credea că fratele său Charles, un pretendent stângaci de cele mai multe ori, fusese norocos când, în cele din urmă, îi câştigase mâna lui Connie, dar ceea ce îl frapase pe Sir Evelyn de la început fusese lipsa ei de căldură. Timpul nu-i schimbase percepția. Noua Lady Vanneck putea fi amabilă, dar la un moment dat, în timpul tinereții ei, toate emoțiile şi spontaneitatea îi fuseseră înlocuite de o preocupare pentru statut şi aparențe. Amy nu mai avea nicio speranță că s-ar putea ridica la standardele ei în această privință. Privind în urmă, tocmai acest lucru i se păruse interesant lui Sir Evelyn: nu doar faptul că nepoata lui era inteligentă, ci şi că era atât de acaparată şi umbrită de mama ei, ca o plantă rară care se străduieşte să supraviețuiască în întuneric.

Cu toate astea, era surprinzător, chiar neplăcut să descopere că Connie îl mințise. Bineînțeles că Amy nu era la

Paris. Nu era cea mai buna dintre minciuni, dar îl ținuse la distanță de această poveste, când ar fi putut fi de ajutor. Se trezi că nu își poate reprima un sentiment de admirație pentru Amy. Făcea ceea ce trebuia pentru bărbatul pe care îl iubea. Și de data asta o va ajuta și el cum va putea.

— De aceea ați venit aici, domnișoară Page, ca să-mi spuneți unde se află Amy?

— Nu, Sir Evelyn. Am venit pentru că Amy are nevoie de o favoare. Mi-a spus că dumneavoastră s-ar putea să fiți singura persoană din Anglia care o poate ajuta.

35

Franța, martie 1919

Acum știa numele celor morți, dar nu îl ajuta cu nimic. Mackenzie întocmise actele, trimisese informațiile la Registrul Mormintelor și maiorului Westbrook în Acheux, copiase corespunzător chiar și inscripțiile în mandarină de pe morminte. Nimic din toate acestea nu l-a ajutat să lase în urmă evenimentele de la *Two Storm Wood*. Își făcuse datoria, aceea de a identifica victimele și de a se ocupa de înmormântarea lor, dar asta nu mai era suficient. Crima, nebunia și depravarea din spatele celor întâmplate păreau să rămână imprimate ca o pată. Dacă s-ar fi făcut dreptate: să se descopere faptele, să fie pedepsiți vinovății, atunci poate s-ar simți eliberat. Dar ce șanse avea să realizeze asta? Totuși, morții, sau conștiința lui, refuzau să-l lase să se odihnească. Cât despre domnișoara Vanneck: prezența și speranțele ei îl făceau să îi fie și mai greu să plece.

Mackenzie era singur, urmărind ferma de la adăpostul grajdurilor, când sosi un mesaj de la Direcția din Péronne. I se cerea un raport. Compania sa urma să își încheie căutările de-a lungul râului Ancre cât mai repede posibil și

să se îndrepte spre o secțiune a liniei Hindenburg, la 18 mile mai la est. Mackenzie simți imediat nerăbdarea care reieșea din limbajul oficial, o nemulțumire poate cu privire la ritmul muncii sale. Impresia lui a fost confirmată atunci când mesajul se încheie cu o somație la cartierul general pentru o „informare suplimentară”.

Nu-i plăcea ideea de a pleca, nu când încă mai era de lucru: mai erau morminte de găsit și teren mlăștinos care mai trebuia cercetat încă o dată – dar știa că oamenii lui nu se vor plânge. Mai la est, pământul va fi din nou plin de viață sau cel puțin va semăna cu ceea ce era înainte. Probabil vor fi copaci înmuguriți, plantații de primăvară în creștere, sate distruse poate, poate, dar locuibile. Câmpurile de luptă – Somme și Ancre – vor fi în sfârșit lăsate în urmă, la fel ca și fantomele lor. Dar ce se va întâmpla cu Amy Vanneck? I-ar fi spus din nou să plece, pentru siguranța ei. Ar fi asigurat-o în orice măsură în ceea ce privește informațiile. Dar știa că asta nu va schimba nimic.

În aceeași dimineață sosi o scrisoare de la locotenentul Aldridge. Era prima dată când Mackenzie avea vești de la el de la incidentul de la Miraumont, când capcana aceea l-a ucis pe caporalul Hughes. Se așteptase să audă că Aldridge se afla în Anglia deja, dar îi scria de la Château de Naours, un spital militar francez la nord de Amiens:

Am fost norocos să fiu trimis aici. Chirurgii lor sunt unii dintre cei mai buni, atunci când vine vorba de răni faciale. Francezii au dezvoltat niște tehnici noi și minunate și devin din ce în ce mai pricepuți pe zi ce trece. În orice alt loc mi-aș fi pierdut ochiul drept, dar ei au operat timp de două ore pentru a-l salva, iar acum vederea med aproape că a revenit la normal. Aici există leziuni destul de grave, lucruri pe care niciun chirurg nu le-ar putea repara complet – gueules cassées, după cum le spun francezii: fețe desfigurate. Se spune că unii dintre ei vor primi măști de tablă vopsite pentru

a le ascunde rănile, care să arate precum carnea adevărată. Ceilalți vor trăi în locuri speciale, unde nu vor trebui să-şi facă griji de privirile oamenilor.

Majoritatea personalului de aici este format din călugărițe. Este cam pustiu şi teribil de liniştit. Nimeni nu vine aici, cu excepția personalului medical Din fericire, se vorbeşte puțină engleză. Este inclusiv un medic de serviciu foarte amabil pe nume Bill Egerton. A servit în divizia East Lancashire şi a fost rănit anul trecut. S-a întors pentru a studia noile tehnici chirurgicale.

Coastele mele sunt aproape vindecate, aşa cd mă trimit în sfârşit acasă. Mă gândeam să trec pe acolo ca să-mi iau rămas bun de la companie şi de la tine. Mi-a părut tare rău să aud despre Hughes. Dar doctorii mi-au interzis asta. Au spus că trebuie să mă întorc direct în Anglia, din cauza nervilor mei. Vezi tu, am coşmaruri şi momente în care nu sunt în apele mele. Chestii din astea.

Mă aştept să continui cu munca de evacuare încă o vreme. Există câteva cimitire mari ale aliaților în afara oraşului Amiens. Am trecut pe lângă ele în drum spre locul acesta. Sunt foarte ordonate şi bine întreținute, cu grădinari care îngrijesc iarba şi florile. Spun că vor înlocui crucile din lemn cu pietre albe, toate aliniate în rânduri ordonate. Va arăta liniştit şi elegant. Ce contează că luptele au fost total diferite? Realitatea trebuie să fie ascunsă, presupun, ca şi fețele distruse din spatele măştilor, altfel devine prea greu de suportat.

În timp ce Mackenzie citea, O picătură de ploaie a aterizat pe hârtie. Departe, spre sud-vest răsună un tunet. Se gândi la Amy: o văzuse cu câteva ore mai devreme, pornind în direcția Bucquoy. Pământul era mai periculos atunci când se în muia. Proiectilele şi obuzele de mortier se deplasau, devenind mai sensibile la presiune. Spera ca ea să se țină de drum.

Bill Egerton: atunci îşi aminti unde mai văzuse acest nume. Îl zărise într-una dintre scrisorile căpitanului Haslam – cele pe care le citise fără permisiune: *Bill Egerton se afla aici cu echipa medicală. Întotdeauna am putut vorbi cu el.* Trebuia să fie vorba de acelaşi om.

Mackenzie a împăturit scrisoarea. Oare căpitanul Haslam vorbise cu chirurgul? Dacă da, despre ce vorbiseră? Ce confidențe şi-au făcut? Era un gram de noroc, primul care i-a ieşit în cale lui Amy Vanneck. Dacă nu era vorba de altceva, măcar ar putea fi o consolare să întâlnească pe altcineva care a simțit pierderea logodnicului ei.

Mackenzie urmări una dintre echipele sale întorcându-se în tabără, unde aburul şi mirosul de cartofi fierți se ridicau din bucătărie şi începu să aibă îndoieli. Speranța falsă era un drog, ca opiul; alina durerea pentru o vreme, doar ca să o dubleze când efectul dispărea. Amy Vanneck era deja dependentă. Oare ar trebui să îi alimenteze speranța? Sau ar fi mai bine să nu spună nimic despre Egerton?

CHIRURGUL

36

Franța, iulie 1918

Se întoarseră din raid cu patru oameni răniți. Soldatul Mottram a fost transportat pe targa la postul de pansare, având fragmente de grenadă în umeri şi în brațe. Ceilalți au mers pe jos. Nimeni nu a fost lăsat în urmă, nici viu, nici mort.

Haslam se aşeză să scrie raportul. Fiecare detaliu al raidului trebuia să fie notat: starea şi dispunerea apărărilor inamice, starea sârmei ghimpate, numărul şi dispunerea trupelor inamice, măsurile luate de oamenii lui Haslam. Rhodes îşi interoga adesea ofiţerii cu privire la versiunea lor asupra evenimentelor. Îl nemulţumeau neregulile şi omisiunile. Uneori, pur şi simplu stătea şi asculta, nemişcat, cu ochii ne clintiţi, ca şi cum mintea lui ar fi fost în altă parte. Trecu un timp până ce Haslam înţelese că se afla în luptă, cot la cot cu inamicul, în mijlocul încleştării dintre carne şi oţel. În afară de asta, Haslam descoperi că îi era de folos dacă nu ascundea nimic, dacă contabiliza fiecare act de violenţă, atribuindu-i un context şi o logică militară. Astfel, tentaţia de a se tot gândi la asta era mai uşor de ignorat. Putea să doarmă chiar şi fără opiu – ceea ce era foarte bine, pentru că Rhodes nu era de acord cu folosirea lui pe front. Chiar şi soldaţii priveau asta cu dispreţ: era viciul scump al celor bogaţi, decadent şi slab.

Aproape se lumină de ziuă când Haslam părăsi în cele din urmă adăpostul şi se îndreptă spre Cartierul General al Batalionului, trecând pe lângă o echipă de cablare care se grăbea să se retragă în siguranţă printre terasamente. Inamicul făcuse un baraj după raid, sperând să prevină un atac mai mare. Tunurile erau liniştite acum, dar pe front încă plutea praful, rostogolit în vârtejuri de vânt. Haslam dorea să predea raportul şi să termine cu el.

Ajunse în faţa buncărului în timp ce sergentul major al regimentului ieşea. Prizonierul german era în spatele lui, urmat de soldatul Ingham şi de caporalul Staveley. Chiar şi în întuneric, Haslam putu vedea că faţa neamţului era umflată şi sângera pe gură. Era mai tânăr decât îşi amintea Haslam, probabil era de o vârstă cu el şi purta o uniformă murdară care nu i se potrivea.

Gâfâia în timp ce respira, ca şi cum ar fi avut dureri.

— De ce mai e încă aici? întrebă Haslam. Ar fi trebuit să îl ft dus în spate până acum.
— Unele nuci sunt greu de spart, domnule, spuse sergentul. Nu îți poți da seama întotdeauna. Până la urmă s-a lăsat păgubaş.
Caporalul Staveley îl împinse pe german de la spate.
— Hai să te vedem.
Prizonierul îl văzu pe Haslam şi se împiedică.
— Numele meu este Haffner, căpitanul Georg Haffner.
Vocea lui tremura. În timp ce vorbea, sângele îi țâşnea pe bărbie.
— Haffner?
Soldatul Ingham îl apucă de umăr.
— Căpitanului nu îi pasă cum naiba te cheamă.
Probabil că prizonierul văzu un. Semn pe fața lui Haslam că numele îi suna cunoscut.
— Haffner, Haffner, precum simfonia, *ja*[51]*?*
— În regulă.
— Mozart, *ja?* Wolfgang Amadeus...
— Dai da. Ştiu.
Apoi, deținutul îi arătă lui Haslam o fotografie, îndesându-i-o în față: o fetiță de patru sau cinci ani, aşezată pe genunchii mamei sale.
— *Bitte, bitte.*[52]
Haslam o dădu la o parte.
— Revino-ți. Aceşti oameni te vor escorta în spate. Nu ți se va întâmpla nimic.
— Mişcă-te!
Caporalul Staveley îşi îndreptă puşca. Neamțul ridică mâinile şi se împiedică. Ajuns la colțul tranşeului de

---

[51] Nu-i aşa?

[52] Vă rog, vă rog.

comunicații, privi înapoi. Haslam se întoarse, mormăind în sinea lui. Ce legătură avea Mozart cu asta? Ce legătură avea Mozart cu orice altceva?

Îşi aprinse o țigară şi rămase acolo, fumând. Abia acum simțea cum tensiunea raidului dispare din el, precum cocaina. În locul ei îi veneau în minte viziuni pe care nu voia să le vadă, sunete pe care nu voia să le audă. Ar trebui să se întoarcă în adăpostul lui şi să se odihnească. În mai puțin de o oră aveau să înceapă controalele, munca neîncetată de îmbunătățire a apărării. Țigara era pe jumătate terminată când văzu că fotografia ofițerului german zăcea pe jos. Fraierul probabil o scăpase pe jos.

O ridică şi se uită la ea. Văzu o oarecare asemănare pe chipul tinerei fete, în ochi şi în lățimea sprâncenelor. Probabil că îi era dor de tatăl ei, îl aştepta, rugându-se cu ochii închişi în fiecare seara.

Haslam aruncă țigara. Poate că nu era prea mare deranjul dacă înapoia fotografia. La capătul celălalt al tranşeului de comunicații, trecu pe lângă caporalul Staveley, care venea din direcția opusă.

— Unde este prizonierul?

— L-am lăsat cu Ingham, domnule, răspunse Staveley, cu o urmă de nerăbdare în glas, ca şi cum întrebarea ar fi fost de prisos.

— Singur?

— M-am gândit că se descurcă, domnule.

Haslam merse mai departe, grăbind pasul. Când ajunse la capătul şanțului alerga deja. În fața lui se afla o potecă, care şerpuia printre ruinele unei ferme. Un hambar de acolo servise ca punct de prim-ajutor până când un obuz îi distruse acoperişul. Două căruțe de intervenție trecură în viteză pe acolo, venind din direcția Cartierului General al Diviziei, dar nu văzu nici urmă de Ingham sau de prizonier. Punctul de predare ar fi trebuit să fie la cel puțin o jumătate

de milă distanţă. Ingham participa des la raiduri. Se oferise voluntar de mai multe ori. Când venea vorba de curăţarea adăposturilor, nimeni nu era mai curajos decât el. Se spunea că făcuse ravagii cu bâta lui.

Haslam îşi croi drum printre clădirile bombardate. În partea opusă se aflau rânduri de morminte neîngrijite, unde fuseseră îngropaţi oamenii care muriseră din cauza rănilor.

Mai departe se afla un cimitir mai vechi, distrus de bombardamente. Îl găsi pe căpitanul Haffner întins la adăpostul a ceea ce fusese cândva o fermă. Avea faţa şi jumătate din trup ascunse sub trenci. Exact cum se temea Haslam: gâtul prizonierului fusese tăiat.

— De ce eşti atât de sigur că a fost soldatul Ingham? Ai vorbit cu el?

Maiorul Blomfleld stătea drept în spatele unei mese, la Cartierul General al Batalionului, trasând reţelele pe o hartă. Strălucirea firavă a unei lămpi cu kerosen arunca umbre peste pereţii aspri şi calcaroşi.

— Nu vreau să vorbesc cu el, domnule. Vreau să fie pus sub acuzare.

Blomfleld nu îşi ridică privirea.

— Ai fost martor la crimă?

— Nu a fost nevoie. Ingham era singurul responsabil de prizonier. Cine altcineva ar fi putut să o facă?

Blomfleld era un comandant-secund priceput: energic şi extrem de loial. Nu era un mare inconvenient faptul că era prost. Rhodes era destul de deştept pentru amândoi.

— Cred că ceva nu a mers bine, spuse Blomfleld. Neamţul a scos o armă. Ascultaţi versiunea soldatului nostru. La urma urmei, aşa e corect.

Haslam simţea că tremură de febră şi i se urcă bila din stomac spre gât. Probabil că Ingham ar fi minţit – avusese loc o încăierare sau prizonierul fugise – nişte minciuni pe

care Blomfleld ar fi fost fericit să le creadă. Nu raportase problema de teama represaliiilor, ar fi explicat Ingham: de teama unei pedepse sau pierderea concediului. Apoi totul ar fi fost dat uitării. Un neamț mai puțin căruia să îi poarte de grijă.

Dintr-o dată, Haslam avu o viziune cu Amy, mâinile ei mângâind u-i umerii goi: *Rămâi aşa cum eşti.*

— Ingham e un tip al naibii de urii, adăugă Blomfield. N-aş vrea să-l pierdem din cauza unei bănuieli.

— Nu e o bănuială, domnule. E o încălcare flagrantă a... Lui Haslam îi era greu să-şi păstreze vocea fermă. E o încălcare a legilor şi obiceiurilor de război. Am de gând să discut asta cu comandantul.

Blomfield îşi aruncă creionul pe masă.

— Sper că nu arătând în halul acesta.

Haslam privi în jos. Partea din față a uniformei sale era neagră şi lucioasă de la guler până la curea. Un miros aspru şi greoi îi lovi nările – un miros de sânge. Avea mult sânge sub unghii şi pe manşetele cămăşii. Pătrunse în liniile palmelor sale.

Tonul lui Blomfield se îmblânzi.

— Du-te să te speli şi să te odihneşti. Lasă-l pe Ingham în grija mea. O să mă ocup eu de asta, bine?

— Nu, domnule. Asta nu mai poate aştepta. Prizonierul a fost torturat şi ucis în mod ilegal. Comandantul trebuie să fie anunțat imediat.

Privirea lui Blomfield deveni rece.

— Îl voi anunța eu atunci. Poți pleca.

Haslam se întoarse îl găsi pe Rhodes stând la capătul scărilor. N u îl auzise venind. Cizmele îi străluceau şi uniforma îi era pe atât de imaculată pe cât era a lui de murdară. Din câte se pare, tocmai se bărbierise. Era oare posibil să fi dormit în timpul raidului, al interogatoriului, în timpul tuturor evenimentelor?

Haslam îl salută.

— Vrei să te ocupi tu te rog de controale, domnule maior? Spuse Rhodes. Vreau să aud ce are de spus locotenentul Haslam.

Blomfield păru surprins şi nicidecum ofensat.

— Prea bine, domnule.

Se ridică şi plecă. Rhodes îi luă locul în spatele mesei. Se frecă la ochi rapid. Avea ochii roşii.

— Ei bine, să începem.

— Am luat un prizonier, domnule, un căpitan pe nume Haffner. El...

— Mă refeream la raportul tău, locotenent. Raportul despre raid.

Haslam şi-a dat seama că încă ținea raportul în mână. Îl aşeză pe masă. Rhodes îl citi cu atenție, iar privirea i se îndreptă spre harta tranşeelor şi pe o serie de fotografii făcute din aer, aflate lângă.

— Felicitări, spuse în cele din urmă. Prizonierul tău ne-a oferit poziția fiecărui cuib de mitraliere de aici şi până la Grévillers. Acum avem informații excelente despre înarmarea lor din fața frontului. A fost o muncă cu rezultate bune şi fără pierderi. Recunosc că am fost îngrijorat o vreme.

— De ce, domnule?

— Ați fost plecați pentru mult timp. Începusem să cred că nemții au organizat o ambuscadă.

Rhodes urmărise să vadă ce se întâmplă şi aşteptase toată noaptea. Haslam ar fi trebuit să ştie. Cu toate acestea, era ceva aproape înduioşător în legătură cu îngrijorarea lui Rhodes.

— A trebuit să avem puțină răbdare, domnule.

— Bineînțeles. Sincronizarea este totul.

Rhodes îşi desfăcu cureaua Sam Browne şi o aruncă pe masă. În suportul de piele se afla un pistol nemțesc, un

pistol cu țeavă lungă Mauser, care fusese recuperat în timpul unui raid. Soldații spuneau că avea o rază de acțiune mai mare decât echivalentul său britanic, deşi Rhodes a trebuit să cumpere muniție pentru el.

— Presupun că ai auzit despre căpitanul Hoit?

— Nu, domnule.

— I s-a agravat febra. E la spitalul de campanie de vreo lună, cel puțin. Va trebui să preiei tu batalionul C.

Haslam nu era pregătit. Chiar dacă era ofițer, nu se considerase niciodată pregătit să comande. Ajunsese să constate că ierarhiile îi displăceau, faptul că promovau idea că un om era mai bun decât altul. Presupuse că Rhodes ştia asta, pentru că părea să ştie totul.

— Da, domnule. Vă mulțumesc.

Privirea lui Rhodes se opri asupra jachetei murdare a lui Haslam.

— Mai bine ți-ai da aia jos. Nu putem permite ca noul comandant să miroasă ca băiatul unui măcelar. Dă-i-o lui Burgess.

Îl chemă pe ajutorul său şi acesta luă tunica lui Haslam. Rhodes făcu un gest spre o ladă de provizii care servea drept scaun.

— Aşa, să continuăm.

Haslam se aşeză. Nu se putea abține să nu se gândească la oamenii pe care îi omorâse în timpul raidului, la sunetul scos de cuțit când le străpungea carnea.

— Prizonierul a fost ucis, l-am găsit cadavrul. A fost şi el maltratat şi torturat.

Făcu un efort să stea drept.

— Potrivit Regulamentelor regale, prizonierii trebuie să aibă parte de un tratament uman. Soldatul Ingham, de exemplu…

— Soldatul Ingham a fost la Nieuport, în timpul bătăliei de la Dune cu trupele din Northamptons. Ştiai asta?

Haslam clătină din cap.

— Nemții au curățat tranşeele de atac cu rachete cu flăcări, Prietenii lui Ingham au încercat să se predea, dar au fost uciși în cele din urmă, arşi de vii, cu mâinile în aer. Nu-l poți învinovăți acum ca a devenit prea neiertător.

— Neiertător? Căpitanul Haffoer era prizonier de război.

— Într-adevăr. Prizonierii noştri de război sunt ținuți înfometați, sunt bătuți şi folosiți ca sclavi pe front. În general, ofițerii o duc ceva mai bine, dar la ce folos, pentru cei ca Ingham? Ce ar trebui să facă el cu ofițerii noştri care îi apără pe inamici?

Lui Haslam i se învârtea capul. Afară, la suprafață, ar fi răsărit soarele, dar aici, sub pământ, era întotdeauna noapte.

— Există reguli, domnule. Ar trebui să existe corectitudine. Nu pentru asta luptăm?

Rhodes băgă mâna în buzunarul de sus şi scoase o broşură cu coperte galbene. Haslam recunoscu manualul ofițerilor Diviziei 42. Era nou. Cu câteva săptămâni mai devreme fuseseră tipărite copii noi ale manualului. Al lui se afla în buncărul său.

— Cincizeci de pagini scrise de comandantul diviziei noastre despre îndatoririle unui ofițer, spuse Rhodes şi niciun cuvânt despre prizonieri. În schimb, uite ce scrie ia punctul şapte din maximele pentru un comandant.

Rhodes împinse broşura peste masa.

— De ce nu citeşti cu voce tare?

— Ştiu ce scrie, domnule.

— Citeşte, la pagina opt.

Haslam luă broşura şi găsi pagina. Citi cu voce tare: *„Fii însetat de sânge şi nu înceta vreodată să te gândeşti la cel mai bun mod de a-l ucide pe inamic sau de a-ți ajuta oamenii să o facă.”*

— Edward?

Haslam îşi ridică privirea. Era pentru prima data când Rhodes îl striga pe numele mic.

— Priveşte în jur. Nu e un război între domni. Toți domnii sunt acum în urmă.

Haslam clătină din cap.

— Nu suntem sălbatici.

Rhodes pufni în râs.

— Sălbatici? Asta e un cuvânt pe care cei puternici îl folosesc să îi descrie pe cei slabi. Justificând astfel înrobirea lor, sau chiar mai rău. Aici este lipsit de însemnătate. Ştii asta. Ai aflat de unul singur.

Haslam lăsă manualul pe masă. Nu observase până atunci, dar sângele de pe tunică îi pătrunsese până la maiou. Avea o pată subțire şi roşie deasupra sternului, ca fibrele de pe o bucată de carne.

— Războiul ăsta se va sfârşi într-o zi, spuse el. Ne vom întoarce înapoi în Anglia cu amintirile celor petrecute aici. Le vom transmite oamenilor pe care îi iubim... Vor rămâne cu noi pentru totdeauna.

Rhodes suspină – nu era un suspin de nerăbdare, ci de constatare şi regret.

— Dacă e să fim judecați, cine ne va judeca? Cine ar avea dreptul? Cei de-o seamă cu familia Vanneck? Mi se pare că te-au judecat deja, Edward. Iar asta te-a adus aici. Sau mă înşel?

Edward clătină din cap. Nu avea puterea de a-i purta pică lui Rhodes pentru că intervenea în viața lui privată.

Rhodes scoase o butelcuță şi deşurubă capacul.

— Încă îți mai pasă de ceea ce gândesc?

— Nu, nu-mi pasă.

— Atunci, măcar războiul a făcut ceva pentru tine. Poftim.

Rhodes îi oferi sticluța.

— E devreme, dar meriți.

Haslam o luă, o duse la buze, dar nu putu să bea. Băutura ar fi pecetluit înțelegerea, ar fi tăiat ultimele legături cu vechea lume, cu viața cea veche.

Se auzi o bătaie în ușă. Burgess se întoarse, aducând cu el o jachetă de ofițer. Era curată.

— Ar trebui să vă vină bine, domnule, spuse el, ținând-o în sus de umeri.

Haslam se uită la dungile de pe mânecă.

— Asta nu e pentru mine. Este pentru un căpitan.

Burgess se uită la Rhodes.

— Nu cred că e nicio greșeală, domnule.

— Cred că actele vor sosi într-o săptămână sau două, spuse Rhodes.

— Nu are rost să așteptăm.

— Felicitări, domnule, spuse Burgess.

Haslam îmbrăcă jacheta. Se simțea ca nouă. Dar dacă era așa, atunci cine plătise pentru ea? Nu putea fi decât Rhodes. Nu fusese un gest făcut în calitate de ofițer comandant, ci în calitate de prieten.

— Ce părere ai, Burgess? Seamănă căpitanul Haslam cu un comandant de batalion? întrebă Rhodes.

— Aș spune că da, domnule. Cu siguranță.

La suprafață se auzi cum trece un obuz, urmat de un al doilea. În buncăr au pătruns strigăte îndepărtate de comandă. Burgess a fost lăsat să plece.

— De acum, batalionul C e sub comanda ta, spuse Rhodes. Două sute patruzeci de oameni. Se pot baza pe tine?

— Da, domnule.

Rhodes se ridică în picioare.

— Îmi pare sincer rău pentru prizonierul german. Dar informațiile pe care le-a furnizat vot salva viețile oamenilor tăi atunci când va veni timpul să atacăm. Și nu am nici cea mai vagă îndoială că așa va fi. Ați fi dispus să renunțați la acest avantaj de dragul unui manual de reguli stabilit de

Whitehall? Să fiu mai exact: ai vrea ca oamenii tăi să afle asta?

— Nu, domnule.

— Ei trebuie să ştie că nu există sacrificiu pe care să nud faci pentru a-i ține în viață. Dacă ştiu asta, îți vor întoarce favoarea, crede-mă – nu doar acum, ci pentru totdeauna.

Rhodes îşi puse şapca pe cap.

— Astea sunt legături de sânge, Edward. Sunt chiar mai puternice decât legăturile de familie.

Îşi puse un braț pe umărul tânărului.

— Îți spun asta pentru că ştiu că nu ai avut niciodată cu adevărat o familie – adică până acum, spuse el, zâmbind. Acum, hai să trecem la treabă, da?

Sticluța era pe masă. Haslam o luă şi i-o întinse.

— Termină-l tu, spuse Rhodes.

Un minut mai târziu, Haslam ieşi la lumina zilei. De-a lungul şanțului controalele erau în curs de desfăşurare, echipele de lucru fuseseră organizate, rațiile distribuite. Batalionul său îl aştepta în linia a doua: veterani şi noi recruți, soți, frați, fii. Probabil se întrebau unde era, odată ce căpitanul Hoit fusese mutat.

În timp ce pornea la drum, mâna îi atinse ceva din buzunarul pantalonilor. Era fotografia ofițerului german, cu soția şi fiica acestuia. O rupse şi o lăsă să cadă pe jos.

Iulie 1918

... E greu să descriu exaltarea pe care o simt de fiecare dată când primesc o scrisoare de la tine, emoția la vederea ei, a plicului, a scrisului tău de mână, a sentimentului că e de la tine. Teama îmi dispare într-o clipă şi e ca şi cum pot răsufla din nou liniştită. Pentru că ştiu că eşti în viață şi teafăr şi sunt veselă tot restul zilei, ocupată şi plină de speranță că sfârşitul acestei perioade întunecate se întrevede la orizont.

Dar ultima ta scrisoare mă îngrijorează. Nu pot decât să ghicesc motivul din spatele ei, tensiunea la care eşti supus. Visele acelea; cu Diavolul şi morții. Ce pot să însemne ele decât că ai nevoie disperată de odihnă? Nu mă îndoiesc că te-ai suprasolicitat, punându-te în slujba oamenilor tăi. Niciodată nu ai fost unul care să se dăruiască pe jumătate – ceea ce am apreciat la tine, până acum, când a început să mă sperie.

În ceea ce priveşte ce mi-ai cerut, deşi mi-e teamă să mă gândesc la asta, totuşi îți promit din toată inima. Dacă se întâmplă ce e mai rău, sufletul tău nu se va odihni pe câmpul de luptă, nu atât timp cât mai am suflare să împiedic asta. Promit cu hotărâre şi nu trebuie să mai vorbim despre asta. Din câte am auzit, nu pot fi numai minciuni, nu-i aşa? Armata germană se destramă. Dacă e aşa, trebuie să mai avem parte de puțin noroc şi chinul acesta se va sfârşi.

După ce se va termina războiul, vom lua timpul pe care l-am petrecut despărțiți, cu tot ce s-a întâmplat, îl vom închide şi îl vom îngropa ca pe un mormânt în deşert, unde nimeni nu-l va găsi vreodată. Vom trăi ca şi cum războiul nu ar fi avut loc niciodată şi nimeni nu ne va putea opri. Câmpul de luptă nu ne va urmări, va rămâne în Franța. Ne vom trezi într-o dimineață unul în brațele celuilalt şi vom auzi sunetele dulci ale verii englezeşti – vântul suflând pe câmpurile de grâu şi ciripitul păsărilor – şi va fi ca şi cum timpul pe care l-am petrecut separați a fost doar un vis.

37

Franța, martie 1919

— Treceți fiecare pe rând, zise soldatul cu şapcă roşie, ținând o mână pe acoperişul de pânză. Vorbea cu fiecare şofer în parte.

— Cu foarte mare grijă, ai înțeles?

La trei ore distanță de Amiens, coloana de aprovizionare se oprise. În zare, printre norii de gaze de eşapament, Mackenzie întrezărea ruinele unor clădiri mărețe. La stânga şi la dreapta, o întindere de apă tulbure traversa mormanele de moloz.

— De ce ne-am oprit?

— Din cauza podului, spuse şoferul, schițând un rânjet. Sper că ştiți să înotați, domnule.

Geniştii făcuseră o trecătoare peste un capăt îngust al râului Somme, din traverse de cale ferată şi un viaduct îngust din lemn pentru trupele care mergeau pe jos. Lângă viaduct era un semn pe care scria NU ÎNAINTAȚI. Pe partea cealaltă, unde fusese cândva o moară imensă se afla acum un zid triunghiular, înalt de trei etaje, cu ferestrele sparte care ofereau o privelişte asupra cerului. Mackenzie trecuse pentru prima dată prin Péronne în urmă cu doi ani.

Pe atunci, moara era în picioare, fără acoperiş şi arsă, dar cu pereții exteriori intacți. Vizavi se afla un oficiu poştal al cavaleriei indiene. Dar de atunci, locul fusese luat în stăpânire de două puteri, în ambele cazuri după lupte crâncene.

Podul se scufundă şi se clătină în timp ce camionul trecu peste el. Au cotit şi s-au îndreptat de-a lungul unui bulevard lung, plin de mormane de moloz, trecând pe lângă ruinele unei măreții provinciale. La etajele superioare ale clădirilor cu turnulețe, Mackenzie zări tapete în dungi, paturi de fier, dulapuri, o chiuvetă de porțelan suspendată, susținută doar de nişte țevi – toate vizibile cu ochiul liber. Acolo unde mai rămăseseră ziduri, erau echipe de civili care lucrau la consolidarea lor sau scotoceau printre dărâmături. Căruțele lor vechi, oprite în unghiuri ciudate, păreau nelalocul lor printre rândurile de maşini şi motociclete ale personalului, ca nişte străini abia sosiți care nu cunoşteau obiceiurile

locale. Bătrânii se opreau şi se holbau în timp ce coloana trecea pe lângă ei. În aer se simţea un miros carbonizat, bolnăvicios.

În piaţa principală, vizavi de o statuie pe care mai multe batalioane britanice s-au semnat cu data sosirii lor, se afla o baracă pe uşa căreia scria: ORAŞ PRINCIPAL. Mackenzie coborî din camion şi se îndrepta într-acolo. Înăuntru, doi ofiţeri juniori jucau table înconjuraţi de un nor de fum. Un altul zăcea sub o pătură, tuşind. Nimeni nu îşi ridică privirea.

— Unde îl găsesc pe adjunctul general?

Mackenzie trebuia să ajungă la sediul conducerii, dar „informarea suplimentară” putea să mai aştepte.

Un tânăr locotenent se ridică în picioare.

— Vă referiţi la generalul-maior Crompton, domnule? Nu mai este printre noi.

— A fost demis?

— E mort, domnule. S-a îmbolnăvit de gripă săptămâna trecută. L-au dus înapoi la Etaples, dar a rezistat doar câteva zile.

— Căutaţi un cantonament?

— Nu acum. Cine îl înlocuieşte?

— Colonelul Ormsby. Îl găsiţi vizavi de cetate.

Locotenentul arătă cu degetul spre uşă.

— Urcaţi pe strada Piccadilly, faceţi la dreapta pe Park Lane, apoi o veţi vedea la o sută de metri în faţă.

Mackenzie ieşi afară. Prin piaţă încă se învârtea fumul albastru de la camioane. Îşi aminti de o alee îngustă care fusese redenumită Oxford Street. La mică distanţă de ea se ridicase cândva un conac din cărămidă roşie cu o curte în faţă. Abia dacă fusese avariat şi servea drept club al ofiţerilor Îl căută acum. Voia să bea ceva ca să se calmeze. Clubul se lăuda cu o pivniţă bună şi nu numai: un căpitan

australian pe nume Perry îi oferise cocaină şi cânepă indiană.

Mackenzie se plimbă în lungul străzii, dar conacul dispăruse. Fusese distrus pentru totdeauna de una dintre artilerii. Nu putea nici măcar să identifice locul în care se aflase înainte.

Biroul adjunctului era situat într-o veche tăbăcărie, care era acum locuibilă datorită unui acoperiş din tablă ondulată. Colonelul Ormsby se afla în spatele unei mese şi scria, purtând o pereche de ochelari, în timp ce o pereche de tineri soldați îi dădeau târcoale pe la spate. O ceaşcă de cafea din porțelan ornamentat, care fusese fără îndoială recuperată dintre dărâmături, servea drept scrumieră. Motociclişti veneau şi plecau, cu plicuri asupra lor sau purtând ghiozdane.

Mackenzie se prezentă. Colonelul nu îşi ridică privirea.

— Cu ce pot să vă ajut? După cum vedeți, sunt destul de ocupat.

Ormsby era bătrân, chiar şi pentru un om de rangul lui: avea cel puțin şaizeci de ard, era tras la față şi avea pieptul îngust. Mackenzie bănuia că era un veteran întors din vechile războaie coloniale – conflicte care, cândva, exaltaseră spiritul popular, dar care acum păreau simple încăierări, nişte expediții punitive împotriva primitivilor care mânuiau sulițele, fără ca între ei să se afle un obuzier sau vreo mitralieră.

— Caut informații cu privire la nişte acuzații de încălcare a conduitei, zise Mackenzie.

— Oamenii tăi se țin de joacă, nu-i aşa, căpitane?

— Nu, domnule. Acuzațiile sunt în legătură cu bărbații din Regimentul 42.

Colonelul îi aruncă o privire sceptică.

— Ei bine, să ştiți că regimentul 42 se află în Belgia, cel puțin ce a mai rămas din el.

— Asta era vara trecută, domnule.
— Vara trecută?
Ormsby se opri din ceea ce făcea.
— Despre ce este vorba?
Mackenzie sperase că cererea lui va fi aprobată şi i se vor arăta dosarele relevante fără să fie nevoit să dea explicații. Observă acum că Ormsby nu era genul care să lase lucrurile aşa.
— Sper să aduc lumină în cazul unor crime, domnule. Poate vă amintiți de incident. Am trimis un raport la birou.
— Aici? Mă tem că nu-mi amintesc...
— Cadavrele au fost descoperite în sectorul Corpului 4, la vest de Serre, într-un loc numit *Two Storm Wood.*
Ormsby se opri din scris. Unul dintre ceilalți ofițeri se uită la Mackenzie şi apoi îşi întoarse din nou privirea.
— Şi care este interesul dumneavoastră, căpitane?
— M-am oferit voluntar în investigație, spuse Mackenzie.
Minciuna aceasta fusese exersată. Nu l-ar fi ajutat la nimic dacă era sincer, dacă recunoştea faptul că voia să se afle adevărul despre Edward Haslam şi locotenent-colonelul Rhodes înainte să fie dat uitării – de dragul lui Amy şi de dragul lui – pentru că era sigur că ar fi fost muşamalizat de îndată ce ar fi văzut lumina zilei, Re şi numai pentru a proteja reputația armatei.
— Ce investigație?
— Oficiul de Război a trimis un comisar de la poliție: pe maiorul Westbrook.
— E prima dată când aud de asta. Ar fl trebuit să fim informați, dar...
Privirea lui Ormsby se opri asupra teancurilor de documente şi scrisori de pe masă.
— Este foarte posibil ca predecesorul meu să fi omis să mă informeze.
— Abia ați preluat comanda, domnule?

— Aşa este. Un fel de acțiune de apărare, într-adevăr. Peste câteva luni, Armata a III-a va fi demobilizată. Şi atunci, ce se va întâmpla cu noi?

Ormsby bătu cu palma peste hârtiile de pe masă şi le înmâna unuia dintre angajații săi.

— E de ajuns pentru moment, domnilor. Vom relua mai târziu.

Soldați! Au părăsit încăperea.

— Deci, ce ați aflat? Sunt interesat să ştiu.

— Am reuşit să identificăm morții. Ar putea fi posibil să descoperim cine i-a ucis.

— Înțeleg. Şi ce anume mai exact doriți de la mine?

— Mă interesează să ştiu dacă există rapoarte privind acte de violență împotriva muncitorilor chinezi – incidente care au ieşit la iveală anul trecut.

Ormsby luă un dosar voluminos şi îl aduse lângă un dulap de lemn cu sertare. În următoarele câteva momente, activitatea de clasare păru să îl acapareze complet.

— Continuă, spuse el în cele din urmă.

— Vă amintiți cumva de un anume locotenent Kelvin, din cadrul Detaşamentului 125 al Corpului Muncitorilor Chinezi?

La menționarea chinezilor, Ormsby păru uşor amuzat.

— Ar trebui să îmi sune cunoscut?

— El a fost cel care a raportat pierderea a doi oameni la biroul adjunctului general. Aş dori să văd acele rapoarte.

— Dosarele ar trebui să fie la jumătatea drumului spre Londra până acum. Va trebui să vorbiți cu cei de la Oficiul de Război.

— Mă tem că nu avem timp, domnule.

— Timp? Te grăbeşti, nu-i aşa, căpitane?

— Da, domnule, aşa e.

Ormsby ridică din umeri.

— Atunci de ce nu vorbeşti cu Kelvin?

— E mort. Cadavrul său a fost găsit la *Two Storm Wood.*

Ormsby rămase nemişcat pentru o clipă. Apoi împinse sertarul şi îl încuie cu o cheie.

— Arăţi de parcă ţi-ar prinde bine o băutură, căpitane. Ştiu un loc care încă nu a închis. S-ar putea să avem noroc.

Nu a aşteptat consimţământul lui Mackenzie. Peste o clipă au părăsit clădirea şi au pornit pe o stradă laterală îngustă, vizavi de vechea cetate. La cincizeci de metri, au trecut printr-o poartă într-o curte care fusese bine măturată. Clădirile din jur erau distruse puternic, dar casa principală încă mai avea mare parte din acoperiş.

Un subofiţer îi întâmpină la uşă.

— Dă-ne ceva de băut pentru drum, sergent, dacă se poate, spuse Ormsby, înmânându-i haina şi umbrela.

— Desigur, domnule.

— Pentru mine, ca de obicei, iar pentru căpitan un brandy. Vă aşteptăm aici.

Ormsby se îndreptă spre ceea ce fusese cândva o sală de mese. Masa era încă acolo, deşi în mijlocul ei se afla un teanc de cărţi înalt de 15 centimetri, care sugera că fusese folosită de ofiţerii britanici doar pentru ping-pong. În şemineu ardea un foc slab.

— Nu-mi va părea rău dacă acest loc ar dispărea. Nu cred că-i va părea rău cuiva.

Ormsby se aşeză şi îi făcu semn lui Mackenzie să facă la fel. Fotoliile aveau interiorul străpuns parcă de un şrapnel.

— Totuşi, perspectiva vieţii printre civili este aproape la fel de descurajantă. Odată ce războiul a deschis ochii unui om, acesta nu mai poate privi niciodată lucrurile ca înainte, oricât de mult s-ar strădui.

Mackenzie se aşeză fără tragere de inimă.

— Vă amintiţi de detaliile din raportul locotenentului Kelvin?

— Mai mult sau mai puțin. Au dispărut câțiva hamali. Unul dintre ei a fost găsit mort. Parcă îl chema Chen, din câte îmi amintesc.

— Chen?

Ormsby ridică din umeri.

— A fost implicată o femeie. Toate rapoartele de mâna a doua conțin, în mare parte, informații circumstanțiale. Nu sunt sigur că văd care ar putea fi legătura.

— Kelvin a crezut că bărbații au fost uciși de trupele britanice.

— Nişte zvonuri.

— Ți-a dat vreun nume?

— Bineînțeles că nu. Credea că batalionul al şaptelea Manchesters este responsabil, în special comandantul lor, locotenent-colonelul Rhodes.

Mackenzie cunoştea numele, îşi amintea de un bărbat călare, care ținea sabia ridicată şi de o fotografie retuşată într-un ziar, cu o legendă în care era scris: „Eroul de la Bazentin. Fusese comandantul de batalion al lui Edward Haslam, un om curajos, un om de temut – cel mai iscusit în război."

— Dar nu a menționat niciun martor credibil, spuse Ormsby. Nu sunt mai mult decât propriile lui suspiciuni, de fapt. A fost remarcabil faptul că nu am auzit nimic în semn de susținere de la ofițerul de comandă. Ba dimpotrivă.

Mackenzie şi-l amintea pe maiorul Pickering trăgând de lesa câinelui său masiv. *El refuza să îi vadă pe hamali pentru ceea ce erau.*

— A luat biroul dumneavoastră măsuri pentru a face investigații?

— Căpitane Mackenzie, Armata a treia nu a avut vreodată mai puțin de 85 de mii de soldați – echivalentul unui oraş mare. În orice caz, o anchetă ar fi împărțit armata în două,

în mod normal, mai ales dacă ar fi fost declanşată din surse mai puţin credibile.

Se auzi o bătaie la uşă. Sergentul de la popotă intră cu băuturile pe o tavă. Mackenzie era tentat să îşi golească paharul dintr-o dată. În timp ce îl duse la buze, îi atrase atenţia faptul că Ormsby nu răspunsese, de fapt, la întrebarea lui.

Colonelul îl privea.

— Am senzaţia că eşti în căutare de fantome, căpitane. Unde speri să ajungi cu toate astea?

— *Two Storm Wood* era în mâinile britanicilor în momentul crimelor. Ştiaţi asta?

— Nu, nu ştiam, însă am ghicit după întrebările pe care mi le-ai pus.

— Sunteţi surprins?

Ormsby luă o înghiţitură de whisky.

— Sunt dezamăgit. Una peste alta, mi-am pierdut capacitatea de a fi surprins, în ceea ce priveşte războiul.

— Care au fost motivele pentru care Kelvin îl acuză pe colonelul Rhodes?

Ormsby îşi aprinse p ţigară. Mackenzie recunoscu gesturile crispate şi nervoase: felul în care inhala grăbit, felul în care îşi închise tabachera. Un bărbat care lovea cu piciorul în propria nimicnicie.

— Lucrurile s-au întâmplat în felul următor: o franţuzoaică – o prostituată, presupun, a fost agresată de un chinez. Nu-mi amintesc dacă a fost violată sau nu. Sincer, dacă o prostituată...

Vocea lui se pierdu pentru o clipă, ca şi cum s-ar fi răzgândit.

— Continuaţi.

— Ei bine, ca răzbunare, unii dintre oamenii lui Rhodes au capturat câţiva hamali de pe stradă, deşi unul dintre ei a scăpat. Aşa a reuşit locotenentul Kelvin să-i identifice pe

infractori ca aparţinând batalionului lui Rhodes. L-a confruntat pe Rhodes în legătură cu asta şi nu a fost prea mulţumit de ce a ieşit. Se pare că Rhodes era ferm convins că era plin de infractori la Corpul Muncitorilor Chinezi şi numai nişte măsuri ferme i-ar fi putut ţine în frâu.

— Deci Kelvin credea că Rhodes era complice?

Ormsby a tresărit, vărsându-şi whisky-ul pe mână.

— Kelvin avea această idee că chinezii fuseseră capturaţi pentru a-i face pe plac lui Rhodes. Ca un fel de sacrificiu. Ce ridicoli.

Mackenzie privi cum whisky-ul se scurgea pe încheieturile degetelor lui Ormsby. El nu părea să observe.

— Ce s-a întâmplat cu celălalt om?

— Nimeni nu ar putea spune. Cu siguranţă Kelvin nu a putut.

— Bănuia că omul a fost ucis. Apoi a fost descoperit cadavrul lui Chen şi şi-a dat seama.

— Doar credea că ştie, căpitane. Era o pură presupunere.

— O moarte, o dispariţie suspectă. Ar fi trebuit să fie de ajuns pentru o anchetă.

— Nu în circumstanţele actuale. Asta a fost părerea generalului maior Crompton.

— Deci nu ai făcut nimic şi nici secţia judiciară.

— Gândiţi-vă la asta, căpitane: nu există dovezi concrete, în afara mărturiei unui hamal, care a fost, fără îndoială, inventată ca o scuză pentru a-şi justifica absenţa fără a obţine o permisie. Nu era o situaţie care să aibă succes în faţa Curţii Marţiale. Orice posibilitate de a perturba un batalion foarte eficient aflat în mijlocul operaţiunilor de ofensivă – ca să nu mai vorbim de provocarea unei stări alarmante care ar putea submina eficienţa Corpului Muncitorilor Chinezi şi care, eventual, l-ar determina să se retragă cu totul.

— De ce nu a fost Rhodes chemat pur şi simplu să dea explicaţii, fie şi numai pentru a respinge acuzaţiile? Măcar pentru a-şi reabilita numele? Nu este aceasta procedura normală?

Ormsby clătină din cap.

— E un risc prea mare din punct de vedere moral. Era sigur că lucrurile ar fi luat o turnură greşită. Dragostea de sine era foarte dezvoltată, se ştia asta. Probabil că nu era genul de tip pe care să ţi-l doreşti în companie, dar dosarul său militar era exemplar. La fel şi cel al batalionului său. În vremuri mai puţin sensibile, lucrurile ar fi putut fi diferite. Dar priorităţile de atunci...

Mackenzie se uită în paharul său gol.

— Un alt chinez a fost ucis în Acheux în urmă cu câteva zile. A fost măcelărit, la fel ca şi ceilalţi. Oricine a început asta, cu siguranţă nu a terminat.

Respiraţia lui Ormsby urca şi cobora, marcată de un şuierat subţire, care abia se auzea.

— Ei bine, asta doar ne arată faptul că...

— Ce ne arată, domnule?

— Rhodes a fost grav rănit acum câteva luni. A fost trimis în Anglia şi era puţin probabil că va supravieţui.

— Poate că şi-a revenit.

— Doar nu crezi cu adevărat că e implicat în toate astea.

— De ce nu?

— Doar pentru că locotenentul Kelvin e mort, doar pentru că... a suferit, asta nu înseamnă că suspiciunile sale sunt adevărate. Kelvin fusese jurnalist de meserie. Scria poveşti ca să îşi câştige existenţa. Din câte am înţeles, i s-a refuzat un post în cadrul infanteriei şi, fără îndoială ca purta o pică profundă pentru asta. Adaugă la asta o părere oarecum romanţată asupra chinezilor aflaţi sub comanda sa şi veţi avea o reţetă pentru...

— Pentru ce anume, domnule?

— Pentru o fantezie, una periculoasă, A fost scandalos să acționeze pe la spatele comandantului său, A avut noroc că nu a fost acuzat.

Mackenzie își ridică privirea. Îi trecu un gând urât prin minte; dacă Rhodes a pretins să se răzbune pe locotenentul Kelvin, înseamnă că trebuie să fi aflat despre acuzații. Cineva, cel mai probabil de la Cartierul General al Armatei a Treia, trimisese vorbă. Dacă așa stăteau lucrurile, acea încălcare a protocolului militar avusese drept rezultat condamnarea la moarte a treisprezece oameni.

— L-ați admirat pe Rhodes, nu-i așa, domnule?

— Nu l-am întâlnit niciodată. I-am admirat palmaresul. Curajos din punct de vedere fizic, perspicace, iscusit în colectarea și utilizarea informațiilor. Genul de om pe care îl vrei de partea ta atunci când ești în linia întâi. Avea oponenții lut, bineînțeles. Așa au toți liderii puternici. Dar oamenii lui îi erau devotați, iar devotamentul, în opinia mea, nu este ușor de câștigat. Când i s-a terminat norocul, s-a terminat și pentru oamenii săi.

— I-ați spus despre Kelvin, domnule? Dumneavoastră i-ați dat de veste?

— Ar fi fost foarte nepotrivit, căpitane. Nu am făcut așa ceva.

Mackenzie nu era convins. Dar, din nou, cel responsabil ar fi putut să fi fost predecesorul lui Ormsby, sau oricare dintre membrii personalului de la cartierul general – poate chiar și comandantul lui Kelvin, din cauză că autoritatea îi fosese trecută cu vederea de un ofițer subaltern.

— Ați spus că Rhodes avea și oponenți. Cine erau aceștia?

Ormsby se lăsă pe spate în scaunul său. Privirea i se îndreptă spre ferestre. Ploaia bătea în geamuri.

— Căpitane, știi că aveam 19 ani când am văzut prima mea bătălie? Ei bine, a fost mai degrabă o încăierare, ați spune. S-a întâmplat acum mai bine de patruzeci de ani.

Dar nu mi-a lăsat nicio îndoială în privința naturii meschine a războiului şi de atunci nu am mai găsit niciun motiv pentru a-mi schimba părerea. Serviciul militar este admirat pentru că este periculos. Dar imaginați-vă dacă nu ar fi fost aşa. Atunci cum am fi fost considerați noi, soldații? Probabil ca fiind necesari, aşa cum sunt măcelarii. Dar mă îndoiesc că ne-ar oferi medalii.

Îl privi pe Mackenzie.

— Războiul este un concurs de violență, nu de virtute. Ca o forță a naturii, are propriile lui legi. Nu toată lumea care se înrolează înțelege asta. Ei definesc un ofițer ideal ca fiind unul care respectă în permanență Regulamentele Regale.

38

O zi mai târziu, Mackenzie se afla la colțul străzii rue d'Albert, parcurgând listele de înmormântare cu locotenentul Harding. Echipa lui Harding venea din urmă, întorcându-se în tabără de la Cimitirul nr. 2 de pe Serre Road. La sfârşitul războiului, parcela avea patru sute şaptezeci şi cinci de morminte. De atunci, numărul lor a crescut la şapte mii. Dintre acestea, aproape cinci mii nu aveau nume. Mackenzie se gândi că avea să fie un cimitir ciudat, atât de impresionant şi totuşi atât de incomplet.

Una dintre camionete transporta un pasager.

— Maiorul Westbrook?

Ofițerul coborî, Mackenzie a rămas surprins imediat de înfățişarea lui răvăşită: părea că nu se mai bărbierise cum trebuie de la ultima lor întâlnire. Cicatricea îi ieşea în evidență cu atât mai puternic pe fondul bărbii cenuşii, Ochii ü erau injectați şi umflați, de parcă nu dormise.

— Trebuie să vorbesc cu domnişoara Vanneck.

— Nu este aici.

Mackenzie îi înmâna listele locotenentului Harding.

— Poți să îi dai astea caporalului Reid, te rog?

Harding îi salută şi plecă. Ultimul pluton trecu pe lângă ei în tăcere.

— Deci, unde este domnişoara Vanneck?

— N-aş şti să va spun.

În acel moment, Amy Vanneck se afla în drum spre Château de Naours, unde prietenul logodnicului ei, Bill Egerton, lucra ca chirurg, însă ceva din tonul vioi al maiorului îl făcu pe Mackenzie să fie precaut. După cum vedea el, îi oferise lui Amy protecția sa în nenumărate feluri şi nu avea de gând să renunțe la angajamentul său cât timp batalionul lui rămânea pe loc.

— Se mai întoarce?

— Nu sunt sigur. Am primit ordin să ne deplasăm spre est. Nu prea mai avem cum să o ajutăm.

— Să înțeleg că nu i-ați găsit logodnicul?

— V-aş fi anunțat dacă l-am fi găsit. Ați primit biletul meu?

După interviul cu maiorul Pickering, Mackenzie se simțise obligat să împărtăşească ceea ce aflase cu maiorul. Deja se întreba dacă nu cumva se grăbise.

— De aceea mă aflu aici. Informațiile dumneavoastră schimbă totul. Ați făcut o treabă bună.

Mackenzie nu era mai liniştit. Faptul că Edward Haslam jucase un anumit rol în masacru o adusese pe Amy Vanneck sub lupa maiorului din nou. Oare îşi dorea asta?

Westbrook se uită înapoi pe drumul pe care venise. Soarele era o pată roşie la orizont, Westbrook tremura. Lui Mackenzie îi trecu prin minte că ar putea să se îmbolnăvească de gripă spaniolă, doar că victimele gripei se învinețeau în câteva ore de la primele simptome, iar Westbrook avea o paloare morbidă.

— Ai ceva de mâncare? întrebă Westbrook.

— Desigur. Vino după mine.

S-au întors în sat. Drumul îngust era plin de gropi şi noroi. Dacă mai ploua puțin, s-ar fi inundat complet.

Westbrook îşi ridică gulerul.

— Ai vorbit cu ea?

— Cu domnişoara Vanneck? Am schimbat câteva vorbe.

— Ce a avut de spus?

Mackenzie vru să-i spună lui Westbrook să-şi vadă de treaba lui, doar că îl privea şi pe el acum.

— Avea întrebări despre război, despre ce s-a întâmplat. A vorbit despre logodnicul ei. Îi era în mod clar devotată.

— Era?

— Ce vrei să spui?

— Eşti sigur că doar asta a adus-o aici? Devotamentul?

Era atât dragostea, cât şi sentimentul de vinovăție, un amestec mai puternic decât fiecare luate separat. Dar Westbrook nu avea nevoie să ştie asta.

— Şi mai ce?

— Poate că are nişte motive speciale pentru care crede că este în viață.

— Vorbeşti serios?

Westbrook îşi frecă dosul mâinii de bărbie. Lui Mackenzie nu îi plăcea tonul amenințător al vocii lui.

— Dacă ea credea că există vreo şansă ca el să fi dezertat că s-ar ascunde pe aici pe undeva, atunci ar putea reveni, sperând că el ar fi putut să o simtă.

— Asta e absurd. Crezi că ne-a luat de proşti?

Mackenzie scutură din cap.

— Din câte am auzit, Haslam a fost un ofițer cumsecade. Cu siguranță nu era genul care să dezerteze. E doar un zvon rău intenționat, nimic mai mult, unul pe care l-a auzit şi domnişoara Vanneck, din păcate, dar numai cu puțin timp în urmă.

— Cum s-a întâmplat asta?

— A primit un bilet anonim răuvoitor. I-a dat speranțe pentru o vreme, dar nimic mai mult.
— Menționa faptul că e în viață?
— Spunea ceva despre un bordel din Paris sau Whitehall. Pură fantezie.
— Mi-ar plăcea să-l văd.
— Biletul? I-am spus să îl distrugă. Cred că a şi făcut-o.
Pe chipul lui Westbrook apăru cel mai firav zâmbet.
— Probabil că ții la ea foarte mult.
— Cu siguranță că nu...
— Nu contează. Ceea ce contează este să-l găseşti.
— Puțin probabil, din păcate. Brigada sa era sub atac când a dispărut. Rapoartele sunt clare. Au avut loc bombardamente de ambele părți. Cred că a fost făcut bucăți.
— Poate că da, poate că nu.
— Nu cred că înțelegi.
Era exasperant: reticența lui Westbrook de a accepta singurul punct de vedere rațional.
— Ideea că nu a mai rămas nimic dintr-un om, nimic care să fie găsit, care să fie îngropat – este foarte greu de acceptat pentru un civil. Nu înseamnă că Amy ştie ceva. Nu înseamnă că Haslam este în viață. În orice caz, dacă ar fi în viață, de ce ar sta pe aici, unde ar putea fi recunoscut? Ar trebui să fie nebun ca să...
Westbrook rămăsese în urmă. Se uita din nou în susul drumului. Pe fiecare parte a drumului se aflau zidurile pustii ale hambarelor şi grajdurilor. Mackenzie vorbise de unul singur.
— S-a întâmplat ceva?
— Ați auzit asta?
— Ce să aud?
— Un cal, într-acolo.
Mackenzie se uită spre marginea satului. Nu putuse vedea nimic.

— Ar trebui să ne mişcăm.
— L-am văzut, era pe drum, Nu i-am putut vedea faţa, totuşi. Deocamdată se ţine la distanţă.
Mackenzie nu a făcut niciun comentariu. Nu era sigur ce să mai creadă în continuare. Petrecuse prea mult timp pe vechile câmpuri de luptă şi devenea din ce în ce mai greu să facă diferenţa dintre imaginaţie şi realitate. Oare nu o avertizase el pe domnişoara Vanneck şi pe prietena ei tocmai de acest lucru? Şi mai era şi paranoia, care mergea adesea mână în mână cu şocul obuzelor. La unii bărbaţi apăreau primele semne la câteva săptămâni sau luni după ce se întorceau de pe front, un indiciu prevestitor al colapsului mental complet. Poate că *Two Storm Wood* redeschise unele răni vechi, aşa cum se întâmplase cu sergentul Cotterell – care ajunsese să se ghemuiască în colţuri, implorând milă fantasmelor.
— Chiar crezi că Haslam este cel pe care îl cauţi? întrebă Mackenzie. El este măcelarul pe care speri să îl găseşti?
Westbrook îl atinse pe umăr.
— Informaţiile pe care le-ai aflat fac legătura între el şi victime în ziua în care au murit. El este motivul pentru care au înaintat spre *Two Storm Wood*. Nu asta a fost concluzia la care ai ajuns?
— Da, Haslam a fost mesagerul, dar...
— Numele lui este singurul pe care îl avem. Nu, mai este unul. Ce zici de comandantul său: locotenent-colonelul Rhodes?
Westbrook se opri.
— Rhodes?
— M-am dus la Armata a III-a şi am verificat acuzaţiile locotenentului Kelvin. Ţi-am spus că era îngrijorat de felul cum erau trataţi oamenii săi, chiar suspecta pe cineva de crimă.
— Ai fost până la Péronne? Cu cine ai vorbit?

— Cu locțiitorul adjunctului general, colonelul Ormsby. Se pare că Kelvin suspecta batalionul şapte din regimentul Manchesters şi pe colonelul Rhodes în special Credea că asasinatele au fost un fel de tribut – că Rhodes a fost un fel de sursă de inspirație. Este clar că nu era un comandant obişnuit.

— Aspect care credeți că a fost în defavoarea lui?

— Nu aş spune tocmai asta, dar Rhodes avea o reputație de bărbat nemilos, care cerea loialitate din partea oamenilor săi.

— Poate că oferea şi el asta, la rândul său. Poate de aceea oamenii lui îl iubeau.

— La ce anume a fost martor Kelvin?

— După toate mărturiile, nu a fost prezent la nimic.

— Atunci sunt doar suspiciuni.

— Poate că Rhodes ar fi avut o motivație pentru cele petrecute la *Two Storm Wood,* însă care ar fi fost motivul lui Haslam?

Westbrook îşi roti umărul, făcând o grimasă. Mackenzie auzi ceva făcând click.

— Cine poate spune? Poate că era nevoia de a proteja onoarea batalionului sau? Poate că avea ranchiună pe cineva. Kelvin era un tip bătăios, după cum se pare. Oricum ar fi, ştim că Haslam a fost la fața locului. Ar trebui să îi menționăm numele de acum, poate undeva există vreun martor al faptelor sale.

Se întuneca. Capătul aleii se pierdea într-o ceață albastră. Timp de o clipă Mackenzie crezu că aude un zgomot îndepărtat de copite.

— Rhodes ar trebui să fie interogat. E necesar să fie.

Westbrook clătină din cap.

— Colonelul Rhodes este mort. A murit în Anglia din cauza rănilor acum câteva săptămâni. Singurul rămas este Haslam. Fără el, nu vom şti niciodată adevărul.

Se aflau în fața adăpostului lui Mackenzie. Câțiva subofițeri pregăteau ceaiul deasupra unui foc, iar fumul se împrăştia prin curte. Mackenzie simți un fel de aşteptare care reieşea din murmurele lor, din clinchetul ceştilor de tablă şi din şuieratul cărbunilor Câți dintre ei împărtăşeau convingerea lui Westbrook? Câți dintre ei credeau în Haslam, sadicul, nebunul, fantoma?

— Haslam e mort, spuse Mackenzie. Aş paria pe asta. Oricum, cum l-ai putea găsi? A trecut prea mult timp.

Westbrook se uită în jurul curții.

— Încă sunt mii de oameni care lucrează aici, căpitane, oameni din fiecare regiment, din fiecare brigadă. Să le spunem pe cine căutăm şi de ce. Asta l-ar putea scoate la iveală. Poate că nu-i va plăcea ideea de a fi învinuit pentru cele întâmplate la *Two Storm Wood*.

Ar fi un cadou frumos de despărțire pentru Amy Vanneck, se gândi Mackenzie, să îi ponegrească numele logodnicului ei cu ceea ce mai rămăsese din armata britanică – când trecuseră doar câteva zile de când insistase că bărbatul nu avea de ce să fie ruşinat.

— Asta e ceva ce va trebui să faci de unul singur. Avem ordin să ne retragem. Acum, vă rog să mă scuzați. Poți găsi ceva de mâncare la bucătărie.

Westbrook îl apucă pe Mackenzie de braț şi îl fixă cu privirea lui mutilată.

— Încă mai vreau să vorbesc cu domnişoara Vanneck. Cred că ştii unde o pot găsi.

— Ți-am spus deja că nu ştiu.

Westbrook îşi slăbi strânsoarea.

— N-are rost să încerci să o protejezi, ştii? Nu ai face decât să-ți pierzi timpul. Căpitanul Haslam ori este un trădător, ori un om mort. Oricum ar fi, nu văd să existe un final fericit, nu-i aşa?

39

Château de Naours fusese greu de găsit. Era o clădire lungă şi joasă, înaltă de două etaje, aflată la vest de sat şi înconjurată de păduri. Tot ce putea Amy să vadă de pe alee era un şir de platani, la capătul cărora se afla o pereche de porți de fier încadrate într-un zid vechi de cărămidă.

Poarta nu era încuiată. În curtea unui grajd aştepta o ambulanță militară franceză. Amy se afla la jumătatea drumului spre casa principală când un bărbat cu părul alb, tuns, apăru grăbit de după un colț, trăgându-şi haina pe el.

— *Attendez, attendez. Que voulez-vous, Madame?*[53]

Trebuia să fie portarul. Amy era conştientă de înfățişarea ei: părul încâlcit, rochia plină de noroi, unghiile rupte şi mâinile umflate. Îi explică că venise să-l vadă pe căpitanul Egerton.

Portarul nu a fost impresionat.

— *Vous avez le mauvais endroit, Madame.*[54]

Felul în care îi spuse „doamnă" era unul plin de ironie. O luă de braț şi o conduse înapoi spre poartă.

— Vă rog. A fost prieten cu logodnicul meu. Este doctor aici.

Căpitanul Mackenzie îi dăduse aceste detalii, îi sugerase că poate ea şi Egerton are putea împărtăşi câteva amintiri. Asta era tot la ce se putea aştepta.

— *Vous voulez un médecin? Allez à Amiens*.[55]

Amy îşi eliberă brațul.

---

53 Aşteptaţi, aşteptaţi. Ce doriţi, doamnă?

54 Aţi greşit locul, doamnă.

55 Aveţi nevoie de un medic, atunci mergeţi la Amiens.

— Trebuie să-l văd pe căpitanul Egerton. Am venit din Anglia. Numele meu este Vanneck.

Portarul se încruntă pentru o clipă, apoi îşi reveni.

— *Ah, Monsieur Bill, le médecin anglais.*[56]

Se întoarse, mulțumit acum că ea îl urma.

— Je vais vous le chercher.[57]

Treptele duceau spre uşile castelului. Au fost întâmpinați de o femeie în vârstă care purta haine de călugăriță. Avea unul dintre ochi de un alb purpuriu, ca interiorul unei cochilii de stridii şi îi lipsea pupila. Ea şi portarul au avut o scurtă discuție la intrare. După câteva momente, ea a închis uşa.

— *Vous devez attendre ici*[58], spuse portarul.

Amy aşteptă la baza scărilor. Dacă privea în sus, vedea şiruri de ferestre înalte cu obloanele deschise, dar cu perdelele pe jumătate trase. Căpitanul Mackenzie îi explicase că spitalul se îngrijea de bărbații cu răni la nivelul feței, bărbați care adesea preferau să nu fie văzuți. Se întrebă câți erau acolo şi dacă vreunul dintre ei o privea în acel moment.

Vântul vuia printre copaci. Castelul, la fel ca şi satul, nu fusese distrus de război, cu excepția faptului că terenul era neîngrijit, iar gazonul era plin de vegetație. Iarba creştea pe alocuri pe poteci, iar buruienile înalte acaparaseră tufele de trandafiri.

După câteva minute, ieşi afară un bărbat, purtând o haină albă, descheiată, peste o uniformă kaki. Era înalt, cu ochi

---

[56] Ah, domnul Bill, doctorul englez.

[57] O să îl caut eu.

[58] Trebuie să aşteptaţi aici.

profunzi şi umbriți de cearcăne întunecate. Călugărița în vârstă privea din uşă.
— Bună dimineața.
Părea surprins.
— Sunt căpitanul Egerton. Îmi pare rău, nu mi s-a spus cum vă cheamă.
Amy se grăbi să urce treptele.
— Amy Vanneck. Sunt soția lui Edward Haslam.
Se opri un moment.
— Nu ştiu dacă a pomenit vreodată...
— Domnişoară Vanneck. Da, bineînțeles.
Străinul se holba la ea surprins, fără îndoială de înfățişarea ei.
— Îmi pare rău, nu m-am aşteptat niciodată să...
— Te rog, spune-mi Amy.
Cei doi şi-au strâns mâinile. Portarul mormăi şi se întoarse în curtea grajdului.
— – îmi pare rău că am apărut neanunțată. Ar fi trebuit să scriu. Dar abia am aflat că eşti aici. Pot să mă întorc, dacă eşti ocupat.
— Nu e nevoie, spuse Egerton. Cu ce pot să...
Încercă să-i explice cu calm de ce venise, în speranța că el ar putea să-i povestească despre ultimele zile şi săptămâni ale lui Edward să facă lumină în ceea ce privea dispariția lui.
— Sunteți singurul ofițer pe care l-am găsit care îşi aminteşte măcar de el. Majoritatea celor din batalionul lui...
— Da, ştiu. Batalionul al şaptelea a avut de suferit pe linia Hindenburg.
Egerton privi peste umăr.
— Soră, vrei să-i spui doctorului Fabian că va trebui să îl consult mai târziu? Explică-i că am un vizitator din Anglia.
Bătrâna femeie plecă.

— Ați fi de acord să ne plimbăm pe aici, domnişoară Vanneck? Mă tem că surorile nu sunt foarte încântate când vin vizitatori.
Porniră pe o cărare cu pietriş care ocolea clădirea. Comportamentul lui Egerton i se păru ciudat lui Amy, ca şi cum nu ar fi fost sigur ce să facă cu venirea ei sau dacă ar trebui să vorbească măcar cu ea.
— Vă rog să mă iertați pentru felul în care arăt, spuse Amy. Am petrecut destui de mult timp pe câmpurile de luptă, în apropiere de locul unde a dispărut Edward.
Egerton se uită la ea neîncrezător.
— Locul e prea departe ca să mă întorc în fiecare zi în oraş.
— Nu erai singură?
— Am avut o prietenă cu mine, dar ea... avea alte obligații în Anglia.
— Înțeleg – doar atât reuşi Egerton să spună.
— Din scrisorile lui Edward am avut impresia că ai reuşit să petreci destul de mult timp cu el. Vara trecută, înainte de...
— Nu aş spune chiar mult. Făceam parte din aceeaşi divizie, dar din brigăzi diferite. Ne întâlneam doar din când în când, de obicei când eram în rezervă, pentru a bea câte ceva.
— Nu erai unul dintre cei mai vechi prieteni ai lui?
— Cred că da. Am pierdut legătura după şcoală, dar a fost plăcut să ne reîntâlnim, în ciuda circumstanțelor.
— Edward mi-a spus odată că, indiferent ce avea pe suflet, se putea baza întotdeauna pe tine că îl înțelegi.
— Drăguț din partea lui să spună asta.
— Nu sunt sigură dacă gândea întotdeauna la fel şi despre mine, spuse Amy.
Pe fața lui Egerton se putea citi durerea. Poate că, la fel ca atâția bărbați de seama lui, se simțea inconfortabil în fața

oricărei manifestări a emoțiilor şi se temea chiar şi de simpla aluzie la aşa ceva.

— Vezi tu, Edward părea schimbat în ultimele lui scrisori. Scria lucruri ciudate.

Amy băgă mâna în geantă şi scoase din ea ultima scrisoare a lui Edward.

— Poftim, convinge-te singur.

Egerton ridică o mână.

— Nu, serios, nu ar fi corect.

— Te rog. Poate că mă poți ajuta să înțeleg.

Luă ultima scrisoare a lui Edward şi o citi, încruntându-se. Stăteau în colțul îndepărtat al clădirii, unde crengile unui cedru înalt se loveau de pereții clădirii. Deasupra lor, la ultimul etaj, se deschise una dintre ferestrele cu sisteme batante. Porumbeii au zburat agitați înspre cer.

— A vorbit vreodată cu tine despre asta? întrebă Amy. Despre aceste vise îngrozitoare? Nu pot să nu mă gândesc la faptul că îşi pierduse speranța, că într-un fel încerca să-şi ia rămas bun.

— Serios, nu trebuie să... Egerton împături rapid scrisoarea. Nu trebuie să iei genul acesta de mesaje în serios. Edward tocmai scăpase din luptă când ți-a scris toate astea. Probabil era într-o dispoziție destul de proastă. Cu toții am trecut prin asta. Doar că este neobişnuit să vezi aceste stări aşternute pe hârtie.

— Era bine atunci când l-ai văzut? Scrisorile lui deveniseră... Puteam să văd că era copleşit de război, că nu mai putea face față.

— Arătase unele semne de epuizare, ceea ce era de aşteptat. Bărbații găsesc tot felul de căi pentru a face față. Avea şi el metodele lui.

— În ultima sa scrisoare spusese că se gândea că l-ai putea ajuta să doarmă. Ce a vrut să spună?

Egerton ezită.

— Dacă îmi amintesc bine, căuta sedative: ceva care să îi calmeze nervii. Era ceva destul de obişnuit.

Îi înmâna înapoi scrisoarea cu un gest vioi şi scurt.

— Adevărul este că, pentru oamenii care îşi fac gânduri, cum era şi Edward, realitățile luptei sunt cu atât mai grele. Dacă înțelegi la ce mă refer.

Amy puse cu grijă scrisoarea la loc în plicul ei. Simți cum i se adună lacrimile în ochi. Nu aveau să o ajute. Egerton era destul de neliniştit oricum.

— Când citesc scrisoarea, îmi dau seama că îi este ruşine. În visul acela, Diavolul râde de el. Râde pentru că a ieşit învingător.

Egerton îşi ținea mâinile înfipte în buzunare. Era ca şi cum ar fi vrut să o consoleze, dar nu putea.

— Indiferent prin ce trecea, nu ar trebui să te îndoieşti deloc că Edward nu te iubea. Asta îmi amintesc clar. Erai mereu în gândurile lui. Cred că se gândea la tine ori de câte ori făcea ceva. Şi asta nu s-a schimbat niciodată.

— Aceasta este ultima scrisoare pe care am primit-o. Orice i s-ar fi întâmplat, nu se simțea capabil să împărtăşească asta cu mine.

Amy îşi coborî privirea în pământ. Dacă îl privea pe Egerton în ochi, i-ar fi venit din nou să plângă. Se preocupă să pună scrisoarea la loc în geantă. Când ridică din nou privirea, îl văzu pe Egerton că îşi concentrase atenția spre acoperişul castelului. Părea descumpănit şi dezamăgit. Probabil din cauza întrebărilor ei, a durerii pe care nu reuşise să o ascundă.

— A fost o perioadă foarte schimbătoare, spuse el. Întregul front era în mişcare, iar divizia fusese în prima linie de mult timp. Era plin de tensiune... Poate că scrisorile lui s-au rătăcit. Sau poate...

Se întorceau către uşile castelului. Conversația avea să se încheie în curând.

— Poate că ce?
— Uneori devine copleşitor gândul la casă, la cei dragi, să îți aduci aminte de toate astea. E prea dificil. E ca şi cum ai încerca să trăieşti în două lumi în acelaşi timp. Pentru un soldat, asta poate îngreuna misiunea pe care o are de îndeplinit.
Amy se opri.
— Căpitane Egerton, Edward ți-a spus vreodată că ar vrea să dezerteze? Am auzit nişte zvonuri.
Egerton se întoarse.
— Ce zvonuri?
— Nu prea contează, eu...
— Cu cine ai vorbit?
— Cu nimeni. Am primit un bilet. Uite.
Scoase din geantă un alt fragment de hârtie. De data aceasta, Egerton îl citi fără să se împotrivească.
— E scandalos! Ar trebui să distrugi asta imediat.
— Asta a spus şi căpitanul Mackenzie.
— Căpitanul Mackenzie?
— E comandantul unei companii de muncitori, care evacuează câmpurile de luptă. El e de părere că e o calomnie, menită să mă alunge.
— Probabil are dreptate. Te rog să-mi permiți să...
Înainte ca Amy să poată protesta, Egerton rupse biletul şi băgă bucățelele de hârtie în buzunar. Apoi îşi continuă drumul spre uşa castelului şi spre siguranța oferită de pacienții săi.
Amy îl urmă.
— Dar trebuie să existe o şansă...
— Nu există, îmi pare rău.
Egerton respiră adânc. Discuția aceasta era dificilă pentru el.
— Eram în apropiere când s-a întâmplat, când Edward a devenit o victimă. A avut loc un atac surpriză din partea

nemților, noaptea, la vest de Serre. Ambele noastre batalioane ocupau pozițiile de rezervă, unul lângă celălalt. Am trimis unități în față pentru a recuceri tranşeele. Am auzit un anunț potrivit căruia Edward fusese lovit – mă tem că era suficient de demn de luat în seamă, A fost vorba de o lovitură de mortier. Altcineva a trebuit să preia conducerea batalionului său.

— Dar...

Amy îşi simțea capul amețit. Simți cum o lăsase puterea şi din picioare.

— Mi-au spus că a dispărut.

— Dacă nu ar fi fost găsit mai târziu în cursul zilei, ar fi fost dat dispărut. Sau dacă i s-ar fi pierdut identitatea din orice alt motiv, Sau dacă ar fi fost identificat greşit, A fost o perioadă agitată: totul era în mişcare, chiar şi echipajele de evacuare şi spitalele. Mă tem că păstrarea înregistrărilor nu a fost o prioritate, iar acolo unde existau, puteau fi pierdute cu uşurință.

— Deci nu ştii unde este. Nu ştii unde a murit.

— Nimeni nu ştie. Şi probabil că nimeni nu o va face vreodată.

Egerton îşi drese vocea.

— Aşa că nu ai nimic de câştigat şi nici de învățat, dacă rămâi aici, în Franța. Mi-aş dori să îți pot spune altceva.

Ajunseseră la baza scărilor. Amy îşi spuse să respire, să rămână calmă. Îi spuseseră să renunțe, încă de la început. Îi spuseseră că nu e nicio speranță. Ce mai era încă o voce, printre atâtea altele?

— Mulțumesc că m-ai primit, reuşi ea să spună. Nu trebuie să te rețin de la muncă.

Îi oferi mâna, iar Egerton i-o cuprinse.

— La revedere, domnişoară Vanneck. Sper că... se încruntă, Sper ca viitorul să fie mai îngăduitor cu tine.

Amy se îndreptă spre porți, dar nu făcuse decât câțiva pași, când îl auzi pe Egerton strigând după ea.

— Poate îmi poți spune unde să dau de tine, în caz că aud ceva mai important, în cazul în care iese ceva la iveală.

Amy îi dădu adresa de la Amiens şi adresa mătuşii ei din Cambridge, simțind, în timp ce le nota în grabă, că cererea lui era neaşteptată şi întrebându-se ce informații noi ar mai putea apărea după ceea ce îi spusese deja.

40

Doamna Chastain deschise uşa şi se dădu la o parte pentru a-l lăsa să intre. El se uită la chipul ei, căutând vreun semn care să trădeze faptul că e nefericită să îl vadă din nou, poate chiar speriată – dar nu zări nicio emoție.

— Te doare ceva? întrebă ea, în timp ce el păşea în hol.

El clătină din cap, deşi durerea din acea zi era suportabilă. Venise pentru că nu ştia unde să se ducă în altă parte. Hotelul era rece şi cu o atmosferă tristă, iar străinii care treceau pe lângă el pe scări sau pe coridoare erau întotdeauna atenți să nu-l privească în ochi. Chiar şi fără fete, casa de pe *Chemin de Varennes* părea să fie departe de dezolarea de pe câmpul de luptă – părea mai mult ca un cămin, chiar dacă nu îi aparținea.

Dar lucrurile nu mai erau la fel. De-a lungul unei laturi a holului erau obiecte din casă, stivuite şi pregătite pentru a fi mutate: scaune, covoare rulate, grămezi de lenjerie şi cărți legate cu sfoară, Nu observase niciodată cărțile acelea înainte.

— Ce e cu toate astea? Plecați?

Doamna Chastain a dat din cap.

— Este timpul.

Se gândi că era mai bine să nu se certe cu ea. Chiar dacă ar fi reuşit să găsească mai multe fete, fără prezența armatei

ar fi fost greu să-şi câştige existența. Şi asta doar dacă autoritățile civile nu îi vor închide afacerea.

— Unde te duci?

— În Normandia. Nu e aşa departe, dar e destul.

Au urcat scările. Pe palierul de deasupra se aflau un lavoar, un ulcior şi un teanc de tablouri sprijinite de perete. Paşii lui răsunară pe scândurile goale. Locuise în multe case aflate în ruină, distruse de obuze şi ciuruite de gloanțe, dar nu avusese niciodată acest sentiment de pierdere.

— Cum ai de gând să muți toate astea?

Doamna Chastain suspină.

— *Je ne sais pas.*[59] Trebuie să găsesc o căruță şi un cal.

— Mergi singură?

Deschise uşa salonului şi îi făcu semn să intre. Gesturile ei formale blânde îi păreau un ecou dintr-un timp trecut.

— Nu am de ales.

Mobilierul din salon era acolo unde fusese înainte, ca şi cum ar fi încercat să-l facă să se simtă binevenit. Doar perdelele lipseau. Se duse spre fereastră: un petic de lumină palidă traversa curtea, dar nu se vedea niciun călăreț, niciun semn că l-ar fi urmărit cineva. O rafală de vânt şuieră peste zidurile în ruină.

Poate că nu a existat niciodată un călăreț, decât în capul lui. Devenea din ce în ce mai greu să deosebească starea de somn de cea de veghe. Uneori, realitatea era neclară, o peliculă care se desfăşura pe întinderi schimbătoare, dar în care prezentul revenea brusc la loc, crud şi neiertător. La spital, doctorii prezentaseră efectele secundare ale opiacee lor. L-au spus că ar putea avea halucinații. Ar putea experimenta stări extreme – panică, euforie, teamă. Luând în considerare toate acestea, era de aşteptat să sufere un

---

[59] Nu ştiu.

anumit grad de dezorientare şi de pierdere a memoriei. Asta nu însemna că îşi pierdea minţile.

Dar acum se temea; îi era frică de călăreţ, îi era frică de faptul că îi cedau puterile sau de ceea ce îl aştepta la sfârşitul misiunii. Frica era ca o piatră în stomac, din ce în ce mai rece şi mai grea. Noaptea avea viziuni în care se scufunda în pământ, alături de cadavrele nedescoperite şi de mormintele nemarcate. Auzea ţipete de fantome. De ce acum, la atâta vreme de când nemţii plecaseră, când avea un singur duşman în loc de mii de oameni? În timpul războiului, când se afla în raza de acţiune a tunurilor germane, nu avusese niciodată vise ca acestea. Ziua, vechiul câmp de luptă, cu goliciunea şi cu tăcerea lui nemiloasă, îi trezea altfel de reacţii. Era liniştea abandonului, a oamenilor rămaşi în urmă – morţi şi distruşi.

Doamna Chastain aduse tinctura, zahărul şi apa. De această dată, pe tava de lângă ea se afla o sticlă verde prăfuită.

— Coniac? Credeam că aţi rămas fără.

— Sticla asta o am de mulţi ani, spuse ea. Am uitat de ea.

Turnă în două pahare.

— În ceea ce priveşte Papine, ăsta e ultimul. Dacă aveţi nevoie de mai mult...

— Nu am nevoie de el.

Îşi încrucişă braţele. Fără focul aprins, camera era rece.

— Doar îmi e de ajutor, atât.

Doamna Chastain nu îşi exprimă îndoiala. Aprecia asta la ea. Temerile umane, nevoile, dorinţele – erau pur şi simplu realităţi ale vieţii, ca şi peisajul sau vremea. Ruşinea nu-şi găsea locul la ea, nu avea nicio tangenţă cu asta.

Îi întinse un pahar. Coniacul avea un gust bogat şi puternic, o recoltă veche. Ajunsese să aibă astfel de plăceri târziu în viaţă.

— Când vei termina aici? întrebă doamna Chastain. Când te vor lăsa să pleci?
— Ei?
— Armata.
Westbrook zâmbi uşor.
— Când îmi voi termina treaba.
— Când cei vinovați vor fi pedepsiți?
— Când se vor afla faptele. Nu va mai dura mult. Acum văd mai limpede decât atunci când eram mai puternic. Văd dezgustul.
Clătină din cap.
— Eu nu mă ocup să judec oamenii.
Femeia îşi ținea ochii întunecați în pământ. De unde venise, se întreba el. Oare Chastain era măcar numele ei adevărat? O privi cum îşi toarnă un pahar de apă şi cum deschise sticluța de opiu, adăugând picăturile pe rând. În curând, apa căpătă o culoare maro-aurie. Termină coniacul.
— Ai familia acolo, în Normandia?
— Am fost acolo o singură dată, când eram copil, într-o vacanță. Am fost fericită.
— Deci nu cunoşti pe nimeni?
— Este ceea ce îmi doresc.
Turnă zahărul în pahar şi îl amestecă cu o lingură lungă de argint.
— Oamenii nu mă pot urî dacă nu mă cunosc.
— Presupun că nu. Atunci cum vei trăi?
— Voi cumpăra nişte animale. Le voi creşte. Voi avea pământul şi cerul. Voi avea parte de un nou început. Cum se spune: o voi lua de la zero.
— Tabula rasa. Crezi că îți va fi uşor?
— Nu. Îmi va fi greu, dar nu mi-e frică de muncă. Ție îți este?
— Nu, nu mi-e frică de muncă, de munca cinstită, Nimic nu mi-ar plăcea mai mult pe lumea asta.

— Atunci fă şi tu la fel.

Doamna Chastain ridică paharul. Tinctura emana un uşor miros de smoală.

— Ce te reține aici?

Probabil că a dormit o vreme. Vedea o cameră plină de oameni printre ochii întredeschişi: bărbați în haine kaki şi femei tinere care intrau şi ieşeau din raza lui vizuală. Auzea frânturi de conversație, râsete, un geamăt, Într-un vis O văzu pe Eleanor pe o canapea, călare pe un chinez, cu rochia şi jupoanele trase în jurul taliei. Acesta era adevăratul motiv pentru care îl părăsise, bineînțeles. Fusese prea naiv ca să vadă asta la momentul respectiv. Orientalii aveau şiretlicurile lor când venea vorba să seducă femeile, aşa auzise el: trucuri şi şmecherii. Era secretul pentru fertilitatea lor. Şi nu erau oare întotdeauna femeile albe printre preferate? Ce-i spusese oare Eleanor despre cum să joace jocul? Recunoscu muzica: era *„Le Temps des Cerises”*. Chinezul se uită la el şi râse, apoi râse şi Eleanor. Toți cei din cameră râdeau. Ținea în mână un revolver, dar era greu şi nu-şi putea aduna puterile să apese pe trăgaci.

Deschise ochii şi bordelul se transformă într-o navă, care se înclina încet dintr-o parte în alta. Se duse la fereastră. Oraşul dispăruse. În locul lui era doar noroi şi sârmă cât vedeai cu ochii. Chiar şi pasarelele dispăruseră.

Reuşi să se ridice. Ochii nu se puteau concentra şi simțea un gust amar în gură. Avea nevoie de ceva ca să îl facă să dispară. O strigă pe doamna Chastain, dar aceasta nu răspunse. Îi auzi vocea la parter: fără fete, fără alcool, spunea ea. Casa ei nu era deschisă pentru afaceri. Dar era cineva care nu accepta un refuz. Uşa se trânti şi ceva greu – o geantă sau o valiză – lovi podeaua pavată.

Văzu zahărul. Fusese vărsat pe tavă. Căzu în genunchi şi îl sorbi ca un câine. Însetat, bău apoi apă din carafă.

Se auziră paşi pe scări: era un alt client, sau un alt vis. Spera să nu fie un doctor. Văzuse prea mulți. Unul dintre ei îi spusese „să nu se încreadă în sentimentele sale, pentru o vreme.” îşi dădu seama abia mai târziu, când se privi în oglindă, că doctorul era îngrijorat să nu se sinucidă. Cum îl chema? Oare Price?

Se aşeză din nou pe canapea, doar pentru a constata că nu mai era singur. Lângă el se afla un bărbat cu spatele la lumină. Îşi dădu seama că ar trebui să ascundă sticla de opiu, întinse mâna după ea, dar nu mai era acolo. Bărbatul o răsucea în mână.

— Trebuie să ai grijă cu aşa ceva, domnule.

Vocea lui era ca a unui nordic, iar fața era o umbră încețoşată.

— O să vă zăpăcească creierul.

Era o glumă? O bucată de şrapnel ar putea să-ți zdruncine creierul la fel de bine. Dovada era chiar în fața lui.

Nordicul se apropie mai mult. Hainele lui emanau un miros greoi, de fier. Se îmbina cu un miros de piele şi paie umede. Pe umărul tunicii avea o etichetă pe care era scris: MANCHESTER.

Se rostogoli pe o parte, departe de acest străin şi de biblia lui. Nu avea chef de companie.

— Ai venit aici să găseşti pe cineva, nu-i aşa, domnule?

Nu era nevoie să răspundă. Era tot un vis. Nordicul şi călărețul nu existau. Nu era nevoie să se îngrijoreze că îl va jigni.

— Nu cred că-l veți găsi aici, domnule.

— Pe cine?

Nu voia să audă părerea bărbatului. Ce ar trebui să facă pentru a-i închide gura? Poate un glonț ar fi bun? Oare ar fi suficient să ucidă un om imaginar?

— Ce tot spui acolo?

— Te-am aşteptat. E timpul.

Se uită în jur, sperând să vadă că nordicul dispăruse, la fel ca Eleanor şi iubitul ei chinez şi toţi oamenii pe care îi văzuse. Dar umbra masivă era încă acolo, mai solidă decât orice obiect din cameră.

— Ce vrei?

— Vrem să începem, domnule. Avem treabă de făcut, promisiuni de respectat. Gata cu asta.

Sticla era încă în mâna bărbatului. Nu avea ce căuta acolo. Nu el plătise pentru ea.

— La naiba, dă-mi aia... Îţi ordon să...

Întinse mâna spre sticlă. Îşi simţea braţul greu. Toată camera se legăna. Atinse uşor sticla cu vârful degetelor.

— Vă amintiţi de mine, nu-i aşa, domnule? întrebă bărbatul, dar vocea lui se auzea deja din depărtare.

Când deschise din nou ochii, era singur. Se uită la ceas, dar avea limbile prea subţiri pentru a putea citi ora. Ceasul de pe şemineu era mare şi fix. Ticăia insistent în capul lui, suficient de tare încât să îşi dorească să se oprească. Era ora patru.

Sticluţa cu opiu era pe tava unde o lăsase doamna Chastain. De jur împrejur, pernele şi cuverturile erau neclintite. Când se trezise, avusese senzaţia că abia ieşise dintr-o mulţime. De fapt, fusese singur toată după-amiază într-o cameră goală – ultimul client al doamnei Chastain.

Ce se întâmplase cu ea? Spera că se dusese să cumpere mâncare. Îl rodea stomacul de foame pe dinăuntru. Ar mai fi fost binevenit nişte coniac. A dat pe gât ultima sticlă de apă. Din conştiinţa lui ameţită, un gând, o amintire se cili nu ia să iasă la suprafaţă, ca o voce care striga printr-un perete. Oare trebuia să îşi amintească ceva? Închise ochii şi imaginea îi apăru în faţă: tunica, eticheta de pe umăr şi cuvântul MANCHESTER.

Luă sticla cu opiu. Nu era aşa cum o lăsase doamna Chastain. Scoase dopul şi o întoarse cu susul în jos. Nu mai

rămăsese nici măcar o picătură, Se ridică, sprijinindu-se de brațul unui scaun. Îşi simțea membrele grele. Se îndreptă spre fereastră. Picăturile de ploaie loveau în geamul plin de funingine.

Soldatul se afla în capătul celălalt al curții, cu spatele la casă. Cu câteva nopți înainte – în noaptea în care fusese ucis interpretul – cineva stătuse exact în acelaşi loc: să fi fost acelaşi om sau altcineva? Se simțea ca şi cum era urmărit. Îşi ridică gulerul şi ieşi pe poartă.

— Hei! Tu de acolo!

Geamul nu se deschidea. Cu capul tulburat, îşi luă haina şi se grăbi să ajungă în curte. Trebui să se țină cu ambele mâini de balustradă ca să nu cadă pe scări. Aproape ajunse la capăt, când simți că avea palmele lipicioase. Erau pătate de sânge. Oare era sângele lui? Căută să vadă dacă era rănit, dar era prea întuneric ca să vadă. Nu simțea nicio durere.

Deschise uşa de la intrare şi văzu un strop de sânge pe peretele interior.

— Suzanne?

Pe plintă şi pe tapetul de deasupra era şi mai mult sânge. Era încă umed la atingere.

Trei uşi dădeau spre hol şi toate erau închise. Pe ultima dintre ele se vedea o urmă de sânge la 20 de centimetri deasupra mânerului. Era uşa de la bucătărie. Trase de ea să o deschidă.

Ea zăcea pe o parte, cu ochii deschişi. Pe podea se întindea o dâră mare de sânge. Se scursese de-a lungul şi de-a latul camerei, pătrunzând printre spațiile dintre dale.

Bărbatul îngenunche. Gâtul femeii fusese tăiat, o singură tăietură – dat suficient de lungă şi de adâncă pentru a tăia artera. O crimă perfectă, în stilul celor din timpul raidurilor în tranşee, mai greu de executat decât o lovitură standard sub cutia toracică, dar mai rapidă şi mai silențioasă.

Nu-ți lăsa inima să-şi urmeze calea.

Acesta fusese sângele pe care îl mirosise la nordic, sângele doamnei Chastain. S-a întins şi i-a închis ochii.

Drogul îl copleşea, ținându-l departe de momentul prezent. Se grăbi să traverseze curtea şi să se întoarcă pe *Chemin de Varennes.* Pe ambele părți ale drumului, casele se măreau şi se răsuceau, ca şi cum ar fi fost întinse pe un cadru. Acheux era un oraş mic. Criminalul nu putea fi departe.

Revolverul îi atârna greu în buzunar. Greutatea lui de fier ii ajută să-şi limpezească mintea. O împuşcătură în cap – simplă, curată, decisivă. Revolverul era o armă slabă, dar el fusese întotdeauna binecuvântat cu o abilitate excepțională de a ținti cum trebuie.

Doamna Chastain îi fusese prietenă. În ciuda tuturor lucrurilor, ținuse la el. Îşi dădu seama că fusese un fel de miracol – neaşteptat, pe care nu îl meritase. Iar acum femeia era moartă din cauza lui: pentru că nu reuşise să plece, să ia ceea ce ea îi oferise. Imaginea ochilor ei lipsiți de viață îl umplu de furie, ceea ce îi dădu putere. Pentru prima dată în ultimele zile, nu simți nicio durere.

Strada era goală. Strânse mai tare arma în mână, cu degetele jucându-i pe mâner. Îşi dorea să tragă, să simtă şocul energiei eliberate, să simtă că are control asupra vieții, îi lipsea această senzație de putere. Soarta unui soldat era să fie mai puternic decât alți oameni şi mai precaut. Pentru un soldat ideal, impulsul de a ucide era mai puternic decât impulsul de a trăi.

Se uită peste umăr, iar inima îi tresări. Văzu o uniformă kaki. Se afla la două sute de metri distanță, ieşind din oraş, urmând linia drumului în timp ce şerpuia uşor spre est. După câțiva paşi, a dispărut.

Westbrook o luă la fugă. Ploaia îi acoperea paşii în timp ce cotea pe stradă. Copacii şi tufişurile îi umbreau vederea. Şanțurile mustind de apă se revărsau. Drumul coti din nou

spre sud, îndreptându-se spre nişte câmpuri pustii, presărate cu terasamente şi urme de sârmă ghimpată. Nu se zărea nimeni. Se opri, respirând din greu. Ploaia îi bătea în faţă. Se şterse cu mâneca.

În faţă zări o deschizătură în gardul viu. O potecă îngustă traversa şamul. Ridică revolverul cu două mâini şi o luă înainte. Poteca era acoperită de vegetaţie. Pe margini crescuseră mănunchiuri mari de iarbă şi în mijloc răsăreau din loc în loc buruieni. Pe măsură ce se apropia, a putut distinge urme de copite în noroi.

La capătul potecii, la patruzeci de metri de drum, se aflau ruinele unei ferme. Pe lângă ziduri erau pâlcuri de copaci. Creanga unui frasin pătrunse prin spaţiul în care fusese cândva o fereastră. Nu mai locuise nimeni în acel loc de ani de zile.

Coborî pe potecă, sunetul paşilor lui pierzându-se în iarbă. Îl întâmpină un miros înţepător de fum de lemne, dar nu venea dinspre casă. Pe o parte a fermei se aflau grajdurile, care păreau locuibile. Nişte trepte de lemn duceau la o uşă de la primul etaj: la vremea ei fusese o cameră pentru îngrijitori. Pe o parte încă mai era o fereastră cu geamurile intacte. Uşa se legăna fără zgomot în balamale.

Te-am aşteptat. A sosit timpul.

Şi-a încărcat revolverul şi a urcat treptele. Erau lăsate şi putrede, dar nu făceau zgomot sub paşă lui. Se opri înaintea ultimei trepte, încercând să-şi încetinească respiraţia. *Deschide uşa, ţinteşte şi trage*. Odată ce a început, nu mai era timp să stea pe gânduri. Exact ca atunci când cobora în tranşeele nemţeşti, nu mai era loc de gânduri sau sentimente, doar de acţiune.

A simţit o mişcare, o schimbare subtilă de greutate undeva dincolo de peretele din scândură. Probabil era întuneric acolo, ca într-un buncăr – cel mai bine ar fi fost să facă curat cu nişte bombe Mills. Dar avea doar revolverul

Wembley la el. Respiră adânc o dată, apoi trase de uşă şi intră. Ţinteşte, trage. Înăuntru se vedea o masă, nişte scaune drepte, o sobă. Pe una dintre mese stătea o maşinărie ciudată metalică, un fel de maşină de cusut uriaşă. Îşi cobori revolverul. Nu era nimeni acolo.

A făcut câţiva paşi. Maşina avea o roată mare de fier în lateral. Abia după ce văzu recipientele de cerneală şi teancurile de hârtie, a înţeles despre ce era vorba. O parte dintre hârtii fuseseră deja tipărite. Pe podea zăceau împrăştiate copii mototolite. În lumina slabă reuşi să citească: *toţi bărbaţii loiali şi vrednici se vor aduna sub steagul său. SOLDAŢI! FIŢI PREGĂTIŢI!*

Privirea i-a fost atrasă de ceva atârnat pe perete: o sabie de cavalerie, înfăşurată într-o teacă de metal simplu. A pus jos revolverul şi a scos sabia afară. Era dreaptă, lustruită, o armă concepută nu ca să taie, ci să împungă. Îi testă capătul. Din vârful degetului îi ţâşni un firicel de sânge.

Îşi întinse braţul. Arma era perfect calibrată, ca o prelungire firească a corpului, asemenea unui braţ. Lumina dansa cu unduiri pe oţelul ei. Ţinând-o în mână se simţi renăscut. Tăieturi de ziare împânzeau peretele: fotografii, trofee. Din umbra, titluri decolorate strigau la el: CAVALERIA CURAJOASĂ SCHIMBĂ CURSUL LUCRURILOR.

Făcu un pas mai aproape. Poze cu grupuri de ofiţeri şi subofiţeri stând ca la şcoală erau aliniate pe pereţi. EROII DE PE CREASTA BAZANTIN. Oameni cu turbane, călare şi cu lănci la brâu, zâmbeau la aparatul de fotografiat. Un chipiu al unui ofiţer german atârna de un cui, cu o lacrimă însângerată, COT LA COT ÎN BUCQUOY, BĂRBAŢII DIN LANCASHIRE ÎI ÎNVING PE NEMŢI. În fiecare poveste era menţionat numele lui Rhodes. Căpitanul Rhodes de la Deccan Horse, maiorul comandant de batalion al viteazului al şaptelea, comandant de batalion al viteazului al şaptelea. Rhodes din Regimentul Manchesters, locotenent-colonel

Rhodes, comandant de batalion al viteazului regiment al şaptelea.
Ceva se agita sub picioarele lui. Auzi o bufnitură uşoară.
O fotografie era mai mare decât celelalte. Fusese decupată din *Pictorial Review.* Un ofițer stătea călare pe un cal negru cu o stea albă în frunte. Privea în jos la aparatul de fotografiat, cu sabia în mână: un bărbat chipeş, bărbierit, cu ochii pătrunzători, cu un zâmbet mijit pe buze, Niciun indiciu nu trăda că cerea să fie fotografiat sau că se prefăcea cumva. Părea că aparține complet acelui loc. Toate erau ale lui: fotograful, fotografia, cititorii revistei *Pictorial Review,* Era războiul lui, scena lui, făcută exact pentru el.
De sub picioarele lui se auzi un alt zgomot surd – mai puternic, mai furios. Fugi înapoi pe scări, ținând încă sabia în mână. Uşa grajdului era închisă. Zgomotul de pe cealaltă parte devenea tot mai insistent: cineva încerca să evadeze sau să intre prin efracție.
Deschise uşa grajdului. În cel mai îndepărtat ungher era legat un cal. Se zbătea în strâmtoarea aceea, cu spatele lovindu-se de pereți. Pe un suport zăcea uitată o şa lustruită, fără pată. Calul era puternic şi înalt: măsura şaptesprezece mâini. Chiar şi pe întunericul acela, steaua lui albă din frunte strălucea.

41

La Sailly-au-Bois, unul dintre cai s-a oprit, şchiopătând şi cărăuşul nu a vrut să rişte să meargă aşa cu el în continuare. Amy merse pe jos ultimii trei kilometri până la Colincamps, cu şalul pe cap, cu hainele ude şi încărcate de noroi. Nu s-a întâlnit cu nimeni pe drum.
Se gândise să mai petreacă încă o noapte la Naours, unde se redeschis es e o mică casă cu grinzi de lemn pentru

oaspeții civili, dar după întâlnirea cu Bill Egerton, simțise nevoia să se întoarcă.

Povestea lui Egerton nu ar fi trebuit să o surprindă: Edward a fost răpus pe creasta Serre, ucis de un foc de mortier. Era o poveste care se potrivea cu ceea ce i se spusese înainte, cu excepția unei diferențe: Egerton vorbise cu martori, cu camarazii lui Edward. Rapoartele lor nu puteau fi puse la îndoială, chiar dacă nu mai erau în viață pentru a le confirma. Certitudinea de neclintit a acestei informații o împingea pe Amy să se întoarcă pe câmpurile de luptă, ca şi cum Edward ar fi fost încă acolo, aşteptând-o. Simțea nevoia să-l asigure că nu-l va abandona, nici măcar acum.

Colincamps era pustiu. Acolo unde fusese tabăra se aflau acum doar urme de roți, chiştoace de țigări şi resturi de gunoaie. Locuința căpitanului Mackenzie şi cartierul general al companiei erau goale. Singurul semn de viață era o pereche de civili care încercau să repare un acoperiş pe partea cealaltă a drumului.

Amy dădu din cap în sinea ei. Spera să aibă parte de companie, să aibă o şansa să împărtăşească cu cineva ce învățase în schimbul unei mâncări calde, deşi ştia că nu avea niciun drept la ele. Trecuse de punctul în care se aştepta ca cineva să o ajute. Faptele esențiale erau cunoscute. Continuarea căutărilor, din cimitir în cimitir, de la un mormânt la altul, însemna să treacă de la devotament la nebunie, iar cei nebuni erau evitați, ca şi cum suferința lor ar fi fost contagioasă sau ca şi cum tumultul lor interior ar fi fost prea tulburător pentru ceilalți. Ploaia îi curgea pe față, aducându-i murdărie şi praf în gură. Stând în fața vechii locuințe a căpitanului Mackenzie, cu fusta udă fluturându-i pe glezne, se întreba cât timp va mai rezista şi care va fi sfârşitul. Oare va rămâne pur şi simplu fără bani? Oare familia ei va veni după ea şi o va închide undeva? Sau,

într-o bună zi, va înceta să îi mai pese, nu va mai simți nimic gândindu-se la Edward, la zâmbetul lui, la atingerea lui, la dragostea lui? În acest caz, cu ce sentimente ar mai rămâne?

Ceva îi atrase atenția la uşa de la intrarea spre fermă. Un plic alb era agățat de uşă, chiar deasupra zăvorului. Pe partea din față scria: Domnişoara Amy Vanneck, iar în partea de jos: Dacă nu este preluat, vă rugăm să-l predați la POSTE RESTANTE, AMIENS.

Îşi scoase mănuşile şi deschise plicul.

Dragă domnişoară Vanneck,

După cum ştiți, regimentul meu a fost mutat într-un nou sector pe frontul Hindenburg Am primit ordin să ridic tabăra imediat. Munca noastră pe câmpul de la Ancre nu e terminată. Dar trecerea timpului şi lipsa forței de muncă ne obligă să cercetăm şi alte câmpuri de luptă fără alte întârzieri. Sunt convins că vor avea loc şi alte cercetări pe creasta Serve, la o dată ulterioară, şi îmi voi face datoria de a vă informa dacă se va găsi ceva important. Între timp, trebuie să vă îndemn încă o dată să părăsiți vechile câmpuri de luptă şi să vă găsiți cazare în Amiens sau în alt oraş unde veți fi m siguranță. Îmi pare sincer rău că trebuie să punem capăt prieteniei noastre pentru moment şi cd brusca noastră plecare ne împiedică să ne luăm rămas bun în persoană.

Mai este ceva ce ar trebui să ştii. În lipsa ta, maiorul Westbrook a venit aici şi a întrebat de tine. Are anumite informații noi despre căpitanul Haslam, pe care doreşte să le discute. Nu i-am spus unde te afli, iar el nu va reacționa prea prudent, dacă te vei hotărî să nu te întâlneşti cu el. După părerea mea, nu are niciun rost să dai curs unor zvonuri şi bănuieli pe care logodnicul tău nu le poate confirma sau

respinge. Dar decizia îți aparține. Maiorul Westbrook este cazat la Hôtel du Grand Cerf în Acheux.

Mi-am permis să las în camerele mele nişte provizii care erau în plus, în speranța că ar putea fi de folos. Sper că vă veți simți în stare să vă întoarceți în Anglia în curând şi că acolo veți fi întâmpinată măcar de o parte din liniştea de odinioară. Sper, de asemenea, că ne vom mai revedea, în circumstanțe mai fericite.

Cu deosebită considerație,
Căpitanul James Mackenzie

Amy intră în grajduri. Găsi o grămadă de pături aşezate frumos pe o masă, sub care se aflau mai multe cutii de conserve de carne de vită, o alta de gem, o pâine şi o sticlă de vin roşu. Trupul ei tânjea după odihnă, dar gândul că mai avea lucruri de aflat, că maiorul Westbrook avea informații pe care dorea să le împărtăşească era ca o scânteie în întuneric, o flacără mică şi rece de speranță, pe care nu putea să o ignore.

Cu toate acestea, faptul că Westbrook venise să o caute o neliniştea pe Amy. La început crezuse că doar înfățişarea lui îl face înfricoşător, iar aversiunea ei față de el fiind nedemnă şi neprietenoasă. Dar era mai mult decât atât. Comportamentul lui polițienesc, atât de practic şi direct, ascundea un suflet tulburat – un conflict pe care îl putea percepe, dar nu şi înțelege. Uneori se întreba dacă era cu adevărat în toate mințile. Şi felul în care a plecat în acea zi, fără să scoată un cuvânt, pusese capăt oricărei îndoieli cum că ar fi prieteni. Se întreba cum se alesese cu rănile acelea, în ce luptă violentă le căpătase. Se întreba cum de intrase în războiul ăsta şi un instinct interior îi spunea: *Stai departe.*

Stătu o clipă, privind în curtea goală spre ferma abandonată, fără viață. Apoi a pus pâinea şi vinul în geantă şi a ieşit din sat pe drumul spre Acheux.

42

Kent, Anglia, martie 1919

Centralista nu reuşi să dea de el. În loc să aştepte un schimb de scrisori, Sir Evelyn a călătorit până la Farningham cu maşina. Nu că ar fi fost nerăbdător să-l vadă pe locotenentul-colonel Rhodes. Numai gândul la acest om, la curajul şi la cruzimea sa legendare, îl neliniştea. Era un om născut pentru a conduce, şi totuşi era complet diferit de restul comandanților, ca Sir Evelyn de exemplu, ceea ce era destul de evident pentru amândoi. Dar fusese făcută o promisiune, iar Sir Evelyn nu avea nicio intenție de a o încălca.

Amy auzise – nu a spus de la cine – că Edward Haslam era încă în viață şi se ascundea. Mai era şi o ipoteză cum că primise ordine secrete de la Whitehall înainte dea dispărea. Amy dorea ca Sir Evelyn să afle dacă aceste zvonuri conțin vreun sâmbure de adevăr sau vreo fărâmă de speranță. Mai mult ca sigur se agăța de nişte fărâme de speranță, dar propriile lui păreri despre problemă nu îşi aveau locul. În plus, ofițerul comandant al lui Haslam fusese extrem de neconvențional, din toate punctele de vedere: arogant, strălucitei; delirant, sau o combinație a celor trei. Să se fi declanşat oare vreun conflict între cei doi bărbați, atât de grav încât Haslam să se gândească la dezertare? Oare să fi mers lucrurile atât de departe? Dar, dacă Edward Haslam trăia cu adevărat, ce fel de viață ducea? Ce viitor i-ar fi putut oferi lui Amy?

Sir Evelyn scrisese la Oficiul de Război, cerând ajutor: avusese loc vreun conflict la batalionul şapte Manchesters vara trecută – întrebase el, auziseră de vreo intenție de dezertare sau de răzvrătire – ceva ieşit din comun? A fost surprins când a primit un răspuns. În bilet se preciza că dosarele relevante erau „confidențiale în prezent[1]’ şi că, prin urmare, nu ar fi fost posibil să i se răspundă la întrebări. Sir Evelyn s-a adresat din nou, de data aceasta unui contact personal din cadrul secretariatului financiar. Cel din urmă obținu o singură fărâmă de informație: comandantul lui Haslam, locotenent-colonelul Rhodes, era încă în viață şi se afla sub tratament medical la un spital militar din Kent. Era singura pistă de cercetare rămasă.

Spitalul era un mare conac din cărămidă roşie ascuns în spatele unor ziduri acoperite de iederă. Spre sud se vedea prelungirea unui lac. Sir Evelyn zări o procesiune de bărbați în scaune cu rotile care erau plimbați pe teren, profitând de o pauză în aer liber. Erau îmbrăca ți în uniformele lor, purtând câte o eşarfă sau o pereche de mănuşi ca un accesoriu civil. La o oarecare distanță, ciorile îşi făceau cuiburile, iar strigătele lor stridente răsunau peste câmpie. În ciuda mărimii, locul emana singurătate.

Maiorul Richardson, directorul spitalului, era un bărbat chel, cu ochelari, la vreo 60 de ani. Coborî în grabă scările, chinuindu-se să-şi încheie nasturele de sus al tunicii.

— Sir Evelyn? Îi întinse mâna. Cei de la Ministerul de Război au spus că s-ar putea să veniți, dar nu ştiau când.

— Îmi pare rău. Am încercat să telefonez.

— Ah, mă tem că este o problemă cu centrala locală. Cu ce vă pot ajuta?

— Nu v-a explicat Ministerul de Război?

— Mi-au spus doar că sunteți interesat de unul dintre pacienții noştri.

— Într-adevăr. Am venit pentru locotenent-colonelul John Rhodes.

Richardson ezită.

— Rhodes.

Numele părea să-l deranjeze.

— Da, înțeleg. Poate că ar fi mai bine să... Faceți parte din familie, din întâmplare?

— Nu. Am venit aici pentru o chestiune ce priveşte un dosar militar.

— Înțeleg. Biroul meu este pe aici.

Directorul îl conduse în tăcere pe Sir Evelyn printr-o serie de coridoare înguste până la un subofițer, care stătea la un birou şi scria la maşină. În clădire se simțea un miros neplăcut de legume fierte şi de înălbitor, dar cel puțin pacienții erau ascunşi. Nu avea nicio dorință să le întâlnească privirile demne de milă.

Biroul maiorului Richardson era o cameră cu lambriuri care dădea spre o grădină împrejmuită. Acolo unde odinioară ar fi fost trandafiri şi lavandă, creşteau acum rânduri ordonate de legume.

— Cred că vrei să vezi dosarul colonelului? Spuse maiorul Richardson.

Sir Evelyn a rămas surprins. Presupusese că dosarele medicale erau confidențiale, ca în viața civilă. Însă spitalul era o unitate militară şi niciun soldat nu avea voie să aibă secrete fața de Oficiul de Război.

— Sunt sigur că nu va fi necesar. Aş vrea doar să vorbesc cu el, cu permisiunea dumneavoastră.

O urmă de confuzie îi umbri fața lui Richardson.

— Îmi pare rău, dar mă tem că este imposibil.

— A... A fost răpus de rănile sale?

— Din câte ştiu eu, nu.

— Atunci...?

— Nu este aici, Sir Evelyn. Nu ți s-a spus? Am informat Biroul de Război acum ceva timp.

— Atunci unde este?

— N-aş putea spune. Vă rog să lu ați loc. Dați-mi voie să vă iau haina.

Vizavi de fereastră se aflau două fotolii legate în piele. Sir Evelyn luă loc. De deasupra şemineului îl privea portretul unei mari doamne într-o rochie de bal verde.

— A plecat acum câteva săptămâni, a spus Richardson, de bunăvoie. Pur şi simplu a dispărut. De atunci nu mai ştim nimic despre el.

— Am crezut că a fost grav rănit, aproape mortal.

— Da, aşa e. A fost lovit de aproape de o grenadă. Dar asta s-a întâmplat toamna trecută. A suferit o serie de operații, toate reuşite. La unele am asistat chiar eu, de fapt.

Sir Evelyn a dat din cap la momentul potrivit.

— Am auzit că faceți o treabă remarcabilă aici, spuse el, deşi, de fapt, nu auzise nimic.

Richardson dădu târcoale biroului său, ca şi cum nu ar fi fost sigur dacă să se aşeze sau nu. Complimentul părea că l-a făcut să se hotărască.

— Din punct de vedere fizic, perioada lui de convalescență a fost excelentă.

— Cum adică fizic?

Richardson trase un scaun.

— Era mai greu să îți dai seama de starea lui mentală.

— A suferit leziuni cerebrale?

— Încercam să stabilim acest lucru, când a dispărut. Funcțiile principale ale creierului păreau neafectate. Cu siguranță a existat o anumită pierdere de memorie – ceea ce era complet de aşteptat în cazul leziunilor la cap – dar dincolo de asta... Să spunem doar că existau motive de îngrijorare. În orice caz, nu plănuisem să îl externăm pentru

o perioadă buna de timp. Se pare că a luat problema în propriile mâini.

Sir Evelyn îşi reţinu un fior. Una era să îl ştie pe colonelul Rhodes în convalescenţă într-un spital alta era să fie în libertate, fără să se ştie pe unde umblă sau ce intenţii are.

— Dacă l-aş putea găsi, ar vorbi cu mine?

— Nu văd care ar fi motivul...

Privirea lui Richardson se întunecă.

— S-ar putea să nu coopereze. De asemenea, s-a arătat destul de suspicios faţă de Oficiul de Război şi de autoritate în general. Aşa că... nu pot promite nimic.

— Ai menţionat ceva despre pierderea memoriei. Amintirile lui în ceea ce priveşte războiul sunt clare?

— În cea mai mare parte, da. Din câte îmi amintesc, avea probleme în ceea ce priveşte numele. Richardson se încruntă. Cred că ar fi mai bine dacă aţi vorbi cu căpitanul Price. Psihiatria este un subiect de interes pentru el. Eu sunt chirurg, după cum ştii – mă ocup cu operaţii pe creier. Price este omul de care ai nevoie.

Înainte ca Sir Evelyn să-l oprească, Richardson îl trimisese pe subofiţer să îl găsească pe Price. Când se întoarse în birou, avea un dosar subţire şi verde sub braţ. Sir Evelyn era pe punctul de a se scuza. Dacă nu se ştia pe unde se află Rhodes, nu avea nimic de câştigat din investigarea stării lui mentale.

— Da, paranoia, spuse Richardson, uitându-se peste conţinutul dosarului.

— Acesta a fost primul semnal de alarmă. Rhodes le-a spus asistentelor medicale că rănile sale au fost provocate de un trădător.

— Un trădător? De ce ar fi crezut asta?

Richardson se încruntă.

— Nu cred că a avut un motiv anume.

— Nu Pa întrebat nimeni de ce?

— L-am umilit, bineînțeles: l-am întrebat de ce ar vrea cineva să-l ucidă, în afară de germani, bineînțeles.

— Şi?

— A spus că plănuia să afle. Am lăsat lucrurile aşa.

Sir Evelyn îşi aminti ce auzise Amy în Franța; zvonuri că Edward Haslam primise ordine secrete din Londra. Dacă zvonurile erau adevărate, oare ce conțineau acele ordine? Haslam prosperase sub comanda lui Rhodes. A avansat rapid şi a ajuns să comande propriul regiment – o promovare care fusese câştigată pe merit, cu siguranță. Nu ar fi putut exista un semn mai mare de încredere.

Richardson se aşeză pe scaun.

— În astfel de cazuri, un sentiment irațional de a se simți persecutat nu este neobişnuit, mai ales în combinație cu şocul suferit de la obuze. În cele din urmă am decis să-l mutăm într-o secție mai aglomerată, să-i dăm nişte tovarăşi cu care să vorbească – fusese ide ea căpitanului Price şi părea să funcționeze până la urmă. S-a împrietenit cu un alt pacient, deşi mai mult îl asculta pe el, decât să vorbească împreună.

Privirea lui Sir Evelyn se îndreptă spre fereastră. Cu cât auzea mai multe despre Rhodes, cu atât mai greu îi venea să şi-l imagineze, să îşi creeze o imagine clară despre el. Nimic nu era obişnuit la acest om. Dacă această unicitate fusese transmisă şi subordonaților săi – la Edward Haslam, spre exemplu – atunci orice era posibil.

— Lucrurile au început să se înrăutățească din nou după ultima operație, spuse Richardson. Cred că şocul provocat de schimbarea înfățişării sale a fost profund. Din păcate, se pare că logodnica lui a avut cam aceeaşi reacție.

— Rhodes era logodit? Habar n-aveam.

— Se pare că au păstrat lucrurile cât mai discrete, din cauza unor probleme legate de staționarea lui, ca să nu mai menționăm...

— Originea sa?
Richardson dădu din cap cu recunoştinţă. *Era atins cu pensula de smoală* – era expresia pe care Sir Evelyn o auzise circulând pe la minister, deşi, din câte îşi putea da el cu părerea, nu existau dovezi că Rhodes ar fi fost de rasă mixtă.
— În orice caz, domnişoara a rupt logodna, spuse Richardson, strâmbând din nas şi pufnind. Bineînţeles, nu trebuie să judecăm asta.
— Ce păcat! Colonelul Rhodes a fost foarte... afectat?
— Greu de spus. Nu a vorbit niciodată despre fată, nici despre Anglia sau India, de altfel. Tot ce avea de spus, dacă vorbea, avea legătură cu câmpul de lupta şi cu frontul. În mintea lui, se afla încă acolo. E de înţeles, presupun, după atâta timp.
— Mă aştept să îşi fi făcut griji pentru oamenii săi.
— Da, spuse Richardson, dar cu o înconfundabilă lipsă de convingere.
— De ce a plecat? Aveţi vreo idee unde s-a dus?
— Mă tem că nu. Fără îndoială că plecarea a fost provocată de o criză interioară. După cum v-am spus, era acest conflict cu logodnica lui. Şi apoi tovarăşul său de salon, cel pe care l-am menţionat, a murit destul de brusc. Asta ar fi putut să declanşeze totul.
— Este posibil să se fi întors în Franţa?
Richardson îşi scoase ochelarii. Ideea asta părea să fie nouă pentru el.
— Ei bine, nu putem exclude asta. Rhodes are foarte puţine rude în Anglia. La început, a fost înrolat în armata indiană. Se vedea activând în Gardă, dar nu a reuşit să obţină un post.
Se auzi o bătaie în uşă.
— Ah, trebuie să fie căpitanul Price.

Colegul lui Richardson era cu zece ani mai tânăr decât el, un bărbat mic, cu pieptul îngust, a cărui uniformă atârna pe el ca hainele căpătate de la un frate mai mare. Zâmbi în timp ce îi strângea mâna lui Sir Evelyn, trecându-şi mâinile peste tivul tunicii ca şi cum ar fi încercat să îi îndrepte pliurile.

— Sir Evelyn a venit în legătură cu colonelul Rhodes, zise Richardson.

— L-aţi găsit? întrebă Price, aşezându-se în celălalt fotoliu.

— Nu ştiusem până acum că lipseşte.

— Am anunţat Ministerul de Război, adăugă Price, şi regimentul său, şi poliţia, pentru orice eventualitate.

— În caz că ce? De ce vă faceţi atâtea griji?

Richardson îşi încrucişa braţele.

— Căpitanul Price crede că colonelul Rhodes suferă de ceva timp de nevroze. Nu s-a putut recurge la restricţiile şi constrângerile normale. Nu-i aşa, Arthur?

Price dădu din cap.

— Acesta este un om obişnuit cu violenţa, iar în starea lui mentală actuală – paranoia, discuţiile despre trădare – cred că e destul de capabil să recurgă la violenţă.

Sir Evelyn se încruntă.

— La ce bun un soldat, dacă nu ar fi capabil să recurgă la violenţă?

— Aici e vorba despre ceva diferit. Poate căuta violenţa pentru că are nevoie de ea.

— Are nevoie de ea?

— Ca o formă de afirmare. Violenţa, în unele cazuri, devine legată de stima de sine – o expresie a puterii, să o numim aşa. Şi, din cauza rănilor pe care le are, probabil că stima de sine a colonelului Rhodes este la un nivel foarte scăzut.

Sir Evelyn nu era familiarizat cu limbajul lui Price, dar mesajul lui suspicios era clar: eroul din Bazentin suferea de un dezechilibru mental şi era periculos.

— Dacă erați atât de sigur de asta, de ce nu l-ați pus sub supraveghere? De ce i s-a permis pur şi simplu să...

— Nu dăduse niciun semn că ar fi vrut să plece, spuse Richardson. În plus, la acel moment ideile căpitanului Price erau complet ipotetice.

— Şi acum?

Cei doi medici s-au uitat unul la celălalt. În cele din urmă, Richardson a fost cel care luă cuvântul:

— Am primit de curând o corespondență de la vechiul tutore al lui Rhodes, un anume doctor Blake. Se pare că acesta a scris Oficiului de Război acum câțiva ani.

— Fără niciun rezultat, adăugă Price.

— În mare parte a copilăriei, Rhodes a fost educat acasă, în afara oraşului Calcutta. Ştiam câte ceva din trecutul lui, dar erau multe lucruri pe care nu le cunoşteam. Nu era tocmai o poveste fericită.

— Continuați.

Începea să se întunece. Richardson aprinse o lampă pentru citit. Biroul era scăldat acum într-o lumină galbenă.

— Părinții lui John Rhodes au fost misionari. Ştiai asta?

— Am auzit că au fost ucişi amândoi, când se aflau în India.

Richardson dădu din cap.

— Nu în India, Sir Evelyn. Au murit în China. S-a întâmplat cu câțiva ani înainte de Rebeliunea Boxerilor – unul dintre primele atacuri asupra creştinilor.

— Au fost măcelăriți la propriu, adăugă Price. După aceea, oamenii au evitat să vorbească despre asta, dar se pare că unchiul lui Rhodes povestea că a fost o experiență extrem de înfiorătoare.

— Genul de lucruri la care chinezii se pricep bine, spuse Richardson. Nişte sălbatici nenorociți.

— Şi asta nici măcar nu a fost cel mai rău lucru.

— Ce ar putea fi mai rău de atât? întrebă Sir Evelyn.

Price se sprijini de genunchi, ca şi cum amintirile acestea dureroase i-ar fi aparținut.

— Din punctul de vedere al lui Rhodes, mai rău decât atât ar fi faptul că era posibil ca el să-şi fi ucis de fapt tatăl. Se spune că, atunci când chinezii au pătruns în campus, tatăl lui Rhodes i-a spus să fugă şi să-şi aducă revolverul. În panica lui, Rhodes a deschis focul asupra rebelilor. Avea 11 ani şi era îngrozit de frică. Cu siguranță nu deținea controlul revolverului.

Sir Evelyn închise ochii.

— Şi-a împuşcat tatăl.

— Da, doar pe el. După cum a auzit tutorele său, rebelilor li s-a părut cel mai amuzant lucru pe care îl văzuseră vreodată. Au râs pe rupte.

Sir Evelyn îşi drese vocea. Şi-ar fi dorit să se întoarcă la Londra, în siguranța casei sau a clubului său, departe de această negură apăsătoare. Şi-ar fi dorit ca nepoata lui să fie şi ea acolo.

— Măcar nu l-au omorât, adăugă el.

Price clătină din cap.

— Nu, dar l-au lăsat să se trezească şi să vadă ce au făcut, să le admire opera, ceea ce mă tem că a fost mai rău. Dr. Blake nu a intrat în detalii, dar a menționat anumite practici barbare din China, nişte ritualuri de tortură destinate trădătorilor şi altele asemenea, cum ar fi jupuirea de viu, mutilarea parțială. E posibil ca Rhodes să fi văzut rezultatele, poate chiar şi să fi asistat la ritual. După aceea, a fost încredințat în grija unchiului său din Delhi, împreună cu fratele său mai mic.

Sir Evelyn înghiți în sec.

— Este o poveste îngrozitoare. Presupun că nu se termină aici.

Price dădu din cap aprobator.

— Aflat în grija unchiului său, comportamentul băiatului mai mare a luat o turnură îngrijorătoare: a început să tortureze animalele, să aibă a fascinație cu totul nesănătoasă pentru vivisecție. Să îl trimită la internat nici nu se punea problema. În orice caz, după toate cele ce se întâmplaseră, unchiul lui John era hotărât să îl țină aproape de el. Aşa că a fost chemat un tutore, tocmai de la Oxford. Pentru restul anilor săi de formare se pare că Rhodes a fost pe mâini bune. Din nefericire, răul fusese deja făcut.

Richardson luă câteva hârtii din dosar şi le înmână lui Sir Evelyn.

— Dr. Blake – întors în Anglia la acel moment, a scris Biroului de Război pentru a-i avertiza că John era instabil mental şi că ar trebui să fie ținut departe de armată, din toate punctele de vedere.

Era vorba de trei scrisori, peste o duzină de foi de hârtie de un albastru pal acoperite pe toate părțile cu un scris de mână meticulos de îngrijit.

— Evident, astfel de afirmații trebuiau susținute cu dovezi. Aşa că doctorul Blake a oferit detalii considerabile.

— Nu că au fost de mare ajutor, adăugă Price.

— Rhodes s-a dovedit a fi un ofițer remarcabil, spuse Sir Evelyn. A ajuns să comande un batalion şi era probabil făcut să ajungă în Statul Major. În mod clar, acest doctor Blake se îngrijora degeaba.

Richardson îşi ridică mâinile.

— Căpitanul Price vorbea din punct de vedere medical, Sir Evelyn, din perspectiva pacientului, nu a războiului.

De data aceasta, Price nu aprobă cuvintele directorului.

— Rhodes era încă un copil când era în India, atunci când a început să manifeste ceea ce noi am numi un comportament psihotic. Un tânăr servitor aproape că şi-a pierdut un ochi. Este menționat totul în scrisori. Dacă nu s-

ar ft aflat în India, mai mult ca sigur ar fi fost dat pe mâinile autorităților. După cum văd eu lucrurile, în el se ducea o luptă între copilul crescut de nişte creştini cu frică de Dumnezeu şi copilul traumatizat de expunerea la acte extreme de violență.

— În mod evident, doctorul Blake era un om foarte cumsecade, spuse Richardson. Era ataşat de vechiul său elev. Cred că a încercat să îl protejeze scriind acele scrisori. Era de părere că, în adâncul sufletului, Rhodes era un om profund moral Dar evenimentele din China au dezlănțuit în el nişte forțe, care nu au putut fi stăpânite, oricât de mult s-a îndepărtat de ele şi oricâtă linişte a căutat.

Sir Evelyn îşi dădu seama că îi displăcea uşurința cu care aceşti oameni de ştiință îşi dădeau cu părerea despre mecanismele interioare ale pacientului lor.

— Vă rog să mă iertați, dar nu mă surprinde faptul că Biroul de Război a reacționat cu reticență la aceste speculații, spuse el.

— Din păcate, cred că erau mai mult decât speculații, Sir Evelyn, oftă Price. Când avea paisprezece ani, John Rhodes a început să primească scrisori trimise de pe unul dintre teritoriile britanice din China. Servitorii săi le găsiseră ascunse sub saltea. Erau în engleză, dar nu erau semnate, îl batjocoreau pe băiat pentru laşitate, pentru că nu a răzbunat moartea părinților săi. În scrisori le era descrisă soarta în termenii cei mai înfiorători şi apoi se menționa clar care ar fi fost pedeapsa corespunzătoare.

— Pedeapsa?

— Tortură, mutilare, nişte fapte îngrozitoare. Tutorele lui Rhodes îl întrebase despre scrisori, despre cine le-ar fi putut trimite. Fusese şocat de faptul că băiatul era expus la ceva atât de odios. Dar Rhodes păruse să nu ştie nimic despre ele.

— Nu ştia cine le-a trimis?

— Nu, a susținut că nu le mai văzuse până atunci. Era complet străin de existența lor. Şi chiar spunea adevărul, după câte se pare. Tutorele lui era foarte sigur de asta. De ce ar fi mințit, dacă nu era vinovat?

— Este tulburător, cu siguranță, spuse Sir Evelyn. Nu văd ce dovedeşte asta.

— Nu dovedeşte nimic. Dar asta nu e tot. La ceva timp, plicurile au fost examinate mai atent. Se pare că ştampilele poştale nu erau deloc din China. Erau de la oficiul poştal local din Calcutta.

— Nu înțeleg.

— Rhodes scrisese scrisorile, spuse Price. El le-a scris şi şi le-a trimis lui însuşi. O astfel de fragmentare a conştiinței este un indiciu a unei tulburări profunde, una care nu dispare cu uşurință.

— Dar Rhodes a servit cu distincție şi curaj în război.

— Poate că războiul i s-a potrivit, spuse Price. În război, violența şi răzbunarea sunt recompensate, cu condiția să fie îndreptate împotriva inamicului. Pacea, pe de altă parte, nu îi oferă prea multă satisfacție, mai ales acum, când este desfigurat şi în suferință.

Sir Evelyn se ridică în picioare.

— Atunci, ar trebui să fie găsit. Trebuie să fi avut o idee despre unde s-ar putea duce. Doar dacă nu cumva rătăceşte prin țară.

— Am căutat prin împrejurimi cu ajutorul autorităților locale, spuse Richardson.

— Ai spus ceva de un frate. Ați...

— Nici măcar nu-i ştim numele. Cu siguranță, Oficiul de Război nu are nicio informație. Însă credem că Rhodes avea un fel de plan.

— Oamenii vorbesc despre planurile lor. Dar prietenul pe care îl avea în salon? Ați spus că vorbeau ore întregi.

— Într-adevăr. E foarte posibil să-şi fi împărtăşit gândurile maiorului Westbrook, care ar fi putut să ne fie de mare ajutor. A fost detectiv la Scotland Yard înainte de a se înrola. Ne-a încântat pe toţi povestindu-ne nişte cazuri interesante. Din păcate, aşa cum am spus, maiorul Westbrook nu mai este printre noi. A murit în urma unui atac cerebral.

— Rhodes a dispărut la scurt timp după aceea, adăugă Price. E foarte posibil să fi furat uniforma lui Westbrook şi lucrurile lui, pentru că nu le-am găsit niciodată.

VÂRTEJ

43

Franța, august 1918

Edward Haslam simți ceva pe dosul palmei: o furnică singuratică se plimba pe articulațiile lui. Îşi lăsă privirea în jos: pe marginea bolului de ras se cățărau şi mai multe furnici, grăsane şi negre. Câteva se înecaseră deja în apa cu săpun. Sesiză o mişcare cu coada ochiului şi se întoarse: lângă el, peretele şanțului prindea viață: mii de furnici se revărsau din el. Forfoteau la picioarele lui, strălucind ca uleiul. Începu să tremure. Mai văzuse asta în visele lui: cum câmpurile de luptă erau infestate, ticsite cu cadavre. Dar acum era treaz. Scăpă briciul. Micile creaturi se îmbulzeau pe pielea lui, pe sub uniformă, pe picioare, pe brațe, pe gât, înțepând şi ciupind cu cleştii lor înfometați. Îi pătrunseră în urechi şi în nas. Începu să-şi atingă agitat fața, îşi smulse jacheta, încercă să-şi curețe pielea, văzând, înțelegând în

aceeaşi clipă că insectele nu erau acolo. Câteva pluteau moarte în bolul de ras, atâta tot. Şi totuşi, când închidea ochii, le simţea încă, o armată de insecte lacome, care era hotărâtă să-i smulgă carnea de pe oase. Stătea în picioare, privindu-şi braţele goale, încercând să-şi scoată din minte imaginea asta.

Probabil ar fi fost mai liniştit dacă nu ar fi fost lipsa somnului. Dar se aflau pe front de zece săptămâni – mult mai mult decât de obicei – şi proviziile lui de laudanum erau epuizate. În ceea ce priveşte tabletele de cocaină pe care le lua întotdeauna înainte de raiduri şi patrule, ajunsese la ultima mână. Cocaina era pentru energie şi opiul pentru calmare: învăţase să le echilibreze pe cele două, variind între efectele lor de maximă şi minimă intensitate, stabilind un ritm pe care corpul şi mintea lui ajunseseră să se bazeze, un scut narcotic care îi permitea să funcţioneze. Având ajutorul potrivit, putea să pară stăpân pe sine, normal – atât cât se putea aştepta de la un ofiţer cu reputaţia lui, un ofiţer cu un apetit neobişnuit pentru crime.

Dar acum rămăsese fără provizii şi până nu erau înlocuiţi, până când întreaga brigadă nu se muta în spatele frontului, unde se aflau vânzătorii, în bordeluri, în baruri şi în cluburile ofiţerilor, nu erau mari şanse să se aprovizioneze din nou. Crezuse că îşi poate stăpâni pofta, dar nu era pregătit pentru ceea ce a urmat: usturime a ochilor, crampe la stomac, stări de greaţă, dureri în articulaţii atât de puternice încât uneori îi era greu să se ridice. Parkes, omul său de bază, îl întrebase dacă era bolnav. Haslam îi spuse că era o simplă răceală de vară şi că trecuse de ce era mai rău. Deşi Parkes îl crezuse, era doar o chestiune de timp până când secretul va ieşi la iveală. Iar atunci ce se va întâmpla? Rhodes nu ar fi văzut cu ochi buni un ofiţer care recurgea la astfel de manevre. Ar fi crezut, la fel ca ceilalţi bărbaţi, că e un semn de slăbiciune, o trădare. Haslam îi

scrisese lui Bill Egerton, îi dăduse un indiciu care să nu bată la ochi, dar; la fel ca şi chinezii care lucrau în micile oraşe din vest, el şi proviziile lui de morfină erau indisponibile până când venea ordinul de retragere.

Haslam îşi stropi faţa şi gâtul cu apă, încercând să-şi limpezească mintea. După-amiaza era umedă, la orizont se adunau nori imenşi, iar atmosfera era încărcată şi grea. Peste două zile avea să fie rândul lor să ocupe liniile din faţă ale frontului şi să înainteze, aveau din nou şansa să acţioneze conform moto-ului diviziei şi *Să fie puţin mai buni,* încă o şansă să mai adauge alţi soldaţi la numărul de morţi. Lăsă apa să îi curgă pe faţă, în timp ce o nouă idee îi încolţea în minte: gândul că nu va supravieţui unui alt atac în starea în care se afla – asta dacă nu se retrăgea, să rămână în siguranţă şi să îşi lase oamenii la înaintare. Se gândi la Amy primind vestea şi îl străbătu o urmă de vinovăţie, mai puternică decât perspectiva morţii.

Înăuntrul adăpostului, ajutorul său avea revolverul şi cureaua Sam Browne pregătite.

— Va avea loc un exerciţiu anti-gaz în zece minute, domnule.

Haslam respiră adânc.

— Mulţumesc, Parkes.

— Asta e tot, domnule?

— Da, mulţumesc.

— Ştiţi, domnule, i-am promis unuia dintre băieţi că îl ajut cu o scrisoare.

Haslam se încruntă, Parkes nu avea nevoie să dea explicaţii.

— Bine. Poţi pleca.

Parkes salută şi plecă. Haslam îşi încheie tunica şi se duse să îşi ia casca. Ascunsă pe interior, găsi o foaie de hârtie cu ceva scris pe ea. O apropie de lanternă. Scrisul era îngrijit,

dar mare, ca al unui copil. Haslam recunoscu mesajul. Era din Epistola Sfântului Petru:

Fiți treji și vegheați! Pentru că potrivnicul vostru, DIAVOLUL, dă târcoale ca un leu care răcnește șt caută pe cine să ÎNGHITĂ.

Părăsi adăpostul, ținând încă hârtia în mână. Zgomotul îndepărtat al tunurilor răsuna în văzduh. Secretul lui ieșise la iveală. Cu siguranță asta era.

— Parkes!

Poate că omul lui de bază îi putea spune cine lăsase mesajul. Dar Parkes nu răspunse.

— La naiba, unde ești?

Dacă trecea cu vederea incidentul, ceea ce era un atac vădit la adresa autorității sale, era terminat. Toată lumea ar fi știut că povestea era adevărată: Căpitanul Haslam era un dependent lipsit de valoare.

Porni în marș spre sediul principal al batalionului, ignorând oamenii care se adunau pentru exercițiu în spatele dumbravei Mark. Sosi pe când Rhodes se întorcea în fruntea unei echipe de recunoaștere. Își propusese să exploreze chiar el ținutul din jur, chiar și atunci când era în rezervă, de parcă ar fi fost proprietatea sa personală. Era un însemn al autorității sale, o latură a geniului său – sau cel puțin așa crezuse mereu Haslam. În starea lui actuală, cu nevoile pe care le avea, era greu să-și mențină credința în ceva.

— Căpitane Haslam, exact omul la care mă gândeam.

Rhodes avea ochii roșii și respirația tăiată, dar asta nu îi diminua deloc aerul de hotărâre care îi făcea pe oamenii obișnuiți să îl urmeze numaidecât. Haslam era ușurat să observe că nu era nicio urmă de dispreț în atitudinea lui Rhodes.

— Nemții ne-au lăsat un cadou într-o veche linie de sprijin.

Rhodes scoase din haină o hartă cu tranşeele. Un pătrat negru fusese desenat pe una dintre liniile roşii punctate care indicau terasamentele abandonate.

— Acesta este locul. O cazemată la *Two Storm Wood.*

— Vreo capcană, domnule?

— O grămadă mare de yperite. O singură lovitură directă şi am putea declanşa un nor de gaz de mărimea Parisului.

Era ceva teatral în felul în care vorbea Rhodes, ca şi cum juca rolul unui ofițer comandant britanic. Totuşi, nu îi stătea în fire să exagereze. Epistola Sfântului Petru va trebui să mai aştepte.

— Voi organiza o echipă de lucru, domnule.

— Nu. Obuzele alea ar putea avea scurgeri sau ar putea fi nestabilizate. Vreau ca trupele de muncitori să se ocupe de asta.

Soldații care puteau să lupte erau întotdeauna mai valoroşi decât orice alt fel de oameni, Rhodes ar fi riscat să îi piardă doar în luptă şi nicăieri altundeva.

— Există o echipă de muncitori chinezi care restaurează o linie de cale ferată la Acheux, cea cu numărul 125. Nu avem timp să îl informăm pe Comandantul Copului de Muncitori. Trebuie să evacuăm obuzele alea în seara asta, înainte de a ne deplasa pe linia frontului.

— Ați spus cumva echipa cu numărul 125, domnule?

— Da. Comandantul lor este un anume maior Pickering, un funcționar de la Corpul Muncii, cel mai bine e să îl ignorăm. Mai este un alt om cu care ar trebui să vorbim, un australian. Ne va ajuta, sunt sigur.

Haslam nu mai era atent. În echipa 125 era un bucătar chinez pe nume Chang. Haslam cumpărase tinctură de opiu de la el în Contay, când era în drum spre linia frontului.

Chang Ju Chih, îşi notase în minte toate tranzacțiile de acest gen: numele, ora, locul. Nu era tocmai rațional, dar se simțea mai în siguranță dacă avea lista cu sursele în minte.

— Numele lui este Kelvin – locotenentul Kelvin.
— Kelvin, domnule?
— Îl cunoşti?
— Nu, domnule.
— Am auzit că este cel mai bun. Ar trebui să fie în infanterie.
Rhodes părea să ştie multe despre echipa 125$_T$ dar era drept că setea lui pentru informații locale nu se limitase niciodată la terenul de luptă.
— E genul nostru de ofițer. Trimite-ți cel mai bun om să vorbească cu el, adu-l aici pentru o misiune de recunoaştere, să vedem ce părere arc. Locotenentul Hadfield ar putea fi omul potrivit pentru treaba aceasta.
Haslam zări o oportunitate acum.
— Poate că ar trebui să mă ocup eu însumi de asta, domnule.
— Tu?
— Regimentul se poate descurca fără mine pentru o oră sau două. S-ar putea să conteze faptul că sunt ofițer, domnule.
Rhodes îl studie pe Haslam pentru o clipă.
— Da, presupun că ai putea avea dreptate.
Îi înmână harta tranşeelor.
— Ține minte: adu-l pe Kelvin. Să nu accepți vreun refuz. Trebuie să ne ocupăm de treaba asta.

Haslam îi găsi pe chinezi la sud de Colincamps. Zăngănitul uneltelor lor de fier se putea auzi de la o jumătate de milă distanță. Şase sute de oameni munceau în echipe, nivelând pământul, descărcând traverse şi şine, construind pârghii din ele şi fixându-le în poziții. La capătul liniei terminate se afla o mică locomotivă, care fumega, având vagoanele încărcate complet.

Se plimbă de-a lungul căii ferate, sperând să-l vadă pe Chang, dar avea memoria încețoşată şi erau puține şanse să îl recunoască pe bărbat, chiar dacă l-ar fi găsit. Haslam mergea încet, studiind fiecare față în pane, sperând că poate ar putea fi el însuşi recunoscut, că Chang l-ar putea zări şi şi-ar da seama pentru ce venise. Nevoia îl rodea cu fiecare pas.

La două sute de metri mai departe, se adunase o mică mulțime, Haslam nu îl văzuse pe ofițer până când nu ajunse aproape lângă el. Acesta organiza evacuarea a doi oameni pe targă. Avusese loc un accident, cineva îşi rupsese nişte oase şi îşi zdrobise membrele. Unul dintre chinezi plângea ca un copil în timp ce era transportat în spatele unei căruțe. Ofițerul dădu nişte ordine în mandarină, iar căruța se puse în mişcare, Haslam dorea să îl caute în continuare pe Chang, dar era prea târziu.

— Pot să vă ajut, domnule?

Cu reticență, Haslam întoarse salutul ofițerului.

— Îl caut pe locotenentul Kelvin.

— Eu sunt.

Haslam se aşteptase la o figură impunătoare, dar Kelvin avea o constituție zveltă. Avea obrajii adânciți şi purta ochelari.

— Căpitan Haslam, din regimentul al şaptelea Manchesters. Suntem în rezervă la poalele crestei Serre.

— Da, ştiu, domnule.

Ionul australianului era precaut, aproape ostil. Nu era un semn bun.

— Am găsit un depozit mare de proiectile cu gaz într-o veche cazemată nemțească. Trebuie să o evacuăm.

Kelvin nu propuse nimic.

— Deci, ne poți ajuta?

— Suntem în plină activitate pe calea ferată. Am primit ordin să terminăm cât mai repede cu putinţă, domnule. Va trebui să vorbiţi cu maiorul Pickering. E în tabără.

Haslam îşi aminti de ordinele lui Rhodes: *Să nu accepţi vreun refuz.*

— Uite, nemţii ar putea ataca acest depozit în orice moment.

Scoase din buzunar harta tranşeelor.

— În curând, mii de oameni vor traversa această zonă zi şi noapte.

— Dacă proiectilele sunt ascunse adânc în pământ, atunci acela e cel mai sigur loc pentru ele, domnule.

— Asta depinde de starea cazematei. Aceasta e destul de veche. Puteţi veni să aruncaţi o privire măcar? Să vă daţi seama de ce avem nevoie? Apoi, putem să ne ocupăm de ea împreună cu comandantul tău.

La mai puţin de o milă distanţă, o bombă de câmp explodă. Pe teren, chinezii şi-au ridicat privirea de la munca lor.

— Îmi dau seama că este puţin periculos.

— Nu asta e ideea, spuse Kelvin.

Haslam atinsese un punct sensibil, aşa cum intenţionase.

— Avem ordinele noastre: calea ferată este prioritară.

Australianul eta speriat. Cum putuse Rhodes să se înşele atât de mult? Haslam se uită din nou pe câmp: în depărtare, ascunse parţial pe terenul aflat la joasă altitudine, putea distinge corturile conice ale taberei chinezeşti. Dintr-un foc se ridicau şuviţe de fum alb.

— Oamenii tăi nu lucrează pe întuneric, nu-i aşa, locotenente?

— Nu, domnule. Bineînţeles că nu.

— Atunci ai putea veni cu mine după ce îşi termină treaba pe ziua de azi.

Îi înmâna lui Kelvin harta tranşeelor, ca şi cum ar fi pecetluit înţelegerea.

— Maiorul Pickering nu s-ar împotrivi, nu-i aşa?

Se înserase când Haslam se întoarse la gară. În buzunar avea două sticle de Papine. Cel puțin asta scria pe etichete. Ambele sigilii de hârtie fuseseră rupte şi era foarte posibil ca Chang să fi diluat conținutul – Haslam nu ar fi vrut să ştie cu ce. Bucătarul era un om dur şi viclean, genul de persoană pe care nu ai fi dorit să o superi. A pretins că erau ultimele lui sticle şi a cerut o sută de franci pentru fiecare – de trei ori mai mult decât prețul vechi. Haslam i-a plătit fără să se plângă. Acum, sticlele plate se aflau în buzunarul de la trendul său şi îşi ținea degetele înfăşurate în jurul lor.

Kelvin îl aştepta cu doisprezece muncitori chinezi. Erau nişte bărbați tuciurii, cu o constituție robustă şi îşi purtau hainele pe umeri. Câțiva dintre ei aveau tatuaje pe antebrațele lor cu nervuri.

— Sunt o mulțime de oameni pentru o operațiune de recunoaştere, locotenente.

Australianul ridică din umeri.

— S-ar putea să reuşim să luăm nişte măsuri temporare, domnule, dacă este nevoie de ei.

— Bine gândit.

Haslam era uşurat că nu era nevoie să insiste să îl convingă pe australian. Cu cât era gata mai repede misiunea, cu atât mai repede îi putea da corpului său ceea ce avea nevoie.

La orizont, pâlpâiau în ceață fâşii de lumină de la lanterne. Se auzeau bombardamente sporadice de ambele părți, care împiedicau aprovizionarea şi întărirea cu armament, ducând la creşterea intensității. Rhodes spusese că nemții nu erau în stare de un contraatac major, iar el nu se înşela niciodată în asemenea privințe.

— Să mergem atunci.

Au mers vreme de o milă pe drumul cel vechi, apoi au virat spre nord, spre Ferma La Signy, unde o pantă îi ferea de orice observatori de pe creasta Serre. Haslam se uită la chinezi să vadă dacă dau semne de teamă sau de protest, dar nu văzu nimic. Mergeau în tăcere, cu capetele plecate, aparent atenți la fiecare pas pe care îl făceau. În buzunar, sticlele erau masive şi grele. Parcă cereau să fie folosite. Se trezi încercând să calculeze în cât timp va putea să-şi administreze o doză, cât timp îi va lua să ajungă pe jos la *Two Storm Wood*, să evalueze situația şi să se întoarcă la batalionul său. Dacă operațiunea de evacuare ar începe la noapte, ar putea trece ore până să poată pleca. Şi fiecare oră s-ar simți cât o săptămână.

Membrele începură să îi tremure, apoi să aibă crampe. Îi curgea transpirația pe el, îi intra în ochi, i se scurgea pe obraji. Nu putea să nu se gândească la laudanum. Doar câteva picături într-o cană cu apă şi toată durerea i-ar fi dispărut. Pofta îl rodea pe dinăuntru. Îi urca în piept şi îl strângea în aşa hal încât îi era greu să respire. Sticlele se ciocneau între ele pe măsură ce se împiedica, promițând că îl vor elibera.

La capătul bulevardului Southern Avenue, la câțiva metri de linia de rezervă, Haslam realiză că nu mai putea rezista. Se întoarse către Kelvin. Se bucura că se lăsase amurgul.

— Trebuie să mă consult cu regimentul meu. Aşteaptă aici. Nu va dura mult.

Înainte ca australianul să poată protesta, Haslam ocoli deja o trecătoare şi fugi spre buncărul său. În depărtare se auzea cum se striga apelul. Asta însemna că buncărul era gol – nu trebuia să îşi facă griji nici măcar de prezența lui Parkes.

Sub pământ, câteva lanterne, aprinse la intensitate minimă, străluceau în întunericul cu miros îmbâcsit. Găsi o ceaşcă de porțelan şi vru să o umple din gamelă, însă

gamela era goală. O aruncă la o parte, găsi o cutie de conserve cu o urmă de ceai pe fund. Va trebui să se descurce cu asta.

Patul lui era o grămadă de paleți de-a lungul peretelui din capăt. Se aşeză, deschise o sticlă de Papine şi îşi turnă o porție mare. Amărăciunea aproape că îi provocă o senzație de vomă, dar a continuat să bea ca să îşi stingă pofta, golind cutia din cinci înghițituri lungi.

Închise ochii şi aşteptă să îl cuprindă liniştea. În câteva clipe simți cum interiorul i se linişteşte. Un val de căldură i se răspândi din străfundul stomacului spre exterior. Nu mai tremura. Când expiră, simți cum aerul rece îi pătrunde adânc în plămâni.

Îşi dădu jos casca şi se culcă pe spate, întinzându-şi picioarele. Muşchii i se relaxară. Se simțea mai puternic, mai uşor – aproape că era în largul lui. Se gândi la Amy. De data aceasta îşi putea imagina fața ei mai clar: zâmbetul ei, vocea ei. Putea auzi râsul ei dulce. Ce anume o făcuse să râdă aşa? Fusese ceva ce spusese el? Îşi permise să viseze cu ochii deschişi, să guste pentru o clipă ceea ce fusese odată al lui.

Închise ochii.

În vis, o auzi pe Amy țipând. Era îngenuncheată, scormonind în pământ cu mâinile goale. Se trezi brusc şi se uită la ceas. Trecuse o oră de când îi lăsase pe locotenentul Kelvin şi pe ceilalți la capătul bulevardului Southern Avenue.

Îşi luă casca şi ieşi fugind din buncăr, ignorându-l pe Parkes şi pe doi subofițeri care jucau cărți la masă. Găsi bulevardul pustiu. Kelvin şi oamenii lui plecaseră. O santinelă veghea de pe scara de incendiu de vizavi. În partea estică se vedea luna plină atârnând pe cer.

— Am lăsat aici douăsprezece muncitori şi un ofiţer. I-aţi văzut?
— Aproape că i-am împuşcat, domnule, spuse santinela. Nu ştiau parola.
— Şi? Unde sunt acum?
Santinela arătă cu degetul mare spre liniile din faţă.
— Au luat-o înainte, domnule. Acum mai bine de o jumătate de oră. Ofiţerul menţionase ceva despre nişte obuze cu gaz. Am crezut că este doar o poveste, dar apoi a spus că fusese ideea dumneavoastră, domnule.
Haslam se întoarse din nou spre Serre. Bulevardul traversa vechiul câmp de luptă pe direcţia nord-est, Avea o lăţime de doi metri, dar era suficient de lat pentru ca un singur om să poată trece. Capul lui se simţea mai limpede decât fusese în ultimele zile. Laudanumul îi mai făcu rost de nişte timp. Ar obţine mai mult odată ce ar termina misiunea – dar acum, avea îndoieli din senin. Am crezut că e o poveste, spuse santinela şi pe bună dreptate. De ce ar fi ţinut nemţii obuze cu gaz atât de aproape de linia frontului lor? Artileria care le-ar fi tras ar fi trebuit să fie la cel puţin şapte mii de metri în spate. Pe deasupra, de ce a trebuit să fie locotenentul Kelvin cel care se ocupa de ele? Australianul nu părea să aibă nimic deosebit. Cum de Rhodes îi ştia numele? Poate că era din cauza laudanumului sau a biletului din casca lui, dar toată treaba părea ciudată. Haslam era sigur acum că Rhodes i-ar fi putut spune mai multe decât o făcuse.
Şanţul de comunicaţie se termina în mijlocul unui crater imens. Peste tot zăceau cartuşe ruginite, marcând locul unde fusese folosită cândva o mitralieră. Haslam se căţără pe partea cealaltă şi se deplasă rapid de-a lungul terenului deschis, Solul calcaros era albicios în lumina lunii, iar resturile de sârmă veche erau negre ca nişte umbre, îşi lăsă lanterna stinsă, ghidându-se după lumina de la stele. În

față, un şir de copaci distruşi de obuze se vedeau ca nişte umbre negre pe cerul nopții.

Ajunse la vechiul şanț nemțesc de tragere şi se grăbi să urce pe partea cealaltă, luându-se după o cărare de iarbă bătătorită şi de tulpini de orz. Linia de sprijin abia dacă se afla la douăzeci şi cinci de metri depărtare, era săpată mai adânc, dar la fel de neglijată. Coborî şi se opri să asculte, aşteptându-se să audă zgomotul unei lopeți sau vreun ordin. Nu auzi nimic. Unde erau Kelvin şi oamenii lui? Oare să-i fi ratat? Se întorseseră deja pe o altă rută?

Îşi aprinse lanterna şi îşi croi drum spre nord de-a lungul şanțului. Peste tot în jur zăceau numai resturi: pasarele sfărâmate, o încâlceală de cabluri telefonice, foi de tablă răsucite. Ocolind o trecătoare, aproape că se împiedică de o cutie de muniție aruncată pe o parte, cu o singură grenadă nemțească pe jumătate înfiptă în pământul moale. Vizavi se aflau câteva lopeți stivuite pe peretele din față. Pe mânere arau arse literele CLC.

— Kelvin? Locotenent Kelvin!

Lui Haslam nu îi stătea în fire să strige, să îşi dea de gol poziția, fără să ştie cine l-ar putea auzi. Privirea lui se opri pe bârnele de lemn ale unui buncăr, unde se vedea o perdea antigaz, maro şi murdară, atârnând de pragul de susținere. Acesta trebuia să fie locul. Coborî încet perdeaua la loc. De partea cealaltă se aflau întunericul şi liniştea.

Rhodes îl avertizase: obuzele ar putea avea scurgeri. În mod normal era nevoie de o explozie pentru a transforma yperita lichidă într-un nor de vapori toxici. Dar într-un spațiu închis, fără ventilație, substanțele chimice eliminate se puteau evapora încet, iar concentrația lor putea creşte treptat în timp. Poate că Kelvin şi oamenii săi nu înțeleseseră pericolul.

Haslam îşi puse masca de gaze şi coborî treptele. Putea să simtă mirosul de praf de puşcă chiar şi prin filtru – şi ceva

în plus: un miros greoi, de fecale. Fasciculul lanternei se legăna în întuneric, iar interiorul buncărului se vedea în ceață prin vizorul prăfuit al măştii. Era cald. Transpirația îi curgea pe frunte şi îi intra în ochi. Unde erau proiectilele? Nu văzuse nici urmă de ele.

Ajunse la ultima treaptă.

— Locotenent Kel...

Sânge. Se vedea pe peretele opus, roşu, strălucitor – sânge proaspăt. Haslam păşi mai aproape. Fasciculul de lumină al lanternei licări nesigur pe suprafața betonului. Era plin de sânge; stropi de sânge, urme, pete – sânge şi fragmente mai palide de carne şi oase, ca nişte boabe de cafea. Respirația îi răsuna în urechi. Coborî lanterna ştiind ce urma să găsească, dar temându-se de ce avea să vadă şi să înțeleagă.

Zăceau încremeniți la baza zidului, ghemuiți. Zări nişte mâini, pline de praf, bronzate, legate la încheietura mâinii, atât de înțepenite ca şi cum ar fi fost făcute din lut. Se forță să numere cadavrele, să caute semne de viață. Nu existau deloc. Rănile de ieşire spulberaseră dinții, pomeții, ochii. Zece bărbați, toți chinezi, fuseseră împuşcați de la o distanță extrem de mică. Unde erau ceilalți? Unde era Kelvin?

Nu putea respira. Masca îl sufoca. O dădu jos dintr-o mişcare şî inhala adânc de câteva ori. Haslam simți vibrația în tălpile picioarelor. Un firicel de pământ căzu pe o masă de bucătărie. Undeva la suprafață explodase un obuz. Apoi auzi altceva, în spatele lui. Se învârti, căutându-şi revolverul. În dreapta lui se afla intrarea într-o altă cameră. Pe podea jucau umbre şi o lumină slabă. Auzi stropi de apă, un sunet dur şi abraziv – emoționant, nestatornic, ca un animal care sapă în pământ.

Stinse lanterna şi rămase în întuneric. Se auzi o melodie, cineva fredona un imn. Scoase revolverul şi păşi încet. Pe podea erau două felinare, o găleată şi doi bărbați care

stăteau în patru labe. Frecau podeaua de ciment cu perii şi îşi croiau drum spre capătul îndepărtat al camerei. De-a lungul unui canal de scurgere puțin adânc curgea o apă roşie şi murdară. Deasupra lor, la adăpostul umbrei, atârnau carcasele unor animale proaspăt măcelărite. Apoi Haslam le văzu fețele. Nu erau animale. Soldatul Ingham auzi paşi şi se uită în jur.

— Cine dracu' era ăla?

Sergentul Farrer lăsă jos peria şi se uită în spațiul lipsit de lumină unde stătuse Haslam. Băgă mâna în centură şi scoase din ea cuțitul.

Haslam se năpusti afară din buncăr. Nu ştia încotro se îndreaptă. Ştia doar că trebuie să iasă, să plece. Pentru că era vina lui. Pentru că ar fi trebuit să prevadă ce avea să se întâmple. Opiul îi amorțise creierul – nu doar azi, ci de luni de zile. Nu văzuse în ce se băgase, ce însemna să fii un membru al „familiei" lui Rhodes. Dar ar fi trebuit să-şi dea seama. Acum era prea târziu – prea târziu pentru a îndrepta lucrurile, prea târziu pentru a trece cu vederea ceea ce văzuse.

Rhodes se afla la câțiva metri distanță. Privea fix la lună şi la stelele, cu şapca în mână, respirând greu. Haslam auzi o voce în capul lui: *Împuşcă-l. Ridică revolverul.*

Rhodes se întoarse. În lumina lunii, carnea lui părea moartă, ca marmura, iar ochii îi erau pierduți în întuneric.

— Edward?

— Ce ai făcut?

— Ce să fac? Rhodes oftă. Ceea ce am jurat să fac cu ani în urmă. Să plătesc o datorie de onoare. Îți voi explica la momentul potrivit.

— Să îmi explici? La naiba, e vorba despre treisprezece oameni, la naiba... Şi cei trei...

— Am făcut-o pentru noi, Edward.

Haslam clătină din cap.

Ce voia să spună Rhodes prin noi? Se referea la regiment? La armată? La rasa albă? Nu voia să audă răspunsul.

Nu-i compătimi, pentru numele lui Dumnezeu, spuse Rhodes. O haită de infractori care iac afaceri cu opiu şi morfină furate – acelaşi opiu care te mănâncă pe tine de viu.

Deci ştia. Când aflase? De cât timp ştia?

— Iau opiu ca să mă pot privi în oglindă. O fac ca să pot trăi cu ceea ce am făcut, mulțumită ție.

Rhodes îşi puse şapca la loc.

— Nu fi slab, Edward. Aveai asta în tine de la bun început, aşa cum şi eu ştiam că o ai. Şi îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru asta. Acum, lasă revolverul înainte să te vadă cineva.

Mânerul revolverului Wembley se simțea unsuros. Haslam strânse mai tare.

— Ce s-a întâmplat cu Kelvin?

— Kelvin? A fost unul dintre ei, sau cel puțin la fel de bun ca ei. A încercat să mă trimită la Curtea Marțială. Ai putea spune că făcea treaba nemților pentru ei, ceea ce făcea un trădător din el.

Vocea lui Rhodes deveni mai blândă.

— Ar fi putut să strice totul: tot ceea ce am muncit şi pentru care ne-am dat viața. Cei ca el ne vor sta mereu în cale, dacă îi vom lăsa.

— Împuşcă-l.

— Locotenent-colonel Rhodes, sunteți arestat. Începând chiar de acum, sunteți suspendat din funcția de comandă.

Rhodes făcu un pas mai aproape.

— De-a ce te joci, Edward? Vorbeşte opiul sau cocaina din tine?

Rhodes îşi înclină uşor capul într-o parte, ca şi cum nu era sigur la ce se uită.

— Vezi uneori lucruri care nu există? Spune-mi. Auzi fantome în întuneric? Vorbesc cu tine, îți spun ce să faci?

— Eşti nebun.
— Aici se întâmplă lucruri de genul acesta, Haslam. Nu trebuie să-ți fie ruşine. Înseamnă că ai o oarecare deschidere, că ai o capacitate de a simți prezențele de sub noi, adevărurile pe care nu le putem vedea încă.
Haslam trase trăgaciul.
— Mişcă-te. Acum!
— Nu ne-am înțeles noi întotdeauna? Nu ai simțit asta: cum vedem lumea în acelaşi fel? Nu a fost o întâmplare. A fost destin. Nu poți să te întorci împotriva mea acum.
Haslam nu îl mai asculta. Rhodes nu putea să vadă. Nu înțelegea. De ce contau morții? Nu aveau nicio valoare, decât dacă însemnau ceva pentru el. El era una cu câmpul de luptă, unde scrupulele şi sentimentele nu-şi aveau locul – contau doar scopul şi victoria. Îşi confundă viziunea limitată cu claritatea. Ridică revolverul. Nu îi păsa că îi tremura mâna.
— E ultima ta şansă.
Rhodes deveni foarte calm, de parcă era o creatură mitică ce se transformă în piatră. Lui Haslam îi trecu prin minte că un glonț nu ar fi suficient să îl oprească.
Unde mergem, căpitane? întrebă Rhodes. Nu vei ajunge departe dacă îmi înfigi revolverul în spate. Crezi ca ceilalți te vor lăsa să treci? Întreba el, scuturând din cap. Îți spun eu că nu. Singura ta şansă ar fi să fugi, să te strecori şi să dispari. Şi să speri că nu te va găsi nimeni.
Mintea lui Haslam o luă la goană. Dacă îl găseau, avea să sfârşească la fel ca Kelvin: acesta era mesajul.
— Ia-o înainte.
Rhodes ridică din umeri.
— Presupun că asta şi-a dorit întotdeauna domnişoara Vanneck: ca tu să dispari. Aşa, cineva va fi fericit. Şi mă aştept că şi fiica ei va fi fericită când va afla în ce te-ai transformat.

— Într-un ucigaş, vrei să spui?

— Nu, un trădător.

Rhodes dădu din cap, un gest suficient de discret ca Haslam să ştie că era pentru altcineva. Se aruncă în peretele şanţului, în timp ce sergentul Farrer se năpusti asupra lui din spate. Lama briceagului trecu prin haina lui Haslam la câţiva centimetri deasupra buzunarului, tăind în carnea moale a pieptului, împotmolindu-se în fibrele încâlcite. Haslam lovi cu cotul, dându-se înapoi, lovindu-l pe Farrer puternic în gât.

Farrer se clătină în faţă, scăpând briceagul În timp ce trecea pe lângă el, Haslam îl lovi cu capătul revolverului în ceafă. Farrer se prăbuşi la pământ, gemând, dar forţa loviturii îl făcu pe Haslam să scape revolverul din mână.

Înainte să poată ajunge la el, Rhodes îl acoperi cu bocancul, împingându-l adânc în pământ. Rhodes clătină din cap.

— Ţi-ai pierdut simţul tactil, căpitane. Ce păcat.

Întinse mâna să îşi scoată revolverul, desfăcând suportul care îi atârna de centură. Haslam se împiedică şi căzu pe spate. În stânga sa, intrarea în buncăr se căsca în faţa lui ca o gură neagră. Nu trebuia să coboare acolo. Se întoarse să fugă. Se lovi cu piciorul de ceva tare. Se clătină, se uită în jos şi văzu cutia de muniţie întinsă pe o parte. Grenada era încă acolo, abia vizibilă în întuneric. Într-o clipă, în mintea lui se derulară toate acţiunile posibile, care apoi s-au redus la o singură soluţie: apucă grenada de mâner şi îi ridică capacul. Cu cealaltă mână trase de firul de siguranţă.

Rhodes încărca pistolul.

— Edward? Nu mă face să te împuşc pe la spate. Încă mai putem îndrepta lucrurile, să ştii.

Minţea. Haslam simţi o vibraţie uşoară în palma sa. Aşa cum se temea, grenada era activă, nu doar o păcăleală. În miez ardea un fitil, care se înălţa către încărcătură, un

drum de doar patru secunde şi jumătate. Numără până la trei, apoi se întoarse.

— Hilf mir. Ich bin verletzt.[60]

— Ce ai spus?

Grenada era deja în drum spre el, descriind o jumătate de cerc în timp ce parcurgea distanța scurtă până la pieptul lui Rhodes. Haslam abia avu timp să îşi lase capul în jos, înainte ca explozia să îl lovească. Un fragment se lovi de casca lui, metal contra metal. Căzu în genunchi şi se rostogoli, cu urechile bubuindu-i, simțind o durere deasupra genunchiului stâng, atât de intensă că începu să țipe.

Şanțul era plin de praf. În locul în care stătea Rhodes nu mai era nimic în afară de un nor de praf. Haslam se chinui să se ridice. Avea sânge pe pantaloni şi pe cizme, îi curgea şi pe față.

— Colonele?

Vocea lui părea distantă, ca şi cum ar fi venit din spatele unui geam. Apoi îl văzu pe Rhodes: era întins pe spate, nemişcat. Vocea din capul lui Haslam spunea: *Termină cu el.*

Respiră adânc de câteva ori şi se târî până acolo. Pistolul Mauser zăcea pe pământ la câțiva metri distanță. Întinse mâna spre el, văzând abia atunci ce făcuse grenada cu fața lui Rhodes. N-avea să reziste peste noapte, asta dacă nu cumva era mort deja. Haslam aruncă pistolul şi începu să se târască mai departe.

Nu parcursese mai mult de douăzeci de metri de-a lungul Şanțului când auzi zgomotul îndepărtat al artileriei.

— Douăzeci, spuse în sinea lui – un reflex preluat de la Rhodes.

---

[60] Ajută-mă, sunt rănit.

Să cunoşti sunetul armamentului inamicului îți poate fi de ajutor. Pe Haslam îl cuprinse o stare de greață. Se auzi un țiuit pătrunzător, ca un clopoțel. Apoi, pământul de dincolo de parapet a erupt, scoțând fum şi flăcări. Impactul îl lăsă pe Haslam fără suflare. De-a lungul orizontului, proiectilele sfredeleau pământul Se târî înapoi pe unde venise, dorind numai să scape. Ajunse până la Flag Avenue, înainte să îi cedeze vederea şi în jurul lui să se lase întunericul.

44

Franța, martie 1919

Lumina se diminua. De jur împrejur, țara era netedă şi pustie: nu erau deloc păduri sau dealuri care să îi arate cât drum a parcurs şi nici vreo modalitate prin care Amy să ştie cât mai avea de mers. În spatele ei, satul Bertrancourt se pierduse de mult sub o cortină de ploaie.

Nu îşi mai simțea picioarele de oboseală. Prin cizme îi intrase apă, dar continuă să meargă, cu intenția de a ajunge la maior şi de a afla ce ştia. Drumul era noroios şi plin de cratere. Era uşor să te rătăceşti în lumina amurgului. Şi-ar fi dorit să mai fie Kitty cu ea. Pe drumul pustiu se simțea vulnerabilă, ca soldații care se furişau pe acolo în drumul lor spre liniile frontului. Dar, în schimb, soldații plecaseră de mult.

Ploaia o prinse din urmă. Şi-a tras şalul pe cap, nerăbdătoare să ajungă la Acheux. În depărtare se auzeau tunete, însă atât de încet, încât nu era sigură că le auzise cu adevărat. Tot traversând vechile câmpuri de luptă, văzuse şi auzise multe lucruri posibile şi imposibile, de parcă pustietatea aceea îi scotea la iveală fanteziile şi le aducea la realitate.

Se auzi un cal nechezând. Se opri, mijind ochii prin ploaie. După cum se auzise, trebuia să fi fost un animal mare, ca Cleveland Bay, pe care tatăl ei obişnuia să-l călărească, şi care măsura cam un metru şaizeci. Copitele loveau pământul, iar tropăiala se schimbă în galop, doar că acum sunetul se auzea în spatele ei. Oare calul avea un călăreț sau fugea de unul singur, sălbatic? Nu putea să vadă. Era pe punctul de a striga, când îi reveni o amintire în minte: şi-o aminti pe Kitty în sătucul Beaussart, strigând la un bărbat care nu-i răspundea, un bărbat care ținea fraiele unui cal Avea aceeaşi senzație acum – senzația clară că era în pericol.

Se lăsă liniştea. Auzea doar ploaia şi propria ei respirație nesigură. Drumul începea să devină abrupt. Nişte plopi încoronau capătul unei pante. La bază se afla o căruță de serviciu a armatei. Era răsturnata pe o parte, iar una dintre roțile din spate era suspendată la un metru deasupra solului. Intrase într-un crater de obuz. Caii erau cu fața spre ea, luptându-se cu hamurile şi cu căruța care fusese răsturnată.

Vizitiul scotea nişte lucruri din spate, bombănind de la efort, scoțând aburi când respira. Încerca să uşureze încărcătura căruței, astfel încât caii să o poată scoate afară. Nu o observă pe Amy venind. Era la câțiva metri când îşi dădu seama că îl cunoştea.

— Sergent Farrer?

Acesta îşi ridică privirea, surprins.

— Îți aminteşti de mine, nu-i aşa?

Soldatul se uita la ea cu ochii lui mari şi lipsiți de viață, de parcă ar fi fost o străină sau o vedenie. Oare era speriat? Poate că, la fel ca Bill Egerton, era şocat de aspectul ei neîngrijit.

— Credeam că ai plecat acasă, domnişoară, cum a făcut prietena ta. N-ar trebui să Hi aici de una singură.

Amy se întrebă de ce sergentul nu a înaintat spre Linia Hindenburg cu restul voluntarilor căpitanului Mackenzie. Aruncă o privire în partea din spate a vagonului: în loc de pachetele lungi de pânză pe care le văzuse de atât de multe ori, se aflau stive de cutii de lemn gri.

— Mă duc la Acheux. Pot să vă ajut? Se pare că sunteți blocat.

Nu voia să își continue drumul dacă putea să îl ajute cumva. Farrer își șterse nasul și gura de mâneca hainei, apoi dădu din cap înspre cai.

— Tu le arăți direcția, iar eu îi voi împinge.

Amy luă frâiele și încuraja caii să înainteze, în timp ce Farrer, stând în apă până la genunchi, își puse umărul în spatele uneia dintre roți și împinse. Avea forță în el. La a treia încercare, căruța se rostogoli înainte, îndreptându-se singură când trecu de marginea craterului.

El se uită la cai, trecându-și ușor mâinile peste picioarele lor și glezne. După ce se asigură că nu sunt răniți, se apucă să încarce căruța din nou.

— Urcați-vă în căruță, domnișoară. Vă pot duce eu la Acheux.

— Mai e mult de mers?

— O milă și ceva.

Se urcă în căruță, acceptând mâna pe care i-o întinse, deși mănușile tăiate erau pline de mizerie și lipicioase la atingere. El întoarse căruța. Au stat un minut în tăcere. Apoi Farrer spuse:

— Nu ai auzit nimic despre logodnicul tău, nu-i așa, domnișoară?

— Am auzit că a murit aici.

Farrer se uită la ea. Ea presupuse că se gândea că acest lucru fusese evident de la bun început și nu își imaginase cum de putuse să spere la altceva. Simți nevoia să se explice.

— Este posibil să ai speranţă, fără să ştii că o ai. Poţi spera împotriva voinţei tale. Faptul că a fost dat dispărut – acest cuvânt lasă deschise prea multe posibilităţi.

Drumul o lua din nou la vale. Pe ambele părţi fuseseră săpate tranşee, iar par ape ţii şi stăvilarele apăreau ca nişte umflături în jurul unei leziuni.

— Cum ai aflat?

Amy îi povesti despre Bill Egerton, prietenul lui Edward din East Lancashires. Îi spuse despre vizita ei la spitalul din afara oraşului Naours. Faptul că îi povesti toate acestea, îi mai uşură puţin din suferinţă.

— Căpitanul Egerton i-a tratat pe unii dintre băieţii noştri, a spus Farrer. Era unul dintre cei buni. Ce ţi-a spus?

— A fost foarte aproape în momentul în care germanii au atacat, în noaptea de 16. A auzit despre rapoartele de la batalionul lui Edward, în care se menţiona că a fost ucis de un foc de mortier.

— Egerton a fost rănit.

Aşa este. Presupun că s-a întâmplat la scurt timp după aceea.

Farrer clătină din cap.

— Nu. A fost prins la ferma La Signy, când am recucerit-o. Unitatea medicală a fost bombardată.

În vocea lui se simţea o insistenţă ciudată.

— Îmi imaginez că a menţionat asta. De ce ar fi minţit?

— Să mintă?

— El şi Haslam erau prieteni vechi. Totul se leagă, dacă stai să te gândeşti.

— Ce anume?

— Unde ai spus că se află? La Naours?

— La un spital militar francez.

Farrer a dat din cap. Vestea despre căpitanul Egerton îl înveselise cumva.

— Se potriveşte întru totuL Abia aştept să-i spun colonelului.

Amy nu înțelegea. Nimic din ce spunea Farrer nu avea sens.

— Colonelului?

— Rhodes, comandantul. El mi-a salvat viața. Ar fi salvat mai multe, dacă l-ar fi lăsat. Cum o făcuse pe Linia Hindenburg. Atunci l-am ratat.

— Mi-au spus că Rhodes a fost grav rănit. Nu este în Anglia?

Farrer clătină din cap.

— S-a întors la noi, aşa cum a promis. Ca să ne scoată de aici şi să ne conducă mai departe.

Amy se simțea inconfortabil.

— Ce ai vrut să spui când te-ai referit la căpitanul Egerton? De ce nu ar trebui să îl cred? De ce ar minți?

Farrer îşi încordă umerii, foindu-se în haina lui voluminoasă ca un şcolar care are un secret.

— Tocmai asta-i întrebarea, nu-i aşa? De ce ar minți?

— Ca să mă oprească din căutări, aşa-i? Să mă scutească de dezamăgire?

— Oh, nu, domnişoară, nu de asta. A mințit pentru a-i salva pielea vechiului său prieten.

— Vechiul lui... Doar nu te referi la Edward?

Farrer pocni frâiele. Caii o luară înainte. În față, drumul era drept.

— Nu sunteți prima care se lasă păcălită, domnişoară.

Farrer striga ca să acopere zgomotul roților. Amy îl văzu cum îşi băga mâna în haină.

— Colonelul a avut încredere în eL Şarpele este frumos şi se arată în diverse chipuri.

Şarpele este în siguranță la Whitehall sau în vreun bordel.

Pe Amy o trecu un fior, un şoc pentru că înțelese în sfârşit: Farrer era cel care scrisese scrisoarea, cea pe care Bill

Egerton o rupsese în fața ei. Își privi mâinile. Mănușile sergentului îi lăsaseră urme de un roșu-închis pe palme.

— Lăsați-mă să cobor. Lăsați-mă să cobor, vă rog. Pot merge singură de aici.

— Aproape am ajuns, domnișoară.

— Lăsați-mă să cobor!

Drumul ca o umbră sub picioarele ei, iar copitele cailor se izbeau de noroi și pietriș.

— Ce treabă aveți în Acheux? întrebă Farrer. Acel loc e plin de chinezi și târfe.

— Mă duc să mă întâlnesc cu maiorul Westbrook. Mă așteaptă.

Pentru o clipă, Farrer păru impresionat. Apoi a râs și a scuturat din cap.

— Știți ce este maiorul Westbrook, domnișoară? Nu aveți nicio idee măcar?

— Despre ce vorbiți?

Amy se retrase spre capătul îndepărtat al băncii. Căzătura n-ar fi ucis-o, dacă se putea feri de roți. Dar fustele ei erau ude și grele. Și ce ar fi făcut dacă își rupea vreo gleznă?

— Maiorul nu e nici mai mult, nici mai puțin decât o fantomă. A fost o fantomă. A dispărut ca ceața. Îl veți vedea Pe colonel acum.

Amy nu încercă să înțeleagă. Se ridică în picioare. Geanta îi căzu din poală și conținutul ei se împrăștie pe drum, sticla de vin spărgându-se și ea. Își puse mâinile pe marginea banchetei, pregătindu-se să sară în gol.

Farrer a apucat-o de păr:

— Unde crezi că te duci?

O forță să se așeze din nou, de data asta mai aproape. Strânsoarea lui era ca de fier. Amy se răsuci pe loc. Pumnii și unghiile ei nu ar fi de ajuns ca să scape.

Îl lovi cu cotul, luând contact cu bărbia lui. Farrer își lăsă capul pe spate. Amy băgă mâna în haina lui și găsi un cuțit

cu bucle de alamă pentru degete, cu o lamă îngustă, conică, de vreo 15 cm lungime. Dar strânsoarea lui Farrer îi bloca brațul. Încercă să o tragă spre el. Într-o clipă, îndreptă lama spre ea, sub umăr. Ea îl privi în față şi nu văzu nici urmă de tensiune, nici frică, nici ură. Nu se putea lupta cu el. Nu avea cum sâ câştige.

Îi trecu un gând prin minte. Îşi lăsă corpul să se relaxeze. Lăsă cuțitul să îi cadă din mână.

— Ai uitat? întrebă ea. Mă aşteaptă colonelul.

Farrer clipi şi îşi slăbi strânsoarea. Era de ajuns. Amy îşi înfipse un călcâi în tibia lui şi se aruncă din căruță. Corpul ei se izbi de pământul dur. Avea pietriş şi sânge în gură şi o durere sfâşietoare o săgeta în coaste.

Se forță să se ridice în genunchi. Totul se învârtea în jurul ei. Nu îl mai vedea pe Farrer. Căruța mergea în fața ei, încetinind, cu frâiele libere. Căută o piatră şi o aruncă înspre cai. Traversă aerul într-o mişcare lentă, arcuită şi ateriză într-o parte. Unul dintre cai se înclină spre stânga, apoi amândoi au luat-o la galop.

Amy se ridică şi se dădu la o parte din drum. Se cățără peste terasament. Trebuia să se adăpostească undeva, în vreo groapă de obuz, un şanț. În curând se va înnopta, iar el nu ar fi putut să o găsească în întuneric.

O încrengătură de sârmă îndoită şi de piroane ruginite se ivi în stânga ei. Prezența sârmei însemna că existau poziții defensive, terasamente. A fugit spre o deschizătură, aplecându-se încet, cu tivul rochiei agățându-se şi rupându-se, A riscat să se uite înapoi: căruța se oprise. Încă nu se vedea nici urmă de Farrer.

Amy alunecă pe o scară de incendiu, agățându-se de tufişurile de iarbă. În partea de jos a şanțului, apa era adâncă de 15 centimetri. Farrer o auzea cum aleargă prin ea. Se strecură de-a lungul peretelui din față, păşind acolo

unde apa era mai puțin adâncă. Se opri la colț **şi** ascultă: nu se auzea nimic.

A ocolit o traversă, apoi încă una. Pe partea ei stângă descoperi un şanț de comunicații, care dădea spre Acheux. Coborî în el şi se opri din nou. Trebuia să devină din ce în ce mai îngust pe măsură ce înainta, şi fără pasarelele care să o ascundă, putea fi observată de la cincizeci de metri distanță. Se întoarse înapoi, se ținu de-a lungul liniei de tragere, nemaifiind atentă la nimic altceva în afară de propria ei respirație şi de bătăile inimii.

Ocoli o altă trecătoare. Apa era doar o băltoacă. Podeaua şanțului se ridica. La câțiva metri în față se termina cu o grămadă de saci de nisip rupți şi bobine de sârmă. Să se întoarcă sau să urce din nou şi să fugă? Poate că Farrer era prea departe acum ca să o vadă. Poate că nici nu o căuta. Nu voia să se întoarcă.

Respiră adânc şi se târî pe peretele din spate al şanțului. În față se zăreau clădiri, iar la doar câteva sute de metri se vedea marginea satului. O lovitură surdă a oprit-o din drum. O rachetă de semnalizare străpunse aerul. Atârna deasupra ei, cu o lumină verzuie şi orbitoare răsucindu-se spre cer ca o spirală de fum. Urma arăta spre un loc în afara oraşului Acheux, exact în direcția ei.

Se ghemui în şanț, fugind înapoi spre şosea, fără să îi mai pese de zgomot. Pe peretele din față văzu o deschizătură îngustă: ceea ce soldații numeau „seva". Îi scăpase înainte. Probabil ducea la un post de ascultare aflat între cele două linii de front. S-ar putea ascunde acolo. Aceste locuri erau făcute pentru a te ascunde.

Auzi o mişcare în spatele ei: nişte stropi şi urme de bocanci în noroi. Nu avea timp să se gândească. Se aruncă în deschizătura îngustă. Era strâmtă, puțin adâncă şi avea nişte foi de tablă ondulată drept acoperiş. Stătea în genunchi, târându-se tot înainte: zece-douăzeci de metri.

Ascunzătoarea se lărgi, dând într-o groapă adâncă de un metru şi jumătate, plină de urzici pe margini. Se opri şi ascultă: nu se auzea nimic altceva decât bătaia constantă a ploii. Farrer îi pierduse urma, se întoarse înapoi de-a lungul liniei de tragere. Îşi îngădui să respire.

Apoi auzi ceva: o zgârietură pe pământul umed, un oftat slab de efort, apoi un altul. Aruncă o privire înapoi de-a lungul ascunzătorii. La zece metri distanță, pătrundea o lumină printr-o deschizătură dintre două foi de tablă. Se auzi un nou mormăit. Fața palidă a lui Farrer apăru din întuneric, fixând-o cu ochii mari, de băiețandru, care nu exprimau nimic. Era doar o altă zi obişnuită de muncă. Ținea cuțitul între dinți.

Se ridică din postul de ascultare, ținându-se de tufele de urzici, lovind cu piciorul în pământul pietros pentru a se sprijini. Avea nevoie de o armă: o piatră sau o bucată de lemn. Ar fi vrut să-i strivească creierul înainte ca el să se poată cățăra după ea, dacă ar fi fost în stare de asta.

Văzu un țăruş de fier ieşind din pământ. Se desprinse cu o smucitură, dar avea sârma încă prinsă de el. Trase de ea, încercând să o elibereze. Sârma era țeapănă şi ruginită. Îi făcea tăieturi în palme. Grăbeşte-te!

Un răcnet de animal o făcu să îşi ridice capul. De ea se apropia un bărbat călare. Amy nu se putea mişca, nu se putea gândi la nicio scăpare posibilă. Calul era mai mare decât şi-l imaginase, era masiv şi negru, cu o stea în frunte. Se mişca lejer şi sigur. Venea plutind ca o barcă pe apă. Călărețul purta uniforma unui ofițer britanic şi avea o sabie la brâu. Apoi îi văzu obrajii traşi şi tâmplele pline de cicatrici. Era maiorul Westbrook – doar că acum era diferit: se ținea drept, puternic, ca şi cum era un om nou.

Se apropie, apoi se opri de cealaltă parte a sârmei, blocându-i calea. Ultima dată când îl văzuse, la Colincamps,

plecase fără să-i spună un cuvânt – fugise de o femeie nerecunoscătoare care îl respinsese.

Lăsă jos țărușul şi se întoarse să fugă. Farrer era acolo, cățărându-se afară din postul de ascultare. Era prinsă în capcană; nu avea cum să treacă de ei şi nici de sârmă.

— Domnule colonel Rhodes, spuse Farrer.

Calul impunător expiră profund. Călărețul nu răspunse. Amy nu înțelegea.

— Maiorul Westbrook?

Faner o apucă pe Amy de păr.

— E femeia lui Haslam, domnule. L-a găsit ea pentru noi. Se ascunde la Naours, într-un spital al armatei franceze.

Calul făcu un pas mai aproape.

— Se va rezolva destul de bine treaba.

Acolitul era dornic să facă pe plac.

— Farrer.

— Domnule.

— Sergent Farrer.

— Am avut grijă de cal. Ştiam că o să aveți nevoie de el.

— Foarte frumos din partea ta.

Călărețul îşi scoase sabia. Era îngustă şi gri.

— Acum dă-i drumul.

— Domnule?

— Dă-i drumul domnişoarei Vanneck.

Faner îşi eliberă strânsoarea.

— Nu o putem lăsa să plece. O să îi dea de veste.

— Ştiu. Dă-te înapoi.

Farrer a făcut cum i s-a cerut, entuziasmat la ce avea să urmeze.

— Logodnicul tău a încercat să mă omoare.

Oare Westbrook vorbea cu Amy sau cu el însuşi?

— Nu am înțeles niciodată de ce. Eram făcuți din acelaşi aluat. Am crezut că mă va urma până la sfârşit.

Amy se dădu înapoi.

— Te rog.

Pe fața călărețului se aşternu o umbră, ca şi cum tocmai îşi amintise ceva de nesuportat.

— Acum văd ceea ce nu reuşeam să văd înainte. Tu m-ai ajutat cu asta, domnişoară Vanneck şi îți mulțumesc pentru asta.

Îşi ridică privirea spre sergentul Farrer.

— Era o femeie bună femeia din Acheux.

— Domnule?

— I-ai tăiat gâtul.

— Patroanei de bordel? Îşi vindea fetele chinezilor – fete de rasă albă. Ție ți-a vândut otravă.

— N-ar fi trebuit s-o omori.

Farrer se holba la el.

— Te-am readus în simțiri, domnule. Te-am eliberat.

Îşi deschise larg brațele.

— Şi acum, pentru un nou început: cel pe care ni l-ai promis.

Rhodes clătină din cap.

— Uită-te la locul ăsta. Nu poate creşte nimic bun dintr-un pământ otrăvit – nu poate apărea nicio lume nouă. Trebuie să îți găseşti singur drumul spre casă.

Amy încercă să fugă. Într-o clipă, Farrer a prins-o şi i-a pus cuțitul la gât.

— Dă-i drumul.

— Nu putem face asta, domnule. Ne va da de gol. Mai avem nevoie de timp, să ne recăpătăm puterile.

— Toate astea s-au terminat.

— Nu, domnule. Nu ne puteți lăsa aici. Am renunțat la tot.

— Da, ați renunțat. La fel şi eu.

— Avem treburi neterminate: obiectivul nostru. Te-ai întors.

— Pentru căpitanul Haslam, nu pentru tine.

— A fost vorba de o promisiune. Ai promis.

Călărețul se apropie. Calul lovi pământul cu copitele. Farrer tremura. Amy putea simți asta după felul în care ținea lama cuțitului. O înțepa în piele.

— Ai uitat ce sunt ei? Cei ca ea? Ai uitat că ei au declanşat războiul şi ne-au privit pe noi luptând? Spuse sergentul, țipând. Ai uitat ce ne datorează?

Farrer răsuci brațul lui Amy la spate şi îi puse cuțitul sub bărbie.

— Chiar e nevoie să îi tai şi ei gâtul? Oare asta te va face să-ți vină mintea la cap?

Amy încercă să se răsucească pentru a se elibera. Farrer atras-o de cap înapoi, dezgolindu-i gâtul şi apropiind cuțitul de el. În aceeaşi clipă, văzu calul impunător ridicându-se, îndepărtând dintr-o singură mişcare sârma. Pământul de sub ea se cutremură când copitele masive au coborât iar. Rhodes alunecă din şa, cu sabia îndreptată în față ca o lance, ațintită spre ea. Amy închise ochii.

Un jet de sânge fierbinte îi lovi obrazul. Farrer țipă şi apoi se prăbuşi la pământ. Amy era liberă acum. O luă la goană. Când se uită înapoi, Farrer era la pământ, dând din brațe, chinuindu-se să ajungă la adăpostul îngust, cu jumătate din față plină de sânge. Calul se întorcea, pregătindu-se pentru un nou atac. Farrer scoase ceva din centură şi ținti.

Amy se poticni. O gaură de obuz se deschise la picioarele ei. Îşi pierdu echilibrul şi căzu. În spatele ei se auzi un zgomot surd, metalic. Lumina strălucitoare a unei rachete de semnalizare brăzda cerul. Se mai auzi un mormăit gutural. Calul necheza, de groază sau de durere. Ea se ascunse lângă buza craterului, cu fața la pământ.

Se lăsă liniştea şi începu ploaia. Încă se mai zărea lumina pâlpâitoare a unei rachete de semnalizare care ardea pe pământ. Se auziră nişte tropote constante de copite apropiindu-se. Sergentul Faner probabil era mort. Acum Rhodes era cel care o căuta. Să-l lase să o găsească? Putea

avea încredere în el? Calul a trecut pe lângă ea, apoi se opri. Şaua era goală.

Amy se târî până la marginea găurii de obuz. Rhodes era întins pe spate câțiva metri mai încolo, cu capul răsucit puternic într-o parte şi cu gura deschisă. Ea aşeză o mână tremurândă pe gâtul lui. Nu avea puls.

Calul adulmecă pământul şi începu să pască un smoc de iarbă, de parcă nu se întâmplase mare lucru. Amy se ridică în picioare. Tot corpul îi tremura.

— Uşor acum, şopti ea, îndreptându-se pas cu pas spre cal.

45

Drumul de douăsprezece mile până la Naours fusese călăuzit de lumina slabă a lunii, care proiecta umbrele roților pline de noroi ca nişte panglici argintii peste pământ. Mâinile înțepenite şi pline de sânge ale lui Amy tremurau în timp ce țineau frâiele, asta atât din cauza frigului, cât şi a şocului. Speranța era cea care o împingea înainte, speranța dată de un criminal, bazată pe descoperirea unei minciuni – daca despre asta era vorba într-adevăr Nu mai avea nimic altceva de care să se agațe, nimic altceva nu mai conta. Lupta cu Farrer, apariția colonelului Rhodes, se stingeau deja ca un vis urât, Dacă era cineva în spatele ei, nu îl vedea.

Era copleşită de oboseală, dar mintea ei nu voia să renunțe: Bill Egerton o mințise. Chirurgul ascundea ceva: să fi fost însuşi Edward? I se părea imposibil ca ea să fi fost atât de aproape de el şi să nu fi simțit asta. Trecuse pe lângă atâtea morminte fără nume. Oare trecuse pe lângă al lui? Sau fusese şi el acolo, la Château de Naours, urmărind-o de la vreo fereastră de la etaj? Era şi el printre acei bărbați atât de grav desfigurați încât îi era teamă să fie văzut?

Gândurile se învârteau în cerc: Egerton fusese împuşcat în timpul bătăliei pentru Ferma La Signy, Farrer fusese foarte sigur spunând asta. Amy cunoştea locul din hărțile cu tranşee ale lui Mackenzie: un loc amplasat între Bertrancourt şi Serre. Edward o menționase în ultima sa scrisoare, în iulie, o grămadă de moloz, aşa o numise. Citise acea scrisoare de o mie de ori, dar când veni vorba de ferma La Signy, nu mai era sigură de cuvintele exacte pe care Edward le folosise. Fusese deja capturat? Oare nu asta îi scrisese el? Şi-ar fi dorit să poată verifica. Dar scrisorile se pierduseră acum. Zăceau acolo unde căzuse pe drumul spre Acheux. Nu îndrăznea să se întoarcă după ele.

Dacă Egerton fusese rănit în iulie, cum ar fi putut fi pe front în august? Potrivit căpitanului Mackenzie, l-au trimis înapoi în Anglia la tratament. Oare ferma La Signy fusese cucerită din nou, mai târziu? Să fi existat o altă bătălie pentru aceeaşi grămadă de moloz? Cum altfel ar fi putut Farrer să fie sigur de asta? Sau cum ar fi putut fi ea?

Străzile din Naours erau pustii. Fâşii de nori alunecau pe lângă lună, adunându-se şi grupându-se în pâlcuri tot mai groase. Când lăsă biserica în urma ei, abia dacă mai putea vedea drumul. Dincolo, de gardurile vii pâlpâia o lumină galbenă, Trebuia să fie castelul. Ploaia îi bătea în față când, în sfârşit, Amy recunoscu aleea de platani, care se ridicau falnici în întuneric. Coborî de pe cal şi îl conduse spre porțile castelului. Calul pufni şi ea trase de frâie. Amy aruncă o privire în curte. Lumina nu se mai vedea acum. Ambulanța militară pe care o văzuse înainte dispăruse. A încercat porțile: erau încuiate şi aveau lanțuri pe ele, Nu exista nicio cale de intrare. Căută un clopot de care să tragă, dar nu găsi nimic. Strigă în întuneric, dar nu îi răspunse nimeni.

Vântul îi sufla în față. Calul s-a dat înapoi, ca şi cum îi era teamă. Aproape că a făcut-o să cadă în genunchi. A dat cu

ultimele ei puteri. Îl strigă pe Edward, pe Egerton, chemă pe cineva care să o lase să intre înăuntru. În curte, ploaia se revărsa de pe acoperişurile grajdurilor.

A țipat până când vocea i se transformă într-un scâncet. De ce nu răspunzi? De ce nu-mi răspunzi?

Picioarele au cedat sub ea. O lăsaseră puterile, ca o coardă de arc care s-a slăbit. Se uită în jos şi văzu doar apă care se învârte în cerc, bucle de sârmă neagră şi carnea albă a oamenilor care se înecaseră. Se lipi de barele de fier, agățându-se de ultima fărâmă de conştiință, apoi căzu.

Din întunericul învolburat răzbeau voci înăbuşite şi insistente. Erau un bărbat şi o femeie. Ea se întorsese în adăpostul de la *Two Storm Wood*, ascultând cum morții prind viață. Trebuia să iasă de acolo sau avea să devină unul dintre ei. Tresări şi încercă să se forțeze să se trezească. Nişte ochi se holbau la ea, dintre care unuia îi lipsea o pupilă. Avea halucinații sau îşi pierduse mințile.

— *Dépêche-toi! La fille ne doit pas être vue ici*.[61]

Ochiul aparținea unei femei în vârstă. Amy o mai văzuse şi înainte, stând în uşa spitalului militar: era una dintre surori, oarbă de un ochi. Ce voia? Oare ce punea la cale?

Două brațe puternice o ridicară pe Amy în picioare. Era portarul, doar că părea real. Îi simțea mirosul de tutun de pipă, de praf şi mirosul stătut al hainelor sale.

— Ce faci? Dă-mi drumul!

— *Venes, vite!*[62]

Portarul trăgea de ea. Acum era trează, dar membrele îi erau prea slăbite ca să poată merge.

— *Et le cheval aussi*[63], spuse călugărița.

---

[61] Grăbeşte-te! Fata nu trebuie să fie văzută aici.

[62] Veniţi, repede!

[63] Luaţi şi calul.

Voiau şi calul, fata şi calul; era o pradă de pe câmpul de luptă, deci era proprietatea lot; ceva ce li se cuvenea. Nu-i interesa de prieteni sau duşmani, de bine sau rău. Luau tot ce le cădea la îndemână – îi capturau şi se hrăneau cu ei, ca nişte câini înfometați.

Amy încercă să țipe, dar portarul îi acoperi gura cu mâna într-o clipă. Călugărița duse un deget la buze.

— Taisez-vous! Nous savons pourquoi vous êtes ici, Mademoiselle. Nous savons![64]

Ştiau de ce se afla aici. Portarul îi dădu drumul. Apoi călugărița îi făcu semn lui Amy să o urmeze, nu către spital, ci departe de el. Nu era un vis sau o halucinație. Era ceva real.

— Căpitanul Egerton, vreau să-l văd pe căpitanul Egerton, spuse Amy.

Călugărița clătină din cap şi ü făcu din nou semn. Portarul o împinse pe Amy nerăbdător din spate, după care preluă frâiele calului, Animalul pufni, dar se lăsă condus pe alee.

Pe partea opusă a drumului se afla un sătuc de ferme mici. Amy putea să-i urmeze pe ceilalți sau putea să plece. Parcă cei doi îi citiseră gândurile şi ştiau ce avea să aleagă.

Portarul legă calul la capătul unei curți mici. Călugărița se propti în fața uşii unor grajduri vechi, cu pereţii pe jumătate acoperiți cu bârne de lemn. Din interior se revărsa o lumină galbenă slabă pe pavele. Deasupra era o fereastră închisă. La fel ca la Bertrancourt, în aceste grajduri locuiau oameni – servitori, îngrijitori, cel puțin pe timp de pace, deşi aceste grajduri păreau mai vechi şi mai solide.

— Unde vreți să mă duceți?

Au condus-o spre nişte trepte de lemn. La capătul unui mic pasaj era o altă uşa întredeschisă, cu aspect putregăios.

---

64 Faceţi linişte. Ştim de ce sunteţi aici, domnişoară. Noi ştim.

Pe tavanul de ipsos fisurat pâlpâia lumina de la o lumânare. Amy trecu pragul. Înăuntru erau un pat de o persoană, o chiuvetă, o mică sobă de fier. Într-o farfurie ardea o singură lumânare. Deasupra ei, o ghirlandă de flori moarte era bătută în cuie de o grindă sculptată grosolan.

— *Attendez*.[65]

Uşa se închise şi Amy rămase singură. Se aşeză pe pat. Afară încă ploua. Prin obloane pătrundea o lumină albastră slabă. Dincolo de fereastră, se putea distinge acoperişul de țiglă al unui hambar. A cui era această locuință? Şi al cui era patul? Privirea i se opri pe un mic teanc de cărți. Pe un raft de deasupra se aflau un pămătuf de bărbierit, un pieptene, o oglindă mică şi pătrată cu colțul ciobit şi o lamă de ras.

De cealaltă parte a uşii se mişcă ceva. Se ridică din nou în picioare. Îşi simțea capul mai limpede acum. Se auzeau paşi pe scândurile goale şi un sunet cunoscut: de metal care era ascuțit pe o piatră. De ce avusese încredere în cei doi? Luă briceagul în mână. Paşii se auzeau mai aproape acum, lenți şi hotărâți. Încercă să deschidă briciul, dar degetele îi erau pline de tăieturi de la sârmă şi nu putea cuprinde capătul tăişului. Se auziră alți paşi. Se zări o umbră sub uşă. Îşi puse briciul în gură, luă lama între dinți şi o trase înapoi.

Zăvorul uşii se ridică. Briciul ar fi fost inutil dacă îl folosea de la distanță – inutil în fața unui cuțit de tranşee sau a unei baionete. Trebuia să lovească de aproape, înainte ca inamicul ei să ştie unde se afla. Trebuia să-i taie gâtul.

Se strecură în spatele uşii chiar când aceasta se deschise. În cameră intră rapid un bărbat – nu purta uniformă, Purta o vestă zdrențuită peste o cămaşă albă. Apucă să vadă că

---

65 Aşteptaţi.

avea o barbă cenuşie. Ținea ceva în fața lui. Trebuia să acționeze acum.

Făcu un pas înainte, cu briciul în mână. Avea şansa la o tăietură rapidă înainte ca el să o atace. Nu avea guler, ceea ce îi lăsa mai mult loc de atac. Bărbatul se întoarse. În mână ținea o cană de tablă. Era cu spatele la lumină, dar chiar şi aşa, îl recunoscu. Ştia acei ochi, sprâncenele, gura. Briciul căzu pe podea.

— Bună, Amy.

Pentru o clipă, buzele ei nu au putut să rostească cuvântul.

— Edward?

El a dat din cap, ca şi cum ar fi ezitat să mărturisească.

— Mi-au spus că ai leşinat. Am nişte ceai pentru tine. Ar trebui să iei loc.

Ea nu auzi nimic, fiind preocupată doar de faptul că el se afla în fața ei, schimbat, dar viu. Prezența lui o agita, era sufocantă, electrizantă, astfel încât abia mai putea respira.

— Vino aici.

Vocea lui era însuflețită şi joasă, cu un uşor tremur în ea.

Fără să o privească în ochi, puse jos ceaşca şi se apropie de ea. Îi simți mâna pe braț. Dintr-o dată, tensiunea pe care o simțea în interior dispăru şi fu inundată de un val de căldură. Îşi aruncă brațele în jurul lui, îl ținu aproape, dorindu-şi doar să ştie că el era cu adevărat acolo şi că nu era doar un alt vis.

— Amy?

Se îndepărtă de el. Nu se putea abține: cu mâna dreaptă îl plesni peste față, atât de puternic încât aproape că îşi pierdu echilibrul. El se holbă la ea, uimit, cu o urmă de sânge pe buze. Apoi îşi lăsă mâinile pe lângă corp, cu bărbia în piept, ca şi cum ar fi aşteptat o altă lovitură. Ea se aruncă asupra lui, cu pumnii încleştați, dar furia deja îi trecuse. Se agăță din nou de el, fără să poată vorbi.

— Îmi pare rău, şopti el, strângând-o mai aproape.

Îl auzi suspinând, tremurând din tot corpul. Îi simţi lacrimile pe obrajii şi pe gâtul ei. Apoi începu să plângă, împotrivindu-se şi blestemându-se, dar fără să se poată opri până când ea nu îi luă faţa în mâini, îl ţinu strâns şi îl sărută.

Au stat împreună mult timp, până când lumina zorilor coloră camera, iar şuieratul constant al ploii făcu loc picuratului lent al apei care se scurgea de pe acoperişuri. Undeva, la distanţă, trecu o căruţă pe drum.

— Am visat că vei veni, spuse Edward într-un sfârşit. Dar nu m-am gândit niciodată că se va întâmpla cu adevărat.

— Am făcut o promisiune. Ai crezut că am uitat?

— A fost greşit din partea mea să te rog asta, foarte greşit. Nu eram... în toate minţile.

Se uită la ea. Avea riduri în jurul ochilor şi umbre. Părea să aibă de două ori vârsta bărbatului pe care îl ştia.

— A fost cel mai greu lucru, să te văd acolo jos cu Bill, în faţa spitalului? Când am mai fost aici?

El dădu din cap.

— Mă uitam din pod.

Îşi şterse nasul de mânecă.

— Am vrut să-ţi strig numele.

— De ce nu ai făcut-o?

Scutură încet din cap. Părea să nu aibă vreun răspuns sau nu era momentul potrivit pentru a-l împărtăşi. El îi văzu rănile de pe mâini.

— Ce c cu astea, Amy? Ce s-a întâmplat?

— Sunt în regulă. Sunt nişte zgârieturi. Se vor vindeca.

— Şi eşti atât de slabă.

— Şi tu la fel.

— E frig aici. Tremuri. Întinde-te. O să îţi curăţ tăieturile astea. Apoi voi chema un doctor.

Amy se aşeză pe pat. Edward îi puse o pătură pe umeri. Se simţea ciudat de uşoară, cu trupul golit şi fragil, ca şi cum ar fi scăpat de febră.

— Poţi să ţii asta?

Îi aduse ceaiul şi îl aşeză cu grijă în mâinile ei. Îl privi în linişte în timp ce el se ocupa să aducă apă, săpun şi o cârpă. Povestea ei putea să aştepte. Oricum, momentele de frică şi pericol prin care trecuse nu se comparau cu ale lui. Dacă trecuse şi printr-o mică parte din ceea ce înfruntase el timp de aproape doi ani, însemna că îi despărţea o distanţă tot mai mică, că era cu o diferenţă mai puţin între ei.

Ea clipi. În mintea ei persista îndoiala că nimic din toate acestea nu era real, că în orice moment se putea trezi la *Madame* Chastain şi el va fi dispărut.

— Vii cu mine acum, nu-i aşa? întrebă ea. Vii acasă?

Aduse un lighean cu apă la picioarele ei.

— Văd că nu bei din ceai.

Ea luă o înghiţitură. Ceaşca îi zăngăni între dinţi. Atât ceaiul, cât şi ceaşca erau destul de reale.

— Te ascunzi aici, aşa este?

Edward clătină din cap.

— Aşa a început totul. Bill s-a ocupat de hârtii. La spital sunt cunoscut ca Eduard Lébèque, asistent medical. Asta m-a ţinut în siguranţă. Nimeni nu vine aici, cu excepţia medicilor.

Vocea lui era diferită faţă de cum era înainte: mai gravă, mai răguşită. Iotul la el părea mai bătrân. Chiar şi pielea lui era mai întinsă peste oasele craniului. Moliciunea dispăruse cu totul. Amy îşi surprinse imaginea în oglindă. Probabil că şi ea arăta mai în vârstă.

— Egerton ţi-a fost un prieten bun – mai bun decât a lăsat să se înţeleagă.

Edward dădu din cap.

— Nu ştii nici măcar jumătate din poveste. Eram într-o stare proastă când m-a găsit. Rănile mele erau superficiale, dar era vorba de mai mult de atât.

— Te referi la opiu?

El aprobă.

— De unde ai ştiut?

— Mi-ai spus, în atâtea cuvinte. Ai scris despre faptul că aveai nevoie de chinezi, despre faptul că ei îţi furnizau lucruri fără de care nu puteai rezista.

— Am spus eu asta? Spuse el, dând din cap. Câtă neatenţie din partea mea.

— Ai spus asta într-una dintre ultimele scrisori pe care le-am primit. Nu am înţeles-o pe deplin la momentul respectiv, dar a devenit mai clar venind aici. Multe lucruri au devenit mai clare.

Edward se ghemui în faţa ei. Înmuie o fâşie de pânză în apă şi începu să-i curețe rănile.

— Totul a început cu pastilele de marş forţat – adică cocaină. Am descoperit că nu puteam să fac faţă luptei fără ele, în special nu...

— Raidurilor?

Îşi ridică privirea spre ea.

— Aşa este. Raidurile. Dar apoi nu mă puteam odihni, nu puteam dormi. Am început să iau laudanum când eram în rezervă. Am simţit că e o evadare pentru început. De acolo a continuat.

— Te-a aprovizionat şi Bill Egerton?

— Bill? Nu. El este cel care m-a lăsat fără provizii. Am început să îmi fac mici injecţii cu morfină – păstrează o mulţime aici pentru pacienţi. O doză mai mică de fiecare dată. Nu a fost uşor. Am avut şi scăpări, dar acum am renunţat. M-a ajutat faptul că nu îndrăzneam să atrag atenţia asupra mea, atât de dragul lui cât şi al meu.

— Nimeni nu te caută, Edward. Toţi cred că eşti mort.

— Bineînțeles. Ofițerii nu-şi abandonează oamenii. Dar nu am avut de ales.
— Nu-mi pasă dacă ai făcut-o. Credeai că m-ar afecta, Edward?
El nu părea să asculte. Amy avea senzația că vorbea atât cu el însuşi, cât şi cu ea.
— M-ar fi ucis, m-ar fi făcut bucăți. Le-am luat ceea ce îi unea şi le dădea speranță. Am fost norocos că am fost rănit; norocos că am fost salvat de o echipă de brancardieri înainte ca cineva să afle ce s-a întâmplat. M-am trezit într-o unitate medicală. Mi-am dat seama că nimeni nu-mi luase numele. Dacă aş fi putut scăpa, aş fi fost dat dispărut. Aşa că am plecat în aceeaşi noapte. Mai târziu, Bill m-a ajutat să intru aici. Parcă a fost mâna Providenței, mai mult decât a fost noroc. De parcă a fost scris să fac ceea ce făcusem şi să ajung aici – poate ca să răscumpăr ceva.
Amy îi duse o mână la obraz.
— Nu mai contează acum. Eşti în viață. Asta este ceea ce contează.
Îi tamponă uşor mâna lui Amy cu ajutorul unui prosop.
— Ar trebui să punem nişte dezinfectant pe rănile astea. Am nişte bandaje.
A dat ligheanul deoparte. De ce nu îi spunea cât de tare i-a fost dor de ea? De ce nu îi spunea ce mult însemna să o vadă din nou? Să fie din acelaşi motiv pentru care nici ea nu o făcuse: pentru că erau prea multe de spus, prea multe de povestit?
A golit ligheanul şi s-a întors cu o trusă de prim-ajutor într-o geantă de pânză.
— De ce nu mi-ai scris? Spuse ea. Credeai că nu-ți voi păstra secretul?
— Întinde mâna.

Îi aşeză un tampon de tifon în palmă, apoi înfăşură bandajul în jurul ei, tăind şi fixând cu o viteză şi precizie care fuseseră exersate.

— Credeai că o să-mi fie ruşine cu tine?

— Pentru că am fugit? Nu.

— Atunci de ce?

— Pentru că...

O privi pentru o clipă, apoi se întoarse la lucru.

— Pentru că ştiam că mă vei aştepta. Mi-a fost teamă că mă vei aştepta pentru totdeauna. Şi... Nu puteam să accept asta şi din partea ta.

— Există lucruri mai rele decât aşteptarea. Măcar aş fi ştiut că eşti în viaţă.

Edward întinse mâna după un alt bandaj şi îi luă cealaltă mână. Tăieturile nu erau atât de grave. Îşi trecu degetul peste ele, ca şi cum ar fi vrut să le verifice adâncimea. Ea tresări la atingerea lui, la fel cum o făcuse şi prima dată când s-au întâlnit. Încă era sub efectul şocului de a-l fi găsit.

— Şi ai fi rămas alături de mine, spuse el, alături de un criminal şi un dependent. M-ai fi urmat până la capăt: fără să-ţi pese de ruşine, indiferent de greutăţi.

Îşi aşeză capul în poala ei.

— Nu merit asta, Amy. Niciodată nu am fost demn de asta.

— Asta s-a întâmplat din cauza războiului, Edward. Edward? Orice s-ar fi întâmplat, nu tu eşti de vină – sau amândoi suntem. Ai venit aici din cauza mea, ştiu asta. E vina mea.

El nu părea să o audă.

— Obişnuiam să mă gândesc la timpul petrecut împreună. Mă gândeam că dacă mă puteam agăţa de acele amintiri, aş fi rămas aceeaşi persoană. Dar spre sfârşit, acele amintiri parcă nu îmi mai aparţineau. Când ţi-am scris... despre câmpuri şi grâu, atunci am ştiut. Am ştiut că totul era

pierdut – că pentru mine nu mai era nimic, nu mai aveam la ce să mă întorc.
Pentru o clipă Amy a crezut că va ceda şi va plânge, dar înainte ca ea să poată ajunge din nou la el, el se ridicase deja în picioare. Era sigură că acest moment se petrecuse deja în mintea lui. Şi ştia că lacrimile nu ar fi ajutat. Nu ar fi făcut decât să îngreuneze situația, să îi fie greu să o elibereze.
— Vino acasă cu mine, spuse ea. Vino acasă. Nu te voi dezamăgi din nou. Am ales deja.
— Dar tu nu mă cunoşti, Amy. Până să vin aici, nici eu nu mă cunoşteam. Un lucru e sigur despre câmpul de luptă: aici afli aluatul din care eşti făcut. Afli ce se ascunde în interiorul tău.
Lacrimile i se adunaseră în ochi.
— Dar am fost şi eu aici şi ştiu, înțeleg – cel puțin atât cât ar trebui. Suficient cât să ştiu că nu a fost vina ta.
Îl văzu că îşi închide ochii.
— Acum hai să plecăm de aici şi să nu ne mai întoarcem niciodată.
Edward nu îi răspunse. Se întoarse cu spatele la ea, în timp ce împacheta trusa de prim-ajutor.
— Nu mi-ai explicat cum m-ai găsit.
Amy se simțea amețită şi cu respirația întretăiată, prea slăbită pentru a încerca sad facă să o asculte.
— Bill Egerton. Mi-a spus că fusese pe front atunci când ai fost ucis. Am aflat că nu putea fi adevărat.
Edward clătină din cap.
— Ar fi trebuit să îşi dea silința mai mult şi să nu încerce să te păcălească. I-am spus că eşti isteață.
Ea îşi lăsă capul în jos.
— Pe mine m-a păcălit. Cel care nu s-a lăsat păcălit a fost sergentul Farrer, Edward, te rog...
Edward se întoarse spre ea.

— L-ai văzut pe Farrer? Ştie cine eşti?

Teama din vocea lui o săgetă pe Amy drept în inimă. Dădu din cap.

— El este motivul pentru care m-am întors aici.

Edward scăpă geanta şi se duse direct la un cufăr aflat într-un colț. Aruncă capacul şi scoase un revolver. Îi deschise cilindrul: era încărcat complet.

— Dacă Farrer ştie...

Se auzi o mişcare. Scârțâitul unei scânduri. Auziră amândoi asta: nişte paşi care urcau uşor pe scările goale de lemn.

Uşa de pe palier era întredeschisă. Edward închise cilindrul şi ochi. Paşii s-au oprit. Se auzi o pocnitură metalică slabă. Ceva tare şi greu se rostogoli de-a lungul podelei de lemn.

— Amy, ia...

Bomba Mills zăngăni în spatele sobei şi explodă. Amy simți explozia trecând pe lângă ea, un amestec furtunos de foc şi fier. Burlanul de deasupra sobei se prăbuşi, scoțând rotocoale de fum şi funingine. Edward era la podea, strângându-şi în brațe piciorul. O striga, dar ea nu-l putea auzi, întreaga cameră plutea: se întindea şi se rostogolea în mintea ei ca şi cum ar fi plutit într-un ocean. Se prăbuşi în genunchi.

Farrer stătea în pragul uşii. Avea partea dreaptă a feței plină de sânge, iar urechea îi era tăiată în două, din față în spate. Sabia lui Rhodes îl ratase cu un centimetru. Îşi scoase cuțitul de la brâu. Genunchiul lui Amy se frecă de ceva tare. Se uită în jos şi văzu revolverul. Edward încă striga la ea, făcându-i semn cu brațul întins, copleşit de durere. Farrer păşi în cameră. Sunetul răsună ca un val care se sparge.

— Dă-o încoace. Aruncă arma la mine!

Amy strânse mai tare de ea. Degetele ei bandajate nu puteau să cuprindă trăgaciul. Jonglă cu el în mâna stângă, apoi trase de cocoş cu un clic greu.

Sunetul i-a atras atenția lui Farrer. O privi cu aceeaşi ochi inexpresivi, de parcă s-ar fi uitat la o fereastră pe care cineva uitase să o închidă. Revolverul îi dansa în mâini. Tot corpul îi tremura. Încercă să ţintească.

— Amy, dă arma încoace, pentru numele lui Dumnezeu] Degetul ei se bloca pe trăgaci. Farrer clătină din cap.

— Nu o să mă împuşti, domnişoară. Doar pentru că te-ai umplut cu puțin noroi, nu înseamnă că eşti un soldat acum.

— Amy!

A apăsat pe trăgaci. Arma i-a sărit în mână. Farrer se clătină pe spate. Cuțitul îi căzu pe podea. Îl nimerise, dar nu putea vedea unde. Farrer se prinse cu mâinile de gât.

Ajunse lângă tocul uşii şi se sprijini de el. Părea pierdut, fără suflare, cu capul atârnând în față. Îşi duse absent mâna dreaptă în buzunarul paltonului. Scoase o altă grenadă şi apucă siguranța între dinți.

Al doilea glonț al lui Amy îl lovi în piept. Corpul lui se zbătu şi se răsuci. Mâna îi coborî iar înspre talie, ținând încă grenada în ea. Se încrunta la ea de parcă ar fi fost ameţit, ca şi cum era surprins să o vadă acolo. Apoi, apucă siguranța cu cealaltă mână. Al treilea glonț al lui Amy îi făcu o gaură sub ochi.

St James's
Londra
Aprilie 1919

Dragă Amy,

Am întrebat de tine la Heveningham şi am primit în această dimineață vestea că te-ai întors la mătuşa şi unchiul tău din Cambridge. M-am bucurat să aud că ți-ai revenit după febră

şi după încercările de luna trecută, cel puţin aşa sper. Cred că ideea ta dea urma un curs de studii medicale este una bună. O minte agilă are nevoie de ocupaţie, mai ales după nişte evenimente tragice. Nu va fi niciodată uşor să laşi trecutul în urmă, mai ales când ţesătura viitorului e atât de fragilă.

Din corespondenţa cu mama ta am observat că mi-ai urmat sfatul şi te-ai abţinut să le împărtăşeşti alor tăi tot ce ai descoperit în Franţa, Având în vedere circumstanţele, cred că ai procedat înţelept. Cu siguranţă a înlesnit lucrurile în ceea ce priveşte Biroul de Război şi a împiedicat ca evenimentele să ne-o ia înainte. Acum sunt în măsură să raportez despre roadele muncii mele în ceea ce priveşte găsirea lui Edward.

Moartea sergentului Farrer şi a locotenent-colonelului Rhodes s-a aflat sub investigaţia poliţiei judiciare, autorităţile franceze convingându-se că nu este o problemă care să îi preocupe. Din câte am înţeles, au ieşit la iveală unele informaţii importante, mare parte din ele furnizate de căpitanul Mackenzie de la batalionul 21 Middlesex, cu care ai făcut cunoştinţă în Franţa, cred. Potrivit acestor informaţii, oamenii din batalionul lui Rhodes – şi, prin extensie, Rhodes însuşi – au fost implicaţi în uciderea vara trecută a unui ofiţer şi a unei duzini de soldaţi care serveau în Corpul Muncitorilor Chinezi. Aceste informaţii, împreună cu dosarul de război al lui Rhodes şi cu mărturia medicilor care l-au tratat ulterior în timpul convalescenţei sale în Anglia, fac extrem de credibil faptul că viaţa lui Edward se afla în pericol iminent când a fost dat dispărut din unitatea sa.

Mă bucur să-ţi spun că ieri am fost asigurat, neoficial, de către Oficiul de Război, că nu se va lua nicio măsură împotriva căpitanului Haslam, dacă se va afla că trăieşte, în mod oficial mă refer. Singura condiţie impusă de acest lucru este ca abaterea lt. Col. Rhodes să nu fie făcută publică. La urma urmei, el nu mai este în viaţă pentru a se apăra şi a fost

recent înmormântat cu toate onorurile la cimitirul militar Bertrancourt. Problema, aş mai adăuga eu, ar putea provoca o situaţie oarecum stânjenitoare, fiind implicaţi cetăţeni străini, mai ales dacă ar fi interpretată greşit în presă.

Desigur că îl voi informa fără întârziere pe Edward despre poziţia Oficiului de Război. Sperasem ca voi doi să vă continuaţi viaţa împreună de unde ap rămas acum doi ani şi jumătate. Nimic nu m-ar fi mulţumit mai mult. Din păcate, se pare că Edward nu este încă pregătit să îşi reia viaţa de dinainte în Anglia, presupunând că un astfel de lucru ar fi vreodată posibil. Nu ştiu dacă ţi-a comunicat el însuşi acest lucru, dar am înţeles că va rămâne la spitalul militar unde l-ai găsit, cel puţin deocamdată. Munca depusă acolo este valoroasă, printre pacienţi numărându-se veterani grav răniţi, iar el simte nevoia să-i ajute cum poate mai bine. Asta a fost, desigur, înainte de a se afla vestea deciziei Oficiului de Război. Indiferent de momentul şi locul în care Edward se va stabili în cele din urmă, sper că îi vei putea accepta alegerea cu seninătate, ştiind că acţiunile tale i-au redat atât libertatea, cât şi onoarea şi că nu se putea cere mai mult de la tine sau de la oricine altcineva.

Te voi anunţa imediat dacă se va mai întâmpla ceva. Între timp. Mă rog să găseşti ceva din pacea şi fericirea pe care le meriţi datorită devotamentului tău statornic.

Cu afecţiune, Evelyn

46

Anglia, mai 1919

— E clar că a avut noroc cu vremea, spuse mătuşa Clem. Ce îi mai place unchiului tău să aibă soarta de partea sa.

Amy stătea lângă fereastra din salonul de la etaj, privind la drumul spre Vicar's Brook. Stătea acolo deseori în ultima

perioadă complet nemişcată, pierdută în gânduri. Mătuşa Clem şi soțul ei nu ştiau niciodată dacă era mai bine să o lase în pace sau să rupă tăcerea cu o conversație. Era o tăcere pe care Amy o adusese cu ea din Franța.

— Da, este fix cum îi stă în caracter lui, spuse ea.

Copacii înalți care se înghesuiau pe margini înverziseră, noile culori vii strălucind pe cerul albastru. Era prima zi caldă a anului. Până acum, vremea îi oferise lui Amy o scuză pentru a sta în casă, pentru a se împotrivi lungilor argumente ale mătuşii şi unchiului ei. Astfel de observații i se păreau nefireşti acum, de parcă ar fi jucat un rol, trăind o viață care aparținea altcuiva. Se întâmplaseră prea multe lucruri pentru a-şi continua pur şi simplu viața dinainte, încă se simțea prizoniera câmpurilor de luptă din Ancre şi habar nu avea când va scăpa de acolo.

Dar trebuia să iasă acum, fie şi numai de teama de a nu părea nerecunoscătoare. Va trece pe lângă locurile pe unde se plimbase cândva cu Edward şi îşi va aminti cum era el. Oare acele locuri îşi vor pierde puterea într-o zi? Dacă da, când se va întâmpla asta? Îşi privi mâinile. Cicatricile de pe degete şi palme erau acum nişte linii albe şi zdrențuite, cu o urmă de violet pe ici pe colo. Erau singurele reminiscențe vizibile ale timpului petrecut pe câmpurile de luptă, dar le va avea pentru tot restul vieții. Pe lângă ele, acul de cravată cu perle al lui Edward era imaculat, de parcă era ca nou.

Mătuşa Clem era nerăbdătoare ca Amy să-şi refacă viața socială cât mai repede posibil. O luă cu ea la evenimentele de la universitate. Avusese loc şi o serată la ea acasă, plină de „oameni noi”. Printre invitații la cină se numărase şi un tânăr locotenent din batalionul Berkshires, recent demobilizat.

Amy îşi dădu toată silința să se comporte cum trebuie, măcar de dragul mătuşii ei, dar sentimentul de detaşare nu îi dădea pace. Uneori, să poarte conversații politicoase era

un efort atât de mare, încât o lăsa fără vlagă. Nu o ajuta nici faptul că ceilalți invitați evitau intenționat orice mențiune referitoare la trecutul ei recent. Amy nu ştia cât de multe ştiau deja, ce zvonuri auziseră (se gândea că încă nu se ştia faptul că omorâse un om), dar era suficient pentru a-i face să fie precauți. Presupunea că experiențele prin care trecuse nu erau potrivite pentru o femeie tânără. Cu toate eforturile mătuşii Clem, era clar că invitații nu ştiau ce să facă cu fata Vanneck sau ce să-i spună.

În ceea ce o priveşte pe Lady Constance, îşi primise fiica înapoi în Anglia cu o etalare de afecțiune şi agitație surprinzătoare. Era clar că se hotărâse, prin prisma evenimentelor recente, să pretindă că nu se întâmplase nimic prea important şi să-şi continue pur şi simplu viața astfel. Era cea mai sigură şi cea mai puțin jenantă abordare. Chiar şi vestea că Edward supraviețuise a fost tratată ca un prilej de bucurie şi entuziasm, Amy era mulțumită să continue cu această prefăcătorie. Oricum, abia o văzuse pe mama ei, doar atât cât să se conformeze aparențelor.

Mătuşa Clem aranja acum pernele şi ziarele împrăştiate. Pe prima pagină a ziarului *The Times* apărea un reportaj despre eliberarea din închisoare a mai multor avertizori de conştiință. Guvernul fusese de acord să îi elibereze pe toți până la sfârşitul anului.

— Crezi că ia trenul înapoi spre Londra în seara asta? întrebă ea.

— S-ar putea să fie nevoit să rămână peste noapte.

— N-aş crede asta. Mereu e foarte ocupat.

Scrisoarea sosise ieri: Sir Evelyn avea treabă la Trinity şi ar fi fost încântat să vină şi ele, dacă era cu putință. Părea o decizie luată în ultimul moment, ceva ce nu îi stătea în fire deloc. Amy se întrebă dacă era într-adevăr vorba doar de o vizită de curtoazie.

Ultimele ei zile în Franța erau încă un haos de amintiri fragmentate. Între accesele de febră, își amintea de numeroase întrebării de Jandarmeria Franceză, de doi polițiști militari diferiți, de cineva care îl reprezenta pe Comandantul Muncii și de însuși unchiul Evelyn, care dorea o relatare completă a întâlnirii ei cu regretatul colonel Rhodes. La vremea aceea, Amy a fost mutată într-un spital civil din Amiens.

Unele amintiri nu o părăsiseră niciodată: cea a lui Farrer, mirosul lui, privirea lui profundă și goală, senzația revolverului în mâna ei, greutatea lui rece, echilibrul și precizia mecanismului. Își amintea cum îl folosise, dorindu-i moartea lui Farrer și ura care izbucnise din ea. Aceste amintiri se iveau de la sine, atunci când stătea în fața oglinzii, pregătindu-se să se spele, când se așeza noaptea în pat să se culce și în visele ei.

Și-l amintea și pe Rhodes, readus pentru scurt timp la viață, alunecând de pe frumosul lui cal spre a fi ucis, citindu-i-se moartea în ochi. În acele momente, se simțea cel mai aproape de Edward, de parcă erau doi oameni care o luaseră pe același drum întunecat și s-au regăsit ca doi singuratici.

Unul dintre vizitatorii ei de la Amiens a fost căpitanul Mackenzie. Interogatoriul său a fost cel mai complet dintre toate, poate și pentru că îi venea cel mai ușor să vorbească cu el. Își ceruse scuze pentru că nu reușise, după spusele lui, să vadă cine era maiorul Westbrook cu adevărat, fapt care o pusese pe Amy în mare pericol. Fusese orbit de curajul și hotărârea bărbatului, niște calități de soldat la care fusese martor el însuși. Dacă lucrurile ar fi stat altfel, poate că s-ar fi întrebat dacă evenimentele de la *Two Storm Wood* avuseseră vreo legătură cu Whitehall și cu descoperirea faptelor. Ar fi ajuns să constate că obiectivul fusese întotdeauna Edward Haslam – expunerea sau

pedepsirea lui şi că Amy fusese recrutată fără să vrea pentru acelaşi scop. Aparent, căpitanul Mackenzie se gândise mult la colonelul Rhodes.

— Este adevărat că ți-a salvat viața? întrebase el.

— Da, dar nu-l pot ierta, nici pentru masacru, nici pentru restul.

Mackenzie dăduse din cap.

— Bineînțeles că nu. Credeți că urmărea să fie iertat?

— Poate că nu. Poate că ştia că era prea târziu pentru asta.

— Şi sergentul Farrer? Am înțeles că îl venera pe colonelul Rhodes. Ce s-a întâmplat? De ce s-a întors aşa împotriva lui?

Amintirile lui Amy despre acele ultime momente nu erau complete.

— Avea legătură cu o promisiune, spusese ea, o promisiune încălcată, Asta e tot ce ştiu.

Aşa cum stătea acum singură lângă fereastră, Amy se trezi sperând să-l întâlnească din nou pe căpitanul Mackenzie, fie şi numai pentru a vedea dacă reuşise să lase trecutul în urmă sau dacă fantomele de pe câmpurile de luptă încă îi dădeau târcoale. Bineînțeles că se gândea că ea şi Edward se regăsiseră şi erau căsătoriți acum, reluându-şi povestea aşa cum o lăsaseră cu doi ani în urmă. Amy nu îi împărtăşi îndoielile ei – îndoieli că ultima scrisoare a unchiului ei nu ajutase să îndrepte lucrurile.

Gândurile i-au fost întrerupte de vederea unui taxi care opri în fața casei el Balustradele şi copacii îi întunecau vederea, dar nu putea fi decât unchiul Evelyn. Aruncă o privire la ceas şi văzu că venise cu aproape o oră mai devreme. Îl privi coborând din taxi, purtând o pălărie de pâslă ciudată şi un baston.

Mătuşa Clem trebuie să-l fi văzut şi ea. Se grăbea să coboare scările, strigând la soțul ei să se pregătească şi dându-i ordine menajerei.

— Amy!
Acum o striga pe nepoata ei.
— Amy, el e. Sir Evelyn l-a adus pe... Amy, vino repede!
Amy se ridică în picioare. Bărbatul cu bastonul își ridică privirea înspre casă. Nu era unchiul ei, ci Edward. Sir Evelyn îl urmă afară din taxi şi se opri să plătească şoferului. Mătuşa Clem deschise larg uşa. Se auzeau saluturi şi scuze, Sir Evelyn spunând ceva de un tren care sosise mai devreme şi mătuşa Clem liniştindu-l, spunând că nu ajunsese deloc prea devreme.
Edward stătea la distanță, uitându-se la fereastră. Fără barbă, părea din nou mai tânăr, deşi nu la fel de tânăr ca profesorul de muzică pe care Amy îl cunoscuse cândva.
— Nu sta acolo, vino înăuntru.
Vocea mătuşii Clem era şoptită, de parcă ținea un secret.
— Amy va fi atât de fericită să te vadă. Extrem de fericită.
Edward ezită, sprijinindu-se puternic de baston, ca şi cum nu ar fi fost sigur dacă asta era într-adevăr posibil.
Amy se ridică în picioare, cu mâinile lipite de geam. Îi era teamă că lumina se va schimba şi va vedea că se înşelase, că nu era Edward, până la urmă. Dar lumina nu se schimbă. Chipul care o privea era în continuare al lui.
Se întoarse de la fereastră şi se grăbi să coboare scările. În timp ce ieşea din salon, aruncă o ultimă privire la acul de cravată pe care îl ținea în mână şi îl puse pe şemineu.

Calcutta
21 noiembrie 1897

Dragă Ralph,

Scrisoarea ta a sosit în această după-amiază. Am amânat mult timp să-ți răspund la întrebare pentru că, în realitate, dragă prietene, nu ştiam ce ar trebui să spun. Am crezut şi eu, la fel cum o fac şi acum, că aceste decizii ar trebui să te

privească, în cele din urmă, pe tine şi pe Emily. Oricare ar fi părerile mele în această privință, nu ar fi corect din partea mea să pun condiții, din moment ce tu i-ai asigurat copilului un cămin, iar eu am renunțat la el.

Acestea fiind spuse, am ajuns recent la concluzia că, luând toate lucrurile în considerare, cel mai bine ar fi să mă rup total de asta, aşa cum mi-ai sugerat tu. Deşi legăturile de familie nu ar trebui să fie niciodată rupte cu uşurință, în acest caz podara trecutului este atât de apăsătoare, are o putere atât de mare să infecteze mintea şi caracterul, încât acesta e prețul care trebuie plătit. John, care a fost martor la acele evenimente îngrozitoare în China, a început deja să dea semne îngrijorătoare ale unei tulburări care nu poate fi înlăturată cu toată grija din lume. Dacă nu se va ameliora sau, Doamne fereşte, dacă se va agrava, sunt de părere că păstrarea unei legături s-ar dovedi mai mult o povară decât o binecuvântare. John nu poate să şteargă cu buretele evenimentele pe care le-a văzut deja. Nu poate alunga imaginile şi sunetele care i-au rămas întipărite în minte în acea zi. Poate că este prea târziu pentru el, dar nu şi pentru fratele lui mai mic, cel pe care Providența sau Bunul Dumnezeu l-au ferit de orice rău. Lui i s-a dat o şansa să trăiască fără a fi tulburat de crima care i-a răpit părinții şi de coşmarurile care i-ar fi fost cu siguranță declanşate de asta şi nu ar trebui să-i luam această şansă.

Dacă îți mai doreşti în continuare asta, lasă-l să fie crescut în întregime ca pe propriul tău fiu, ca Edward Haslam şi fii sigur că ai binecuvântarea şi mulțumirile mele pentru totdeauna.

Vechiul tău prieten şi camarad,
William Rhodes

Mulţumiri

Mai multe persoane şi-au dedicat din timpul lor pentru a citi şi a face comentarii referitoare la această carte în diferitele etape ale scrierii ei, fără a căror generozitate, perspicacitate şi candoare eu nu aş fi reuşit să mă descurc. Într-o ordine aproximativ cronologică, aceste persoane sunt: psihoterapeutul Christopher Zach, care a citit prima versiune şi câteva dintre schițele ulterioare, oferind sugestii valoroase de fiecare dată; scriitorul de romane polițiste David Young, autorul seriei premiate Stasi Child; actorul şi antreprenorul Martin Simms; cititorii de încredere Claudia Geithner, Jonathan Scherer şi Deborah Carey; agentul meu, Nicola Barr, care a păstorit diversele pasaje sacre din manuscris cu o combinație irezistibilă între claritate şi farmec; şi, în cele din urmă, echipa editorială de la Harvill Seeker, inclusiv directorul editorial Liz Foley, care a fost prima editoare care a pus ochii pe manuscris, şi directorul editorial Jade Chandler, care s-a ocupat de carte şi a perfecționat ultimele schițe cu măiestrie şi sensibilitate. De asemenea, aş dori să o menționez pe Starling Lawrence de la W. W Norton & Company pentru că a promovat *Two Storm Wood* în America, şi pe Camille Grace pentru corectarea limbii mele franceze. Tuturor acestor oameni le transmit sincerele mele mulțumiri.